

VOORTGANGSRAPPORT

MESTBANK

2004

BETREFFENDE

HET MESTBELEID IN

VLAANDEREN

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF

DEEL 1 Het voortgangsrapport van de Mestbank.....	13
1. Inleiding	13
2. De Vlaamse mestbalans.....	14
2.1 Uitgangssituatie.....	14
2.2 De grootte van het mestprobleem anno 2003.	14
2.2.1 Inleiding.....	14
2.2.2 Dierlijke productie in 2003 in Vlaanderen	15
2.2.3 De plaatsingsruimte in 2003 in Vlaanderen.....	15
2.2.4 De geëxporteerde en verwerkte dierlijke mest in 2003 in Vlaanderen	15
2.2.5 Resultaat.....	15
2.3 Realisaties van het 3 sporenbeleid.....	16
3. De dierlijke productie in Vlaanderen.....	23
3.1 Evolutie van de dierlijke productie	23
3.2 De dierlijke productie in 2003.....	23
3.2.1 Volgens diercategorie en mestuitscheidingsbalans.....	23
3.2.2 Per provincie	23
3.3 Aanpak van het mestoverschot aan de bron	30
3.3.1 Nutriëntarme voeders	30
3.3.2 Warme sanering.....	30
3.3.3 Natuurlijke afbouw	30
3.4 Aandachtspunten bij de gebruikte cijfers.	31
3.4.1 Aandachtspunten bij het aantal dieren	31
3.4.1.1 Inleiding	31
3.4.1.2 Controle-actie op gesloten varkensbedrijven.....	31
3.4.1.3 Type rundveebedrijven die kiezen voor Sanitel	32
3.4.1.4 Controle op rundveebedrijven	32
3.4.1.5 Cijfers bij het Nationaal Instituut voor de Statistiek.....	32
3.4.2 Wetenschappelijk onderzoek.....	32
3.4.3 Mogelijke verbeterpunten	33
3.5 Schatting van de dierlijke productie in 2004 a.d.h.v. voorlopige gegevens NIS 2004.....	33
3.6 Stand van zaken wetenschappelijk onderzoek in de pluimveehouderij: 'Evalueren van de mestuitscheidingscijfers en de mestsamenstellingscijfers voor pluimvee'	33
3.6.1 Aanleiding	33
4. De cultuurgronden en de plaatsingsruimte van dierlijke mest.....	35
4.1 Overzicht van de oppervlakte teelten per provincie.....	35
4.2 Verhoogde bemesting	36

4.3	Overzicht van kwetsbare gebieden anno 2003.....	36
4.3.1	De verschillende types kwetsbare gebieden	36
4.3.2	Kwetsbare gebieden waar de norm van 170 kg N/ha uit dierlijke mest geldt.....	37
4.3.3	Overzicht van de kwetsbare gebieden natuur en ecologisch waardevolle agrarische gebieden.....	37
4.4	Berekening van de plaatsingsruimte in Vlaanderen vanaf 2003	40
4.4.1	Het begrip 'plaatsingsruimte'	40
4.4.2	Gebruikte methode	41
4.4.3	Situatie uit voortgangsrapport 2003.....	42
4.4.4	Berekeningswijze.....	42
4.4.5	Resultaten.....	43
5.	Begroting en analyse van de overbemesting en onvoldoende mestafzet.....	46
6.	Mestverwerking.....	57
6.1	Decreetwijzigingen eind 2003	57
6.1.1	Totstandkominig.....	57
6.1.2	Herziening percentages verwerkingsplicht, introductie milieubeleids-overeenkomst en mogelijkheid tot substitutie	57
6.1.3	Mogelijkheid tot uitstel en afstel van de betaling van de superheffingen	59
6.1.4	Certificering van mestverwerkingsinstallaties.....	59
6.1.5	Afschaffing LAT- reglementering	60
6.2	Stand van zaken MBO verwerkingsplicht, realiseerbaarheid	60
6.3	Aantal vergunde installaties en operationaliteit	61
6.3.1	Vergunde toestand	61
6.3.2	Beschikbare en operationele capaciteit.....	71
6.3.3	Knelpunten.....	73
6.4	Gerealiseerde export en verwerking.....	73
6.4.1	Export en verwerking in 2003	73
6.4.1.1	Algemeen	73
6.4.1.2	Landen/gewesten van bestemming	73
6.4.1.3	Diergroepen.....	73
6.4.1.4	Import van dierlijke mest	77
6.4.1.5	(Gewest)Grenssituaties.....	77
6.5	Overzicht van de aangevraagde substitutie.....	77
6.6	Het wetenschappelijk onderzoek rond de valorisatie van resteffluenten als meststof in de landbouw afkomstig van de mestverwerking	78
6.6.1	Aanleiding	78
6.6.2	Doelstelling en scope van het onderzoek.....	78
6.6.3	Voorlopige resultaten van het project	79
6.6.3.1	Bepaling van de chemische samenstelling van vloeibare resteffluenten.....	79
6.6.3.2	Proefveldwerking.....	80

7.	Milieuvergunningen.....	81
7.1	Milieuvergunningverlening	81
7.1.1	Algemeen.....	81
7.1.2	Samenvoegen en verplaatsen van inrichtingen.....	82
7.2	Evolutie van de vergunde productie.....	83
7.2.1	Algemeen.....	83
7.2.2	Afbouw van de vergunde productie via de opkoopregeling van runderen, varkens en kippen	84
7.2.3	Afbouw van de vergunde productie via de reductie bij samenvoeging	84
7.2.4	Evolutie “vergunde productie” cfr artikel 33 van het meststoffendecreet	85
8.	Nutriëntenhalte	87
8.1	Het begrip nutriëntenhalte.....	87
8.1.1	Basisprincipe nutriëntenhalte.....	87
8.1.2	Berekeningsmethode.....	87
8.1.3	Procedure van toekenning.....	88
8.1.4	Mogelijkheden om een andere nutriëntenhalte te krijgen.....	89
8.1.5	Ambtshalve toekenning nutriëntenhalte ingevolge de decreetswijziging van 28 maart 2003	89
8.2	Vastgestelde nutriëntenhalte in de verschillende stadia van de beroepsprocedure	89
8.2.1	Initiële bekendmaking nutriëntenhalte	89
8.2.2	Herzieningen Mestbank	90
8.2.3	Bezwaren bij de Minister.....	90
8.3	Dossiers buiten de bezwaarprocedure	92
8.3.1	Extra toegekende nutriëntenhalte.....	92
8.3.1.1	Correctie van de uitscheidingsnormen.....	92
8.3.1.2	Verhoging van de nutriëntenhalte voor kinderboerderijen, onderwijsinstellingen, maneges,...	92
8.3.1.3	Ambtshalve toekenning nutriëntenhalte ingevolge de decreetswijziging van 28 maart 2003	93
8.3.2	Verminderde nutriëntenhalte	94
8.3.2.1	Ambtshalve herzieningen.....	94
8.3.2.2	Varkens-, runder- en pluimveeafbouw	95
8.3.3	Herverdelingen.....	96
8.3.4	Overnames	97
8.4	Evolutie van de toegekende nutriëntenhalte.....	97
8.4.1	Toegekende nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002.....	97
8.4.2	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2003	98
8.4.3	Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2004	98
8.4.4	Toegekende nutriëntenhalte geldend na 1 januari 2004	98
8.5	Vergelijking nutriëntenhalte – Dierlijke productie 2003.....	100

8.5.1	Berekende dierlijke productie 2003	100
8.5.2	Nutriëntenhalte horende bij aangifteplichtigen met dierlijke productie in 2003	100
8.5.3	Vergelijking tussen reële dierlijke productie 2003 en een schatting van de nutriëntenhalte met reële uitscheidingscijfers	101
8.6	Superheffing nutriëntenhalte	102
8.6.1	Overzicht superheffing nutriëntenhalte 2002.....	102
8.6.1.1	Berekening	102
8.6.1.2	Resultaat	102
8.6.2	Bezwaarprocedure tegen de superheffing nutriëntenhalte 2002.....	105
8.6.3	Schatting superheffing nutriëntenhalte 2003.....	106
9.	Vergoedingen	107
9.1	Vergoedingen voor beheerovereenkomsten in het kader van het meststoffendecreet.....	107
9.1.1	Inleiding.....	107
9.1.2	Voorwaarden tot het bekomen van deze vergoeding.....	107
9.1.3	Procedure en stand van zaken.....	108
9.1.4	Controle	108
9.2	Vergoedingen in natuurgebieden buiten de beheerovereenkomsten.....	108
9.2.1	Inleiding.....	108
9.2.2	Voorwaarden tot het bekomen van deze vergoeding.....	109
9.2.3	Voorwaarden in gebruik.....	109
9.2.4	Procedure en stand van zaken.....	109
10.	Handhaving van het meststoffendecreet.....	110
10.1	Inleiding.....	110
10.2	Handhavingbevoegdheid van de Mestbank.....	110
10.2.1	Kader	110
10.2.2	Bevoegdheden.....	110
10.2.3	Aanpak van Handhaving.....	111
10.2.4	Toelichting bij de cijfergegevens bij de verschillende jaren.....	111
10.3	Handhaving in 2001	112
10.3.1	Aanleiding en gevolg controle.....	112
10.3.2	Vastgestelde overtredingen	112
10.3.3	Specifieke thema's 2001.....	113
10.3.3.1	Andere Meststoffen	113
10.3.3.2	Beheerovereenkomsten	113
10.3.3.3	Emissiearme aanwending	113
10.3.3.4	Toezicht op staalname nitraatresidu	113
10.4	Handhaving in 2002	113
10.4.1	Aanleiding en gevolg controle.....	113
10.4.2	Vastgestelde overtredingen	114
10.4.3	Specifieke thema's 2002.....	115

10.4.3.1	Erkende mestvoerders	115
10.4.3.2	Beheerovereenkomsten	115
10.4.3.3	Cultuurgronden.....	115
10.4.3.4	Emissiearme aanwending	115
10.4.3.5	Toezicht op staalname nitraatresidu	115
10.5	Handhaving in 2003	116
10.5.1	Aanleiding en gevolg controle.....	116
10.5.2	Vastgestelde overtredingen	116
10.5.3	Specifieke thema's 2003.....	117
10.5.3.1	Beheerovereenkomsten	117
10.5.3.2	Cultuurgronden.....	117
10.5.3.3	Toezicht op staalname nitraatresidu	117
10.5.3.4	Specifieke opdrachten.....	117
10.6	Handhaving in 2004	117
10.6.1	Algemeen.....	117
10.6.2	Mestafzet – Overbemesting - Mestbalansen	119
10.6.3	Thema-acties	119
10.6.3.1	Controle op de derogatie.....	119
10.6.3.2	Mapmeetpunten	120
10.6.4	Beheerovereenkomsten.....	120
10.7	Administratieve geldboetes.....	121
10.8	Staalname	123
10.9	Tendens	123
11.	Recente evoluties in het mestbeleid.....	125
11.1	Overzicht van de recente wetswijzigingen.....	125
11.1.1	Inleiding.....	125
11.1.2	Overzicht decreetwijzigingen in 2003 en 2004.....	125
11.1.2.1	Wijziging van 7 februari 2003 (BS 24/02/2003 van pp. 8.852 – 8.853)	125
11.1.2.2	Wijziging van 28 maart 2003 (BS op 08/05/2003 pp.24.946 – 24.953)	125
11.1.2.3	Wijziging van 18 juli 2003.....	126
11.1.2.4	Wijziging van 12 december 2003.....	126
11.2	Administratieve vereenvoudiging in de mestadministratie en bijkomende service voor de landbouwsector.....	126
11.2.1	Impulsen	126
11.2.1.1	Eerste impuls 1998	126
11.2.1.2	Tweede impuls in 2000	127
11.2.1.3	Derde impuls in 2002	127

11.2.2	Resultaten.....	127
11.2.2.1	Mesttransportinternetloket (MTIL).....	127
11.2.2.2	Mestinternetloket (MIL)	128
11.2.2.3	Staalname Melding Internet Loket (SMIL)	129
11.2.2.4	Impact van de maatregel gemeenschappelijke verzending Mestbankaangifte en VMM wateraangifte.....	129
11.2.2.5	Rundveebedrijven die aangeven via Sanitel.....	130
11.2.2.6	Proefproject gezamenlijke registratie van de gebruikspcelen ABKL-VLM	130
12.	Emissies en meetresultaten	132
12.1	Meetresultaten in oppervlaktewater	132
12.1.1	Inleiding.....	132
12.1.2	Communicatie	132
12.1.3	Evaluatie van 4 jaar MAP-meetnet oppervlaktewater.....	132
12.1.3.1	Inleiding	132
12.1.3.2	Vergelijking van de meetperiodes van de voorbije winters.....	133
12.1.4	Invloed van de neerslag.....	134
12.1.5	Vergelijking met het globale VMM oppervlaktewatermeetnet	135
12.2	Nitraatresidu in de bodem.....	136
12.2.1	Nitraatresiduanalyses in het kader van de derogatie	136
12.2.1.1	Inleiding	136
12.2.1.2	Voorwaarde tot het bekomen van deze afwijking	136
12.2.1.3	Procedure en stand van zaken	137
12.2.1.4	Controle.....	137
12.2.1.5	Resultaten van nitraatresidumetingen in het kader van de controle op de derogatie 137	
12.2.1.6	Analyse van de resultaten.....	138
12.2.2	Nitraatresiduresultaten in het kader van beheerovereenkomsten water.....	139
12.2.2.1	Analyse van alle resultaten van nitraatresidumetingen in het kader van beheerovereenkomsten water van de voorbije jaren	139
12.3	Ammoniakreductie in Vlaanderen	142
12.3.1	Evolutie van de emissies	142
12.3.2	Ammoniakemissie en cijfers	142
12.3.3	NEC-richtlijn en NH ₃ plafond	143
12.3.4	Aanpak volgens het 'Reductieprogramma NH ₃ '	143
12.3.4.1	Inleiding	143
12.3.4.2	Afbouw van de veestapel.....	144
12.3.4.2.1	Opkoopregeling varkens, pluimvee en rundvee	144

12.3.4.2.2	Autonome afname van de rundveestapel.....	144
12.3.4.3	Verstrenge regelgeving voor emissiearm aanwenden van dierlijke mest.....	144
12.3.4.4	Introductie van emissiearme staltechnieken	145
12.3.4.4.1	Algemeen.....	145
12.3.4.4.2	Lijst van stalsystemen voor ammoniakemissiereductie	145
12.3.4.4.3	Aanvraagprocedure voor opname in de lijst.....	145
12.3.4.4.4	VLIF-steun voor de bouw van een emissiearme stal	146
12.3.4.5	Voedertechische maatregelen	146
12.3.4.6	Verwerking van het mestoverschot met aanvaardbare NH ₃ verliezen	146
12.3.4.7	Gebiedsgericht beleid	147
12.3.5	Wetenschappelijk onderzoek.....	147
12.3.5.1	Valideren van de verkorte meetprocedure voor geur- en ammoniakemissies van veestallen	147
12.3.5.2	Emissiearme aanwending: ontwikkeling van een meetprocedure, evaluatie van emissiearme aanwendingstechnieken en opstellen van een beoordelingsrichtlijn	149
13.	Mestbeleid en de Nitraatrichtlijn	151
13.1	Vierjaarlijks rapport in het kader van de nitraatrichtlijn	151
13.1.1	Achtergrond en procedure	151
13.1.2	Inhoud van het rapport.....	151
13.2	De lopende EU-inbreukprocedure tegen België voor het niet naleven van de nitraatrichtlijn	153
13.2.1	Situering.....	153
13.2.2	Verloop van de procedure	153
13.2.3	Gevolgen van een arrest	154
13.2.4	Inhoudelijke bezwaren van de Commissie	154
13.2.4.1	Inleiding.....	154
13.2.4.2	Kwetsbare zones.....	155
13.2.4.3	Code goede landbouwpraktijk.....	155
13.2.4.4	Het Vlaams Actieprogramma	156
13.2.4.5	Overige.....	156
13.2.4.6	Onvolledige rapportering.....	157
DEEL 2 :	De aanbevelingen van de stuurgroep bij het voortgangsrapport Mestbank 2004	159
1.	Toelichting	159
2.	Aanbevelingen	159
2.1	Algemene aanbevelingen van de Stuurgroep naar het beleid.....	159
2.1.1	Timing en inhoud van het voortgangsrapport.....	159
2.1.2	Het voortgangsrapport en beleidsevaluatie	161

2.1.3	Afstemming met andere rapporteringen	161
2.1.4	Noodzaak van een nieuw mestbeleid.....	162
2.1.5	Kennisopbouw en scenario ontwikkeling ter voorbereiding van een nieuw mestbeleid.....	162
2.1.6	Behoud van continuïteit van de positieve elementen in het mestbeleid en een snelle aanpak van de acute knelpunten	163
2.2	Concrete aanbevelingen van de Stuurgroep naar het beleid: welke trends/knelpunten heeft de Mestbank gedetecteerd in het Voortgangsrapport 2004 en hoe kan het beleid hier op inspelen?	164
2.2.1	Realisatie van Spoor 1 : aanpak aan de bron	164
2.2.1.1	Vaststelling van de omvang van de veestapel.....	164
2.2.1.2	Verder onderzoek nodig naar uitscheidingscijfers	165
2.2.1.3	Aanbevelingen van de stuurgroep inzake MBO nutriëntenarme voeders	166
2.2.2	Realisatie via spoor 2 : oordeelkundige bemesting.....	167
2.2.2.1	Meer afzet van dierlijke mest realiseren	167
2.2.2.2	De continuïteit van de beheerovereenkomsten water verzekeren.....	168
2.2.2.3	Optimale bemesting op perceelsniveau	169
2.2.2.4	Gebruik van chemische meststoffen	169
2.2.3	Breed sensibiliseren, gericht sanctioneren.....	170

Woord vooraf

Dit is het derde voortgangsrapport betreffende het Mestbeleid in Vlaanderen gemaakt door de Mestbank. en werd voorgesteld aan de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek. Dit voortgangsrapport is terug te vinden in DEEL 1. De Stuurgroep onderzocht dit voortgangsrapport in het licht van de door het meststoffendecreet vooropgestelde doelstellingen voor 2005. Op basis van dit onderzoek adviseerde de Stuurgroep welke oplossingsgerichte maatregelen in grotere mate moeten worden gestimuleerd en welk onderzoek hiervoor noodzakelijk is. Het advies van de stuurgroep is opgenomen in DEEL 2.

DEEL 1 Het voortgangsrapport van de Mestbank

1. Inleiding

Volgens artikel 34 van het meststoffendecreet¹ dient de Mestbank vanaf 2001 elk jaar een voortgangsrapport op te maken met de stand van zaken van het voorbije productiejaar en een prognose voor de komende jaren.

Volgende aspecten moeten in het voortgangsrapport besproken worden:

- 1°. de nutriëntenhalte op niveau van het Vlaamse Gewest;
- 2°. de invulling van de nutriëntenhalte op niveau van het Vlaamse Gewest;
- 3°. de nutriëntenaanpak aan de bron;
- 4°. de infrastructuur voor de bewerking van dierlijke mest en van andere meststoffen;
- 5°. de infrastructuur voor de verwerking van dierlijke mest met ten minste een inventaris van de mestverwerkinginstallaties met hun respectieve capaciteiten:
 - a. waarvoor een milieuvergunningsaanvraag lopende is;
 - b. die vergund zijn;
 - c. die in opbouw zijn;
 - d. die operationeel zijn;
- 6°. de export van dierlijke mest;
- 7°. de voortgang inzake het bereiken van de doelstellingen van het meststoffendecreet.

Naast deze decretale verplichtingen wordt in dit rapport een ruimere blik geworpen op de belangrijkste elementen van het mestbeleid. Op die manier wordt een totaalbeeld geschapen van de nutriëntenproblematiek in de landbouw in Vlaanderen.

In dit rapport worden de verschillende doelstellingen en resultaten uitgebreid geïllustreerd met tabellen en grafieken. Dit rapport kan dan ook worden beschouwd als naslagwerk voor alle relevante gegevens in het kader van het mestbeleid. Dit rapport kan op verschillende manieren gelezen en/of gebruikt worden. Voor de personen die de mestproblematiek in Vlaanderen goed kennen, kan het volstaan om vooral stil te staan bij de resultaten en besluiten. Voor een persoon die minder vertrouwd is met de Vlaamse mestproblematiek is het zinvol de inleiding, omkadering en procedures betreffende een bepaald thema eerst door te nemen. Weer anderen zullen dit rapport gebruiken om net dat ene cijfer in een bepaalde provincie voor een bepaald jaar voor een bepaalde diersoort te kennen.

¹ 1. DECREET VAN 23 JANUARI 1991 INZAKE DE BESCHERMING VAN HET LEEFMILIEU TEGEN DE VERONTREINIGING DOOR MESTSTOFFEN (B.S. 28 februari 1991), zoals gewijzigd bij de decreten van 25 juni 1992 (B.S., 11 juli 1992), van 18 december 1992 (B.S., 29 december 1992), van 22 december 1993 (B.S., 29 december 1993), van 20 december 1995 (B.S., 30 december 1995), van 19 december 1997 (B.S. 30 december 1997), van 11 mei 1999 (B.S., 20 augustus 1999), van 3 maart 2000 (B.S., 30 maart 2000), van 8 december 2000 (B.S., 13 januari 2001), van 9 maart 2001 (B.S., 30 maart 2001), 21 december 2001 (B.S., 29 december 2001), (erratum B.S., 14 februari 2002), 19 juli 2002 (B.S., 31 augustus 2002) en 7 februari 2003 (B.S., 24 februari 2003), 28 maart 2003 (B.S., 8 mei 2003), 18 juli 2003 (B.S., 14 november 2003) en 12 december 2003 (B.S., 23 januari 2004)

2. De Vlaamse mestbalans

2.1 Uitgangssituatie

Het MAP II bis stipuleerde een 3 sporenbeleid : een aanpak aan de bron, een oordeelkundige bemesting en mestexport en –verwerking. De aanpak aan de bron en het verbeteren van de oordeelkundige bemesting moesten elk bijdragen tot het wegwerken van 25 % van het mestoverschot. De mestverwerking zelf moest 50 % van het mestoverschot wegwerken. Er werd uitgegaan van een dierlijke productie van 85 miljoen kg P₂O₅ en 205 miljoen kg N. Dit laatste betekende een dierlijke productie van 191 miljoen kg N volgens de decretale uitscheidingscijfers.

2.2 De grootte van het mestprobleem anno 2003.

2.2.1 Inleiding

De grootte van het mestprobleem (uitgedrukt in kg P₂O₅ en kg N) wordt voornamelijk bepaald door 3 elementen:

- De dierlijke mestproductie (DP)
- De ecologische draagkracht van de grond aan nutriënten (DG)
- De verwijdering van nutriënten door verwerking en export (VE)

Indien deze 3 elementen in evenwicht zijn (DP = DG + VE), zouden de milieudoelstellingen in grote mate gehaald moeten worden. In het driesporenbeleid werd gestipuleerd dat deze evenwichtssituatie gehaald kon worden door het mestoverschot in Vlaanderen weg te werken door 3 pijlers :

- Aanpak aan de bron
- Oordeelkundige bemesting (een meer optimale invulling van de bemestingsnormen met dierlijke mest)
- Mest- en nutriëntenverwerking

De mate waarin het driesporenbeleid tot nog toe heeft gewerkt, zal zijn invloed hebben op de grootte van het huidige mestprobleem in Vlaanderen.

Een groot knelpunt bij het bepalen van de grootte van het mestprobleem zijn de ‘gegevensbronnen’ die worden gebruikt. Zowel rond het aantal dieren in Vlaanderen, hun respectievelijke uitscheidingscijfers als de plaatsingsruimte op grond blijft de discussie open. Dit hoofdstuk is uitsluitend gebaseerd op de bepalingen uit het meststoffendecreet en de gegevens aanwezig in de Mestdatabank, beheerd door de Mestbank. Toch wordt in dit rapport kritisch omgesprongen met deze benadering. Een aantal bedenkingen worden hieromtrent geformuleerd. Bij de bepaling van de grootte van het mestprobleem wordt er gerekend met gegevens uit het jaar 2003.

In dit hoofdstuk worden de globale cijfers weergegeven die de grootte van het mestprobleem bepalen. Verder in dit rapport worden deze cijfers uitgediept volgens hun belangrijkste karakteristieken.

2.2.2 Dierlijke productie in 2003 in Vlaanderen

De netto dierlijke productie in Vlaanderen bedraagt in 63 miljoen kg P_2O_5 en 165 miljoen kg N, op basis van de Mestbankaangifte en de uitscheidingscijfers uit het meststoffendecreet. Indien er rekening wordt gehouden met de wettelijk vastgesteld aanvaardbare verliezen voor N-emissie op stalniveau, dan bedraagt het mestaanbod in Vlaanderen 140 miljoen kg N.

2.2.3 De plaatsingsruimte in 2003 in Vlaanderen

Bij de toegepaste methode wordt gebruik gemaakt van de maximale bemestingsnormen voor dierlijke mest uit het meststoffendecreet en de acceptatiegraad van dierlijke mest door de gebruikers van de mest. De plaatsingsruimte in Vlaanderen bedraagt 49,5 miljoen kg P_2O_5 en 111 miljoen kg N in 2003. Indien de gebruikte hoeveelheid dierlijke mest hoger was dan de maximale bemestingsnormen voor dierlijke mest uit het meststoffendecreet dan werd deze berekende gebruikte hoeveelheid beperkt tot deze maximale bemestingsnormen. Dit wil dus zeggen dat de berekende overbemesting niet wordt meegeteld in de bepaling van de plaatsingsruimte in Vlaanderen. Twee voorbeelden, uitgedrukt in P_2O_5 zullen deze methode zeker verduidelijken :

Een bedrijf met een dierlijke mestproductie van 1.000 kg P_2O_5 , voert nog een extra 2.000 kg P_2O_5 aan van derden om te gebruiken op zijn eigen gronden. Op deze gronden zijn de maximale bemestingsnormen uit het meststoffendecreet van 4.000 kg P_2O_5 van toepassing. Voor dit bedrijf wordt vervolgens een plaatsingsruimte in rekening gebracht van 3.000 kg P_2O_5 (1.000 kg uit eigen mest en 2.000 kg van derden). Dit betekent dat dit bedrijf een acceptatiegraad heeft van 75% (3.000/4.000).

Een ander bedrijf met een dierlijke mestproductie van 6.000 kg P_2O_5 voert 2.000 kg P_2O_5 af naar derden en heeft volgens de maximale bemestingsnormen voor dierlijke mest uit het meststoffendecreet een maximale plaatsingsruimte op de eigen gronden van 3.000 kg P_2O_5 . Dit betekent dat dit bedrijf 4.000 kg P_2O_5 heeft gebruikt. Voor dit bedrijf wordt de plaatsingsruimte beperkt tot 3.000 kg P_2O_5 . Dit bedrijf heeft een acceptatiegraad van 133% wat in de berekeningen gereduceerd wordt tot 100%.

Voor meer details i.v.m. de plaatsingsruimte van dierlijke mest wordt verwezen naar hoofdstuk 4.4.

2.2.4 De geëxporteerde en verwerkte dierlijke mest in 2003 in Vlaanderen

De hoeveelheid nutriënten die werden verwerkt en geëxporteerd buiten Vlaanderen bedroeg in 2003 7,2 miljoen kg P_2O_5 en 8,4 miljoen kg N.

2.2.5 Resultaat

Uitgaand van de gegevens uit 2.2.2, 2.2.3 en 2.2.4 bedraagt de grootte van het mestprobleem in 2003 in Vlaanderen, afgerond, nog 6 miljoen kg P_2O_5 (63-49,5-7,2) en 21 miljoen kg N (140-111-8,4).

Dit resultaat wordt bekomen op basis van de gegevens uit de mestdatabank, die de Mestbank inventariseert en verwerkt op basis van de bepalingen uit het Meststoffendecreet. De mate waarin deze gegevens (die voornamelijk worden overgemaakt door de landbouwers en de vervoerders van de mest zelf) de realiteit weergeven hangt af van de correctheid van deze gegevens.

Wat de dierlijke productie betreft zijn er signalen die vooral wijzen in een in de realiteit hogere dierlijke productie, wat het probleem zou kunnen doen toenemen.

Wat de afzet betreft zijn er een aantal elementen die de afzetruimte in Vlaanderen kunnen beïnvloeden. Deze kunnen een hogere bemestingsruimte teweegbrengen, waardoor het probleem zou verkleinen of een kleinere bemestingsruimte teweegbrengen, waardoor het probleem zou vergroten. De voornaamste aspecten worden hierna weergegeven.

In het meststoffendecreet wordt uitgegaan van een forfaitaire N emissie van 15%. Op basis van literatuurgegevens zou dit voor rundvee lichtjes lager liggen, en voor varkens en pluimvee, afhankelijk van de diersoort, licht of sterk hoger. Indien deze emissies gemiddeld hoger liggen kan dit een deel van de overbemesting verklaren en het mestprobleem doen verkleinen wat bemesten op gronden betreft, maar het emissieprobleem doen toenemen.

De mestsamenstelling in kg P_2O_5 en kg N per ton is heel variabel. Aan de hand van vele analyses worden richting gevende mestsamenstellingscijfers berekend die veel landbouwbedrijven gebruiken. Dit blijkt uit een eerste screening. Aangezien dit een gemiddelde cijfer is kan er worden van uitgegaan dat de gemiddelde onderschatting in dezelfde grootte orde aanwezig is als de overschatting bij de verschillende individuele bedrijven. Indien de samenstelling in realiteit in het algemeen hoger zou zijn, dan zou de niet bewezen mestafzet bij de overschotsbedrijven kleiner worden, maar kan de overbemesting bij de gebruiker groter worden en omgekeerd.

Bij de transporten van de mest van overschotsbedrijven naar de gebruikers van de mest moeten er mestverhandelingsdocumenten worden opgemaakt. Indien, voor welke reden ook, de Mestbank niet over al deze documenten zou beschikken, dan zou dit betekenen dat de niet bewezen mestafzet bij de overschotsbedrijven kleiner wordt, maar opnieuw kan de overbemesting bij de gebruiker groter worden.

Het inventariseren van de stock van de aanwezige mest op het einde van het jaar speelt een belangrijke rol in de bepaling van het gebruik van mest. Een stock die stijgt wijst immers in een kleinere bemesting dan de geproduceerde dierlijke mest min aan- en afvoer. Het bepalen van deze stock in de praktijk is niet altijd eenvoudig, vooral bij vaste mest. Het niet correct inschatten, zowel van het volume als van de samenstelling, van deze stocks kan zijn invloed hebben. De opgeslagen dierlijke mest bij de veebedrijven eind 2003 was 1 miljoen kg P_2O_5 en 2,7 miljoen kg N hoger dan eind 2002. Deze stijging van de stocks wijst in de richting van de moeilijkheid om de dierlijke mest afgezet te krijgen, aangezien bij een dalende dierlijke productie, de opslagen op het einde van het jaar zouden dalen, bij dezelfde bemestingspraktijken. Andere signalen vanuit de landbouwsector geven als verklaring voor deze stijgende opgeslagen hoeveelheid mest, dat de stock wordt gebruikt om de mestbalans kunstmatig in orde te brengen. Dit gebeurt volgens de landbouwsector, omdat in een aantal gevallen blijkbaar niet alle geproduceerde nutriënten in de mest worden teruggevonden. Op deze manier kan de veehouder een eventuele sanctie vermijden.

2.3 Realisaties van het 3 sporenbeleid

In Figuur 1 worden de resultaten voor P_2O_5 gevisualiseerd. Hieruit blijkt dat de initiële grootte van het probleem teruggebracht is van 35 miljoen kg P_2O_5 naar 6 miljoen kg P_2O_5 . Dit is te wijten aan een de aanpak aan de bron (22 miljoen kg P_2O_5) en de export en verwerking (7 miljoen kg P_2O_5). De aanpak aan de bron splitst zich verder uit in een het gebruik van fosforarm voeder (12,5 miljoen kg P_2O_5), de warme sanering (2 miljoen kg P_2O_5) en de natuurlijke afbouw (7,5 miljoen kg P_2O_5). Figuur 2 geeft het aandeel weer van deze gerealiseerde maatregelen t.o.v. de uitgangssituatie van het mestprobleem

(volgens het MAP II bis, 35 miljoen kg P₂O₅). Hieruit blijkt dat de doelafstand gereduceerd is tot 17% t.o.v. de uitgangssituatie uit het 3 sporenbeleid.

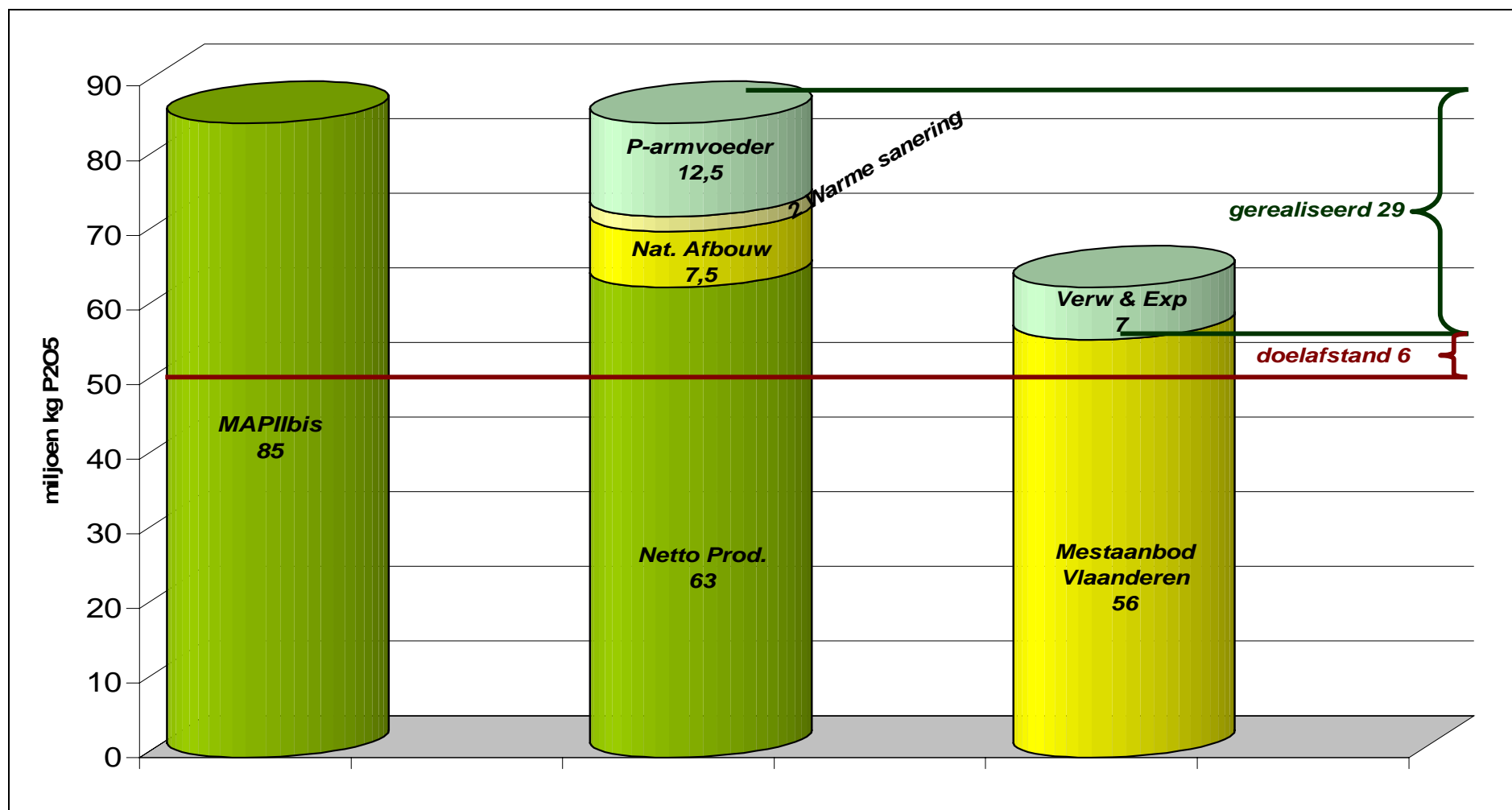
Tabel 1 vergelijkt de resultaten van het 3 sporenbeleid met de initiële doelstelling. Hieruit blijkt dat vooral het spoor 'aanpak aan de bron' heel goed heeft gewerkt. Deze realisatie is 2,3 keer hoger dan initieel vooropgesteld. De pijler mestverwerking en export van dierlijke mest heeft onvoldoende gewerkt. Slechts 39% van de vooropgestelde doelstelling werd gehaald. De pijler 'oordeelkundige bemesting' is moeilijk in cijfers te begroten maar het resultaat is in elk geval heel gering. De uitgangssituatie van MAP II bis voorzag in een plaatsingsruimte van 49 miljoen kg P₂O₅, terwijl er in 2003 een plaatsingsruimte van 49,5 miljoen kg P₂O₅ wordt vastgesteld. Vandaar dat dit (puur theoretisch) gelijkgesteld wordt aan 0,5 miljoen kg P₂O₅.

Tabel 1. Realisaties van het 3 sporenbeleid in 2003, in miljoen kg P₂O₅

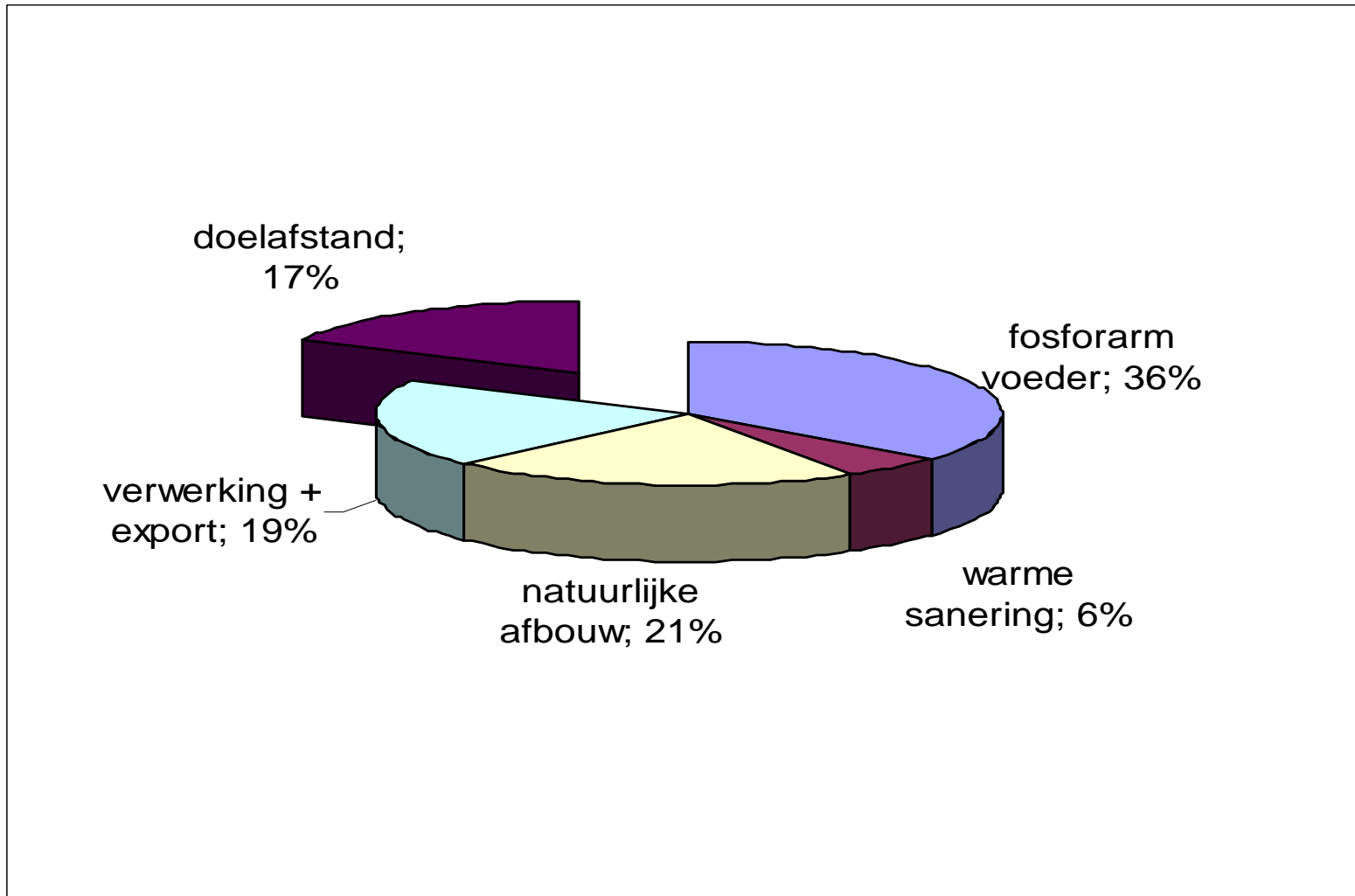
<i>Pijler uit het 3 sporenbeleid</i>	<i>Doelstelling 3 sporenbeleid weg te werken overschotten</i>	<i>realisaties 2003</i>	<i>de mate van realisatie</i>
<i>aanpak aan de bron</i>	9	21	233%
<i>oordeelkundige bemesting²</i>	9	0,5	6%
<i>Mestverwerking en export</i>	18	7	39%

Voor N is de situatie iets verschillend. Vooreerst wijken de uitscheidingscijfers uit het meststoffendecreet af van de cijfers uit de TWUN werkgroep. Ten tweede is het decreetaal bepaald dat er 15% emissies in rekening gebracht kunnen worden om het geproduceerde mestaanbod te bekomen. Hieruit blijkt dat, indien er vertrokken wordt van de uitgangssituatie volgens decretale cijfers met 15% emissies, er een initieel probleem was van 56 miljoen kg N. Daarvan is er reeds 35 miljoen kg N gerealiseerd en is er nog een overschot van 21 miljoen kg N op te lossen. Dit is te wijten aan een de aanpak aan de bron (27 miljoen kg N) en de export en verwerking (8 miljoen kg N). De aanpak aan de bron splitst zich verder uit in een het gebruik van eiwitarm voeder (8 miljoen kg N), de warme sanering (4 miljoen kg N) en de natuurlijke afbouw (15 miljoen kg N). Dit wordt schematisch weergegeven in Figuur 3. Figuur 4 geeft het aandeel weer van de gerealiseerde maatregelen t.o.v. de uitgangssituatie van het mestprobleem (volgens het MAP II bis, 56 miljoen kg N).

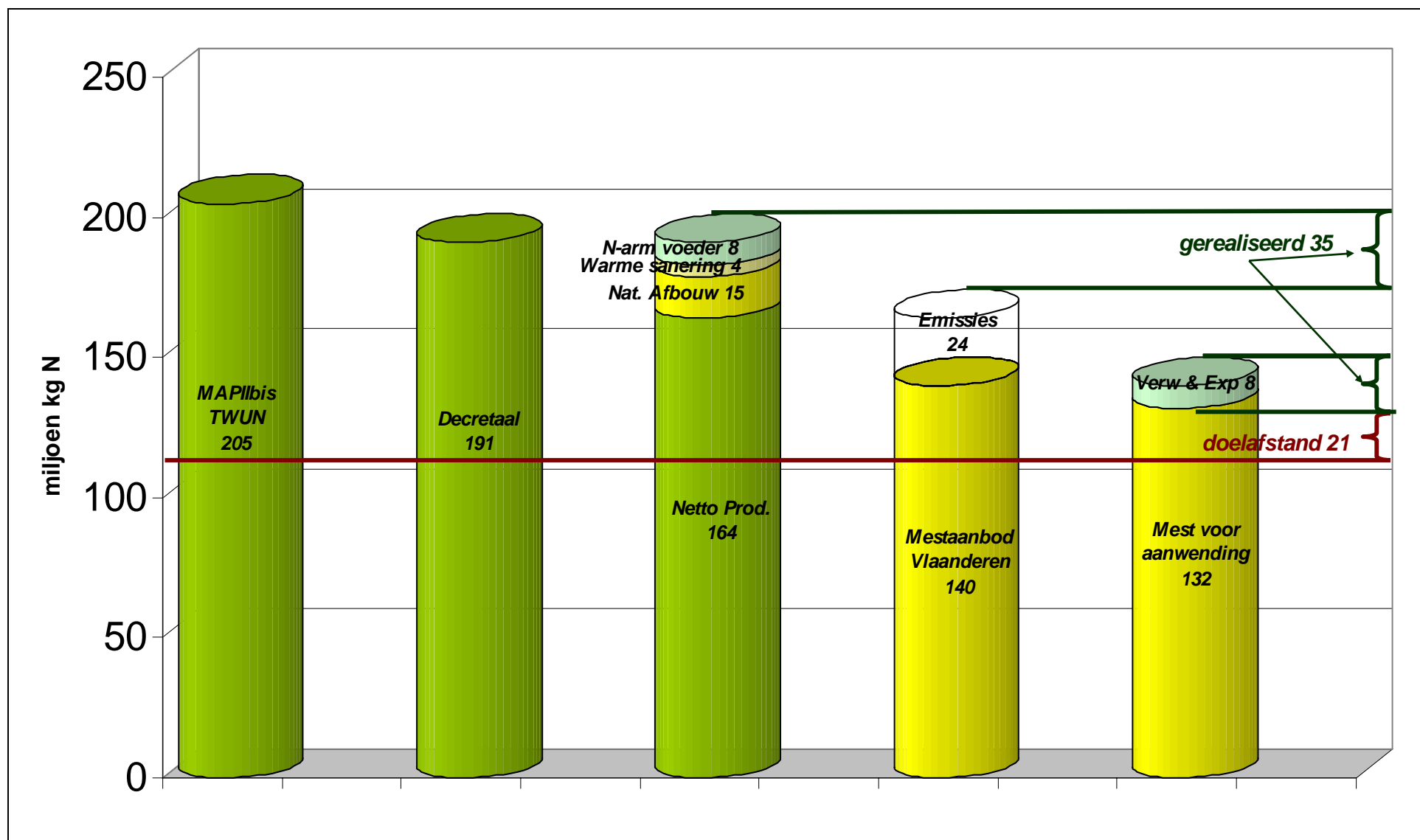
² Hiermee wordt bedoeld een meer optimale invulling van de bemestingsnormen met dierlijke mest

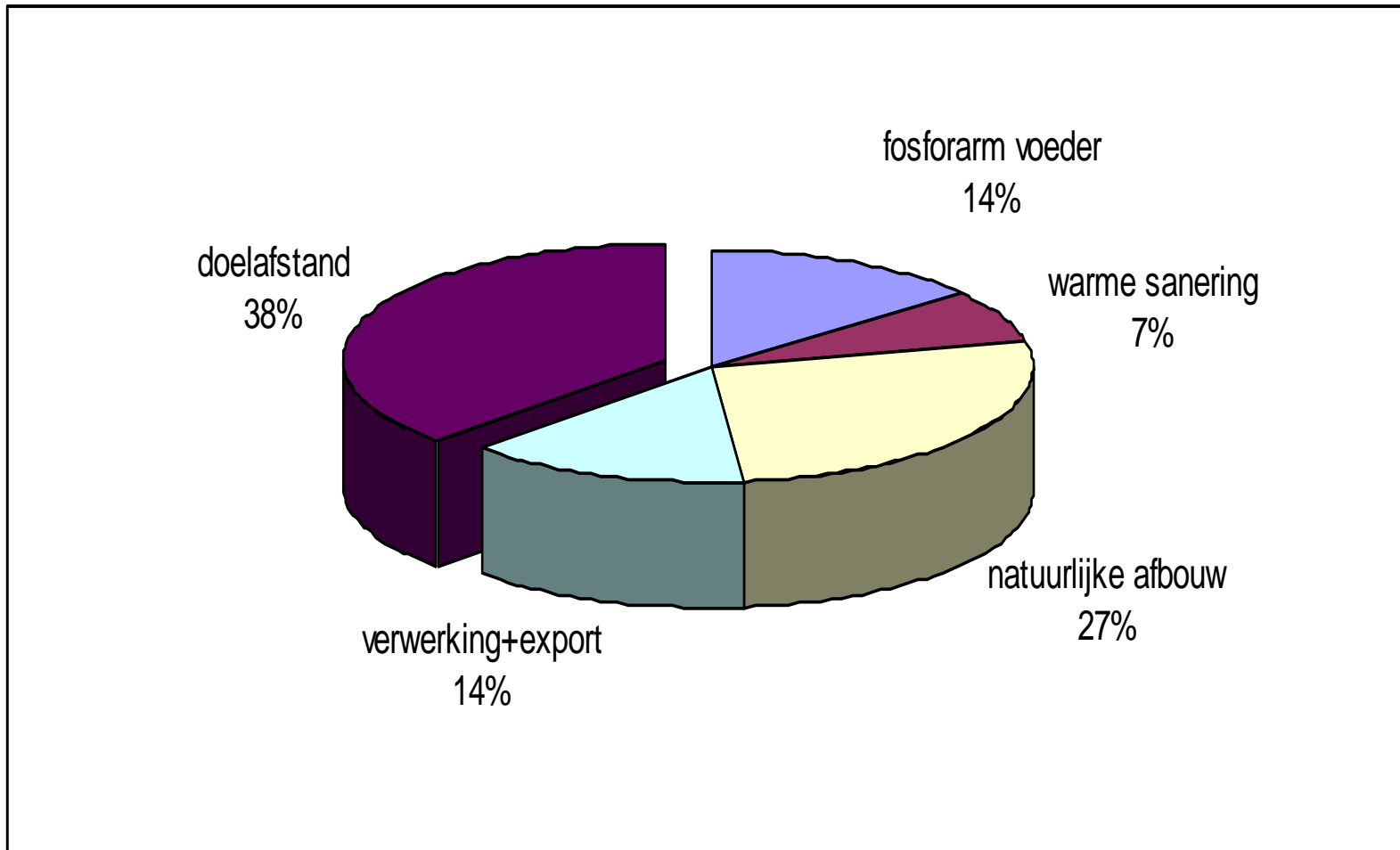
Figuur 1. De Vlaamse Mestbalans in miljoen kg P₂O₅ in 2003

Figuur 2. Relatief aandeel van de verschillende maatregelen in de oplossing van het mestprobleem in Vlaanderen in 2003 t.o.v. de uitgangssituatie van het MAP II bis voor P_2O_5 .

Figuur 3. De Vlaamse mestbalans in kg N in 2003.

Figuur 4. Relatief aandeel van de verschillende maatregelen in de oplossing van het mestprobleem in Vlaanderen in 2003 t.o.v. de uitgangssituatie van het MAP II bis voor N.

Tabel 2. Vergelijking tussen rundveebedrijven die hun runderen wel en niet aangeven via de 'Sanitel regeling' in 2003

Eenheid	item	Sanitel entiteiten	Niet sanitel entiteiten met rundvee	Aandeel Sanitel entiteiten
Aantal	Entiteiten	6.376	14.369	31%
	Entiteiten met overschot	1.680	5.825	22%
	Aandeel entiteiten met overschot t.o.v. totaal aantal entiteiten	26%	41%	
	Gespecialiseerde rundvee entiteiten	5.359	10.421	34%
	Gemengde rundvee entiteiten	506	2.732	16%
	Aandeel gespecialiseerde rundvee entiteiten t.o.v. totaal aantal entiteiten	84%	73%	
Kg P₂O₅	Totale dierlijke productie	8.116.280	30.425.472	21%
	Gemiddelde productie per entiteit	1.273	2.117	
	Totale dierlijke productie / plaatsingsruimte dierlijke mest	61%	83%	
	Totale overschot	1.471.749	7.471.721	16%
	Gemiddelde overschot per entiteit met overschot	876	1.283	
	Totale dierlijke productie rundvee	6.494.696	20.390.197	24%
	Totale dierlijke productie varkens	1.198.726	8.387.751	13%
	Totale dierlijke productie pluimvee	315.882	1.462.137	18%
	Aandeel rundvee productie t.o.v. totale productie	80%	67%	
	Vervangingsvee jonger dan 1 jaar	413.240	1.396.830	23%
	Vervangingsvee van 1 tot 2 jaar	723.282	2.432.768	23%
	Melkkoeien en zoogkoeien	3.090.480	10.507.830	23%
	Mestkalveren	59.242	518.040	10%
	Runderen jonger dan 1 jaar	196.072	779.825	20%
	Runderen van 1 tot 2 jaar	448.910	1.873.740	19%
Andere runderen	1.563.471	2.880.970	35%	
Kg N	Totale dierlijke productie	23.572.873	85.973.423	22%
	Gemiddelde productie per entiteit	3.697	5.983	
	Totale dierlijke productie / plaatsingsruimte dierlijke mest	57%	76%	
	Totale overschot	3.825.584	18.305.969	17%
	Gemiddelde overschot per entiteit met overschot	2.277	3.143	
	Totale dierlijke productie rundvee	16.792.249	53.453.943	24%
	Totale dierlijke productie varkens	2.373.970	16.291.234	13%
	Totale dierlijke productie pluimvee	655.985	2.970.031	18%
	Aandeel rundvee productie t.o.v. totale productie	71%	62%	
	Vervangingsvee jonger dan 1 jaar	1.363.692	4.609.539	23%
	Vervangingsvee van 1 tot 2 jaar	2.382.576	8.013.824	23%
	Melkkoeien en zoogkoeien	9.992.552	33.975.317	23%
	Mestkalveren	172.788	1.511.391	10%
	Runderen jonger dan 1 jaar	518.351	2.061.605	20%
	Runderen van 1 tot 2 jaar	1.244.705	5.195.370	19%
Andere runderen	4.080.923	7.519.820	35%	

3. De dierlijke productie in Vlaanderen

3.1 Evolutie van de dierlijke productie

In Figuur 5 en Figuur 6 wordt de relatieve evolutie weergegeven van het aantal dieren per diergroep. Hieruit blijkt duidelijk dat de daling van het aantal dieren vanaf 1999 zich in dezelfde lijn verder zet als de voorgaande jaren.

3.2 De dierlijke productie in 2003

3.2.1 Volgens diercategorie en mestuitscheidingsbalans

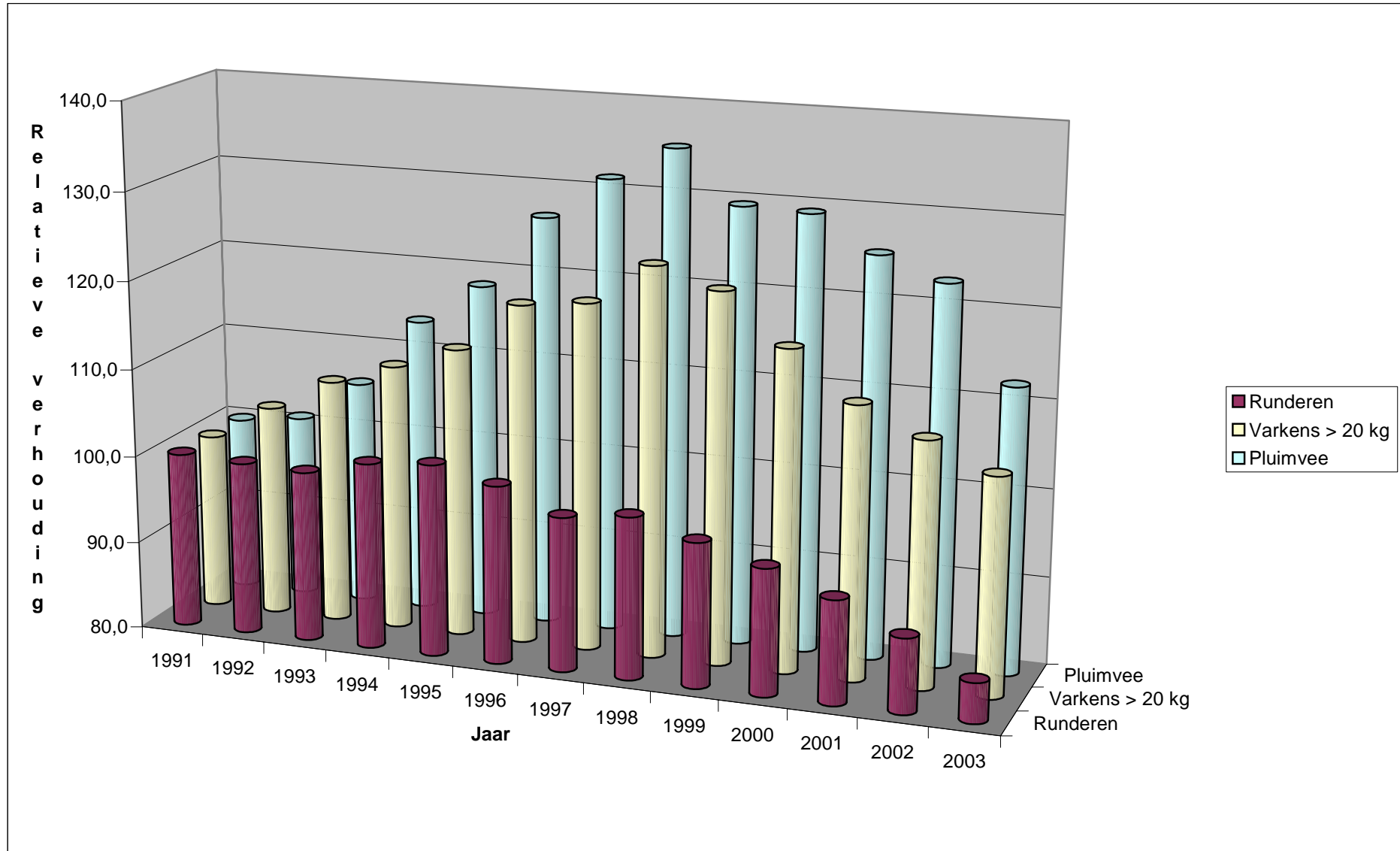
In Tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de dierlijke productie in 2002 en 2003 per diersoort. Hieruit blijkt dat de dierlijke productie daalde in 2003 t.o.v. 2002 met ruim 3 miljoen kg P_2O_5 en 8 miljoen kg N. Dit is een daling van 5%. De daling in productie doet zich voor in alle diergroepen en categorieën maar voornamelijk in de pluimveesector. Dit laatste is deels te wijten aan de crisis rond de vogelpest in de eerste helft van 2003. Bij rundvee valt vooral de daling op van het mestvee van 1 tot 2 jaar. Bij pluimvee is de daling het grootst bij de slachtkuikens (12%) terwijl dit bij de leghennen relatief klein is (3%). Bij de meeste diersoorten waar de regressierechte kan gebruikt worden als uitscheidingsbalans, is de daling van de uitscheiding in kg P_2O_5 en kg N groter dan de daling in het aantal dieren. Dit komt omdat het gemiddeld uitscheidingscijfer voor deze diercategorieën nog steeds daalt.

3.2.2 Per provincie

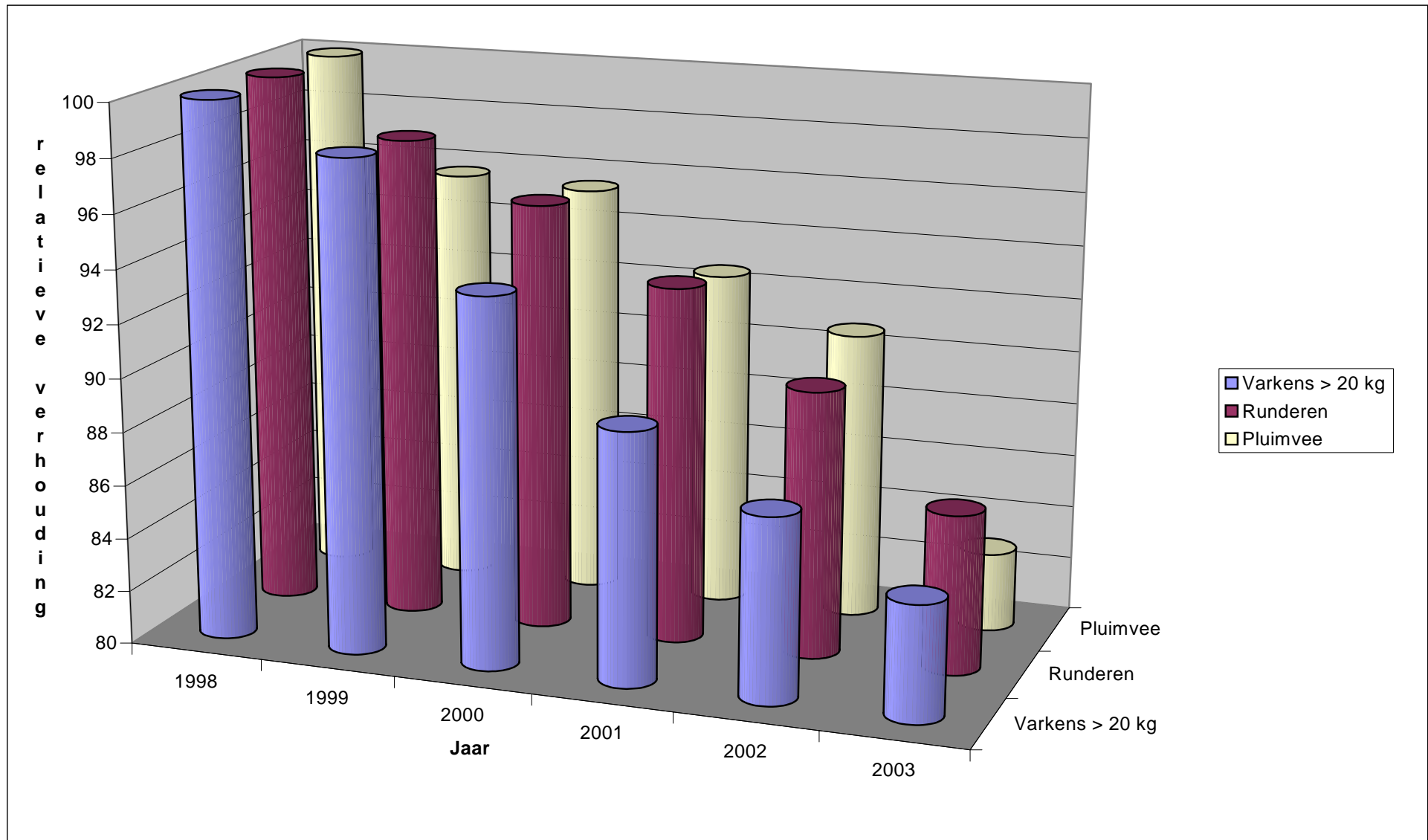
Tabel 3 geeft de dierlijke mestproductie weer per diersoort en per provincie. Hieruit blijkt dat de provincie West-Vlaanderen voor rundvee, varkens en pluimvee de grootste dierlijke mestproductie heeft. Oost-Vlaanderen komt op de tweede plaats gevolgd door Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant.

Tabel 3. Dierlijke mestproductie in Vlaanderen per provincie en per diersoort in 2003 in kg P₂O₅

Diersoort	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
Vervangingsvee < 1 j	357.600	210.140	520.780	167.180	554.370	1.810.070
Vervangingsvee 1-2 j	624.410	357.493	903.992	282.999	987.156	3.156.050
Melk- en zoogkoeien	2.757.030	1.592.190	3.616.170	1.197.780	4.435.140	13.598.310
Mestkalveren	399.676	67.532	19.044	49.468	41.756	577.476
Runderen < 1 jaar mestvee	113.109	89.131	277.982	94.169	401.505	975.896
Runderen 1-2 jaar mestvee	249.590	190.916	712.800	195.096	974.248	2.322.650
Andere runderen	554.217	349.546	1.249.768	426.777	1.864.135	4.444.441
Totaal Runderen	5.055.631	2.856.948	7.300.536	2.413.468	9.258.310	26.884.893
Biggen 7-20 kg	334.391	204.189	420.081	58.036	991.731	2.008.427
Beren	19.270	11.001	26.302	3.361	50.962	110.895
Zeugen inclusief biggen <7kg	891.017	550.580	1.328.330	164.516	3.070.843	6.005.285
Andere varkens 20-110kg	2.905.839	1.499.445	3.293.728	523.025	9.021.768	17.243.806
Andere varkens >110kg	157.854	87.781	216.631	25.826	454.023	942.114
Totaal Varkens	4.308.371	2.352.995	5.285.072	774.763	13.589.327	26.310.528
Legkippen inclusief (groot)ouderdieren	1.098.991	372.793	606.243	101.602	1.414.598	3.594.227
Opfokpoeljen van legkippen	160.185	32.084	65.577	5.566	297.777	561.190
Slachtkuikens	822.361	340.295	520.905	151.010	986.127	2.820.697
Slachtkuikenouderdieren	333.628	42.483	149.211	8.835	357.973	892.129
Opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren	42.744	8.858	21.531	32	94.695	167.861
Struisvogels fokdieren > 14 maanden	62.348	490	676	500	13.083	77.097
Struisvogelslachtdieren van 3-14 maanden	3.060	18	279	54	3.717	7.128
Struisvogels 0-3 maanden	896	153	43	7	587	1.685
Kalkoenen - slachtdieren	13.900	7.431	16.919	36	104.738	143.024
Kalkoenen - ouderdieren	84	251	1.416	16	538	2.305
Ander pluimvee	854	7.792	15.388	152	11.401	35.587
Totaal Pluimvee	2.539.050	812.648	1.398.187	267.810	3.285.234	8.302.929
Paarden > 600 kg	55.230	50.190	48.210	44.310	41.370	239.310
Paard-pony 200-600kg	126.378	55.986	108.108	88.095	90.825	469.392
Paard-pony < 200 kg	20.064	12.540	15.420	11.676	15.240	74.940
Geiten < 1 jaar	2.491	1.741	2.537	1.608	2.969	11.345
Geiten > 1 jaar	11.443	9.298	14.544	4.239	12.544	52.069
Schapen < 1 jaar	7.246	5.439	6.689	6.990	13.457	39.821
Schapen > 1 jaar	20.344	14.585	26.666	22.509	47.022	131.126
Konijnen (voedsters)	44.922	11.985	19.842	5.549	51.715	134.014
Nertsen (moederdier)	9.314	1.870	30.788	5.330	17.176	64.478
Totaal Overige dieren	297.432	163.634	272.804	190.306	292.319	1.216.495
Totaal	12.200.483	6.186.226	14.256.599	3.646.348	26.425.189	62.714.845

Figuur 5. Relatieve evolutie van het aantal dieren per diergroep in Vlaanderen van 1991 tot en met 2003 (Y-as snijdt op 80 !)

Figuur 6. Relatieve evolutie van het aantal dieren per diergroep in Vlaanderen van 1998 (het topjaar) tot en met 2003 (Y-as snijdt op 80 !)

Tabel 4. Vergelijking van de netto dierlijke productie in 2002 en 2003 in Vlaanderen

diergroep	diersoort	2002			2003			evolutie 2003 t.o.v. 2004		
		aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅	aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅	aantal dieren	kg N	kg P ₂ O ₅
Rundvee	Vervangingsvee < 1 jaar	188.750	6.228.750	1.887.500	181.007	5.973.231	1.810.070	-4,1%	-4,1%	-4,1%
Rundvee	Vervangingsvee 1-2 jaar	196.253	10.990.168	3.336.301	185.650	10.396.400	3.156.050	-5,4%	-5,4%	-5,4%
Rundvee	Melk- en zoogkoeien	473.382	45.941.867	14.210.652	453.277	43.967.869	13.598.310	-4,2%	-4,3%	-4,3%
Rundvee	Runderen < 1j mestvee	121.192	2.787.416	1.054.370	112.172	2.579.956	975.896	-7,4%	-7,4%	-7,4%
Rundvee	Runderen 1-2j mestvee	119.313	7.278.093	2.624.886	105.575	6.440.075	2.322.650	-11,5%	-11,5%	-11,5%
Rundvee	Andere runderen	149.735	11.529.595	4.417.183	150.659	11.600.743	4.444.441	0,6%	0,6%	0,6%
Rundvee	Mestkalveren	166.179	1.744.880	598.244	160.410	1.684.305	577.476	-3,5%	-3,5%	-3,5%
Totaal Rundvee		1.414.804	86.500.769	28.129.136	1.348.750	82.642.579	26.884.893	-4,7%	-4,5%	-4,4%
Varkens	Biggen 7-20 kg	1.583.262	3.906.805	2.101.697	1.536.830	3.785.504	2.008.427	-2,9%	-3,1%	-4,4%
Varkens	Beren	9.551	216.260	112.872	9.411	210.655	110.895	-1,5%	-2,6%	-1,8%
Varkens	Zeugen, incl. biggen <7kg	540.512	12.166.428	6.333.437	512.423	11.347.185	6.005.285	-5,2%	-6,7%	-5,2%
Varkens	Andere varkens 20-110kg	3.934.921	45.793.674	18.056.535	3.832.886	44.095.686	17.243.806	-2,6%	-3,7%	-4,5%
Varkens	Andere varkens >110kg	88.741	1.968.217	1.021.201	81.978	1.794.740	942.114	-7,6%	-8,8%	-7,7%
Totaal Varkens		6.156.987	64.051.384	27.625.742	5.973.528	61.233.770	26.310.527	-3,0%	-4,4%	-4,4%
Pluimvee	Legkippen incl. (groot)ouderdieren	8.496.146	5.835.953	3.737.433	8.189.150	5.588.336	3.594.227	-3,6%	-4,2%	-3,8%
Pluimvee	Opfokpoeljen van legkippen	2.961.829	1.067.573	618.372	2.697.517	966.610	561.190	-8,9%	-9,5%	-9,2%
Pluimvee	Ander pluimvee	202.666	48.640	38.507	187.298	44.952	35.587	-7,6%	-7,6%	-7,6%
Pluimvee	Slachtkuikens	17.402.268	10.261.945	3.325.955	15.301.139	8.827.416	2.820.697	-12,1%	-14,0%	-15,2%
Pluimvee	Kalkoenen - ouderdieren	56	112	82	1.568	3.136	2.305	2700,0%	2700,0%	2711,0%
Pluimvee	Kalkoenen - slachtdieren	233.092	417.673	170.341	191.833	346.641	143.024	-17,7%	-17,0%	-16,0%
Pluimvee	Struisvogels 0-3 maanden	1.162	4.067	1.975	991	3.469	1.685	-14,7%	-14,7%	-14,7%
Pluimvee	Struisvogelslachtdieren 3-14 maanden	1.931	16.607	8.690	1.584	13.622	7.128	-18,0%	-18,0%	-18,0%
Pluimvee	Struisvogels fokdieren >14m	1.034	18.612	10.133	7.867	141.606	77.097	660,8%	660,8%	660,9%
Pluimvee	Slachtkuikenouderdieren	1.369.079	1.599.827	933.698	1.316.274	1.537.151	892.129	-3,9%	-3,9%	-4,5%
Pluimvee	Opfokpoeljen slachtkuikenouderdieren	612.030	280.631	157.595	657.924	300.855	167.861	7,5%	7,2%	6,5%
Totaal Pluimvee		31.281.293	19.551.640	9.002.781	28.553.145	17.773.794	8.302.930	-8,7%	-9,1%	-7,8%
Overige	Paarden > 600 kg	7.512	488.280	225.360	7.977	518.505	239.310	6,2%	6,2%	6,2%
Overige	Paarden en pony's 200-600kg	24.154	1.207.700	507.234	22.352	1.117.600	469.392	-7,5%	-7,5%	-7,5%
Overige	Paarden en pony's < 200 kg	5.958	208.530	71.496	6.245	218.575	74.940	4,8%	4,8%	4,8%
Overige	Geiten & schapen < 1 jaar	25.915	112.989	44.574	29.748	129.701	51.167	14,8%	14,8%	14,8%
Overige	Geiten & schapen < 1 jaar	43.750	459.375	181.125	44.250	464.625	183.195	1,1%	1,1%	1,1%
Overige	Konijnen (per voedster)	28.411	245.471	143.191	26.590	229.738	134.014	-6,4%	-6,4%	-6,4%
Overige	Nertsen (per moederdier)	34.025	109.561	63.627	34.480	111.026	64.478	1,3%	1,3%	1,3%
Totaal Overige		169.725	2.831.906	1.236.607	171.642	2.789.770	1.216.496		-1,5%	-1,6%
Eindtotaal			172.935.699	65.994.266		164.439.913	62.714.846		-4,9%	-5,0%

Tabel 5. Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en type uitscheidingsbalans in 2003 (deel1)

Naam	balanstype	aantal entiteiten	aantal dieren	Bruto productie in kg N	Netto productie in kg N	Productie in kg N – 15% emissie	Productie per dier in kg N	Wijziging t.o.v. forfait in kg N	Bruto productie in kg P ₂ O ₅	Netto productie in kg P ₂ O ₅	Productie per dier in kg P ₂ O ₅	Wijziging t.o.v. forfait in kg P ₂ O ₅
Vervangingsvee < 1aar j	forfait	14.960	181.007	5.973.231	5.973.231	5.077.246	33,00		1.810.070	1.810.070	10,00	
Vervangingsvee 1-2 jaar	forfait	15.494	185.650	10.396.400	10.396.400	8.836.940	56,00		3.156.050	3.156.050	17,00	
Melk- en zoogkoeien	forfait	17.353	453.277	43.967.869	43.967.869	37.372.689	97,00		13.598.310	13.598.310	30,00	
Mestkalveren	forfait	1.825	160.410	1.684.305	1.684.305	1.431.659	10,50		577.476	577.476	3,60	
Runderen < 1 jaar mestvee	forfait	10.718	112.172	2.579.956	2.579.956	2.192.963	23,00		975.896	975.896	8,70	
Runderen 1-2 jaar mestvee	forfait	10.318	105.575	6.440.075	6.440.075	5.474.064	61,00		2.322.650	2.322.650	22,00	
Andere runderen	forfait	14.111	150.659	11.600.743	11.600.743	9.860.632	77,00		4.444.441	4.444.441	29,50	
Totaal Rundvee			1.348.750	82.642.579	82.642.579	70.246.192		0	26.884.893	26.884.893		
Biggen 7-20 kg	forfait	589	50.804	124.978	124.978	106.231	2,46		102.624	102.624	2,02	
Biggen 7-20 kg	convenant	3.003	817.550	2.011.173	2.011.173	1.709.497	2,46		1.651.451	1.136.395	1,39	-515.056
Biggen 7-20 kg	regressie	1.777	663.025	1.631.042	1.634.880	1.389.648	2,47	3.839	1.339.311	763.462	1,15	-575.848
Biggen 7-20 kg	voedertechniek	8	5.451	13.409	14.473	12.302	2,66	1.063	11.011	5.946	1,09	-5.065
Beren	forfait	484	844	20.256	20.256	17.218	24,00		12.238	12.238	14,50	
Beren	convenant	2.211	4.849	116.376	116.376	98.920	24,00		70.311	57.170	11,79	-13.141
Beren	regressie	1.600	3.701	88.824	73.596	62.557	19,89	-15.228	53.665	41.280	11,15	-12.385
Beren	voedertechniek	7	17	408	427	363	25,13	19	247	208	12,25	-38
Zeugen incl big < 7 kg	forfait	749	24.116	578.784	578.784	491.966	24,00		349.682	349.682	14,50	
Zeugen incl big < 7 kg	convenant	2.625	251.116	6.026.784	6.026.784	5.122.766	24,00		3.641.182	2.960.658	11,79	-680.524
Zeugen incl big < 7 kg	regressie	1.989	235.639	5.655.336	4.711.462	4.004.743	19,99	-943.874	3.416.766	2.680.151	11,37	-736.614
Zeugen incl big < 7 kg	voedertechniek	7	1.552	37.248	30.155	25.632	19,43	-7.093	22.504	14.795	9,53	-7.710
Andere varkens 20-110 kg	forfait	795	69.190	899.470	899.470	764.550	13,00		449.735	449.735	6,50	
Andere varkens 20-110 kg	convenant	2.521	819.103	10.648.339	10.648.339	9.051.088	13,00		5.324.170	4.365.819	5,33	-958.351
Andere varkens 20-110 kg	regressie	4.314	2.936.109	38.169.417	32.458.274	27.589.533	11,05	-5.711.143	19.084.709	12.400.974	4,22	-6.683.734
Andere varkens 20-110 kg	voedertechniek	9	8.484	110.292	89.603	76.163	10,56	-20.689	55.146	27.277	3,22	-27.869
Andere varkens >110 kg	forfait	328	3.643	87.432	87.432	74.317	24,00		52.824	52.824	14,50	
Andere varkens >110 kg	convenant	1.836	39.060	937.440	937.440	796.824	24,00		566.370	460.517	11,79	-105.853
Andere varkens >110 kg	regressie	1.729	38.820	931.680	761.393	647.184	19,61	-170.287	562.890	424.673	10,94	-138.217
Andere varkens >110 kg	voedertechniek	8	455	10.920	8.475	7.204	18,63	-2.445	6.598	4.100	9,01	-2.497
Totaal Varkens			5.973.528	68.099.608	61.233.770	52.048.705		-6.865.838	36.773.434	26.310.528		-10.462.902

Tabel 6. Dierlijke productie in Vlaanderen per diersoort en type uitscheidingsbalans in 2003 (deel2)

Naam	balanstype	aantal entiteiten	aantal dieren	Bruto productie in kg N	Netto productie in kg N	Productie in kg N – 15% emissie	Productie per dier in kg N	Wijziging t.o.v. forfait in kg N	Bruto productie in kg P ₂ O ₅	Netto productie in kg P ₂ O ₅	Productie per dier in kg P ₂ O ₅	Wijziging t.o.v. forfait in kg P ₂ O ₅
Legkippen incl. (groot)ouderdieren	forfait	660	4.733.988	3.266.452	3.266.452	2.776.484	0,69		2.319.654	2.319.654	0,49	
Legkippen incl. (groot)ouderdieren	convenant	162	2.534.852	1.749.048	1.749.048	1.486.691	0,69		1.242.077	937.895	0,37	-304.182
Legkippen incl. (groot)ouderdieren	regressie	38	920.310	635.014	572.836	486.911	0,62	-62.178	450.952	336.677	0,37	-114.275
Opfokpoeljen van legkippen	forfait	184	2.629.645	946.672	946.672	804.671	0,36		552.225	552.225	0,21	
Opfokpoeljen van legkippen	regressie	2	67.872	24.434	19.938	16.947	0,29	-4.496	14.253	8.965	0,13	-5.289
Slachtkuikens	forfait	222	1.455.125	902.178	902.177	766.850	0,62		421.986	421.986	0,29	
Slachtkuikens	convenant	354	5.506.776	3.414.201	3.414.201	2.902.071	0,62		1.596.965	991.220	0,18	-605.745
Slachtkuikens	regressie	399	8.263.022	5.123.074	4.462.750	3.793.338	0,54	-660.323	2.396.276	1.393.324	0,17	-1.002.953
Slachtkuikens	voedertechniek	2	76.216	47.254	48.287	41.044	0,63	1.033	22.103	14.168	0,19	-7.935
Slachtkuikenuouderdieren	forfait	108	969.403	1.163.284	1.163.284	988.791	1,20		688.276	688.276	0,71	
Slachtkuikenuouderdieren	regressie	42	346.871	416.245	373.867	317.787	1,08	-42.378	246.278	203.853	0,59	-42.425
Opfokpoeljen slachtk. ouderdieren	forfait	71	537.088	252.431	252.431	214.566	0,47		145.014	145.014	0,27	
Opfokpoeljen slachtk. ouderdieren	regressie	12	120.836	56.793	48.424	41.160	0,40	-8.369	32.626	22.847	0,19	-9.779
Struisogels fokdieren >14m	forfait	47	7.867	141.606	141.606	120.365	18,00		77.097	77.097	9,80	
Struisvogels 3-14 maanden	forfait	24	1.584	13.622	13.622	11.579	8,60		7.128	7.128	4,50	
Struisvogels 0-3 maanden	forfait	21	991	3.469	3.469	2.949	3,50		1.685	1.685	1,70	
Kalkoenen – slachtdieren	forfait	72	53.091	116.800	116.800	99.280	2,20		41.942	41.942	0,79	
Kalkoenen – slachtdieren	voedertechniek	22	138.742	305.232	229.840	195.364	1,66	-75.392	109.606	101.083	0,73	-8.524
Kalkoenen – ouderdieren	forfait	82	1.568	3.136	3.136	2.666	2,00		2.305	2.305	1,47	
Ander pluimvee	forfait	233	187.298	44.952	44.952	38.209	0,24		35.587	35.587	0,19	
Totaal Pluimvee			28.553.145	18.625.897	17.773.792	15.107.723		-852.103	10.404.035	8.302.931		-2.101.107
Paarden > 600 kg	forfait	1.586	7.977	518.505	518.505	440.729	65,00		239.310	239.310	30,00	
Paard en pony' s 200-600 kg	forfait	3.029	22.352	1.117.600	1.117.600	949.960	50,00		469.392	469.392	21,00	
Paarden pony' s < 200 kg	forfait	1.439	6.245	218.575	218.575	185.789	35,00		74.940	74.940	12,00	
Geiten < 1 jaar	forfait	296	6.596	28.759	28.759	24.445	4,36		11.345	11.345	1,72	
Geiten > 1 jaar	forfait	396	12.577	132.059	132.059	112.250	10,50		52.069	52.069	4,14	
Schapen < 1 jaar	forfait	1.049	23.152	100.943	100.943	85.802	4,36		39.821	39.821	1,72	
Schapen > 1 jaar	forfait	1.352	31.673	332.567	332.567	282.682	10,50		131.126	131.126	4,14	
Konijnen (voedsters)	forfait	210	26.590	229.738	229.738	195.277	8,64		134.014	134.014	5,04	
Nertsen (moederdieren)	forfait	29	34.480	111.026	111.026	94.372	3,22		64.478	64.478	1,87	
Totaal Overige			171.642	2.789.772	2.789.772	2.371.306		0	1.216.495	1.216.495		
Eindtotaal			36.047.065	172.157.856	164.439.913	139.773.926		-7.717.941	75.278.857	62.714.847		-12.564.009

3.3 Aanpak van het mestoverschot aan de bron

3.3.1 Nutriëntarme voeders

In Tabel 5 en Tabel 6 worden voor 2003 de productiecijfers weergegeven per diercategorie en per mestuitscheidingbalans. Uit deze tabellen kan ook de verminderde productie afgeleid worden door het gebruik van fosfor- en eiwitarmere voeders. Deze verminderde productie bedraagt 12,5 miljoen kg P_2O_5 en 7,5 miljoen kg N. Voor P_2O_5 ligt dit getal iets lager dan vorig jaar, voor N ligt dit getal 0,5 miljoen kg hoger. Dit betekent dat de aanpak aan de bron voor P_2O_5 zich in een eindfase bevindt. Toch moet benadrukt worden dat dit uitstekende resultaat jaar na jaar toch opnieuw wordt opgebracht door de landbouw- en veevoedersector. Voor N wordt toch niet het resultaat bereikt zoals verwacht. De fluctuatie van de prijs van eiwitbronnen en aminozuren kan hier aan de basis liggen. Indien voor N ook goede resultaten kunnen worden geboekt, in de aanpak aan de bron, dan komt dit zowel de nitraatproblematiek in het oppervlakte- en grondwater als de verzurende emissie van NH_3 ten goede. Dit blijft een uitdaging voor de sector, temeer omdat N meer en meer het knelpunt vormt (in de nitraatrichtlijn is er ook enkel sprake van N).

3.3.2 Warme sanering

De eerste gesubsidieerde afbouw van de veestapel startte in 2001 voor varkens. In 2002 werd deze herhaald. In 2003 werd een derde inschrijvingsronde voorzien waarbij deze werd uitgebreid voor rundvee en pluimvee. Gezien de tijd die verstrijkt tussen het indienen van een aanvraag en het effectief stoppen van een bedrijf, zijn de resultaten van de warme sanering pas later zichtbaar. De productiedaling betreffende de inschrijvingsperiode 2001 – 2002 is nagenoeg volledig zichtbaar in de productiecijfers van 2003. De productievermindering betreffende de inschrijvingsperiode 2003 zal pas in de mestproductiecijfers van 2004 te zien zijn.

De productievermindering in 2003 ten gevolge van deze warme sanering bedraagt ongeveer 2 miljoen kg P_2O_5 en 4,2 miljoen kg N. Hiervan is maar 30.000 kg P_2O_5 en 50.000 kg N afkomstig van pluimvee en 50.000 kg P_2O_5 en 140.000 kg N van rundvee. Dit komt omdat deze bedrijven pas konden gebruik maken van de warme sanering in 2003

3.3.3 Natuurlijke afbouw

Door verschillende redenen worden vanaf 1999 minder dieren gehouden op de Vlaams veebedrijven. Deze 'natuurlijke afbouw' bedraagt 7,5 miljoen kg P_2O_5 en 15 miljoen kg N.

3.4 Aandachtspunten bij de gebruikte cijfers.

3.4.1 Aandachtspunten bij het aantal dieren

3.4.1.1 Inleiding

Waar een inventarisatie van de oppervlakte en teeltsoort van de gebruikspcelen vrij correct kan gebeuren, is de bepaling van de correcte productie van dierlijke mest des te moeilijker en delicates. Het aantal dieren per diercategorie wordt voor alle dieren, behalve door een minderheid van de rundveebedrijven, nog steeds opgegeven door de producent van de dierlijke mest zelf. Dit betekent dat voor bepaalde veebedrijven de fraudegevoeligheid groot kan zijn, omdat niet steeds alle dieren correct worden aangegeven of er verschuivingen van het aantal dieren tussen de verschillende diercategorieën gebeuren. Zo gebeurt het in de varkenshouderij dat de vleesvarkens nog een tijdje als big worden aangegeven nadat ze meer dan 20 kg wegen. Deze aandachtspunten zijn belangrijk en kunnen betekenen dat de dierlijke mestproductie in Vlaanderen hoger is dan uit de hoger vermelde cijfers blijkt. Hoe groot deze onderschatting is, is op de dag van vandaag nog niet gekend door de Mestbank. Toch wordt dit beschouwd als een belangrijk element om in de toekomst hierover zoveel mogelijk uitsluitel te geven. Deze aandachtspunten worden in dit rapport geformuleerd omdat er toch signalen zijn die in die richting gaan. Deze signalen worden hieronder weergegeven (van 3.4.1.2 tot en met 3.4.2).

Los van deze signalen die de dierlijke productie eerder groter kunnen maken, krijgt de Mestbank eveneens het signaal dat de landbouwbedrijven momenteel correcter hun aantal dieren opgeven dan vroeger, of zelfs meer dieren aangeven dan ze houden, gezien ze ervaringen hebben in het verleden met allerlei quotaregelingen in hun sector.

3.4.1.2 Controle-actie op gesloten varkensbedrijven

In 2003 werd een beperkte controleactie uitgevoerd op 62 gesloten varkensbedrijven. Deze actie had als doelstelling de correctheid van het aantal aangegeven dieren na te gaan in zijn totaliteit en per diercategorie. Deze bedrijven werden geselecteerd volgens welbepaalde criteria. Er werd gebruik gemaakt van verschillende documenten (onder meer documenten in het kader van Sanitel) na akkoord van de varkenshouder om deze gegevens te gebruiken. In eerste instantie was het de bedoeling om dit administratief af te werken, waarbij de varkenshouder zijn aangifte aanpaste, zonder meer. Toch werd bij een 10-tal bedrijven, gezien de zwaarte van de inbreuk, ook sanctionerend opgetreden door de inspectiediensten van de Mestbank. Uit de resultaten blijkt dat de dierlijke productie met gemiddeld 217 kg P₂O₅ of 3% stijgt. In een bepaalde provincie was er zelfs een gemiddelde stijging van de productie van 7,5% of 611 kg P₂O₅, telkens met akkoord van de varkenshouder.

Ook bij terreincontroles in het kader van onvoldoende mestafzet of andere acties, wordt vastgesteld dat het aantal dieren en de dierlijke mestproductie afwijkt dan blijkt uit de Mestbankaangifte. Deze productie is in de meeste gevallen hoger na de controle.

3.4.1.3 Type rundveebedrijven die kiezen voor Sanitel

Rundveebedrijven hebben de keuze hun runderen niet meer rechtstreeks aan te geven bij de Mestbank. Als alternatief geldt dat deze bedrijven de toestemming geven aan de Mestbank om bepaalde rundveegegevens op te vragen bij het federaal voedselagentschap (Dit wordt verder 'Sanitel' genoemd om dat dit zo gekend is op het terrein). Sanitel volgt de rundveeverhandelingen per dier zodat de gemiddelde dierlijke bezetting perfect te berekenen is aan de hand van deze gegevens. Het voordeel van dit systeem, voor de overheid, is de fraudebestendigheid, minder fouten en een automatische verwerking van de gegevens. De voordelen voor de rundveehouder worden beschreven in hoofdstuk 11.2.2.5. Tot nu toe kon het systeem gebruikt worden op vrijwillige basis. Welk type bedrijven er voor het 'sanitel-systeem' kiezen wordt duidelijk uit de gegevens van Tabel 2. Hierin is duidelijk te zien dat er relatief minder mestoverschotbedrijven zijn die kiezen voor Sanitel. De overschotsbedrijven die toch kiezen voor Sanitel hebben gemiddeld een kleiner overschot dan de overige rundveebedrijven. Verder zijn de bedrijven die kiezen voor het Sanitel systeem kleiner (kleinere productie uit dierlijke mest) en hebben gemiddeld minder varkens en pluimvee op hun bedrijf. Uit deze beperkte analyse blijkt reeds dat bedrijven die het meest inspanningen moeten doen om hun mestbalans in orde te krijgen (overschotbedrijven, grotere bedrijven, varkens- en pluimveebedrijven) niet voor het Sanitel systeem kiezen.

3.4.1.4 Controle op rundveebedrijven

Er werd in 2003 eveneens een heel beperkte controle gedaan naar correctheid van aangifte bij 10 gemiddeld tot grote rundveebedrijven. Ook hier werden de aangiftegegevens getoetst aan gegevens bekend bij Sanitel. Na verwerking van deze gegevens blijkt dat het gemiddeld aantal dieren stijgt met 17%, en de gemiddelde mestproductie met 21 %. Het verschil tussen deze 2 percentages heeft te maken met verschuivingen die optreden tussen de diercategorieën.

3.4.1.5 Cijfers bij het Nationaal Instituut voor de Statistiek

Uit de jaarlijkse 1 mei telling door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) blijkt het aantal dieren op 1 mei in dezelfde lijn te liggen als bij de Mestbank. De rundveestapel bij de mestbank is 4 % lager en de varkensstapel (> 20 kg) 1% lager. Deze 1 mei telling is een moment opname in tegenstelling tot de gemiddelde bezetting op jaarbasis bij de mestbank. Wat pluimvee betreft is het moeilijk een vergelijking te maken gezien 1 mei 2003 in volle vogelpestcrisis was, wat de cijfers tussen 1 mei en de gemiddelde bezetting grondig verstoort.

3.4.2 Wetenschappelijk onderzoek

Vanuit verschillende hoeken wordt soms geopperd dat het decretaal voorziene stikstofuitscheidingscijfer voor melkvee (97 kg N dier⁻¹ jaar⁻¹) te laag is. In andere landen worden ook hogere uitscheidingscijfers gebruikt (Nederland: 129 kg N dier⁻¹ jaar⁻¹; Verenigd Koninkrijk: 113 kg N dier⁻¹ jaar⁻¹). Een bron vermeldt dat het decretale stikstofexcretiecijfer met 15 % onderschat zou zijn (*Verbruggen et al., 2004*)³. Een andere bron geeft aan dat de excretie voor rundvee 12 % hoger is

³ Verbruggen, I., Nevens, F., Reheul, D. en Hofman, G., 2004. Stikstofgebruik en –efficiëntie in de Vlaamse melkveehouderij. Steunpunt Duurzame Landbouw. Publicatie 6, 58 p.

voor N en 32 % hoger is voor P_2O_5 , dan de decretale uitscheidingscijfers (Campens en Lauwers, 2002)⁴. Verder onderzoek is nodig om deze cijfers al of niet te kunnen bevestigen.

Een andere bron⁵ vermeldt dat de huidige regressierechte voor vleesvarkens de fosfaatuitscheiding met 15% overschat waardoor de P_2O_5 uitscheiding bij vleesvarkens daalt. Voor N blijkt de regressierechte bij vleesvarkens correct te zijn.

3.4.3 Mogelijke verbeterpunten

De Mestbank heeft als doelstelling gesteld, de komende jaren meer duidelijkheid te verschaffen betreffende het gemiddeld aantal aanwezige dieren. Er wordt gehoopt dat de niet of verkeerd aangegeven dieren, marginale elementen zijn, die het probleem niet noemenswaardig zullen vergroten. In de recente Vlaamse regeerverklaring werd opgenomen dat er voor de landbouwers een jaarlijkse éénmalige aangifte moet komen. Hierin wil de Mestbank voor 100% meewerken met deze randvoorwaarde dat het kwalitatief en kwantitatief beste systeem gekozen moet worden. Op deze manier kent men het best de echte situatie op het terrein. Concreet betekent dit dat voor rundvee de uitwisseling van de gegevens met Sanitel op grotere schaal moet gebeuren. Indien hierin geen vooruitgang wordt geboekt, dringt een verplichting van de Sanitel uitwisseling zich op voor alle rundveehouderijen, waarvoor geen technische knelpunten meer zijn. De mestbank hoopt hierbij op een constructieve medewerking van de landbouwsector. Ook voor andere diersoorten is de mestbank vragende partij om gegevens te krijgen via Sanitel of andere bronnen.

Bovendien is er een permanente zorg nodig om de uitscheidingscijfers zo correct mogelijk te bepalen.

3.5 Schatting van de dierlijke productie in 2004 a.d.h.v. voorlopige gegevens NIS 2004

Uit voorlopige cijfers van de 1 mei telling in 2004 blijkt een lichte daling van het aantal runderen (-1,8%) en varkens (-2,8%). Het aantal stuks pluimvee stijgt dan weer met 23,3%. Dit laatste getal heeft weinig betekenis, gezien dit cijfer grondig verstoord is door de vogelpestcrisis. Deze voorlopige cijfers kunnen wijzen op een lichte productiedaling voor 2004.

3.6 Stand van zaken wetenschappelijk onderzoek in de pluimveehouderij: 'Evalueren van de mestuitscheidingscijfers en de mestsamenstellingscijfers voor pluimvee'

3.6.1 Aanleiding

De mestuitscheidingscijfers per diercategorie, die in het kader van de evaluatie van het mestbeleid in 1997 werden vastgesteld door de 'Technische Werkgroep Uitscheidingscijfers' (TWUN) op basis van de op dat moment beschikbare gegevens en die gebruikt werden bij de wijzigingen van MAP2, zijn

⁴ Campens, V., Lauwers, L., 2002. Kunstmestgebruik en gewasproductie als determinanten van de nutriëntenemissie, studie uitgevoerd voor de Vlaamse Milieumaatschappij, Centrum voor Landbouweconomie, Brussel.

⁵ Varkensbedrijf september 2004 p 21 – 23.

aan een evaluatie toe. Het verbod op het gebruik van dierenmeel in de veevoeding ten gevolge van de BSE-crisis heeft immers ook gevolgen voor de samenstelling van de voeders en zo ook op de uitscheiding van de dieren. Daarenboven trachten de veevoederfabrikanten en landbouwers voortdurend de voedersamenstelling en voedertechnieken bij te sturen teneinde de uitscheiding van nutriënten in de mest te verkleinen.

In opdracht van de VLM en AMINAL startte op 15 maart 2004 een praktijkonderzoek naar nutriëntenbalansen op 84 pluimveebedrijven. Het doel van dit onderzoek is om de mestuitscheidingscijfers en de mestsamenstellingscijfers voor pluimvee te evalueren en meer inzicht te verwerven in de nutriëntenbalansproblematiek bij pluimvee. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een tijdelijke vereniging tussen Bodemkundige Dienst van België vzw en de Provincie Antwerpen (Proefbedrijf voor de veehouderij) en zal 3 jaar duren. Dit betekent dat alle definitieve resultaten beschikbaar zullen zijn vanaf 2007.

De volgende elementen worden door het onderzoeksteam onderzocht:

- Opmaken van een mestuitscheidingsbalans op dierniveau en een nutriëntenbalans op bedrijfsniveau
- Bepalen van de mestuitscheiding
- Bepalen van de mestsamenstelling
- Registreren van de voedertechnieken/bedrijfssystemen
- Onderzoeken van de relatie tussen bovenvernoemde cijfers onderling en de relatie met voedertechnieken en/of bedrijfssystemen
- Bepalen van de nutriëntenverliezen
- Opstellen van aanbevelingen naar optimale en efficiënte voedertechnieken en/of bedrijfssystemen

Voor de opvolging van dit onderzoek werd een stuurgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit de overheid en de landbouwsector.

In het kader van dit onderzoek worden alle aan- en afvoerposten naar en van de pluimveestal in kaart gebracht, zowel wat het gewicht als de samenstelling betreft. Alle aan- en afvoerposten worden gewogen. Alle stoffen die onderhevig zijn aan een hoge variabiliteit op bedrijfsniveau, qua samenstelling, worden daarenboven bemonsterd en geanalyseerd op P_2O_5 en N. Dit zal gebeuren voor de voeders en de mest. De staalnames van de mest gebeuren a.d.h.v. een mestmonsternameprotocol teneinde een voor de stal representatieve mestsamenstelling te bekomen. Een eventuele analyse van dieren en dierlijke producten teneinde een actuele stand van zaken voor Vlaanderen te bekomen, wordt overwogen.

Het project bestaat uit volgende stappen:

- Het inventariseren van reeds beschikbaar cijfermateriaal uit literatuur
- Het selecteren van pluimveebedrijven
- Het verzamelen van gegevens op de pluimveebedrijven in de praktijk (inclusief bedrijfsenquête)
- Bemonstering en analyse van voeders, mest
- Analyseren van de mestuitscheidingscijfers en nutriëntenbalansen in relatie tot het management
- Formuleren van aanbevelingen

Momenteel is het onderzoeksteam volop bezig met het selecteren en voorlichten van de deelnemende pluimveebedrijven (inclusief bedrijfsenquête), het inventariseren van gegevens uit de literatuur en het opmaken van voorschriften voor het nemen van pluimveemeststalen (mestmonsternameprotocollen).

4. De cultuurgronden en de plaatsingsruimte van dierlijke mest

4.1 Overzicht van de oppervlakte teelten per provincie

In Tabel 7 wordt een overzicht gegeven van de oppervlakte van de cultuurgronden per teelt en per provincie. De Mestbank registreert de teelt zoals de landbIn totaal werd er ruim 673.000 ha geregistreerd. Dit is hetzelfde als in 2002.

Tabel 7. Oppervlakte per teelt en per provincie van de cultuurgronden in Vlaanderen in 2003

Gewas	Antwerpen	Vlaams- Brabant	West- Vlaanderen	Oost- Vlaanderen	Limburg	Totaal
<i>permanent grasland minstens 1 maal begraasd</i>	31.675	22.326	56.431	54.671	25.244	190.348
<i>silomaïs</i>	25.909	9.335	32.863	34.799	15.086	117.991
<i>wintertarwe</i>	1.008	16.765	25.008	9.769	8.792	61.342
<i>korrelmaïs</i>	9.793	9.053	11.717	15.560	7.876	54.000
<i>tijdelijk grasland minstens 1 maal begraasd</i>	15.478	2.352	14.291	9.326	7.695	49.144
<i>aardappelen</i>	2.912	4.140	18.623	8.873	2.076	36.624
<i>suikerbieten</i>	1.090	7.974	13.703	5.915	6.027	34.709
<i>vollegrond groenten (uitgezonderd erwten/bonen)</i>	1.950	878	14.070	1.592	1.151	19.641
<i>tijdelijk grasland uitsluitend bestemd om te maaien</i>	3.401	1.263	5.039	2.986	1.913	14.602
<i>fruitbomen</i>	376	4.148	353	1.376	8.343	14.597
<i>permanent grasland niet begraasd (uitsluitend gemaaid</i>	4.866	1.349	4.268	1.876	1.847	14.207
<i>wintergerst</i>	209	4.793	1.122	1.524	2.332	9.981
<i>triticale</i>	777	453	1.115	2.295	1.024	5.664
<i>vezelvlas</i>	1	676	3.039	872	945	5.534
<i>grassen</i>	451	1.936	1.363	636	1.053	5.438
<i>boomkweek</i>	1.003	384	384	1.570	301	3.642
<i>erwten, andere dan droog geoogst</i>	234	124	1.599	762	634	3.353
<i>voederbieten</i>	375	420	1.157	1.162	196	3.310
<i>cichorei</i>	39	887	345	366	1.431	3.068
<i>zomertarwe</i>	182	696	828	1.078	157	2.941
<i>tuin- en veldbonen, andere dan droog geoogst</i>	187	95	1.734	290	530	2.836
<i>zomergerst</i>	252	391	453	967	521	2.583
<i>graszaad</i>	186	32	1.118	591	259	2.186
<i>witlof</i>	43	885	463	433	34	1.858
<i>haver</i>	49	742	239	305	226	1.560
<i>sierplanten</i>	163	58	388	583	121	1.313
<i>natuurlijke bedekking</i>	224	326	222	232	221	1.225
<i>stambonen</i>	85	37	827	121	95	1.164
<i>aardbeien</i>	243	68	74	60	672	1.118
<i>Onbekend</i>	112	128	268	398	120	1.025
<i>andere</i>	234	104	264	209	94	904
<i>ajunen</i>	43	40	172	248	74	576
<i>tabak</i>	15	15	417	25	10	482
<i>winterrogge</i>	94	20	27	87	229	457
<i>mengsel van grassen en vlinderbloemigen</i>	22	186	90	79	76	453
<i>andere bedekking</i>	25	202	62	63	51	403
<i>vlinderbloemigen</i>	13	137	94	66	50	360
<i>graszoden</i>	122	6	59	16	75	277
<i>fruitstruiken</i>	18	83	26	28	119	274
<i>hop</i>	3	12	212	12	0	240
<i>tuin- en veldbonen droog geoogst</i>	57	0	58	88	36	240
<i>luzerne</i>	6	6	146	38	9	205
<i>erwten, droog geoogst</i>	18	10	108	21	16	173
<i>voederwortelen</i>	2	34	48	37	28	149
<i>spelt</i>	12	41	17	34	12	117

Gewas	Antwerpen	Vlaams- Brabant	West- Vlaanderen	Oost- Vlaanderen	Limburg	Totaal
<i>niet eetbare tuinbouwgewassen</i>	18	2	20	74	2	115
<i>andere granen</i>	21	0	49	11	31	113
<i>bebossing (Verord. EG 1257/99)</i>	9	57	21	12	7	106
<i>andere bedekking waarvan gecertificeerd mengsel</i>	5	17	25	39	15	101
<i>andere bedekking waaronder faunabraak</i>	8	19	20	19	22	87
<i>winterkool- en raapzaad (oliehoudende gewassen)</i>	0	23	22	12	0	58
<i>klavers</i>	1	7	9	22	3	43
<i>voederkool (bladkool)</i>	16	1	14	7	1	38
<i>Olievlas en hennep</i>	0	2	22	9	5	38
<i>zomerrogge</i>	10	5	3	5	12	35
<i>harde tarwe</i>	0	17	7	4	4	32
<i>winterkoolzaad (braak)</i>	1	29	0	0	0	30
<i>Mariadistel, Hypericum perforatum, andere non food</i>	0	18	2	9	0	29
<i>zomerkool- en raapzaad (oliehoudende gewassen)</i>	1	2	7	2	9	21
<i>ander vlas dan vezelvlas (=olievlas) (braak)</i>	0	0	12	0	4	16
<i>gerst</i>	0	5	0	1	7	13
<i>sojabonen</i>	0	10	0	0	1	10
<i>zomerkoolzaad (braak)</i>	0	7	0	0	2	10
<i>sjalotten</i>	2	0	1	4	2	9
<i>angelica 2de jaar (geen contract vereist)</i>	0	7	0	1	0	8
<i>niet-bittere lupinen</i>	0	0	0	5	2	7
<i>boekweit</i>	2	0	4	0	0	6
<i>vezelhennep</i>	0	0	4	0	0	4
<i>zonnebloempitten</i>	1	1	0	1	0	3
<i>angelica 1ste jaar (contract vereist)</i>	0	3	0	0	0	3
<i>andere non-food braak (contract vereist)</i>	0	3	0	0	0	3
<i>kanariezaad</i>	0	0	1	0	0	1
totaal	104.052	93.845	215.147	162.276	97.930	673.253

4.2 Verhoogde bemesting

In 2003 werd de verhoogde bemesting toegekend voor 10.473 ha, waarvan 9.859 (94%) voor de combinatie maïs voorafgegaan door een snede gras. De dubbele teelt van groenten was goed voor 220 ha. De overige 394 ha betrof de combinatie 'niet maïs' voorafgegaan door een snede gras. De verhoogde bemesting voor graszoden kwam niet voor.

4.3 Overzicht van kwetsbare gebieden anno 2003

4.3.1 De verschillende types kwetsbare gebieden

Bij het bespreken van de oppervlakte van de kwetsbare gebieden is er veelal verwarring betreffende de vlag die de lading dekt. Er zijn immers verschillende redenen waarom een gebied als kwetsbaar wordt aangeduid in het kader van het meststoffendecreet:

- Gewestplanbestemmingen (groen en/of geelgroene gebieden)
- Drinkwaterwingebieden (oppervlaktewater en grondwater)
- Nitraatgevoelige gronden
- Fosfaatverzadiging
- Kwetsbaarheid op basis van habitat en vogelrichtlijngebieden
- Kwetsbaarheid in het kader van de nitraatrichtlijn

In deze gebieden kunnen bepaalde strengere bemestingsvoorwaarden van toepassing zijn die naar aard of hoogte kunnen verschillen zowel binnen als tussen deze soort kwetsbare gebieden. De belangrijkste strengere bemestingsvoorwaarden hebben te maken met de hoeveelheid meststoffen, in kg P₂O₅ en kg N per ha, die mogen opgebracht worden en met de periode waarin dierlijke en andere meststoffen mogen uitgereden worden. In Tabel 8 wordt een overzicht gegeven. Daarenboven kan een bepaald landbouwperceel in verschillende kwetsbare gebieden liggen. Er bestaat bijvoorbeeld een perceel dat in het oppervlaktewaterwingebied zone A ligt, dat ook in een beschermingszone 3 van een grondwaterwinning ligt, dat kwetsbaar is aangeduid in het kader van de nitraatrichtlijn en dat bovendien in bosgebied ligt. Daarom moet men zeer goed de context bekijken rond de cijfers betreffende oppervlakte van de kwetsbare gebieden en de maatregelen die er van toepassing zijn. Indien een perceel in verschillende types kwetsbare gebieden ligt dan gelden steeds de strengste bemestingsvoorwaarden. Hierna enkele voorbeelden :

Indien een perceel in een drinkwaterwingebied ligt met verscherpte bemestingsnormen en eveneens in een kwetsbaar gebied ligt in het kader van de nitraatrichtlijn dan is er geen derogatie mogelijk.

Indien een perceel in fosfaatverzadigd gebied ligt en in een grondwaterwinning met verscherpte bemestingsnormen dan geldt zowel de verscherpte norm van P₂O₅ van fosfaatverzadiging als de verscherpte bemestingsnorm van N van de groep 'water'.

Het is steeds een complexe oefening, zowel voor de landbouwer in kwestie als de administratie, om de juiste bemestingsnorm te bepalen en toe te passen.

4.3.2 Kwetsbare gebieden waar de norm van 170 kg N/ha uit dierlijke mest geldt

In Tabel 9 wordt een overzicht gegeven van de oppervlakte kwetsbaar gebied anno 2003 waar er een maximale bemestingsnorm geldt van 170 kg N/ha uit dierlijke mest. In deze tabel zijn bijkomende beperkingen in bemestingshoeveelheden zoals beheerovereenkomsten, nulbemesting in het kader van natuurontwikkeling of bemestingsverbod niet in rekening gebracht. Hierdoor zou de tabel nodeloos complex worden, zonder enige meerwaarde. Zo is er 29 ha in grondwaterwingebied zone 1 waar er een bemestingsverbod geldt. In elk geval kan de bemestingshoeveelheid in deze gebieden nooit meer zijn dan 170 kg N/ha per jaar. Hieruit blijkt dat er 305.500 ha gelegen is in, wat eenvoudigweg genoemd wordt, 'kwetsbaar gebied water'. Op een totaal van 673.500 ha betekent dit 45 % kwetsbaar gebied water.

In totaal kwam in 2003, 264.000 ha potentieel in aanmerking voor een derogatie onafhankelijk van mogelijke de teelt. Indien rekening wordt gehouden met de verbouwde gewassen in 2003 dan kwam 203.500 ha in aanmerking voor aanvraag van derogatie. Uiteindelijk werd in 2003 voor 134.200 ha 'derogatie' toegekend.

4.3.3 Overzicht van de kwetsbare gebieden natuur en ecologisch waardevolle agrarische gebieden

In Tabel 10 wordt een overzicht gegeven van de oppervlakte in gebruik door landbouwers in natuurgebieden en ecologisch waardevolle agrarische gebieden. Hierin zijn zoals in Tabel 8 verschillende maatregelen van toepassing.

In de 22.210 ha natuurgebieden, -ontwikkelingsgebieden en -reservaten geldt in principe de nulbemesting. Dit betekent een maximale bemesting van 2GVE (grootvee-eenheden)/ha per jaar.

Hier kan van afgeweken worden door de 'huiskavelregeling' (percelen die aansluiten bij de bedrijfsgebouwen) en 'ontheffingsregeling' voor de intensieve graslanden en akkers. Dit betekent dat op slechts 11.284 van de 22.210 ha (51%) in natuurgebieden, -ontwikkelingsgebieden en -reservaten de nulbemesting van toepassing is. Dit is inclusief de percelen met een beheerovereenkomst met een maximale 100 kg N uit chemische meststoffen extra.

In de bosgebieden is er op 692 ha nulbemesting van toepassing. Dit is inclusief de percelen met een beheerovereenkomst van een maximale extra 100 kg N uit chemische meststoffen. In totaliteit is er bijgevolg op 11.976 ha nulbemesting van toepassing.

Bij de potentieel belangrijke graslanden zijn er 1.278 ha met een beheerovereenkomst hebben met een maximale 100 kg N uit chemische meststoffen extra.

In 2003 daalt de oppervlakte waar een ontheffing op de nulbemesting van toepassing is met 140 ha t.o.v. 2002 en met 650 ha t.o.v. 2000.

Tabel 8. Overzicht van de van kracht zijnde maatregelen i.f.v. het type kwetsbaar gebied (x = van toepassing ; 'blanco' in de kolom Verstrenge bemaestingsnormen en in de verstrenge uitrijregeling = maatregel zoals in algemeen gebied ; 'blanco' in de overige kolommen = niet van toepassing).

Gebied	Verstrenge bemaestingsnormen	Verhoogde bemaesting	Ontheffing	Huiskavel	Derogatie	Verstrenge uitrijregeling	Beheeroverkomsten (meststoffendecreet)
Fosfaatverzadigd gebied							
Fosfaatverzadigd gebied	Fosfaat						
Fosfaatrisicogebied							
Kwetsbare zones water							
Kwetsbaar gebied water i.k.v. Nitraatrichtlijn (VHA-zones)	Water				x	x	
Grondwaterwingebieden							
Beschermingszone 1	Verbod					x	Water
Beschermingszone 2	Water					x	Water
Beschermingszone 3	Water					x	Water
Beschermingszone 3' *							
Oppervlakte waterwingebieden							
Zone A (Kluizen, Blankaart, Bossuit)	Water					x	Water
Zone B (Blankaart)		x				x	
Zone C (Kluizen en Bossuit)							
Nitraatgevoelig gebied							
Nitraatgevoelige gebieden zone A	Water				x	x	Water
Nitraatgevoelige gebieden niet zone A						x	
Kwetsbare zones Natuur							
Natuurgebieden, -ontwikkelingsgebieden en -reservaten							
Extensieve graslanden	2GVE			x		x	Natuur
Potentieel belangrijke graslanden	2GVE (+ 100 kg N CM)			x		x	Natuur / 100 kg N CM
Intensieve graslanden en akkers	2GVE / Natuur / Algemeen		x	x		x	
Bosgebieden							
Extensieve graslanden	2GVE					x	Natuur
Potentieel belangrijke	2GVE (+ 100 kg N CM)					x	Natuur / 100 kg N CM
Intensieve graslanden of akkers						x	
Kwetsbare zones ecologisch waardevolle agrarische gebieden							
Valleigebieden, ecologische waardevolle agrarische gebieden						x	
Vogelrichtlijngebieden en habitats met bufferzones						x	

* Dit zijn beschermingszones 3 die uitgesloten zijn van verstrenge maatregelen

Tabel 9. Overzicht van de oppervlakte kwetsbaar gebied in ha, in gebruik door landbouwers, in 2003, met als maximale bemestingsnorm 170 kg N uit dierlijke mest per ha, volgens de reden van kwetsbaarheid. In deze tabel zijn bijkomende beperkingen in bemestingshoeveelheden zoals beheerovereenkomsten, nulbemesting in het kader van natuurontwikkeling of bemestingsverbod niet in rekening gebracht.

Oppervlakte-waterwin-gebied zone A	Grondwater-wingebieden	Nitraatge-voelige zone 1	kwetsbaar volgens de nitraatrichtlijn		Totaal
			Wel	Niet	
Blankaart	Niet	Niet	3.014	85	3.099
Bossuit	Niet	Niet	487		487
Kluizen	Zone 2	Niet		35	35
Kluizen	Zone 3	Niet	120	597	718
Kluizen	Niet	Niet	13.118	10.725	23.843
Niet	Zone 1	Wel		0	0
Niet	Zone 1	Niet	22	7	29
Niet	Zone 2	Wel	15	316	331
Niet	Zone 2	Niet	118	340	458
Niet	Zone 3	Wel	204	5.283	5.488
Niet	Zone 3	Niet	1.455	4.600	6.055
Niet	Niet	Wel	1.519	20.320	21.839
Niet	Niet	Niet	243.076		243.076
Totaal			263.148	42.309	305.458

Tabel 10. Overzicht van de oppervlakte in natuur en aanverwante gebieden, in gebruik door landbouwers in 2003 in Vlaanderen.

Type gebied	Halfnatuurlijke graslanden	potentieel belangrijke graslanden	intensieve graslanden of akkers	Totaal
Natuurgebieden, -ontwikkelingsgebieden en -reservaten	4.947	2.503	14.760	22.210
Waarvan huiskavel	406	388	379	1.173
Waarvan ontheffing			8.903	8.903
Waarvan ontheffing en huiskavel			850	850
Bosgebieden	447	245	3.821	4.513
Valleigebieden, ecologische waardevolle agrarische gebieden				13.473
Vogelrichtlijngebieden en habitats met bufferzones	715	493	4.747	5.955
Totaal	6.110	3.241	36.801	46.152

4.4 Berekening van de plaatsingsruimte in Vlaanderen vanaf 2003

4.4.1 Het begrip 'plaatsingsruimte'

Het bepalen van de plaatsingsruimte in Vlaanderen voor dierlijke mest is steeds een delicate oefening gebleken. Er zijn immers vele factoren die al dan niet in rekening kunnen gebracht worden om deze plaatsingsruimte te bepalen. De belangrijkste factoren die hierin meespelen zijn :

- de maximale bemestingsnormen volgens het meststoffendecreet

- landbouwkundig optimale bemestingsniveaus per teelt. Dit kan bepaald worden aan de hand van gemiddelde bemestingsadviezen. Hierin kan een onderscheid gemaakt worden per landbouwstreek.
- de acceptatiecriteria van de gebruikers van dierlijke mest. Niet alle landbouwers gebruiken op elk perceel dierlijke mest of bemesten hun teelten met de maximale invulling van de bemestingsnormen of bemestingsadviezen. Ook de toestand in het voorjaar van de bodem (te nat) kan er in bepaalde jaren voor zorgen dat er minder vraag zal zijn naar dierlijke mest. Voor bepaalde teelten zoals wintergranen is het gebruik van dierlijke mest in het voorjaar ook beperkt. Het is gebruikelijker dat na de oogst van de granen nog een bemesting volgt met dierlijke mest, al dan niet gevolgd door de inzaai van een groenbemester of een nateelt.
- het gebruik van dierlijke mest in bepaalde landbouwstreken in het voorjaar is moeilijk. Vb in de Polders waar veelal geploegd wordt in het najaar.
- bij bepaalde teelten is de gangbare praktijk om geen of weinig dierlijke mest te gebruiken, onder meer bij vlas, cichorei en fruitbomen.
- de samenstelling van de mest. Doordat de verhouding van de nutriënten N en P_2O_5 in de dierlijke mest verschilt van de verhouding N en P_2O_5 in de bemestingsnormen of bemestingsadviezen kunnen deze laatste normen niet steeds optimaal opgevuld worden met dierlijke mest. De vraag hierbij is in hoeverre de landbouwer de mest verder zal optimaliseren naar samenstelling door bijvoorbeeld te mengen om de samenstelling van dierlijke mest beter af te stemmen op de bemestingsnormen of het bemestingsadvies
- verhoogde bemesting gebruiken waar toegepast of waar mogelijk
- mogelijkheid tot derogatie aanvraag in de kwetsbare gebieden
- oppervlakte kwetsbare gebieden
- werken met bodembalansen om het tussenschot (of norm voor N uit dierlijke mest) te verhogen met als maximum de totale norm voor N.

4.4.2 Gebruikte methode

Veel van de hierboven vermelde elementen zijn afzonderlijk moeilijk te begroten door de Mestbank. Deze elementen komen echter wel gezamenlijk tot uiting in het gedrag van de landbouwers inzake het gebruik van dierlijke mest, met name de acceptatiegraad. De acceptatiegraad wordt gedefinieerd als de mate waarin bedrijven de maximale bemestingsnormen invullen met dierlijke mest. Een landbouwbedrijf dat 1000 kg P_2O_5 kan gebruiken op zijn percelen, volgens de maximale eindbemestingsnormen en effectief 750 kg P_2O_5 uit dierlijke mest gebruikt, heeft een acceptatiegraad van 75%. De acceptatiegraad werd bepaald aan de hand van alle gekende mestbankgegevens in 2003. Dit is immers het eerste jaar dat de maximale eindbemestingsnormen van toepassing waren en bijna de helft van Vlaanderen als kwetsbaar gebied werd aangeduid. Het uitgangspunt of de referentie blijft de maximale bemestingsnormen, zoals bepaald in het meststoffendecreet.

In eerste instantie worden er berekeningen gemaakt voor gans Vlaanderen. Toch wordt er een verdere analyse gemaakt. Daartoe worden berekeningen gemaakt op bedrijfsniveau. Er wordt gezocht naar een goede bedrijfsclassificatie om een bepaald gedrag of patroon te kunnen zien. Een eerste onderscheid is het onderscheid tussen bedrijven die mest kunnen ontvangen (**mest tekortbedrijven**) en bedrijven die mest moeten afvoeren (**mest overschotsbedrijven**).

De mest **tekortbedrijven** worden verder ingedeeld in 10 klassen, volgens de relatieve verhouding tussen hun eigen dierlijke productie t.o.v. hun totale maximale plaatsingsruimte op bedrijfseigen gronden. Deze verhouding is als het ware een maat die aanduidt hoeveel bedrijfsvreemde mest deze bedrijven nog kunnen ontvangen. In het verdere vervolg van deze tekst wordt deze verhouding de **'Zelfvoorzieningsgraad van mest'** genoemd. Een voorbeeld om dit te illustreren : een akkerbouwbedrijf met 10 runderen (200 kg P₂O₅ productie) en een oppervlakte van 50 ha (5.000 kg P₂O₅ plaatsingsruimte) heeft een zelfvoorzieningsgraad van mest van 200/5000 of 4%. De gehanteerde klassen van de zelfvoorzieningsgraad van mest gaan van 0 tot 100 % met een interval van 10 %.

De mest **overschotsbedrijven** worden verder ingedeeld in 5 klassen, eveneens volgens de relatieve verhouding tussen hun eigen dierlijke productie t.o.v. hun totale maximale plaatsingsruimte op bedrijfseigen gronden. Deze verhouding is als het ware een maat die aanduidt hoeveel bedrijfseigen mest deze bedrijven moeten afvoeren van hun bedrijf. In het verdere vervolg van deze tekst wordt deze verhouding de **'Overschotsgraad van mest'** genoemd. Een voorbeeld om dit te illustreren : Een veebedrijf met 2.000 varkens (10.000 kg P₂O₅ productie) en een oppervlakte van 40 ha (4.000 kg P₂O₅ plaatsingsruimte) heeft een overschotgraad van mest van 10.000/4000 of 250 %. De gehanteerde klassen van de overschotsgraad gaan van 100 tot > 500 %.

4.4.3 Situatie uit voortgangsrapport 2003

De gehanteerde berekeningswijze in het voortgangsrapport van 2003 zorgde voor heel wat discussie. Het was op dat moment immers nog onduidelijk hoe het bemestingsgedrag van de landbouwers zou zijn als gevolg van de verscherpte maximale (eind)bemestingsnormen in 2003. Daarom kon alleen een schatting worden gemaakt op basis van verschillende benaderingen rond de acceptatiegraden van de gebruikers. De acceptatiegraden varieerden van 70% tot 78% voor N en van 67% tot 73% voor P₂O₅. Op dit moment (september 2004) beschikt de Mestbank over alle gegevens zodat de vorig jaar gebruikte methode kan getoetst worden.

4.4.4 Berekeningswijze

- 1°. Van elk landbouwbedrijf wordt de totale maximale plaatsingsruimte berekend aan de hand van zijn percelen in 2003 met de geldende bemestingsnormen, rekening houdend met de afbakening van de kwetsbare gebieden in 2003, de aangevraagde derogatie en de verhoogde bemesting.
- 2°. Van elk landbouwbedrijf wordt het gebruik van dierlijke mest berekend voor 2003 aan de hand van de:
 - dierlijke productie in 2003, voor N werd er rekening gehouden met 15 % emissies naar de lucht.
 - aanvoer en afvoer van dierlijke mest naar en van het bedrijf in 2003
 - verschil in de mestopslag tussen 31/12/2002 en 31/12/2003Alhoewel men er logischerwijs vanuit kan gaan dat bij grondloze overschotbedrijven het mestgebruik nul is, is het inherent aan de methode dat voor elk bedrijf een saldo berekend wordt. Dit saldo is een indicatie voor het al dan niet correct afzetten van de mest.
- 3°. Door het effectieve gebruik van dierlijke mest te delen door de maximale plaatsingsruimte bekomt men de acceptatiegraad van een bedrijf voor het gebruik van dierlijke mest. Indien deze

acceptatiegraad groter is dan 100% (wat wijst op een mogelijke overbemesting) dan wordt de acceptatiegraad van dit bedrijf gereduceerd tot 100%.

4.4.5 Resultaten

Tabel 11, Tabel 12, Tabel 13, Tabel 14 tonen de resultaten betreffende de plaatsingsruimte afzonderlijk voor de bedrijven die mest kunnen ontvangen van derden (mest tekortbedrijven) en bedrijven die mest moeten afvoeren naar derden (de mest overschotbedrijven). Hieruit blijkt dat de maximale bemestingsnormen uit het meststoffendecreet niet volledig worden ingevuld. Verder blijkt dat de acceptatiegraad bij mest tekortbedrijven lager is dan bij de mest overschotsbedrijven, wat te verwachten is. Bij mest tekortbedrijven bedraagt de acceptatiegraad 68 % voor P_2O_5 en 73% voor N. Bij mest overschotbedrijven bedraagt de acceptatiegraad 79% voor P_2O_5 en 92% voor N. Voor alle Vlaamse bedrijven samen bedraagt de acceptatiegraad 70% voor P_2O_5 en 78% voor N. Deze acceptatiegraden liggen volledig in de lijn van de schattingen die in 2003 werden begroot. De redenen voor deze vrij lage acceptatiegraad kunnen zich zowel situeren langs de aanbod- als de vraagzijde. Ofwel wordt niet alle geproduceerde dierlijke mest aangeboden (die nochtans voldoende aanwezig is, zie hoofdstuk 5), ofwel is de vraag naar dierlijke mest niet groter dan het berekende gebruik.

De plaatsingsruimte bij de mest tekortbedrijven bedraagt 38,5 miljoen kg P_2O_5 en 77 miljoen kg N en bij de mest overschotbedrijven 11 miljoen kg P_2O_5 en 34 kg N. Dit betekent een uiteindelijke plaatsingsruimte van 49,5 miljoen kg P_2O_5 en 111 miljoen kg N.

Tabel 11. Een overzichtstabel betreffende de berekeningen rond de plaatsingsruimte van N in Vlaanderen in 2003 bij mest tekortbedrijven

Gegevens uitgedrukt in kg N of %	Zelfvoorzieningsgraadklasse van dierlijke mest in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %										Totaal
	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	
Maximale plaatsingsruimte	25.781.020	4.450.184	5.657.109	6.854.814	8.998.148	12.093.844	12.666.890	11.720.244	9.222.839	7.714.601	105.159.693
Gebruik van dierlijke mest	14.157.945	2.900.352	3.705.952	4.904.235	6.959.679	9.823.448	10.840.884	10.394.465	8.476.370	7.355.041	79.518.371
Acceptatie	13.310.451	2.819.692	3.584.978	4.768.904	6.768.504	9.579.062	10.550.513	10.113.102	8.241.913	7.167.751	76.904.871
Acceptatiegraad	52%	63%	63%	70%	75%	79%	83%	86%	89%	93%	73%
Berekende overbemesting	846.926	80.559	120.858	135.199	191.027	244.193	290.174	281.153	234.249	187.111	2.611.449
Oppervlakte (ha)	129.072	21.168	25.668	31.383	40.682	53.649	55.623	51.939	41.517	34.765	485.466
Dierlijke productie -15% emissie	257.584	667.063	1.425.140	2.397.779	4.061.154	6.667.108	8.230.716	8.771.529	7.807.016	7.315.714	47.600.802
Runderproductie -15% emissie	145.978	448.534	1.067.595	2.038.228	3.633.138	6.199.760	7.592.017	7.838.425	6.693.243	6.134.480	41.791.399
Varkensproductie -15% emissie	15.477	53.378	138.005	134.109	227.743	262.288	440.853	718.636	890.747	1.039.156	3.920.391
Pluimveeproductie -15% emissie	3.563	5.658	12.853	21.446	15.781	38.625	51.232	82.230	105.874	78.203	415.466
Aantal entiteiten	9.140	1.390	1.568	1.683	1.883	2.190	2.124	2.038	1.703	1.493	25.212

Tabel 12. Een overzichtstabel betreffende de berekeningen rond de plaatsingsruimte van P₂O₅ in Vlaanderen in 2003 bij mest tekortbedrijven

Gegevens uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ of %	Zelfvoorzieningsgraadklasse van dierlijke mest in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %										Totaal
	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	
Maximale plaatsingsruimte	14.102.624	3.023.443	4.355.871	5.648.099	7.384.580	7.090.923	5.447.343	4.022.847	3.392.897	2.469.018	56.937.645
Gebruik van dierlijke mest	7.754.007	1.964.214	2.845.601	3.949.465	5.417.774	5.322.468	4.230.409	3.238.892	2.838.902	2.151.843	39.713.575
Acceptatie	7.248.859	1.900.390	2.762.721	3.840.694	5.280.645	5.230.793	4.162.104	3.183.287	2.800.819	2.107.764	38.518.075
Acceptatiegraad	51%	63%	63%	68%	72%	74%	76%	79%	83%	85%	68%
Berekende overbemesting	504.631	63.702	82.740	108.627	136.970	91.551	68.211	55.517	38.011	44.014	1.193.974
Oppervlakte (ha)	133.648	27.986	39.031	51.502	66.614	64.617	50.258	37.494	31.740	23.409	526.300
Dierlijke productie	156.089	461.876	1.096.574	1.993.099	3.332.509	3.889.419	3.526.432	3.002.840	2.878.216	2.339.947	22.677.002
Runderproductie	99.362	335.472	906.224	1.786.872	3.066.641	3.586.429	3.129.079	2.470.732	2.176.581	1.542.165	19.099.556
Varkensproductie	5.748	38.779	75.999	86.937	142.071	178.191	293.969	423.638	576.260	689.378	2.510.970
Pluimveeproductie	2.465	3.440	9.046	12.601	20.802	36.748	34.624	42.346	82.026	74.282	318.380
Aantal entiteiten	9.356	1.677	2.152	2.387	2.747	2.571	2.111	1.655	1.363	1.013	27.032

Tabel 13. Een overzichtstabel betreffende de berekeningen rond de plaatsingsruimte van N in Vlaanderen in 2003 bij mest overschotbedrijven

Gegevens uitgedrukt in kg N of %	Overschotsgraadklasse van dierlijke mest in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %					Totaal
	100-125	125-150	150-250	250-500	> 500	
Maximale plaatsingsruimte	13.030.971	6.965.519	10.520.489	4.781.673	1.888.537	37.187.188
Gebruik van dierlijke mest	13.173.450	7.294.342	11.451.223	5.868.662	7.593.116	45.380.794
Acceptatie	12.309.809	6.505.374	9.704.362	4.187.326	1.546.698	34.253.569
Acceptatiegraad	94%	93%	92%	88%	82%	92%
Onvoldoende mestafzet	862.909	788.548	1.746.122	1.680.827	6.045.217	11.123.623
Bedrijfsmatige overschot	1.521.589	2.537.507	9.231.841	11.226.696	30.554.492	55.072.125
Oppervlakte (ha)	59.900	32.797	50.314	23.211	9.301	175.523
Dierlijke productie -15% emissie	14.473.387	9.495.052	19.755.076	16.018.521	32.422.699	92.164.736
Runderproductie -15% emissie	10.224.874	5.404.608	7.703.307	3.120.409	1.993.208	28.446.405
Varkensproductie -15% emissie	3.734.760	3.583.235	10.590.402	10.743.077	19.476.839	48.128.314
Pluimveeproductie -15% emissie	342.275	410.880	1.302.788	2.015.100	10.621.215	14.692.258
Aantal entiteiten	2.554	1.431	2.420	1.637	3.674	11.716

Tabel 14. Een overzichtstabel betreffende de berekeningen rond de plaatsingsruimte van P₂O₅ in Vlaanderen in 2003 bij mest overschotbedrijven

Gegevens uitgedrukt in kg P ₂ O ₅ of %	Overschotsgraadklasse van dierlijke mest in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %					Totaal
	100-125	125-150	150-250	250-500	> 500	
Maximale plaatsingsruimte	4.252.706	2.337.086	4.311.419	2.137.626	915.147	13.953.984
Gebruik van dierlijke mest	3.882.435	2.190.068	3.765.214	1.825.259	2.494.889	14.157.865
Acceptatie	3.708.096	2.012.241	3.405.674	1.483.153	456.616	11.065.780
Acceptatiegraad	87%	86%	79%	69%	50%	79%
Onvoldoende mestafzet	174.033	177.659	359.235	341.875	2.037.569	3.090.371
Bedrijfsmatige overschot	560.775	878.024	3.849.328	5.020.987	15.880.892	26.190.007
Oppervlakte (ha)	40.703	22.364	41.749	20.889	8.984	134.689
Dierlijke productie -15% emissie	4.743.994	3.191.808	8.126.364	7.157.312	16.815.052	40.034.531
Runderproductie -15% emissie	2.563.442	1.278.304	2.195.806	1.022.265	722.208	7.782.025
Varkensproductie -15% emissie	1.924.090	1.662.768	5.298.759	5.340.792	9.573.149	23.799.558
Pluimveeproductie -15% emissie	180.158	208.320	557.787	718.199	6.320.084	7.984.549
Aantal entiteiten	1.748	990	2.015	1.495	3.648	9.896

5. Begroting en analyse van de overbemesting en onvoldoende mestafzet

De mest tekortbedrijven kunnen mest aanvoeren van overschotsbedrijven om te gebruiken op hun percelen. Dit dient te gebeuren binnen de maximale bemestingsnormen uit het meststoffendecreet. Uit Tabel 11 en Tabel 12 blijkt dat dit niet steeds zo is. Een aantal mest tekortbedrijven gebruiken meer dierlijke mest op hun cultuurgronden dan toegelaten volgens de maximale bemestingsnormen het meststoffendecreet. Dit wordt **overbemesting** genoemd. Deze overbemesting bedraagt 1,2 miljoen kg P₂O₅ en 2,6 miljoen kg N.

Anderzijds moeten de mestoverschotsbedrijven al de dierlijke mest afvoeren naar derden die ze niet op hun bedrijfseigen gronden kunnen afzetten. Indien deze mest overschotbedrijven dit onvoldoende doen blijft een gedeelte van de mest achter op het bedrijf. Aangezien alle mest in principe toch uit de mestopslagplaatsen (illegaal) wordt afgevoerd kan deze '**onvoldoende mestafzet**' eveneens als overbemesting worden beschouwd. Deze onvoldoende mestafzet bedraagt 3,1 miljoen kg P₂O₅ en 11,1 miljoen kg N. De overbemesting samen met de onvoldoende mestafzet bedraagt 4,3 miljoen kg P₂O₅ en 13,7 miljoen kg N. Dat deze cijfers afwijken van de doelafstand (6 miljoen kg P₂O₅ en 21 miljoen kg N) heeft voornamelijk te maken met het verschil in de opgeslagen hoeveelheid mest tussen het begin en het einde van een jaar, zowel op de veebedrijven, als bij de intermediairs (zoals verzamelplaatsen van mest en mestverwerkingsinstallaties). Ook de emissie van N kan hierbij een rol spelen.

Een aantal nuances die invloed kunnen hebben op dit resultaat worden weergegeven in 2.2.5. Deze overschotsbedrijven slagen er blijkbaar onvoldoende in om deze dierlijke mest af te zetten conform het meststoffendecreet. Het signaal van op het terrein dat er mesttekort was, klopt niet. De mest werd blijkbaar gedeeltelijk niet aangeboden aan de gebruikers.

Om hier in de toekomst verbetering te krijgen is er een analyse noodzakelijk. Een eerste stap is de analyse van de overbemesting met dierlijke mest. Tabel 15 geeft de overbemesting en onvoldoende mestafzet weer per bedrijfstype en provincie. Hieruit blijkt dat overbemesting voorkomt binnen elk bedrijfstype en in elke provincie. De relatieve overbemesting per provincie (door de overbemesting per provincie te delen door de dierlijke productie) blijkt zelf een zekere constante te zijn. Deze bedraagt 6% voor West- en Oost-Vlaanderen, 8% voor Limburg en 9% voor Vlaams-Brabant en Antwerpen. Dit betekent dat de overbemesting en onvoldoende mestafzet relatief provincie onafhankelijk is. Tabel 16 geeft het aantal bedrijven (entiteiten) weer die overbemesten. Uit de gegevens van Tabel 15 en Tabel 16 volgt de gemiddelde overbemesting per bedrijf in Tabel 17. Hieruit blijkt dat pluimveebedrijven gemiddeld meer overbemesten of onvoldoende mest afzetten dan varkensbedrijven die op hun beurt gemiddeld meer overbemesten of onvoldoende mest afzetten dan rundveebedrijven. Pluimveebedrijven hebben gemiddeld wel een grotere dierlijke mestproductie dan varkensbedrijven en rundveebedrijven. Er is dus niet echt een lijn te trekken in de overbemesting volgens bedrijfstype of regio. In Vlaanderen zijn er 7.200 bedrijven die gemiddeld 600 kg P₂O₅ overbemesten of onvoldoende afzetten. Dit komt overeen met de maximale plaatsingsruimte van 6 ha in algemeen gebied per bedrijf.

Voor een beter inzicht wordt het aandeel van de onvoldoende mestafzet in de dierlijke mestproductie bij de mest overschotsbedrijven bepaald. De gegevens worden weergegeven in Tabel 18 voor P₂O₅. Hieruit blijkt dat 60 % van de onvoldoende mestafzet zich situeert bij bedrijven die meer dan 50% van hun productie niet correct afzetten. Slechts een klein gedeelte van de onvoldoende mestafzet (6%) situeert zich bij bedrijven die minder dan 10% van hun mestproductie niet correct afzetten.

De relatieve grootte van de overbemesting, door deze te delen door de maximale plaatsingsruimte, wordt eveneens bepaald. De gegevens worden weergegeven in Tabel 19 voor P_2O_5 . Hieruit blijkt dat 50% van de overbemesting zich situeert bij bedrijven die meer dan 50% overbemesten. De analoge gegevens voor N worden weergegeven in Tabel 20 en Tabel 21.

In Tabel 22, Tabel 23, Tabel 24 en Tabel 25 worden de gegevens betreffende de overbemesting en onvoldoende mestafzet weergegeven per zelfvoorzieningsgraadklasse. Hieruit kan afgeleid worden dat bedrijven waar er overbemesting of onvoldoende mestafzet wordt vastgesteld voor P_2O_5 , ook overbemesting of onvoldoende mestafzet wordt vastgesteld voor N (en omgekeerd). Een minimum van de overbemesting en onvoldoende mestafzet voor P_2O_5 treedt op bij bedrijven zonder overbemesting of onvoldoende mestafzet voor N (en omgekeerd).

Tabel 15. Overzicht van de overbemesting en onvoldoende afzet van dierlijke mest in 2003 per bedrijfstype en provincie in kg P₂O₅

Type bedrijf	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
<i>Rundvee</i>	202.947	149.625	309.831	113.829	358.916	1.135.148
<i>Varkens</i>	326.286	99.532	248.589	43.089	520.182	1.237.678
<i>Pluimvee</i>	331.265	95.119	100.246	39.051	244.698	810.379
<i>Rundvee-Varkens</i>	28.720	19.098	109.195	5.740	158.276	321.029
<i>Rundvee-Pluimvee</i>	4.574	2.261	13.249	6.382	10.199	36.665
<i>Varkens-Pluimvee</i>	5.459	1.969	6.272	3.651	32.969	50.320
<i>Rundvee-Varkens-Pluimvee</i>	2.893	5	3.324	0	3.442	9.664
<i>Andere</i>	171.388	137.153	112.302	113.156	149.463	683.462
Totaal	1.073.532	504.762	903.008	324.898	1.478.145	4.284.345

Tabel 16. Aantal bedrijven die overbemesten of onvoldoende mest afzetten in 2003 per bedrijfstype en per provincie.

Type bedrijf	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
<i>Rundvee</i>	477	254	786	204	989	2.710
<i>Varkens</i>	236	171	221	42	659	1.329
<i>Pluimvee</i>	109	63	74	26	120	392
<i>Rundvee-Varkens</i>	57	34	174	8	365	638
<i>Rundvee-Pluimvee</i>	10	4	13	4	17	48
<i>Varkens-Pluimvee</i>	6	1	8	1	20	36
<i>Rundvee-Varkens-Pluimvee</i>	1	1	7	0	8	17
<i>Andere</i>	366	287	454	247	683	2.037
Totaal	1.262	815	1.737	532	2.861	7.207

Tabel 17. Gemiddelde overbemesting of onvoldoende mestafzet per bedrijf in 2003 in kg P₂O₅ per bedrijfstype en per provincie.

Type bedrijf	Provincie					Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	
Rundvee	425	589	394	558	363	419
Varkens	1.383	582	1.125	1.026	789	931
Pluimvee	3.039	1.510	1.355	1.502	2.039	2.067
Rundvee-Varkens	504	562	628	718	434	503
Rundvee-Pluimvee	457	565	1.019	1.596	600	764
Varkens-Pluimvee	910	1.969	784	3.651	1.648	1.398
Rundvee-Varkens-Pluimvee	2.893	5	475	0	430	568
Andere	468	478	247	458	219	336
Totaal	851	619	520	611	517	594

Tabel 18. Overzicht van een aantal gegevens van de entiteiten met onvoldoende mestafzet in 2003, volgens het aandeel van de onvoldoende mestafzet in de dierlijke productie op deze entiteiten ; gegevens in kg P₂O₅ tenzij anders vermeld.

	Aandeel van de onvoldoende mestafzet in de dierlijke productie					Totaal
	0-10	10-25	25-50	50-100	> 100	
Maximale plaatsingsruimte	2.167.321	939.314	547.212	258.936	37.380	3.950.162
Gebruik van dierlijke mest	2.364.850	1.369.230	1.187.429	1.404.696	716.042	7.042.247
Acceptatie	2.167.321	939.314	547.212	258.936	37.380	3.950.162
Onvoldoende mestafzet	196.853	429.569	639.933	1.145.522	678.494	3.090.371
Bedrijfsmatige overschot	3.697.240	1.716.653	1.268.091	1.316.600	495.013	8.493.596
Oppervlakte (ha)	21.064	9.008	5.297	2.480	378	38.227
Dierlijke productie	5.852.081	2.653.727	1.817.724	1.596.669	538.600	12.458.802
Runderproductie	1.359.595	655.558	483.596	312.998	146.530	2.958.277
Varkensproductie	3.705.241	1.300.208	832.574	635.408	279.146	6.752.578
Pluimveeproductie	734.104	658.050	468.441	587.065	83.841	2.531.500
Aantal entiteiten	1.419	749	618	518	485	3.789
Gemiddelde onvoldoende mestafzet per entiteit	139	574	1.035	2.211	1.399	816
Aandeel in de totale onvoldoende mestafzet t.o.v. de totale onvoldoende mestafzet	6%	14%	21%	37%	22%	100%

Tabel 19. Overzicht van een aantal gegevens van de entiteiten met overbemesting in 2003, volgens het aandeel van de overbemesting in de plaatsingsruimte op deze entiteiten ; gegevens in kg P₂O₅ tenzij anders vermeld.

	Aandeel van de overbemesting in de plaatsingsruimte					Totaal
	0-10	10-25	25-50	50-100	> 100	
Maximale plaatsingsruimte	2.637.100	1.506.931	723.952	364.359	176.170	5.408.512
Gebruik van dierlijke mest	2.749.832	1.753.485	980.617	607.443	512.635	6.604.012
Acceptatie	2.637.100	1.506.931	723.952	364.359	176.170	5.408.512
Berekende overbemesting	112.115	246.115	256.414	242.937	336.393	1.193.974
Oppervlakte (ha)	24.847	14.205	6.895	3.486	1.707	51.139
Dierlijke productie	1.044.815	583.105	231.379	119.174	30.752	2.009.225
Runderproductie	858.463	490.725	191.947	83.540	22.257	1.646.932
Varkensproductie	131.659	43.007	10.832	12.558	2.260	200.316
Pluimveeproductie	12.713	7.941	1.657	4.578	733	27.622
Aantal entiteiten	1.379	960	574	328	177	3.418
Gemiddelde onvoldoende mestafzet per entiteit	81	256	447	741	1.901	349
Aandeel in de totale overbemesting t.o.v. de totale overbemesting	9%	21%	21%	20%	28%	100%

Tabel 20. Overzicht van een aantal gegevens van de entiteiten met onvoldoende mestafzet in 2003, volgens het aandeel van de onvoldoende mestafzet in de dierlijke productie op deze entiteiten ; gegevens in kg N tenzij anders vermeld.

	Aandeel van de onvoldoende mestafzet in de dierlijke productie					Totaal
	0-10	10-25	25-50	50-100	> 100	
Maximale plaatsingsruimte	11.358.507	6.227.180	2.786.915	748.996	85.652	21.207.249
Gebruik van dierlijke mest	12.436.150	8.980.660	5.897.994	3.432.619	1.587.051	32.334.474
Acceptatie	11.358.507	6.227.180	2.786.915	748.996	85.652	21.207.249
Onvoldoende mestafzet	1.077.294	2.752.589	3.110.072	2.682.754	1.500.914	11.123.623
Bedrijfsmatige overschot	14.064.053	10.575.172	6.102.546	3.097.361	1.188.779	35.027.910
Oppervlakte (ha)	53.428	29.921	13.503	3.588	437	100.877
Dierlijke productie	25.399.899	16.787.641	8.892.030	3.874.600	1.236.559	56.190.729
Runderproductie	8.618.601	5.287.119	2.698.008	1.166.422	386.297	18.156.447
Varkensproductie	14.791.259	7.979.558	2.843.283	1.394.658	597.010	27.605.768
Pluimveeproductie	1.864.909	3.425.423	3.260.147	1.138.990	202.951	9.892.420
Aantal entiteiten	2.860	2.055	1.268	722	499	7.404
Gemiddelde onvoldoende mestafzet per entiteit	377	1.339	2.453	3.716	3.008	1.502
Aandeel in de totale onvoldoende mestafzet t.o.v. de totale onvoldoende mestafzet	10%	25%	28%	24%	13%	100%

Tabel 21. Overzicht van een aantal gegevens van de entiteiten met overbemesting in 2003, volgens het aandeel van de overbemesting in de plaatsingsruimte op deze entiteiten ; gegevens in kg N tenzij anders vermeld.

	Aandeel van de overbemesting in de plaatsingsruimte					Totaal
	0-10	10-25	25-50	50-100	> 100	
Maximale plaatsingsruimte	9.389.756	4.159.601	1.697.648	742.964	252.860	16.242.828
Gebruik van dierlijke mest	9.758.112	4.824.085	2.298.138	1.224.827	751.167	18.856.329
Acceptatie	9.389.756	4.159.601	1.697.648	742.964	252.860	16.242.828
Berekende overbemesting	368.067	663.962	600.018	481.485	497.916	2.611.449
Oppervlakte (ha)	43.614	19.975	8.406	3.679	1.354	77.029
Dierlijke productie -15% emissie	5.536.931	2.079.402	796.029	289.588	59.467	8.761.418
Runderproductie -15% emissie	5.033.039	1.907.088	703.440	238.505	48.784	7.930.856
Varkensproductie -15% emissie	362.772	81.818	24.837	9.986	1.108	480.521
Pluimveeproductie-15% emissie	45.549	9.870	13.256	7.344	85	76.105
Aantal entiteiten	1.954	1.163	679	351	146	4.293
Gemiddelde onvoldoende mestafzet per entiteit	188	571	884	1.372	3.410	608
Aandeel in de totale overbemesting t.o.v. de totale overbemesting	14%	25%	23%	18%	19%	100%

Tabel 22. Gegevens betreffende de overbemesting per zelfvoorzieningsgraadklasse in 2003 voor bedrijven met een overbemesting voor P₂O₅

	Zelfvoorzieningsgraadklasse van dierlijke mest voor P ₂ O ₅ in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %										Totaal
	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	
Gegevens uitgedrukt in kg P₂O₅											
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	1.530.205	385.069	420.501	526.639	660.808	566.651	392.387	343.974	274.757	307.521	5.408.512
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	2.035.354	448.893	503.381	635.410	797.937	658.326	460.692	399.579	312.839	351.600	6.604.012
<i>Acceptatie</i>	1.530.205	385.069	420.501	526.639	660.808	566.651	392.387	343.974	274.757	307.521	5.408.512
<i>Berekende overbemesting</i>	504.631	63.702	82.740	108.627	136.970	91.551	68.211	55.517	38.011	44.014	1.193.974
<i>Dierlijke productie</i>	16.948	58.943	103.922	185.286	297.259	309.178	254.627	256.172	234.559	292.331	2.009.225
<i>Runderproductie</i>	11.293	42.558	79.841	159.685	269.311	282.226	207.644	216.562	176.205	201.607	1.646.932
<i>Varkensproductie</i>	458	3.469	4.036	5.694	6.199	11.801	30.013	20.465	42.975	75.206	200.316
<i>Pluimveeproductie</i>	161	207	300	2.519	1.545	1.610	2.053	4.511	9.661	5.054	27.622
<i>Oppervlakte (ha)</i>	14.965	3.628	3.898	4.933	6.066	5.194	3.688	3.247	2.621	2.899	51.139
<i>Aantal entiteiten</i>	1.259	270	296	321	335	265	196	193	137	146	3.418
Bijhorende gegevens in kg N van de bedrijven met een overbemesting voor P₂O₅											
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	3.019.032	757.649	848.112	1.076.527	1.363.047	1.166.676	815.972	722.615	570.797	633.353	10.973.780
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	3.631.549	833.305	972.222	1.272.029	1.635.113	1.405.604	978.381	884.665	709.074	781.040	13.102.983
<i>Acceptatie</i>	2.876.697	733.365	826.106	1.061.744	1.346.066	1.160.457	808.523	705.979	565.183	620.703	10.704.823
<i>Berekende overbemesting</i>	754.510	99.853	146.008	210.159	288.897	245.037	169.773	178.599	143.830	160.281	2.396.947
<i>Dierlijke productie -15% emissie</i>	39.752	139.070	254.822	468.252	757.590	793.630	633.030	643.488	564.359	684.657	4.978.650
<i>Runderproductie -15% emissie</i>	28.572	108.180	207.337	418.022	702.746	741.026	545.009	567.361	460.732	518.373	4.297.358
<i>Varkensproductie -15% emissie</i>	731	5.114	6.454	10.130	10.618	21.340	54.701	38.812	75.581	139.491	362.971
<i>Pluimveeproductie -15% emissie</i>	205	248	748	4.385	3.520	3.590	2.912	7.676	16.486	7.284	47.054

Tabel 23. Gegevens betreffende de overbemesting per zelfvoorzieningsgraadklasse in 2003 voor bedrijven met een overbemesting voor N

	Zelfvoorzieningsgraadklasse van dierlijke mest voor N ,in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %										Totaal
	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100	
Gegevens uitgedrukt in kg N											
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	2.853.734	500.265	717.609	789.144	1.211.868	1.715.961	2.168.886	2.213.221	2.184.256	1.887.885	16.242.828
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	3.701.228	580.925	838.584	924.475	1.403.043	1.960.348	2.459.256	2.494.583	2.418.713	2.075.175	18.856.329
<i>Acceptatie</i>	2.853.734	500.265	717.609	789.144	1.211.868	1.715.961	2.168.886	2.213.221	2.184.256	1.887.885	16.242.828
<i>Berekende overbemesting</i>	846.926	80.559	120.858	135.199	191.027	244.193	290.174	281.153	234.249	187.111	2.611.449
<i>Dierlijke productie</i>	24.193	75.483	179.467	275.558	548.679	944.858	1.411.608	1.657.881	1.847.317	1.796.373	8.761.418
<i>Runderproductie</i>	14.697	48.147	133.435	232.641	484.979	885.349	1.323.616	1.533.444	1.702.802	1.571.745	7.930.856
<i>Varkensproductie</i>	206	4.026	5.037	9.781	31.409	25.740	41.127	74.280	96.922	191.991	480.521
<i>Pluimveeproductie</i>	415	301	1.427	154	1.554	2.729	16.140	22.292	16.848	14.244	76.105
<i>Oppervlakte (ha)</i>	15.250	2.503	3.534	3.738	5.730	7.777	9.777	10.038	9.949	8.734	77.029
<i>Aantal entiteiten</i>	1.268	194	259	267	300	388	401	427	415	374	4.293
Bijhorende gegevens in kg P₂O₅ van de bedrijven met een overbemesting voor N											
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	1.542.630	263.947	374.078	400.707	607.164	847.327	1.072.763	1.085.796	1.071.093	929.874	8.195.380
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	1.917.166	288.800	427.882	448.761	665.861	906.398	1.113.773	1.089.108	1.028.706	862.595	8.749.051
<i>Acceptatie</i>	1.469.203	252.563	362.191	385.172	586.821	815.312	1.016.591	1.011.336	982.994	834.067	7.716.251
<i>Berekende overbemesting</i>	447.640	36.177	65.608	63.496	78.949	90.976	97.075	77.689	45.646	28.475	1.031.731
<i>Dierlijke productie -15% emissie</i>	10.739	33.752	75.226	111.879	215.431	369.722	547.412	644.591	718.219	710.895	3.437.867
<i>Runderproductie -15% emissie</i>	5.949	19.100	51.809	90.238	185.060	337.362	503.494	581.700	643.866	595.388	3.013.965
<i>Varkensproductie -15% emissie</i>	125	2.901	3.068	5.347	14.663	15.195	20.461	39.675	51.463	100.507	253.406
<i>Pluimveeproductie -15% emissie</i>	283	244	948	118	708	1.862	8.376	9.078	8.306	6.179	36.102

Tabel 24. Gegevens betreffende de onvoldoende mestafzet per zelfvoorzieningsgraadklasse in 2003 voor bedrijven met een onvoldoende mestafzet voor P₂O₅

	Zelfvoorzieningsgraadklasse van dierlijke mest voor P ₂ O ₅ , in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %					Totaal
	100-125	125-150	150-250	250-500	> 500	
Gegevens uitgedrukt in kg P₂O₅						
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	1.262.324	667.618	1.120.176	617.469	282.575	3.950.162
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	1.436.663	845.445	1.479.716	959.575	2.320.848	7.042.247
<i>Acceptatie</i>	1.262.324	667.618	1.120.176	617.469	282.575	3.950.162
<i>Onvoldoende mestafzet</i>	174.033	177.659	359.235	341.875	2.037.569	3.090.371
<i>Bedrijfsmatige overschot</i>	173.989	247.467	998.497	1.444.642	5.629.001	8.493.596
<i>Dierlijke productie</i>	1.422.783	911.520	2.120.275	2.071.743	5.932.482	12.458.802
<i>Runderproductie</i>	875.975	451.104	765.357	427.179	438.662	2.958.277
<i>Varkensproductie</i>	479.258	390.684	1.220.326	1.465.353	3.196.957	6.752.578
<i>Pluimveeproductie</i>	38.462	48.744	104.069	152.232	2.187.993	2.531.500
<i>Oppervlakte (ha)</i>	12.109	6.327	10.919	6.056	2.817	38.227
<i>Aantal entiteiten</i>	685	387	655	475	1.587	3.789
Bijhorende gegevens in kg N van de bedrijven met een onvoldoende mestafzet voor P₂O₅						
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	2.632.283	1.381.767	2.334.868	1.277.186	579.685	8.205.789
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	3.287.671	1.866.709	3.253.928	2.169.279	5.020.634	15.598.222
<i>Acceptatie</i>	2.597.794	1.365.742	2.290.167	1.238.847	549.653	8.042.203
<i>Onvoldoende mestafzet</i>	689.584	500.797	963.481	930.221	4.470.288	7.554.371
<i>Bedrijfsmatige overschot</i>	679.662	661.734	2.186.000	2.976.182	10.453.861	16.957.440
<i>Dierlijke productie -15% emissie</i>	3.305.260	2.036.842	4.539.452	4.266.735	11.011.490	25.159.779
<i>Runderproductie -15% emissie</i>	2.247.254	1.160.313	1.941.245	1.062.194	1.097.933	7.508.939
<i>Varkensproductie -15% emissie</i>	913.591	738.819	2.344.295	2.844.140	6.368.195	13.209.041
<i>Pluimveeproductie -15% emissie</i>	85.679	97.141	195.822	310.363	3.360.891	4.049.896

Tabel 25. Gegevens betreffende de onvoldoende mestafzet per zelfvoorzieningsgraadklasse in 2003 voor bedrijven met een onvoldoende mestafzet voor N

	Zelfvoorzieningsgraadklasse van dierlijke mest voor N, in 2003 (productie/plaatsingsruimte op het eigen bedrijf) in %					Totaal
	100-125	125-150	150-250	250-500	> 500	
Gegevens uitgedrukt in kg N						
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	7.109.868	3.854.467	6.012.176	3.001.999	1.228.739	21.207.249
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	7.973.508	4.643.436	7.759.037	4.683.336	7.275.157	32.334.474
<i>Acceptatie</i>	7.109.868	3.854.467	6.012.176	3.001.999	1.228.739	21.207.249
<i>Onvoldoende mestafzet</i>	862.909	788.548	1.746.122	1.680.827	6.045.217	11.123.623
<i>Bedrijfsmatige overschot</i>	856.119	1.417.532	5.292.815	7.106.222	20.355.222	35.027.910
<i>Dierlijke productie</i>	7.926.875	5.269.230	11.309.298	10.123.605	21.561.721	56.190.729
<i>Runderproductie</i>	6.126.905	3.353.078	5.014.525	2.176.553	1.485.386	18.156.447
<i>Varkensproductie</i>	1.544.842	1.655.092	5.374.383	6.376.798	12.654.653	27.605.768
<i>Pluimveeproductie</i>	156.749	209.570	837.217	1.488.145	7.200.739	9.892.420
<i>Oppervlakte (ha)</i>	32.609	18.239	29.178	14.754	6.097	100.877
<i>Aantal entiteiten</i>	1.526	869	1.480	1.014	2.515	7.404
Bijhorende gegevens in kg P₂O₅ van de bedrijven met een onvoldoende mestafzet voor N						
<i>Maximale plaatsingsruimte</i>	3.481.728	1.908.798	3.005.644	1.505.328	619.393	10.520.891
<i>Gebruik van dierlijke mest</i>	3.302.807	1.935.891	3.110.100	1.589.520	2.364.212	12.302.530
<i>Acceptatie</i>	3.154.167	1.775.600	2.703.015	1.213.275	385.993	9.232.050
<i>Onvoldoende mestafzet</i>	148.436	160.089	406.739	376.017	1.977.561	3.068.842
<i>Bedrijfsmatige overschot</i>	-120.424	361.509	2.064.200	3.213.580	10.129.012	15.647.877
<i>Dierlijke productie -15% emissie</i>	3.257.919	2.243.647	5.034.527	4.716.522	10.768.926	26.021.540
<i>Runderproductie -15% emissie</i>	2.350.055	1.287.710	1.939.491	854.914	593.449	7.025.619
<i>Varkensproductie -15% emissie</i>	792.222	838.061	2.683.911	3.173.688	6.163.208	13.651.089
<i>Pluimveeproductie -15% emissie</i>	63.702	90.855	368.539	642.552	3.881.737	5.047.385

6. Mestverwerking

6.1 Decreetwijzigingen eind 2003

6.1.1 Totstandkominig

Het meststoffendecreet en in het bijzonder de problematiek met betrekking tot mestverwerking is in 2003 uitgebreid aan bod gekomen in de Commissie Leefmilieu van het Vlaams Parlement, wat begin december van dat jaar leidde tot enkele fundamentele wijzigingen van het meststoffendecreet.

Aanleiding tot de besprekingen in het Vlaams Parlement was de vaststelling dat operationele mestverwerkinginitiatieven slechts moeizaam van de grond komen in Vlaanderen, waardoor de doelstelling van de mestverwerking, het wegwerken van 50 % van de mestoverschotten in Vlaanderen, niet gehaald zal worden.

De besprekingen zijn opgestart in het voorjaar 2003 en bestonden uit een aantal debatten en hoorzittingen in de Commissie Leefmilieu en een aantal plaatsbezoeken van parlementairen aan enkele mestverwerkinginitiatieven. Tijdens de hoorzittingen werden verschillende betrokken actoren vanuit het terrein gehoord, gaande van vakorganisaties, wetenschappelijke instellingen, financiële instellingen tot verscheidene mestverwerkers.

De voornaamste knelpunten die uit deze besprekingen naar voor kwamen zijn :

- de moeilijke realisatie van de '100 % verwerkingsplicht van de bedrijfsmatige mestoverschotten', waarbij grondloze bedrijven met een hoge productie de totaliteit van hun mestproductie moeten verwerken
- de superheffingen die moeten betaald worden en door de sector als heel hoog worden ervaren, wat ten koste gaat van het kapitaal beschikbaar voor investeringen in mestverwerking
- het gebrek aan een evaluatiesysteem voor verwerkingsinstallaties, dat de duurzaamheid van een verwerkingsinstallatie, zowel inzake rentabiliteit als operationaliteit moet kunnen garanderen.

Aan elk van deze knelpunten werd getracht tegemoet te komen door de aangebrachte decreetwijzigingen.

6.1.2 Herziening percentages verwerkingsplicht, introductie milieubeleidsovereenkomst en mogelijkheid tot substitutie

Via deze maatregelen wordt de 'druk op de ketel' op zijn minst tijdelijk verlicht om het gebrek aan operationele initiatieven en haalbare technieken gedeeltelijk op te vangen, maar met voldoende stimulansen om de komende jaren de capaciteit aan mestverwerking sterk uit te breiden.

- De '100 % verwerkingsplicht' voor bedrijven met een productie hoger dan 10.000 kg P₂O₅, waarbij 100% van de mestoverschotten moest worden verwerkt, werd afgeschaft. De overige verwerkingspercentages, die aangeven hoeveel mest van het bedrijfsmatig mestoverschot een verwerkingsplichtig bedrijf effectief moet verwerken, werden eveneens aangepast. Om de

sector te responsabiliseren werden deze percentages gekoppeld aan de uitwerking en realisatie van een milieubeleidovereenkomst (MBO).

Indien er geen MBO wordt afgesloten of indien de doelstellingen ervan niet worden gehaald, dan stijgen deze verwerkingpercentages jaarlijks vanaf 2005 tot een maximum in 2007, waarbij voor de bedrijven in de hoogste productieklassse (> 10.000 kg P₂O₅) opnieuw de 100% verwerkingsplicht van toepassing wordt. Gelet op de huidige stand van zaken in de onderhandelingen over een MBO verwerkingsplicht en gelet op de te doorlopen procedure, is het afsluiten van een MBO vóór 1 januari 2005 niet haalbaar en zullen de verwerkingspercentages stijgen in 2005.

Een overzicht van de verwerkingspercentages zoals bepaald in het in december gewijzigde meststoffendecreet wordt gegeven in Tabel 26, Tabel 27, Tabel 28 en Tabel 29.

Tabel 26. Overzicht van de verwerkingsplicht in 2003 en 2004.

Productieklasse (kg P ₂ O ₅)	Verwerkingshoeveelheid (% van het overschot)	Maximale substitutiemogelijkheid (% van de te verwerken hoeveelheid)	
		Zwart/grijs gebied ⁶	Wit gebied ⁷
7.500 - 10.000	30%	55%	n.v.t.
10.000 - 12.500	50%	55%	100%
12.500 - 15.000	75%	55%	100%
> 15.000	90%	55%	100%

Tabel 27. Overzicht van de verwerkingsplicht in 2005.

Productieklasse (kg P ₂ O ₅)	Verwerkingshoeveelheid (% van het overschot)		Maximale substitutiemogelijkheid (% van de te verwerken hoeveelheid)	
	MBO (< 01/01/05)	Geen MBO	Zwart/grijs gebied	Wit gebied
7.500 - 10.000	30%	30%	55%	n.v.t.
10.000 - 12.500	50%	55%	55%	100%
12.500 - 15.000	75%	80%	55%	100%
> 15.000	90%	95%	55%	100%

Tabel 28. Overzicht van de verwerkingsplicht in 2006.

Productieklasse (kg P ₂ O ₅)	Verwerkingshoeveelheid (% van het overschot)		Maximale substitutiemogelijkheid (% van de te verwerken hoeveelheid)	
	MBO (< 01/01/06)	Geen MBO	Zwart/grijs gebied	Wit gebied
7.500 - 10.000	30%	30%	55%	n.v.t.
10.000 - 12.500	55%	75%	55%	100%
12.500 - 15.000	80%	90%	55%	100%
> 15.000	95%	95%	55%	100%

⁶ Met deze gebieden wordt bedoeld alle gemeenten met een oorspronkelijke productiedruk van > 100 kg P₂O₅/ha.

⁷ Met dit gebied wordt bedoeld alle gemeenten met een oorspronkelijke productiedruk van < 100 kg P₂O₅/ha.

Tabel 29. Overzicht van de verwerkingsplicht in 2007.

Productieklasse (kg P₂O₅)	Verwerkingshoeveelheid (% van het overschot)		Maximale substitutiemogelijkheid (% van de te verwerken hoeveelheid)	
	MBO (< 01/01/07)	Geen MBO	Zwart/grijs gebied	Wit gebied
7.500 - 10.000	30%	30%	55%	n.v.t.
10.000 - 12.500	75%	100%	55%	100%
12.500 - 15.000	90%	100%	55%	100%
> 15.000	100%	100%	55%	100%

Er wordt eveneens voorzien in de mogelijkheid tot substitutie, waarbij de verwerkingsplicht van maximaal 55%, kan worden gerealiseerd door de verwerking of export van niet-verwerkingsplichtige mest. Deze substitutie mag maximaal voor 90% ingevuld worden door verwerking of export van pluimveemest en dit enkel voor de overgangsjaren 2003, 2004 en 2005. Vanaf 2006 is substitutie door pluimveemest uitgesloten.

6.1.3 Mogelijkheid tot uitstel en afstel van de betaling van de superheffingen

Indien een verwerkingsplichtig bedrijf niet voldoende mest heeft verwerkt, wordt een superheffing opgelegd voor de niet-verwerkte nutriënten. Om te voorkomen dat bedrijven worden gesanctioneerd die reeds belangrijke inspanningen hebben geleverd door te investeren in mestverwerking en hiermee hun wil hebben aangetoond om effectief een oplossing te zoeken voor hun verwerkingsplichtige mest, voorziet het decreet voortaan in een tijdelijke regeling (tot 2006) voor uitstel en mogelijkheid tot afstel van de superheffing.

Bedrijven die een milieuvergunning en bouwvergunning hebben bekomen voor een verwerkingsinstallatie, of die aanleveringscontracten hebben gesloten met een vergunde installatie komen in aanmerking voor uitstel van betaling van de superheffing. Dit uitstel wordt verleend voor maximaal 2 jaar en kan leiden tot afstel indien ten laatste 2 jaar na het bekomen van de vergunningen de installatie operationeel is en de gerealiseerde mestverwerking hoger is dan de geldende mestverwerking. Een uitvoeringsbesluit dat nog niet definitief is goedgekeurd door de Vlaamse Regering zal de verdere modaliteiten regelen. Een snelle goedkeuring van dit besluit is wenselijk.

6.1.4 Certificering van mestverwerkingsinstallaties

Met het oog op het stimuleren van de bouw van verwerkingsinstallaties en het verhogen van de zekerheid voor de verwerkingsplichtige bedrijven, is in het decreet voorzien dat de Vlaamse Regering ten laatste tegen 1 oktober 2004 voorziet in een procedure inzake het certificeren van mestverwerkingsinstallaties.

De opdracht voor de uitwerking van dergelijke procedure werd aan Certipro toegewezen. Dit is de certificatie instelling die verbonden is aan VITO. De opdracht van Certipro loopt af op 30/9/2004. Het voorstel van Certipro zal nadien worden overgemaakt aan de Vlaamse Regering met het oog op een spoedige publicatie onder de vorm van een besluit, zoals voorzien in artikel 9 ter van het meststoffendecreet.

6.1.5 Afschaffing LAT- reglementering

Van deze decreetwijziging werd eveneens gebruik gemaakt om de verplichting tot het Lange AfstandsTransport (LAT-regeling) voor bedrijven af te schaffen. Voor bedrijven gelegen in een gemeente met een oorspronkelijke gemeentelijke productiedruk hoger dan 100 kg P₂O₅/ha, vervalt de verplichte bestemming naar welbepaalde gebieden met een kleinere mestdruk.

6.2 Stand van zaken MBO verwerkingsplicht, realiseerbaarheid

In de decreetwijzigingen van 3 december 2003 wordt de sector gestimuleerd om een MBO (Milieubeleidovereenkomst) te sluiten met de overheid. Indien een MBO wordt gesloten en de decretaal vastgelegde doelstellingen worden gehaald wordt een verstrenging van de verwerkingsplicht voorkomen en blijft de huidige mestverwerkingplicht van kracht.

Deze MBO moet tenminste volgende doelstellingen halen:

- Verwijdering door jaarlijkse verwerking en/of door een onderhandeld alternatief van 1,8 miljoen kg N en 1 miljoen kg P₂O₅ onverminderd de som van de jaarlijks te verwerken mesthoeveelheden.
- De hoeveelheid nutriënten die met meststoffen per jaar op cultuurgrond mag opgebracht worden, met inbegrip van de uitscheiding door dieren bij beweiding, moet zodanig worden beperkt dat de verontreiniging door nitraten uit de percelen cultuurgrond zowel in grond- als in oppervlaktewater kleiner blijft dan 50 mg nitraat per liter en verdere verontreiniging van die aard voorkomt.

De eerste voorstellen vanuit de landbouwsector (BEMEF, Boerenbond, VEVA, ABS) werden door de Mestbank ontvangen in maart 2004. Op basis van deze voorstellen werden dezelfde maand de onderhandelingen tussen de Mestbank en de sector opgestart. In een latere fase werd eveneens de vereniging van zelfmengers en de onafhankelijke producenten bij de onderhandelingen betrokken.

Het resultaat van de onderhandelingen tussen de Mestbank en de sector werd eind mei aan het kabinet van de Minister van Leefmilieu overgemaakt, waarna deze voorlopige teksten werden besproken op het kabinet van leefmilieu begin juni 2004. Voor een aantal knelpunten kon tijdens de vorige legislatuur geen consensus worden gevonden zodat de onderhandelingen met de huidige Minister van Leefmilieu en de Vlaamse Regering zullen worden voortgezet.

In de voorliggende teksten zijn zowel brongerichte maatregelen voorzien als maatregelen om een betere oordeelkundige bemesting en de mestverwerking verder te stimuleren. Om redenen van praktische aard (o.a. verschillende betrokken actoren naargelang de voorziene maatregelen) werden 2 aparte ontwerp MBO's opgemaakt.

Een eerste ontwerp MBO omvat maatregelen betreffende verlaging van fosfor en eiwit in diervoeders, regressievoeders en vermindering van P₂O₅ en N in dierlijke mest. Deze MBO dient eveneens de huidige conventie laag-fosforvoeder te vervangen, aangezien deze slechts een tijdelijke oplossing biedt.

Het ontwerp van de tweede MBO bevat maatregelen betreffende mestverwerking en oordeelkundige bemesting.

Aangezien bij de opmaak van het voortgangsrapport de onderhandelingen nog niet volledig waren afgerond, wordt verder niet in detail ingegaan op de voorziene maatregelen in de ontwerp teksten.

6.3 Aantal vergunde installaties en operationaliteit

6.3.1 Vergunde toestand

Het aantal milieuvergunningdossiers voor mestverwerkingsinitiatieven in juli 2004 bedroeg 276, waarvan in 259 dossiers een milieuvergunning werd bekomen, 9 dossiers in behandeling zijn en in 8 dossiers uiteindelijk geen milieuvergunning werd verleend (Tabel 30).

Tussen de periode juni 2003 en juli 2004 waren er 30 nieuwe milieuvergunningdossiers. Het aantal nieuwe dossiers die werden ingediend is hierbij sterk teruggelopen en bedraagt slechts 30% van het aantal dossiers dat tussen de zomer 2002 en 2003 werd ingediend.

Tabel 30. Overzicht van het aantal milieuvergunningdossiers (stand van zaken juli 2004).

Provincie	Aanvraag	Vergund	Geweigerd/geschorst	Totaal
West-Vlaanderen	1	189	1	191
Oost-Vlaanderen	0	32	1	33
Limburg	2	8	1	11
Vlaams-Brabant	1	1	0	2
Antwerpen	5	29	5	39
Totaal	9	259	8	276

In juli 2004 was er in Vlaanderen een vergunde mestverwerkingscapaciteit van ruim 5 miljoen ton dierlijke mest, waarvan 3 miljoen ton ruwe varkensmest, 350.000 ton dikke fractie varkensmest, 726.000 ton pluimveemest, 132.000 ton kalvergier en 813.000 ton gemengde mest. Dit komt overeen met een totale capaciteit van ruim 35 miljoen kg P₂O₅ en 52 miljoen kg N. De cijfers zijn weergegeven in Tabel 31 Tabel 32 Tabel 33

Tabel 31. Vergunde mestverwerkingscapaciteit, in ton/jaar, in Vlaanderen (Stand van zaken juli 2004).

Provincie	Varkens ruwe mest	Varkens dikke fractie	Pluimvee	Kalvergier	Rundvee	Gemengd	Totaal
West-Vlaanderen	2176247	168.000	315.550	0	0	488.319	3.151.126
Oost-Vlaanderen	161.781	52.000	245.110	1.745	0	32.706	498.142
Limburg	17.650	95.000	91.500	0	0	260.000	554.150
Vlaams-Brabant	28.000	0	2.000	0	0	0	30.000
Antwerpen	544.590	35.000	71.700	130.300	0	32.000	813.590
Totaal	2.928.268	350.000	725.860	132.045	0	813.025	5.047.008

Tabel 32. Vergunde mestverwerkingscapaciteit, in kg P₂O₅/jaar in Vlaanderen (juli 2004, afgeronde berekening op basis van de verleende milieuvergunningen en gemiddelde mestsamenstellingen, niet berekend voor categorie 'gemengd').

Provincie	Varkens ruwe mest	Varkens dikke fractie	pluimvee	kalvergier	rundvee	Totaal
West-Vlaanderen	9.793.112	2.520.000	7.257.650	0	0	19.570.762
Oost-Vlaanderen	728.015	780.000	5.637.530	349	0	7.145.894
Limburg	79.425	1.425.000	2.104.500	0	0	3.608.925
Vlaams-Brabant	126.000	0	46.000	0	0	172.000
Antwerpen	2.450.655	525.000	1.649.100	26.060	0	4.650.815
Totaal	13.177.206	5.250.000	16.694.780	26.409	0	35.148.395

Tabel 33. Vergunde mestverwerkingscapaciteit, in kg N/jaar in Vlaanderen (juli 2004, afgeronde berekening op basis van de verleende milieuvergunningen en gemiddelde mestsamenstellingen, niet berekend voor categorie 'gemengd').

Provincie	Varkens ruwe mest	Varkens dikke fractie	Pluimvee	Kalvergier	Rundvee	Totaal
West-Vlaanderen	18.498.100	2.184.000	9.466.500	0	0	30.148.600
Oost-Vlaanderen	1.375.139	676.000	7.353.300	6.980	0	9.411.419
Limburg	150.025	1.235.000	2.745.000	0	0	4.130.025
Vlaams-Brabant	238.000	0	60.000	0	0	298.000
Antwerpen	4.629.015	455.000	2.151.000	521.200	0	7.756.215
TOTAAL	24.890.278	4.550.000	21.775.800	528.180	0	51.744.258

Het merendeel van de milieuvergunningen heeft betrekking op kleinschalige initiatieven met een verwerkingscapaciteit kleiner dan 100.000 ton op jaarbasis. Het gaat hierbij voornamelijk om droogtechnieken, biologische zuiveringssystemen en compostering.

Van het totaal aantal verleende vergunningen zijn er slechts een tiental vergunde initiatieven met een capaciteit van 100.000 ton of meer.

In Tabel 34 wordt een overzicht gegeven van alle vergunde mestverwerkingsinitiatieven.

Tabel 34. Mestverwerkingsinitiatieven in Vlaanderen, capaciteit en locatie. V=vergund; G=geweigerd; M=melding klasse 3; A= in aanvraag; GS=Geschorst; PV=Proefvergunning; ZV= Zonder voorwerp; NVT= Niet van toepassing; ?= Niet gekend bij de mestbank.

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuverg.
Antw	Bennenbroeck	Brecht	Dorset-systeem; gn lozing	4.000	4.000						V
Antw	IVEB	Brecht	Biorek-installatie;	50.000	50.000						V
Antw	IVEB	Brecht	Biorek-installatie;	50.000	50.000						A
Antw	Brosens-Pauwels	Meer	TREVI-systeem	9.900	9.900						V
Antw	CMH	Hoogstraten	Biorek-installatie	50.000	50.000						V
Antw	CMH	Hoogstraten	Biorek-installatie	50.000	50.000						V
Antw	Keysers BVBA	Retie	mestdroging door houtverbranding	5.000	5.000						V
Antw	Leenaerts Frans	Hoogstraten	TREVI-systeem	7.500	7.500						V
Antw	Leenaerts Frans	Hoogstraten	compostering	5.000	4.000		1.000				A
Antw	Lenaerts-Bioproducent	Hoogstraten	TREVI-systeem	7.500	7.500						V
Antw	Matheussen LV	Merksplas	TREVI-systeem	17.000					17.000		V
Antw	Mevlehand Farm Clean Service	Arendonck	Wecobiosol mestverbr./droging	700			700				V
Antw	MVK	Hoogstraten	vergisting - vergassing	190.000	130.000		35.000	25.000			V
Antw	Renders Jos	Malle	biogasininstallatie=mestbewerking	7.800	7.800						V
Antw	Rens Jac	Poppel (Ravels)	TREVI-systeem	10.000	10.000						V
Antw	Schrauwen Jozef	Wuustwezel	TREVI-systeem	5.500	5.500						V
Antw	Snels P + L	Hoogstraten	TREVI-systeem	8.200	8.200						V
Antw	Snels P + L		TREVI-systeem	2.000	2.000						A
Antw	Snels P + L		TREVI-systeem	10.200	10.200						A
Antw	Thermofeed NV	Willebroek	wervelbeddroger+katal. naverbranding	35.000		35.000					V
Antw	Van Den Broeck L.	Vorselaar	Bio-armor	7.500	7.500						V
Antw	Van Hoydonck	Wuustwezel	15.000 T/j FAP-compostering	15.000					15.000		V
Antw	Van Oort Paul	Weelde	HDD-drooginstallatie; gn lozing	2.800	2.800						V
Antw	Van Ouwenuysen Jozef	Lille	HDD-drooginstallatie; gn lozing	5.000	5.000						V
Antw	Van Ouwenuysen Jozef		HDD-drooginstallatie; gn lozing	5.000	5.000						A
Antw	Vanhillo Herman	Hoogstraten	TREVI-systeem	10.340	10.340						V
Antw	Vanhillo Herman		TREVI-systeem	10.340	10.340						A
Antw	Varkensbedrijf Jos Van Looveren NV	Wuustwezel	biolog.verw. (Bio-armor)	11.000	11.000						V
Antw	Verheyen Benny	Meer	TREVI-systeem	11.000	11.000						V
Antw	Vermeiren Kris	Wuustwezel	TREVI-systeem	13.200	13.200						V
Antw	Vermeiren P + D	Hoogstraten	TREVI-systeem	4.350	4.350						V
Antw	Vilatca NV	Kasterlee	WITOX-N inst.;	40.150				40.150			V
Antw	Vilatca NV	Retie	WITOX-N inst.; test op varkensmest	40.150				40.150			V
Lim	Bakkers Marc	Kinrooi	verwerking kippenmest tot korrels	500			500				V

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuverg.
Lim	Bakkers Marc	Kinrooi	(1) vergisting (2) droging	20.000	16.000		4.000				A
Lim	Eurocompost Groenrecycling NV	Houthalen-Helchteren	mengsels vaste mest runderen en paarden	1.000					1.000		V
Lim	Langens Alfons	Bocholt	mestdrogingsinstallatie	1.800	1.800						V
Lim	Lavrijsen Petrus	Houthalen-Helchteren	stoominstallatie	950	950						V
Lim	Lavrijsen Petrus	Houthalen-Helchteren	grotere capaciteit hyginëisering met stoom of menging met kippenmest	50.000		25000	25000				
Lim	VERSCHOOR COMPOSTERING BREE	Bree	droge compostering	120.000		70.000	50.000				V
Lim	Van Dijck gebroeders	Peer	biogasinstallatie	14.900	14.900						V
Lim	N.V. Champignoncultuur J. De Kleijn	Maaseik	verwerking van paarden- en kippenmest tot verse champignoncompost	106.000			16.000				V
Lim	N.V. Walkro België	Maasmechelen	mengen en afvullen van paarden- en kippenmest + bewerken van mest	260.000					260.000		
O-VI	Albers Geert	Oudenaarde	droogvloer	1.000			1.000				V
O-VI	Bollaert bvba	Lochristi	trevi	5.500	5.500						V
O-VI	Coopman Antoon en Geert	Maldegem	ECO-FLANDERS	4.590					4.590		PV
O-VI	De Clercq Andre	Deinze	ECO-FLANDERS	2.743	2.743						PV
O-VI	De Clercq Eric	Deinze	ECO-FLANDERS	3.454	3.454						PV
O-VI	De Roo Wim	Aalter	ECO-FLANDERS	2.097	2.097						PV
O-VI	De Sutter bvba	Eeklo	mengen compost/mest	15.000					15.000		V
O-VI	De Vlieghere Joris	Aalter	ECO-FLANDERS	4.223	4.223						PV
O-VI	Dellaert Jos	Evergem	ECO-FLANDERS	809	809						PV
O-VI	Dullaert-Scheerders	Sint-Niklaas	Dorset	3.500	3.500						V
O-VI	FLANAMAT	Beveren	drogen	180.000			180.000				V
O-VI	Hansbeke Minkfarm bvba	Nevele	biologische zuivering, geen lozing	500					500		V
O-VI	Hanssens Filip	Nevele	ECO-FLANDERS	1.745				1.745			PV
O-VI	Janssens Thierry	Aalter	farmers freedom								V
O-VI	Lips Willy	Nevele	ECO-FLANDERS	2.616					2.616		PV
O-VI	M.A.V.	Gent	biogasproductie	75.000	75.000						V
O-VI	Mouton bvba	Lochristi	G.E.M.A.	9.500	9.500						V
O-VI	Op de Beeck nv	Beveren	drogen, composteren	100.000		40.000	50.000		10.000		V
O-VI	Riebbels Gaston	Kaprijke	Dorset	2.880	2.880						V
O-VI	Riebbels Luc	Kaprijke	Dorset	4.800	4.800						V
O-VI	Riebbels Luc	Kaprijke	biologische zuivering, dunne fractie	15.000	15.000						V
O-VI	Schepens Geert	Kaprijke	ECO-FLANDERS	4.514	4.514						PV
O-VI	Taveirne Jo	Nevele	ECO-FLANDERS	2.650	2.650						PV
O-VI	Van De Velde Wilfried	Assenede	ECO-FLANDERS	3.250	3.250						PV
O-VI	Van de Voorde Patrick	Assenede	ECO-FLANDERS	5.441	5.441						PV
O-VI	Van Wouterghem Eddy	Aalter	trevi	4.400	4.400						A
O-VI	Verbeke bvba	Sint-Niklaas	droogtunnel kippenmest	1.110			1.110				V

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuvieg.
O-VI	Vermeulen Patrick	Deinze	ECO-FLANDERS	2.520	2.520						V
O-VI	Vershelde Kristof	Nevele	G.E.M.A.	9.500	9.500						V
O-VI	Verstraete Anja	Gavere	droogtunnel kippenmest	1.000			1.000				V
O-VI	Voeders Lambers	Sint-Gillis-Waas	composteren	24.000		12.000	12.000				V
O-VI	Voeders Lauwers	Kluisbergen	greenfield	4800							V
VI-Br	#NAAM?	Zoutleeuw	droging eindprod biogasinstallatie	30.000	28.000		2.000				V
VI-Br	G&B BVBA		Pierolisie-warmtevizel	18.400	16.000		2.400				
W-vl	Ameel nv	Langemark-Poelkapelle	Bio-Armor Environnement	5.000	5.000						V
W-vl	Arpiva BVBA	Ardoole	ECO-FLANDERS	1.500	1.500						V
W-vl	Beddeleem Eddy	Poperinge	Smelox	850	850						V
W-vl	Beldovar BVBA	Tielt	Funki Manuara	19.000	19.000						V
W-vl	Biopower cvba	Oostende	Biopower C.V.B.A.	220.000		160.000			60.000		V
W-vl	Biowest c.v.b.a	Ieper	BIOREK NV	99.500	99.500						V
W-vl	Bossaert Marc	Poperinge	HOTRACO	4.500	4.500						V
W-vl	Broucke Willy	Veurne	Flanders Agro Processing	9.000					9.000		V
W-vl	Caset-Maes Eric	Torhout	ECO-FLANDERS	7.605	7.605						V
W-vl	Casier Jozef en Geert	Torhout	Smelox	3.825	3.825						V
W-vl	Casier Kris	Houthulst	Smelox	0	0						V
W-vl	Cobbaert Dirk	Gistel	TREVI NV	6.500	6.500						V
w-vl	Compernal Willem	Beernem	Smelox	1.338	1.338						V
W-vl	Cool Rik	Staden	Smelox	1.400	1.400						V
W-vl	Danis nv	Izegem	DANIS NV	70.000	70.000						V
W-vl	Danis nv	Izegem	TREVI NV	150.000	150.000						V
W-vl	De Linde bvba	Waregem	Flanders Agro Processing	5.300					5.300		V
W-vl	De Sloovere Pol	Anzegem	Andere	4.000			4.000				V
W-vl	De Vlieghe Johan	Oostkamp	Smelox	875	875						V
w-vl	De Vlieghe Johan	Oostkamp	Smelox	1.700	1.700						V
W-vl	De Vloot Willy	Veurne	Andere	2.500			2.500				V
W-vl	De Vreese Didier	Tielt	ECO-FLANDERS	1.568	1.568						V
W-vl	Debever Albert	Torhout	ECO-FLANDERS	4.475	4.475						V
W-vl	Debrabandere Wingene NV	Wingene	TREVI NV	11.000	11.000						V
W-vl	Deceuninck Joost	Staden	Degraeve Voeders	Labo-opstelling	Labo-opstelling						V
W-vl	Declerck Guido - NV Dedevee	Alveringem	FAP Waste Systems	5.256	5.256						V
W-vl	Declerck Joost	Wingene	Andere	6.812					6.812		V
W-vl	Decoster NV	Kortemark	WECO BIOSOL	Labo-opstelling	Labo-opstelling						V
W-vl	Decoster NV	Torhout	Smelox	4.000	4.000						V

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuverg.
W-vl	Decoster NV	Kortemark	Smelox	2.500	2.500						V
W-vl	Decoster NV	Kortemark	Green Field	3.000	3.000						V
W-vl	Decoster NV	Torhout	Green Field	3.120	3.120						V
W-vl	Decoster NV	Wingene	Green Field	1.152	1.152						V
W-vl	Decuyper Marc	Lichtervelde	ECO-FLANDERS	26.000	26.000						V
W-vl	Dedecker Johan	Zonnebeke	Smelox	1.700	1.700						V
W-vl	Dehouck Noël	Poperinge	Smelox	812	812						V
W-vl	Delameillieure Geert	Lichtervelde	Smelox	1.479	1.479						V
W-vl	Deprez Marc	Diksmuide	ECO-FLANDERS	3.196	3.196						V
W-vl	Dereeper Xavier	Ichtegem	ECO-FLANDERS	1.950	1.950						V
W-vl	Deroo-Persyn	Tielt	ECO-FLANDERS	5.730	5.730						V
W-vl	Deruyck Marnix	Ruiselede	ECO-FLANDERS	2.132	2.132						V
W-vl	Desmet Boudewijn	Staden	Smelox	1.000	1.000						V
W-vl	Devlaminck Caroline	Tielt	ECO-FLANDERS	2.525	2.525						V
W-vl	Devos LV / Devos Jozef	Alveringem	Smelox	1.400	1.400						V
W-vl	Dewagtere Hendrik	Hooglede	ECO-FLANDERS	3.424	3.424						V
W-vl	D'Heygere Eddy	Anzegem	Smelox	1.070	1.070						V
W-vl	D'Hondt Filip & Lavens Carine	Izegem	TREVI NV	3.700	3.700						V
W-vl	D'Hondt Johan	Hooglede	Smelox	1.375	1.375						V
W-vl	Dhondt Johnny	Alveringem	Smelox	1.282	1.282						V
W-vl	D'Hoore Marnix	Koolskamp	TREVI NV	11.000	11.000						V
W-vl	D'Hoore Marnix	Ardoois	Welcleaning System	Labo-opstelling	Labo-opstelling						A
W-vl	D'Hoore Marnix	Ardoois	Welcleaning System	0	0						A
W-vl	D'Hoore Marnix	Ardoois	Trevi NV	9.000	9.000						A
W-vl	Debyser Frank	Lo-reninge	Smelox	2.000	2.000						V
W-vl	Degadt Gilbert	Middelkerke	Green Field	600	600						A
W-vl	De Brabandere NV	Wingene	Balcopure NP	Proefopstelling	0						A
W-vl	De Muelenaere Jan	Ardoois	Green Field	2.650	2.650						V
W-vl	Dendonder Dirk	Zonnebeke	Smelox	1.393	1.393						V
W-vl	Denfeet NV	Torhout	Green Field	2.006	2.006						A
W-vl	Discover nv	Wingene	DANIS NV	500.000	500.000						V
W-vl	Dobbels Ludo	Pittem	ECO-STAL & DORSET	12.000	12.000						V
W-vl	Dumovar BVBA	Moorslede	Farmers Freedom	2.600	2.600						V
W-vl	Eco-Amron CVBA	Zedelgem	TREVI NV	11.000	11.000						V
W-vl	Everaert Werner	Lo-reninge	Green Field	2.992	2.992						V
W-vl	Feranor NV	Roeselare	Flanders Agro Processing	25.000					25.000		V

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuvierg.
W-vl	Feryn Rik	Vleteren	Smelox	700	700						V
W-vl	Franco G en Zonen BVBA	Brugge	Franco G en Zonen BVBA	100.000					100.000		V
W-vl	Gaudissabois Etienne	Heuvelland	Smelox	700	700						V
W-vl	Geiko nv	Brugge	Andere	1.000			1.000				V
W-vl	Gekiere Marcel & Zoon	Roeselare	Andere	1.900			1.900				V
W-vl	Geldof Geert	Roeselare	ECO-FLANDERS	2.470	2.470						V
W-vl	Goemaere Dirk	Tielt	ECO-FLANDERS	2.195	2.195						V
W-vl	Haghedooren Joannes	Staden	ECO-FLANDERS	2.205	2.205						V
W-vl	Handel Lingier NV	Langemark-Poelkapelle	ECO-STAL & DORSET	6.000	6.000						V
W-vl	Handel Lingier NV	Langemark-Poelkapelle	Green Field	5.700	5.700						A
W-vl	Hillewaere Jean-Pierre	Houthulst	ECO-FLANDERS	722	722						V
W-vl	Hillewaere Varkenshandel bvba	Middelkerke	ECO-FLANDERS	2.021	2.021						V
W-vl	Huyghe Johan	Heuvelland	Dorset	3.000	3.000						V
W-vl	Huyghe Johan	Heuvelland	EUROMATIC-systeem	3.000	3.000						A
W-vl	Huyghe Marino	Diksmuide	Smelox	1.600	1.600						V
W-vl	Igodt Marc	Poperinge	Smelox	750	750						V
W-vl	Jacobs Roger	Middelkerke	Smelox	1.286	1.286						V
W-vl	Jonckheere Dirk	Ichtegem	ECO-FLANDERS	3.167	3.167						V
W-vl	Klepel BVBA	Zonnebeke	SES	7.000	7.000						A
W-vl	Kloosterbeekhoeve nv	Wingene	Flanders Agro Processing	7.500			7.500				V
W-vl	Lafaut Gabriel	Roeselare	Bio-Armor Environnement	13.000	13.000						V
W-vl	Lafaut Herman	Pittem	ECO-FLANDERS	4.054	4.054						V
W-vl	Lafaut Herman	Pittem	TREVI NV	11.000	11.000						V
W-vl	Lambrecht Bvba	Ieper	substraatbereider								A
W-vl	Latrez Geert	Ardooie	Flanders Agro Processing	8.000	8.000						A
W-vl	Laviedor	Ieper	LAVIEDOR	108.000					108.000		A
W-vl	Laviedor	Ieper	LAVIEDOR	172.800			172.800				V
W-vl	Lesage René BVBA	Ledegem	Andere	30.000					30.000		V
W-vl	Logghe Urbain	Gistel	Farmers Freedom	1.800	1.800						V
W-vl	Lovarco nv	Wingene	ECO-FLANDERS	6.373	6.373						V
W-vl	Maes Guido	Kortemark	ECO-FLANDERS	1.347	1.347						V
W-vl	Maes Piet & Karl	Lendeledede	A.C.T.	4.500	2.000		2.500				V
W-vl	Marvark BVBA	Zonnebeke	ECO-FLANDERS	2.080	2.080						V
W-vl	Mouton Wim	Zonnebeke	ECO-STAL & DORSET	1.000	1.000						V
W-vl	Nollet Ivo	Zonnebeke	Smelox	0	0						V
W-vl	Nuttens Jozef	Veurne	Smelox	850	850						V

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuverg.
W-vl	Pillaert Marc	Vleteren	TREVI NV + condensatiedroging dif	11.000	11.000						V
W-vl	Provyn Nick	Tielt	ECO-STAL & DORSET	3.000	3.000						V
W-vl	Pyck nv	Vleteren	Bio Armor Environnement	8.000	8.000						V
W-vl	Quaghebeur Paul	Langemark-Poelkapelle	Smelox	740	740						V
W-vl	Quintyn Steven	Wingene	Smelox	475	475						V
W-vl	Rabaeys Valere	Jabbeke	ECO-FLANDERS	3.050	3.050						V
W-vl	Ranschaert Jacques	Tielt	Andere	500			500				V
W-vl	Rits Etienne	Staden	ECO-FLANDERS	3.000							A
W-vl	Rits Etienne	Staden	Green Field	2.940	2.940						V
W-vl	Roose Jan	Zedelgem	Green Field	4.250	4.250						A
W-vl	Sagaert Guy	Wervik	ECO-FLANDERS	3.720	3.720						V
W-vl	Samyn	Alveringem	SAMYN	100.000			100.000				V
W-vl	Samyn	Alveringem	SAMYN	36.000	36.000						V
W-vl	Scheerlinck - Cobbaert BVBA	Jabbeke	Green Field	Labo-opstelling							A
W-vl	Senergho BVBA	Hooglede	Senergho BVBA	24.000					24.000		V
W-vl	Senesaël Sylvere	Alveringem	Smelox	0	0						V
W-vl	Sentobin bvba	Hooglede	ECO-FLANDERS / biomethanisatie	25.000	25.000						V
W-vl	Seys Luc	Diksmuide	Smelox	845	845						V
W-vl	Spriet Andy	Pittem	Smelox	1.827	1.817						V
W-vl	Staelens Ivan BVBA	Gistel	TREVI NV	11.000	11.000						V
W-vl	Steenhuys Marc	Wingene	Andere	1.000			1.000				V
W-vl	Sterckx Karel	Roeselare	substraatbereider	60.000					60.000		V
W-vl	Taveirne Bertrand BVBA	Wingene	ECO-FLANDERS	25.000	25.000						V
W-vl	Talpe Patrick	Harelbeke	Smelox	1.105	1.105						A
W-vl	Tolpe Ivan	Ichtegem	TOLPE IVAN	Labo-opstelling							V
W-vl	Tolpe Ivan	Ichtegem	TREVI NV	9.900	9.900						V
W-vl	Tommeleyn Luc	Langemark-Poelkapelle	ECO-FLANDERS	3.424	3.424						V
W-vl	Vabeko NV	Staden	TREVI NV	10.000	10.000						V
W-vl	Van Bruwaene Arnold	Tielt	ECO-FLANDERS	2.630	2.630						V
W-vl	Van Poucke - Casier R & K	Torhout	Smelox	887	887						V
W-vl	Vanackere Bart	Ardoorie	ECO-FLANDERS	2.763	2.763						V
W-vl	Vanackere Bart	Ardoorie	Green Field	3.172	3.172						V
W-vl	Vandaele Johan	Ruiselede	ECO-FLANDERS	5.207					5.207		V
W-vl	Vandaele Joost	Wielsbeke	Farmers Freedom	1.000	1.000						V
W-vl	Vande Kerkhove Wilfried	Ardoorie	Smelox	990	990						V
W-vl	Vandecasteele Erna	Wervik	Smelox	693	693						V

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuvgr.
W-vl	Vanden Berghe Rik	Ardoois	Smelox	920	920						V
W-vl	Vandeputte LV	Diksmuide	ECO-FLANDERS	1.556	1.556						V
W-vl	Vanexem Geert	Vleteren	Smelox	2.700	2.700						V
W-vl	Vanhee Dirk	Zonnebeke	Smelox	1.395	1.395						V
W-vl	Vanhooren Kris	Oudenburg	ECO-FLANDERS	2.760	2.760						V
W-vl	Vanhooren Leon	Jabbeke	Green Field	1.622	1.622						V
W-vl	Vanoverbeke Guido	Moorsiede	ECO-FLANDERS	3.284	3.284						V
W-vl	Vanoverbeke Jozef	Diksmuide	ECO-FLANDERS	4.163	4.163						A
W-vl	Vanoverbeke Jozef	Diksmuide	ECO-FLANDERS	4.163	4.163						V
W-vl	Vanoverbeke Jozef	Diksmuide	Smelox	2.000	2.000						V
W-vl	Vanoverbeke Kris	Kortemark	ECO-FLANDERS	3.321	3.321						V
W-vl	Vanoverbeke Kris	Kortemark	Smelox	1.585	1.585						V
W-vl	Vanoverschelde Dirk	Kortemark	Green Field	1.445	1.445						A
W-vl	Vanroose Francky	Koekelare	Dorset	1.700	1.700						V
W-vl	Vanroose Francky	Koekelare	ECO-FLANDERS	3.395	3.395						V
W-vl	Vanthournout Lieven	Wingene	Andere	1.850			1.850				V
W-vl	Vanysacker Geert	Ieper	Smelox	837	837						V
W-vl	Vardek bvba	Lichtervelde	ECO-FLANDERS	1.000	1.000						V
W-vl	Varfome nv	Ledege	TREVI NV	2.500	2.500						V
W-vl	Varfome nv	Ledege	TREVI NV	Labo-opstelling							V
W-vl	Veldkrekel BVBA	Lichtervelde	Smelox	1.000	1.000						V
W-vl	Veraverbeke Gery	Kortemark	Green Field	3.042	3.042						V
W-vl	Vereecke Marc bvba	Alveringem	Andere	2.000			2.000				V
W-vl	Vergauwe Roger	Middelkerke	Smelox	800	800						V
W-vl	Verhee Luc	Heuvelland	Smelox	1.425	1.425						V
W-vl	Verkain Marleen	Torhout	ECO-FLANDERS	1.950	1.950						V
W-vl	Vermeersch Jacques	Oostkamp	Green Field	3.000	3.000						A
W-vl	Vernack Patrick	Koekelare	Smelox	1.283	1.283						V
W-vl	Verraes Bart	Ieper	Smelox	850	850						V
W-vl	Vlaanderen Nutriënt Export	Oostende	IWMS	760.000	660.000				100.000		V
W-vl	Voeders Degrave NV	Lichtervelde	Degrave Voeders	100.000	100.000						A
W-vl	Voeders Lauwers NV	Dentergem	Green Field	Labo-opstelling	0						V
W-vl	Voeders Seurync NV	Ledege	Bio-Armor Environnement	11.500	11.500						V
W-vl	VOF Ropaluin	Zedelgem	Smelox	1.634	1.634						V
W-vl	VOF Ropaluin	Zedelgem	Smelox	2.550	2.550						A
W-vl	Vulsteke Marc	Kortemark	ECO-FLANDERS	2.955	2.955						V

Prov.	Vergunningshouder	Inr_Gemeente	type	Hoeveelheid (ton/jr)	varkens	varkens (dik)	pluimvee	kalvergier	gemengd	Rundvee	milieuverg.
W-vl	Vulsteke Peter & Stefaan	Kortemark	Smelox	1.066	1.066						V
W-vl	Wallays Geert	Ardoois	Flanders Agro Processing	15.000					15.000		V
W-vl	Werbrouck Jurgen	Lichtervelde	ECO-FLANDERS	2.041	2.041						V
W-vl	Werbrouck Luc	Ichtegem	ECO-FLANDERS	1.287	1.287						V
W-vl	Wiga NV	Heuvelland	Dorset & (Eco stal)	10.000	10.000						V
W-vl	Willems Christophe	Wingene	HOTRACO	3.000	3.000						V
W-vl	Willemyns Daniël	Langemark-Poelkapelle	ECO-STAL & DORSET	5.000	5.000						V
W-vl	Willy Broucke	Veurne	Flanders Agro Processing	1.000			1.000				V
W-vl	Wyseur & Co	Staden	Bio Armor Environnement	12.500	12.500						V
W-vl	Wyseur Karlos	Staden	Flanders Agro Processing	10.000		8.000	2.000				V
W-vl	Wyseur Karlos		Flanders Agro Processing								V
W-vl	Wyseur Paul	Staden	Bio Armor Environnement	10.000	10.000						V
W-vl	Yde Guido BVBA	Poperinge	Smelox	630	630						V
W-vl	Ysebaert Gerrit-Vandekerckhove nv	Dentergem	Flanders Agro Processing	15.000			15.000				V

6.3.2 Beschikbare en operationele capaciteit

De kloof tussen de vergunde capaciteit, de beschikbare en de werkelijke operationele capaciteit blijft groot. Dit blijkt ondermeer uit de resultaten van de jaarlijkse enquête die wordt uitgevoerd door het VCM (vzw Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking).

Voor de goede interpretatie van de gegevens van de VCM-enquête wordt onderscheid gemaakt tussen de twee begrippen: de beschikbare en operationele mestverwerkingscapaciteit. De beschikbare mestverwerkingscapaciteit is het aantal ton mest dat de mestverwerkingsinstallatie maximaal zou kunnen werken indien ze op volle, bestaande capaciteit draait. De operationele mestverwerkingscapaciteit is het aantal ton mest dat effectief verwerkt wordt. Een aantal van de bestaande mestverwerkingsinstallaties draaien echter niet op volle capaciteit waardoor er een verschil is tussen de beschikbare verwerkingscapaciteit en de operationele capaciteit. De verschillen tussen beide capaciteiten wordt weergegeven in Tabel 35.

Tabel 35. De vergelijking tussen de operationele en beschikbare mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen voor de periode juli 2003-juni 2004 (ton ruwe mest/jaar) (bron:VCM, enquête uitgevoerd zomer 2004).

Mestsoort	Operationele capaciteit	Beschikbare capaciteit
Ruwe varkensmest	196.579	390.279
Dikke fractie van varkensmest	55.053	117.333
Pluimveemest	196.957	251.260
Rundveemest	4.500	6.812
Kalvergiel	31.296	35.000
Andere mest	5.500	5.500

De kloof tussen de beschikbare en operationele capaciteit voor de verwerking van ruwe varkensmest is in hoofdzaak toe te schrijven aan de opstartfase van betreffende installaties. Voor de verwerking van dikke fractie van varkensmest is het verschil voornamelijk te wijten aan een tekort aan aanvoer van dikke fractie naar grootschalige verwerkingsinstallaties.

Tabel 36 geeft de vergelijking van de operationele verwerkingscapaciteit van de voorbije jaren weer. Hieruit blijkt dat de operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen stijgt t.o.v. de capaciteit uit 2002 en 2003. Bij pluimveemest werd hier ook de export meegenomen.

De totale verwerking van varkensmest neemt schijnbaar af maar is als volgt te verklaren. De vorige VCM-enquêtes (edities 2002 en 2003) werden afgenomen in de zomer en de operationele capaciteit werd opgevraagd voor het lopende kalenderjaar. Dit betekent dat de mestverwerkers hun capaciteit dienden in te schatten voor het komende half jaar en dit bij de verwerking van het voorbije half jaar moesten tellen. In de zomer van 2003 verwachtten enkelen dat hun pas opgestarte installatie vlot volle capaciteit ging halen in het najaar van 2003. Dit bleek echter niet het geval en de opstart duurde langer dan verwacht. Hierdoor maakten ze een overschatting van de verwachte capaciteit in 2003. Verwacht wordt dat deze bedrijven hun volle capaciteit zullen halen in het najaar van 2004. In 2004 werd de operationele capaciteit bekeken voor de periode van 1 juli 2003 tot en met 30 juni 2004 waardoor geen inschatting gemaakt moest worden en werkelijke cijfers werden opgegeven.

Tabel 36. Operationele mestverwerking in ton ruwe mest/jaar: vergelijking van de resultaten van het jaar 2002, 2003 en de periode juli 2003-juni 2004 (bron: VCM, enquête uitgevoerd zomer 2004).

Mestsoort		Tijdstip		
		September 2002	September 2003	Juli 2003-juni 2004
Varkensmest	Totale verwerking	2.800	136.470	47.547
	Verwerking van de dunne fractie	26.843	132.953	149.032
	Verwerking van de dikke fractie*	119.400*	84.000*	55.053*
Pluimveemest		283.460	225.160	374.247
Kalvergier		40.150.	28.000	31.296
Rundveemest		?	11.000	4.500
Andere mest		?	?	5.500

* uitgedrukt in ton dikke fractie van varkensmest

De verwerking van dunne fractie van varkensmest is halfweg 2004 met ruim 16.000 ton uitgedrukt in ruwe mest toegenomen ten opzichte van 2003. Enkele installaties zijn halfweg 2004 nog in opstart en verwacht wordt dat ze hun volle capaciteit halen eind 2004.

De verwerking van dikke fractie van varkensmest is afgenomen in vergelijking met 2003. Dit omwille van het tekort aan aanvoer van dikke fractie naar de grotere verwerkingsinstallaties. De varkenshouder scheidt minder mest in vergelijking met vroeger. De moeizame aanvoer van dikke fractie naar grootschalige mestverwerkingsinstallaties was eind 2003 al voelbaar en deze trend heeft zich in het voorjaar van 2004 voortgezet. In 2003 was de verwerkingscapaciteit van dikke fractie al afgenomen ten opzichte van 2002. Dit had als voornaamste oorzaak het stopzetten van de activiteit van een bedrijf dat instond voor de verwerking van 70.000 ton dikke fractie.

De verwerking van pluimveemest is toegenomen in vergelijking met 2003 en 2002. In 2003 was deze capaciteit gedaald ten opzichte van 2002 omwille van de vogelpest.

Wanneer deze cijfers worden vergeleken met de verwerkingsplicht, dan blijkt dat voor pluimveemest geen bijkomende capaciteit is vereist. Dit komt eveneens doordat pluimveemest, als dusdanig, kan geëxporteerd worden. De capaciteit voor varkensmest blijft nog steeds veel te laag om aan de volledige verwerkingsplicht te kunnen voldoen. De geschatte benodigde capaciteit voor de verwerking van ruwe varkensmest, bedraagt ongeveer 1,5 miljoen ton op jaarbasis.

Momenteel doen er in Vlaanderen een 85-tal bedrijven aan mestverwerking. Het overgrote deel verwerkt pluimveemest en varkensmest. Daarnaast zijn er enkele die rundveemest, kalvergier en mest van andere diersoorten verwerken (schapen, nertsen, paarden). Het merendeel van deze installaties zijn eerder kleinschalig. Slechts een 4-tal bedrijven hebben een beschikbare capaciteit van 100.000 ton mest of meer op jaarbasis. Er zijn wel nog enkele grootschalige projecten die beschikken over een vergunning, maar waarbij de verdere uitwerking van de projecten nagenoeg stilligt.

Vermeldenswaardig is dat een coöperatief initiatief in de provincie Antwerpen (Brecht) bestaande uit 140 participanten momenteel in opstart is en tegen eind dit jaar volledig operationeel zou moeten zijn (capaciteit: 50.000 ton/jaar).

Uitgebreide gegevens betreffende de operationele stand van zaken van mestverwerking in Vlaanderen zijn te raadplegen op de website van het VCM: www.vcm-mestverwerking.be.

6.3.3 Knelpunten

De opstart van mestverwerkingsinitiatieven blijft moeizaam verlopen, wat voornamelijk te wijten is aan de hieronder vermelde knelpunten die eveneens al jaren gekend zijn. Aan een aantal knelpunten werd tegemoetgekomen door recente wijzigingen in het meststoffendecreet. (zie punt 6.1 Decreetwijzigingen eind 2003).

De voornaamste knelpunten situeren zich nog steeds op het vlak van de potentiële inplantingsplaatsen, de milieuvorwaarden opgelegd in de milieuvergunning, de beschikbare technologie, de financieringsmogelijkheden en de afzet van eindproducten.

De blokkering van afzet naar Wallonië blijft eveneens een belangrijk knelpunt, aangezien Wallonië in het verleden een belangrijke afzetmarkt was.

Daarnaast is er vooral nood aan een stabiel wetgevend klimaat, opdat investeringen op lange termijn kunnen gepland worden. Het laatste jaar merken we op het terrein veel terughoudendheid om te investeren als gevolg van een gevoel van onzekerheid hoelang het huidige decreet nog van kracht blijft, gezien de daling van de nutriëntenproductie uit dierlijke mest gedurende de voorbije jaren, en de hieruit voortvloeiende daling van de mestoverschotten op Vlaams niveau.

Voor meer details rond de knelpunten in de mestverwerking wordt verwezen naar de 'knelpuntennota mestverwerking' in bijlage opgemaakt door het VCM.

6.4 Gerealiseerde export en verwerking

6.4.1 Export en verwerking in 2003

6.4.1.1 Algemeen

In 2003 werd er 350.000 ton, 7,2 miljoen kg P₂O₅, en 8,4 miljoen kg N, verwerkt of geëxporteerd. Dit is een stijging t.o.v. 2002 met 27% voor de massa, 40% voor P₂O₅ en 20% voor N. Hierbij betekent export dat de mest zonder enige behandeling, als dusdanig, buiten Vlaanderen werd afgezet. Verwerkt betekent dat de mest een substantiële bewerking heeft ondergaan, zoals scheiden, composteren, biologie, vergisting, vooraleer buiten Vlaanderen te worden afgezet.

6.4.1.2 Landen/gewesten van bestemming

Uit Tabel 39 en Tabel 40 blijkt dat Frankrijk het land bij uitstek blijft om mest naartoe te exporteren met 71%, gevolgd door Nederland met 22%. Beide landen zijn samen goed voor een export van 93%.

6.4.1.3 Diergroepen

Uit Tabel 39 en Tabel 40 blijkt dat vooral **pluimveemest** wordt geëxporteerd of verwerkt. Dit is 91 % voor P₂O₅ en meer dan 93% voor N. In 2003 werd 43% van de mest, als dusdanig, geëxporteerd en 57% van de mest verwerkt. In 2004 blijkt dat er tot 7 juli 2004 reeds 55% geëxporteerd werd (Tabel 37 en Tabel 38). De verwerking van varkensmest bleef ook in 2003 onvoldoende. Toch verdubbelde de geëxporteerde en verwerkte varkensmest in 2003 t.o.v. 2002. Bij **varkensmest** wordt er 25 %

meer P₂O₅ geëxporteerd of verwerkt dan N terwijl de gemiddelde mest samenstelling van varkensmest ongeveer het dubbele aan N bevat dan P₂O₅. Dit komt omdat vooral de vaste fractie van varkensmest wordt geëxporteerd. Deze vaste fractie bevat vooral de P₂O₅, terwijl de N vooral in het effluent aanwezig is. De verwijdering van varkensmest buiten Vlaanderen is bijna steeds na een behandeling in een verwerkingsinstallatie. De export van varkensmest als dusdanig is te wijten aan grensbedrijven met gronden buiten Vlaanderen.

Tabel 37. Export van dierlijke mest (Export) en export van verwerkte mest (Verwerking) in 2003.

Mestsoort	Export			Verwerking		
	kg P ₂ O ₅	kg N	Ton	kg P ₂ O ₅	kg N	Ton
Varkensmest	53.462	69.262	6.125	553.046	418.736	17.225
Pluimveemest	3.990.022	5.138.805	198.562	2.554.594	2.677.051	108.798
Overige	47.645	79.042	15.086	21.089	41.430	5.141
Totaal	4.091.129	5.287.109	219.773	3.128.735	3.146.226	131.238

Tabel 38. Export van dierlijke mest (Export) en export van verwerkte mest (Verwerking) in 2004 (tot 7 juli 2004).

Mestsoort	Export			Verwerking		
	kg P ₂ O ₅	kg N	Ton	kg P ₂ O ₅	kg N	Ton
Varkensmest	14.703	26.499	3.157	453.715	406.255	15.164
Pluimveemest	1.465.104	1.905.751	78.009	1.429.900	1.420.618	55.033
Overige	21.089	39.722	7.531	10.745	23.308	2.847
Totaal	1.500.896	1.971.972	88.697	1.899.417	1.852.466	73.208

Tabel 39. Export en verwerking van dierlijke mest in 2003 en 2004 (tot 7 juli 2004) per land van bestemming en per diergroep in kg P₂O₅.

Land van bestemming	2003				2004 (gegevens tot 7 juli 2004)			
	Varkens	Pluimvee	Overige	Totaal	Varkens	Pluimvee	Overige	Totaal
<i>Frankrijk</i>	526.887	4.680.879	5.430	5.213.196	451.115	2.051.680	161	2.502.956
<i>Nederland</i>	40.338	1.523.168	40.639	1.604.145	2.279	686.031	19.637	707.947
<i>Duitsland</i>	6.093	240.509		246.602	2.352	111.756		114.108
<i>Wallonië</i>	16.117	8.224	21.185	45.526	1.819	2.946	11.885	16.650
<i>Taiwan</i>		44.637		44.637		5.300		5.300
<i>Ghana</i>		30.511		30.511		11.923		11.923
<i>Brussel</i>	16.403	10.940	784	28.127	10.853	663	151	11.667
<i>Denemarken</i>		2.268		2.268				0
<i>Ierland</i>		1.403		1.403		2.083		2.083
<i>Ivoorkust</i>		847		847				0
<i>Marokko</i>		630		630				0
<i>Cyprus</i>		600		600		620		620
<i>Spanje</i>						9.921		9.921
<i>Griekenland</i>						3.255		3.255
<i>Libanon</i>						3.180		3.180
<i>Polen</i>						5.646		5.646
Totaal	605.838	6.544.616	68.038	7.218.492	468.418	2.895.004	31.834	3.395.256

Tabel 40. Export en verwerking van dierlijke mest in 2003 en 2004 (tot 7 juli 2004) per land van bestemming en per diergroep in kg N.

Land van bestemming	2003				2004 (gegevens tot 7 juli 2004)			
	Varkens	Pluimvee	Overige	Totaal	Varkens	Pluimvee	Overige	Totaal
Frankrijk	414.962	5.554.177	8.157	5.977.296	403.305	2.280.336	355	2.683.996
Nederland	26.778	1.803.628	63.474	1.893.880	4.278	852.441	35.767	892.486
Duitsland	6.963	323.408		330.371	2.688	126.242		128.930
Wallonië	6.912	12.696	44.535	64.143	1.820	4.180	26.560	32.560
Taiwan		64.376		64.376		6.400		6.400
Ghana		35.596		35.596		17.107		17.107
Brussel	31.233	13.668	2.602	47.503	20.663	745	348	21.756
Denemarken		3.402		3.402				0
Ierland		1.964		1.964		1.838		1.838
Ivoorkust		1.096		1.096				0
Marokko		945		945				0
Cyprus		900		900		1.060		1.060
Spanje				0		16.962		16.962
Griekenland				0		5.565		5.565
Libanon				0		3.840		3.840
Polen				0		9.653		9.653
Totaal	486.848	7.815.856	118.768	8.421.472	432.754	3.326.369	63.030	3.822.153

6.4.1.4 Import van dierlijke mest

De import van dierlijke mest bedraagt in 2003 1,2 miljoen kg P₂O₅ en 1,8 miljoen kg N. Het overgrote deel bestaat uit pluimveemest en paardenmest voor substraatbereiders, die champignonsubstraat maken voor de teelt van champignons. Deze import in 2003 daalt t.o.v. 2002 door de vogelpestcrisis. De import van dierlijke mest naar cultuurgrond in Vlaanderen is verwaarloosbaar klein.

6.4.1.5 (Gewest)Grenssituaties

Bij landbouwbedrijven aan de rand van de Vlaamse grens gebeurt er ook export en import van dierlijke mest, via bemesting van hun gronden in eigen gebruik buiten Vlaanderen. Deze situatie is het duidelijkst geregeld tussen Nederland en Vlaanderen. Daar is er een grensregeling uitgewerkt waardoor Vlaamse veehouders met minimale administratieve lasten hun gronden in Nederland kunnen bemesten en omgekeerd. In 2004 werd er op deze manier 327.276 kg P₂O₅ en 681.934 kg N naar Nederland gebracht. Omgekeerd kwam er 248.387 kg P₂O₅ en 534.863 kg N Vlaanderen binnen. Dit betekent dus een netto export van dierlijke mest van 78.889 kg P₂O₅ en 147.071 kg N.

6.5 Overzicht van de aangevraagde substitutie

Als gevolg van de decreetswijzigingen in december 2003 kunnen verwerkingsplichtige bedrijven onder welbepaalde voorwaarden de verwerkingsplicht gedeeltelijk invullen door de verwerking van niet-verwerkingsplichtige dierlijke mest, afkomstig van een ander bedrijf.

Het gaat om ten hoogste 55 % van de te verwerken nutriënten voor de verwerkingsplichtige bedrijven conform art 9 § 4 1° en 2°. Verwerkingsplichtige bedrijven conform art 9 § 4 3° kunnen tot 100% van de verplicht te verwerken nutriënten substitueren.

Ten hoogste 90 % van deze substitutiemogelijkheid kan ingevuld worden door pluimveemest voor de overgangsjaren 2003, 2004 en 2005.

Voor het jaar 2003 werd in totaal voor Vlaanderen aan de Mestbank voor een kleine 3 miljoen kg N en 2 miljoen kg P₂O₅ aan substitutie aangevraagd.

Tabel 41. Overzicht van de aangevraagde substitutie voor 2003 uitgedrukt in kg N en P₂O₅.

Provincie	Kg N	Kg P₂O₅
West-Vlaanderen	1.582.044	1.008.250
Oost-Vlaanderen	538.198	345.093
Antwerpen	662.635	450.148
Limburg	152.105	106.234
Vlaams-Brabant	18.633	13.049
Vlaanderen	2.953.615	1.922.774

6.6 Het wetenschappelijk onderzoek rond de valorisatie van resteffluenten als meststof in de landbouw afkomstig van de mestverwerking

6.6.1 Aanleiding

Bij heel wat mestverwerkinginitiatieven wordt de vloeibare dierlijke mest gescheiden in een dunne fractie (vloeibaar) en een dikke fractie (vast). In een aantal gevallen wordt deze dunne fractie verder behandeld om er nog meer nutriënten uit te verwijderen, waarbij er een resteffluent wordt gevormd. In dit verder rapport wordt met de term 'resteffluent' zowel de dunne fractie na scheiden als het effluent na verdere behandeling bedoeld. Momenteel is slechts weinig bekend omtrent de valorisatie, als meststof, van resteffluenten afkomstig van mestverwerking in de landbouw. Er was nood aan meer kennis m.b.t. de landbouwkundige waarde van dit effluent en minstens even belangrijk de potentiële schadelijke neveneffecten van het effluent op de bodemeigenschappen als gevolg van het relatief hoog zoutgehalte in de meeste van deze effluenten. Ter ondersteuning van de afzetmogelijkheden van de effluenten na mestbewerking (mestscheiding) werd eind 2002 een onderzoeksopdracht opgestart met betrekking tot de 'Valorisatie van resteffluenten afkomstig van mestverwerking'. Deze onderzoeksopdracht zal lopen tot eind 2004. Het project wordt uitgevoerd door de Bodemkundige Dienst van België, de West-Vlaamse Proeftuin voor Industriële Groenten, en het Interprovinciaal Proefcentrum voor de Aardappelteelt (Provinciaal onderzoeks- en Voorlichtingscentrum voor Land- en Tuinbouw, Rumbeke-Beitem).

6.6.2 Doelstelling en scope van het onderzoek

De doelstelling van dit project is de landbouwkundige, milieukundige en bodemkundige effecten in de land- en tuinbouw na te gaan als gevolg van het gebruik van resteffluenten afkomstig van mestbewerking.

In het kader van dit onderzoeksproject werd een uitvoerige literatuurstudie uitgevoerd die de voornaamste aspecten van het gebruik van resteffluenten in de landbouw behandelt. Daarnaast gebeurde er een screening van de vloeibare resteffluenten d.m.v. een bepaling van de chemische samenstelling van de vloeibare resteffluenten. Naast de theoretische kennis opgedaan tijdens het onderzoek, zal via proefveldonderzoek ook nagegaan worden welke de landbouwkundige waarde van de resteffluenten is in de praktijk.

De resultaten van de screening, van de literatuurstudie en van het proefveldonderzoek worden geïntegreerd in een 'Code goede landbouwpraktijk'. Dit betekent: het geven van richtlijnen en aanbevelingen voor een aanwending van nutriënten via resteffluenten, die zo goed mogelijk beantwoordt aan de landbouwkundige- en milieueisen, die binnen de kruitlijnen blijft van de geldende wettelijke beperkingen en die ook een economische haalbaarheid nastreeft.

6.6.3 Voorlopige resultaten van het project

6.6.3.1 **Bepaling van de chemische samenstelling van vloeibare resteffluenten**

Om te komen tot gefundeerde richtlijnen in de 'Code Goede Landbouwpraktijk' voor het gebruik van resteffluenten afkomstig van mestverwerking, is het van groot belang een duidelijk beeld te hebben van de gemiddelde samenstelling van de resteffluenten en de mate van de variatie in deze samenstelling.

In de 'screening' van de resteffluenten werd uitsluitend gewerkt met mestverwerkingssystemen welke een resteffluent produceren dat afgezet wordt als meststof op landbouwgrond. Er wordt onderscheid gemaakt, als belangrijkste producten, tussen de dunne fractie na mestscheiding, de dunne fractie die na scheiding nog een verdere behandeling heeft ondergaan (bv. een ammoniakstripping of een biologie-behandeling) en effluenten die nog verdere behandeling hebben ondergaan, maar nog niet geloosd kunnen worden in het oppervlaktewater. De nadruk in dit project ligt op de eerste 2 soorten effluenten, aangezien de laatste groep van resteffluenten zeer variabel is, afhankelijk van voor welke parameter de lozingsnorm niet gehaald wordt.

Voor het onderzoek naar de samenstelling van de resteffluenten afkomstig van mestverwerking werd uitgegaan van een tweevoudige aanpak. Enerzijds werden een aantal installaties individueel opgevolgd door de Bodemkundige Dienst en anderzijds werden ontledingsresultaten uit het verleden verzameld en verwerkt. Uit vergelijking van de resultaten van beide methodes bleek dat deze goed overeen kwamen.

Er zijn reeds een groot aantal gegevens beschikbaar omtrent de verschillende scheidingsystemen, met in het bijzonder de centrifuges. Deze systemen blijken ook het meest geschikt te zijn, wat nutriëntenverwijdering betreft uit de dunne fractie, wanneer er enkel een scheiding wordt toegepast. Ook de zeefbandpers is hiervoor geschikt hoewel voor dit systeem slechts een zeer klein aantal resultaten bekend waren. De vijzelpersen hebben een te lage scheidingsefficiëntie om gebruikt te worden als zuiver scheidingsstelsel. Zij worden wel met succes ingezet in de biologie-installaties waar zij gecombineerd worden met bezinkingssystemen en waar zij vooral beter opgevolgd worden zodat zij optimaal kunnen functioneren in het gehele biologie-proces.

Voor de biologie-installaties zijn er nog maar weinig ontledingsresultaten van optimaal functionerende systemen beschikbaar, aangezien veel van deze installaties nog in opstartfase zijn of net uit de opstartfase komen. Vandaar dat deze installaties extra aandacht hebben gekregen in de individuele opvolging in het project. Uit de beschikbare resultaten blijkt dat zij inderdaad aan de gestelde verwachtingen voldoen. Zij leveren een effluent met een laag fosfaatgehalte en een zeer laag stikstofgehalte.

Naast de nutriënten N en P_2O_5 , wordt in dit project in het bijzonder gekeken naar andere elementen: kalium, natrium, chlorides, zwavel en totaal zout. De laatste 3 parameters werden steeds bijkomend gemeten op alle mestfracties van de projectstalen. Voor kalium, natrium en chloride geldt dat zij voornamelijk in de opgeloste fase aanwezig zijn en dat zij na scheiding of biologie-proces nog steeds in ongeveer dezelfde mate in de dunne fractie of effluent aanwezig zijn. Zwavel wordt bij de scheidingsystemen met ongeveer dezelfde efficiëntie verwijderd als N. Bij de biologie-installaties bemerken we een verdere reductie van het zwavelgehalte na scheiding, maar de daling is hier niet zo sterk als voor N. Het zoutgehalte in de vloeibare mestfracties wordt weergegeven door de elektrische geleidbaarheid (EC). Er worden weinig verschillen waargenomen in de EC's van de ruwe mest en de

dunne fracties; zij liggen in beide gevallen zeer hoog (tussen +/- 30 en 100 mS/cm). De EC van de effluenten ligt wel een heel stuk lager en schommelt tussen 7 en 24 mS/cm.

6.6.3.2 Proefveldwerking

In de praktijk worden voornamelijk de resteffluenten na scheiding en na biologie toegediend op landbouwgrond. Daarom wordt in de veldproeven enkel met deze effluenten gewerkt.

In 2003 werden 3 proefopzetten gerealiseerd:

- Dunne fractie op maaiweide (zand)
- Effluent na biologie op maïs (zand)
- Dunne fractie en effluent na biologie op bloemkolen (zandleem)

In 2004 zullen 4 proefopzetten gerealiseerd worden:

- Effluent na biologie op graasweide (zand)
- Effluent na biologie op maïs (zand)
- Dunne fractie en effluent na biologie op bonen (zandleem)
- Dunne fractie en effluent na biologie op aardappelen na tarwe en groenbemester (polder)

Er wordt voor alle proefpercelen een zo uniform mogelijk proefopzet nagestreefd, om onderlinge vergelijkingen mogelijk te maken en duidelijke conclusies te kunnen trekken naar de land- en tuinbouwpraktijk. De toe te dienen dosissen van de verschillende effluenten zullen afhangen van het bemestingsadvies voor de specifieke teelt per proefperceel. Het bemestingsadvies voor kali zal een cruciale rol spelen in de verschillende behandelingen.

Voorlopig kunnen nog geen uitspraken gedaan worden over de landbouwkundige en milieukundige effecten van het gebruik van resteffluenten. Hiervoor moeten minstens de resultaten van de 2 proefjaren bekend zijn, aangezien zowel de landbouwkundige als de milieukundige effecten in een meerjarig perspectief moeten bekeken worden.

7. Milieuvergunningen

7.1 Milieuvergunningverlening

7.1.1 Algemeen

In 2003 bleef op Vlaams niveau het principe van een algemene uitbreidingsstop van toepassing.

Bij elk advies dat de VLM verleent (uitgezonderd de advisering in het kader van de melding van overname) wordt nagegaan of de inrichting beschouwd kan worden als een bestaande veeteeltinrichting, wat de vergunde productie is, of de aanvraag een stijging van de vergunde mestproductie inhoudt en of de mestwetgeving werd gerespecteerd door de aanvrager.

Tabel 42 geeft een overzicht van het totaal aantal adviesvragen in 2003, opgesplitst in klasse 1 en 2 vergunningaanvragen, mededeling van kleine veranderingen en meldingen van overnames, evenals de adviesvragen in beroepsdossiers.

Tabel 42. Adviesvragen milieuvergunningen van veeteeltinrichtingen ontvangen in 2003

	<i>Antwerpen</i>	<i>Vlaams - Brabant</i>	<i>West- Vlaanderen</i>	<i>Oost- Vlaanderen</i>	<i>Limburg</i>	<i>Totaal</i>
<i>Klasse-II Aanvraag eerste aanleg</i>	77	30	319	166	3	655
<i>Klasse-II Aanvraag beroep</i>	10	5	14	37	15	81
<i>Klasse-I Aanvraag eerste aanleg</i>	64	13	301	114	46	538
<i>Klasse-I Aanvraag beroep</i>	11	2	21	37	7	78
<i>Melding verandering</i>	92	42	247	154	17	552
<i>Melding overname</i>	218	95	502	288	136	1.239
<i>Totaal Aantal adviezen</i>	472	187	1.404	796	284	3.143

Ten opzichte van het jaar 2002 was er een stijging met 30% van het aantal verleende adviezen. In 2002 was er een daling met 10% ten opzichte van 2001. Er zijn voornamelijk 3 redenen die deze stijging verklaren. Heel wat varkens- en pluimveebedrijven waren vergund tot eind 2003. Dit kwam omdat heel wat bestaande varkens- en pluimveebedrijven vanaf 2004 moesten voldoen aan de afstandregels in VLAREM II. Wegens de wijzigingen van VLAREM II van 19 september 2003 waren deze afstandsregels niet meer van toepassing voor deze bestaande varkens- en pluimveebedrijven.

Een tweede verklaring voor de forse stijging van het aantal dossiers is de toename van het aantal overnamedossiers. Dit is enerzijds toe te wijzen aan het feit dat na de initiële toekenning van de nutriëntenhalte deze slechts kan worden overgedragen aan een andere producent indien deze laatste de vergunning op zijn naam heeft. Anderzijds is het bij samenvoegingen van vergunningen noodzakelijk dat de exploitant van de uit te breiden inrichting ook de vergunning van de stop te zetten inrichting op zijn naam heeft.

Een derde verklaring zijn de aanvragen die ingediend werden voor uitbreiding van de vergunde productie, in het kader van samenvoegen en verplaatsen van vergunningen in toepassing van de wijziging van het meststoffendecreet van 28 maart 2003.

7.1.2 Samenvoegen en verplaatsen van inrichtingen

Door de wijziging van het Meststoffendecreet van 28 maart 2003 werd het mogelijk om een inrichting uit te breiden in combinatie met de volledige stopzetting van een andere inrichting (Dit wordt verder "samenvoeging" genoemd). Ook werd de verplaatsing van inrichtingen mogelijk voor zover deze niet in agrarisch gebied gelegen zijn. Van deze nieuwe mogelijkheden kon slechts gebruik gemaakt worden vanaf de publicatie in het Belgisch Staatsblad van 8 mei 2003. Alhoewel de aanvragen voor verplaatsingen en samenvoelingen traag op gang kwamen werden er in 2003 heel wat dossiers voorbereid.

Tot 30 juni 2004 werden 254 vergunningsaanvragen voor samenvoeging en 25 vergunningsaanvragen voor verplaatsing goedgekeurd. Het overgrote deel van deze samenvoelingen en verplaatsingen situeert zich in de provincie West-Vlaanderen.

In Tabel 43 en Tabel 44 wordt een overzicht gegeven van de mobiliteit van de vergunde mestproductie als gevolg van de goedgekeurde vergunningsaanvragen.

Tabel 43. Overzicht van de samenvoelingen en verplaatsingen van inrichtingen per diersoort. De diergroepen zijn deze op de uit te breiden inrichting.

Diergroep	Diersoort	SAMENVOEGINGEN			VERPLAATSINGEN		
		Aantal dieren	Toename kg P ₂ O ₅	Toename kg N	Aantal dieren	Toename Kg P ₂ O ₅	Toename Kg N
RUNDEREN	<i>melkkoeien</i>	1.927	57.810	186.919	190	5.700	18.430
	<i>mestkalveren</i>	4.175	15.030	43.838	-	-	-
	<i><1 jaar</i>	1.938	19.380	63.954	177	1.770	5.841
	<i>1..2 jaar</i>	1.813	39.886	110.593	240	5.280	14.640
	<i>Andere runderen</i>	2.074	62.220	201.178	205	6.150	19.885
Totaal runderen		11.927	194.326	606.482	812	18.900	58.796
VARKENS	<i>beren</i>	14	203	336	14	203	336
	<i>zeugen (inc.bi.)</i>	4.344	62.988	104.256	216	3.132	5.184
	<i>andere varkens</i>	25.659	136.762	333.567	1.064	5.671	13.832
Totaal varkens		30.017	199.953	438.159	1.294	9.006	19.352
PLUIMVEE	<i>Leghennen</i>	75.826	37.155	52.320	-	-	-
	<i>opfokpoeljen</i>	-7.079	-1.487	-2.548	-	-	-
	<i>slachtkuikens</i>	24.072	6.981	14.925	2.855	838	1.770
Totaal pluimvee		92.819	42.649	64.696	2.885	838	1.770
ANDERE	<i>paarden</i>	73	2.190	4.745	188	5.640	12.220
	<i>nertsen</i>	-3.748	-3.748	-7.496	-	-	-
	<i>Schapen<1 jaar</i>	-	-	-	125	215	545
	<i>Schapen>1 jaar</i>	-	-	-	145	600	1.523
Totaal andere		-3.675	-1.558	-2.751	458	6.455	14.288
TOTAAL		131.088	435.371	1.106.586	5.419	35.199	94.206

Tabel 44. Overzicht van de samenvoegingen en verplaatsingen van inrichtingen per provincie.

Provincie	SAMENVOEGINGEN			VERPLAATSINGEN		
	Aantal	Toename	Toename	Aantal	Toename	Toename
	Beslissingen	kg P ₂ O ₅	kg N	beslissingen	kg P ₂ O ₅	kg N
Antwerpen	38	80.272	213.222	9	22.486	59.451
Limburg	19	22.429	70.504	2	1.632	5.131
Oost-Vlaanderen	28	31.195	60.476	7	2.837	8.361
Vlaams-Brabant	12	15.870	52.171	3	2.766	7.763
West-Vlaanderen	157	285.605	710.213	4	5.468	13.500
Vlaanderen	254	435.371	1.106.586	25	35.199	94.206

De vergunde productie werd berekend met de uitscheidingscijfers die worden gehanteerd bij het beoordelen van vergunningsaanvragen. (volgens uitscheidingscijfers van art. 33bis. §2).

Hieruit kan worden vastgesteld dat er verhoudingsgewijs veel meer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot samenvoeging van inrichtingen en heel wat minder voor het verplaatsen ervan. Dit is logisch daar de stop te zetten inrichting slechts kan worden verplaatst indien ze gelegen is in een ander gebied dan agrarisch gebied of landschappelijk waardevol agrarisch gebied en verplaatsingen enkel mogelijk zijn voor wie reeds 5 jaar vergunninghouder is.

Zelfs rekening houdend met feit dat er bij de samenvoeging een reductie van 25% op de vergunde mestproductie werd toegepast kan gesteld worden dat eerder kleine inrichtingen worden stopgezet om te worden samengevoegd. Dit sluit ook aan op de vaststelling dat de eerste dossiers voor samenvoeging eigenlijk veelal regularisaties betreffen, waarbij er geen stallen worden bijgebouwd.

Op 30 juni waren er verder nog 125 openstaande dossiers gekend waarvoor nog geen beslissing werd genomen (waarvan 110 samenvoegings- en 15 verplaatsingsdossiers). Dit betekent samen met de reeds goedgekeurde vergunningsbeslissingen 341 dossiers.

7.2 Evolutie van de vergunde productie

7.2.1 Algemeen

Het begrip "vergunde productie" werd ingevoerd omwille van de invoering van een "volumebeleid" en het stand-still beginsel in het meststoffendecreet. De indeling van de dieren tot op het niveau van de categorieën van het decreet is een noodzaak voor de berekening van de vergunde mestproductie van een inrichting. Op vandaag is in een vergunningsbesluit de opdeling in diercategorieën met hun respectievelijk aantal standplaatsen opgenomen. Ook de bijhorende plannen bepalen de standplaatsen per stal opgedeeld in diercategorieën. Meestal worden deze diercategorieën en hun respectievelijk aantal standplaatsen ook mee opgenomen in het beschikkend gedeelte van het vergunningbesluit. Met het beschikkend gedeelte van de milieuvergunning wordt de eigenlijke besluitvorming uit de milieuvergunning bedoeld. Hoe verder we teruggaan in het verleden hoe minder gedetailleerd de vergunningbesluiten werden opgemaakt. Over het algemeen is de vergunde mestproductie gekend voor inrichtingen waarvoor na 1996 een vergunningbesluit werd afgeleverd. Voor vroegere besluiten is dit meestal niet het geval. Vanaf 1996 was de bepaling van de vergunde mestproductie een noodzakelijk criterium voor de beoordeling van een vergunningsaanvraag.

Alhoewel de VLM beschikt over een gedetailleerde inventaris van in het verleden afgeleverde vergunningen is slechts voor ongeveer 18.000 van de ongeveer 48.000 inrichtingen waarvoor een nog lopende vergunning bestaat, de vergunde productie gekend. Dit heeft enkele belangrijke gevolgen.

Sinds de invoering van de opkoopregeling en de verhoogde mobiliteit van de vergunning en de nutriëntenhalte zijn deze meer en meer een zakelijk recht geworden en dus verhandelbaar in de vrije markt. Voor vele inrichtingen is er echter nog geen duidelijke uitspraak geweest over de vergunde mestproductie zodat deze exploitanten in onzekerheid verkeren. Een procedure om voor deze gevallen snel duidelijkheid te krijgen bestaat momenteel niet maar is wenselijk.

De globale vergunde productie voor Vlaanderen is (nog) niet gekend, zodat enkel de wijzigingen van de vergunde productie kunnen beschouwd worden. Enkel de afbouw via de opkoopregeling van de ALT en de reductie bij samenvoegingen van vergunningen hebben een duidelijke impact op de wijziging van de vergunde mestproductie.

7.2.2 Afbouw van de vergunde productie via de opkoopregeling van runderen, varkens en kippen

In Tabel 45 is een overzicht gegeven van de vergunde mestproductie die afgebouwd is op de inrichtingen die een stopzettingsvergoeding gekregen hebben, en definitief gestopt zijn in 2003 en 2004 (tot en met 24 juli 2004).

Tabel 45. De totale afbouw van de vergunde productie (gegevens verwerkt tot 24 juli 2004) afkomstig van inrichtingen waar een stopzettingsvergoeding werd verleend.

Provincie	Stopgezette vergunde productie in kg P₂O₅
Antwerpen	407.403
Limburg	213.233
Oost-Vlaanderen	613.217
Vlaams-Brabant	134.193
West-Vlaanderen	1.592.969
Totaal	2.961.015

Opvallend is dat de grootste afbouw via de stopzettingsvergoeding zich vooral situeert in West-Vlaanderen en in mindere mate in Oost-Vlaanderen en Antwerpen.

7.2.3 Afbouw van de vergunde productie via de reductie bij samenvoeging

Uit de gegevens van Tabel 44 kan worden afgeleid dat de afbouw van de vergunde mestproductie met 25 % bij het goedkeuren van vergunningsaanvragen voor samenvoegingen tussen 8 mei 2003 en 30 juni 2004 overeenkomt met 145.124 kg P₂O₅ en 368.862 kg N (volgens uitscheidingscijfers van art. 33bis. §2). Deze afbouw via de reductie bij samenvoegingen lijkt klein ten opzichte van de afbouw van de vergunde productie naar aanleiding van de stopzettingsvergoeding zoals vermeld onder Tabel 45.

Hierbij moet opgemerkt worden dat cijfers in Tabel 45 een overzicht geven over een periode van 3 jaar. De procedure voor samenvoeging is nog maar 1 jaar in gebruik zodat het nog wat voorbarig is om beide reducerende maatregelen te vergelijken.

7.2.4 Evolutie “vergunde productie” cfr artikel 33 van het meststoffendecreet

Bij de inwerkingtreding van MAP I is ook het begrip “vergunde productie” ingevoerd. Vermits op dat moment de werkelijke vergunde productie in Vlaanderen niet gekend was, is een specifieke bij decreet vastgelegde berekeningsbasis gebruikt om dit begrip te definiëren.

In MAP I is dit begrip gebruikt om de gemeenten in te delen in ‘witte’, ‘grijze’ en ‘zwarte’ gemeenten, waarbij in functie van de kleur van gemeente een specifiek vergunningenbeleid gevoerd werd.

Sinds MAP IIbis is dit gebiedsgericht vergunningenbeleid omgevormd naar een uniform vergunningenbeleid voor heel het Vlaamse gewest. De berekeningswijze is echter wel behouden in MAPIIbis omdat op die manier de evolutie van de vergunningverlening verder gevolgd kan worden in de tijd.

In deze berekeningsmethode wordt als referentiebasis (= 1 maart 1993) de P₂O₅-productie genomen, berekend op basis van de gegevens van de land- en tuinbouwtelling van 15 mei 1992 en met de productiecijfers van artikel 33 §1 van het decreet. Ten opzichte van deze referentiebasis werd de evolutie van de vergunde productie berekend aan de hand van de stijging en daling van de vergunde producties op inrichtingsniveau (berekend op basis van de afgeleverde vergunningen, meldingen, en de gemelde stopzettingen). Inrichtingen die gestopt zijn en waarbij in principe na 2 jaar de milieuvergunning van rechtswege vervalt op basis van de Vlarem-wetgeving, doch waarvan bij de overheid geen melding van stopzetting gedaan wordt, zijn niet mee verwerkt in de gegevens.

Vermits enerzijds vertrokken wordt van een berekend startpunt (NIS-landbouwtelling van 15 mei 1992) en anderzijds gerekend wordt met de productiecijfers van het oude mestdecreet, geeft deze tabel alleen de relatieve evolutie van de vergunde productie. De erin vermelde cijfers van vergunde productie komen bijgevolg niet overeen met de vergunde productie indien deze berekend zou worden als optelsom van alle vergunningen voor veeteeltinrichtingen.

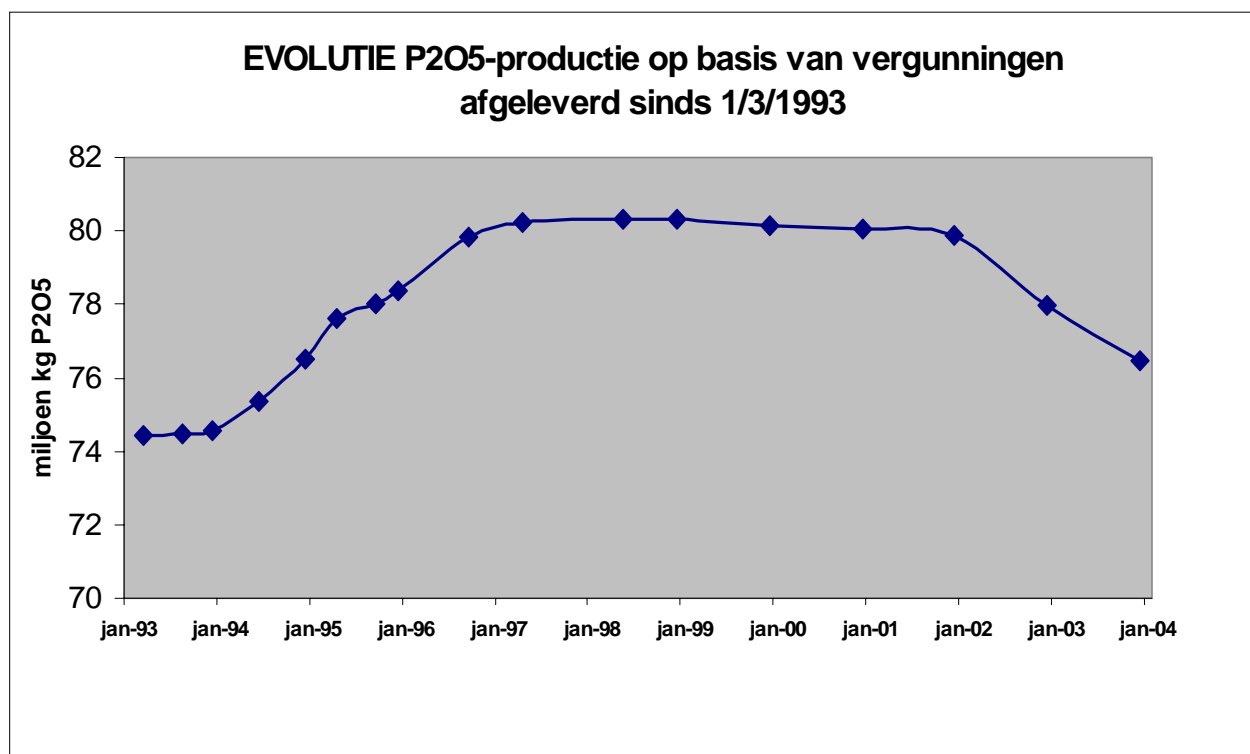
Tabel 46 geeft de evolutie weer van de “vergunde productie” in het Vlaamse gewest sinds 1993 volgens de berekeningsmethode van artikel 33 van het Meststoffendecreet.

Uit Figuur 7 blijkt duidelijk dat de jaren voor het invoeren van een vergunningenbeleid in de mestwetgeving het aantal vergunde dieren een stijgende trend vertoonde. De invoering van het vergunningenbeleid op 1/1/1996 (MAP I) met daarbij een stand-still voor grote delen van Vlaanderen is in de evolutie duidelijk zichtbaar. De stijging van de “vergunde productie” in 1996 vindt zijn oorsprong in vergunningsbeslissingen waarvan de vergunningsaanvraag gebeurd was voor 1 januari 1996. Deze waren nog niet onderworpen aan de strenge regels in het vergunningenbeleid. Vanaf 1997 is de stijging tot stilstand gekomen. Sinds 2002 is de “vergunde productie” opnieuw aanzienlijk gedaald. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van het stopzetten van milieuvergunningen tengevolge van de opkoopregeling (stopzettingsdecreet).

Gezien de berekeningswijze van deze vergunde productie is het duidelijk dat dit niet de werkelijke vergunde productie weergeeft. Deze cijfers mogen dan ook niet absoluut bekeken worden maar moeten volledig in hun context worden gezien, zoals hierboven beschreven.

Tabel 46. Evolutie van de “vergunde productie” berekend overeenkomstig artikel 33 van het meststoffendecreet

Datum	Vergunde productie (art. 33) (miljoen kg P2O5)
1/03/1993	74,42
19/08/1993	74,45
8/12/1993	74,55
6/06/1994	75,34
2/12/1994	76,52
14/04/1995	77,63
1/09/1995	78,01
18/12/1995	78,39
15/09/1996	79,83
15/04/1997	80,23
25/05/1998	80,32
1/12/1998	80,31
31/12/1999	80,16
31/12/2000	80,05
31/12/2001	79,86
31/12/2002	77,96
31/12/2003	76,46

Figuur 7 Evolutie P₂O₅ productie op basis van milieuvergunningen afgeleverd sinds 1/03/1993

8. Nutriëntenhalte

8.1 Het begrip nutriëntenhalte

Bij de inwerkingtreding van MAP IIbis op 30 maart 2000 werd een belangrijke nieuwe brongerichte maatregel ingevoerd. De nutriëntenhalte moet ervoor zorgen dat de productie van dierlijke mest (de nutriënten difosforpentoxide en N) de eerstvolgende jaren een absolute halt toegeroepen wordt. Door een verdere stijging van de mestproductie zouden de resultaten die gehaald worden via betere voeders, oordeelkundige bemesting en/of mestverwerking immers deels of zelfs volledig verloren gaan (decreetswijzigingen van 11 mei 1999 en 3 maart 2000).

Op 8 december 2000 werd een wijzigingsdecreet goedgekeurd waarbij er nog een belangrijke bijsturing gebeurde aan de nutriëntenhalte. Het aantal inrichtingen dat recht heeft op een nutriëntenhalte werd o.a. verhoogd. Tevens werd het aantal afwijkingsmogelijkheden van de basisberekening verruimd.

De procedure voor de bekendmaking van de nutriëntenhalte en de mogelijkheden tot wijziging van de nutriëntenhalte werden verder uitgewerkt in het besluit van de Vlaamse regering van 3 maart 2000 tot uitvoering van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (gewijzigd bij besluit van 16 maart 2001).

Om een oplossing te bieden aan een groep van inrichtingen die een te lage nutriëntenhalte hadden gekregen, werd via het wijzigingsdecreet van 28 maart 2003 een extra bepaling ingevoerd. Inrichtingen die recht hebben op een nutriëntenhalte, kunnen een nieuwe berekening krijgen wanneer de toegewezen nutriëntenhalte lager ligt dan 85% van de dierlijke productie van productiejaar 2000. De nieuwe nutriëntenhalte is gelijk aan 75% van de vergunde productie tenzij de dierlijke productie van productiejaar 2000 hoger is. In dit geval is de nieuwe nutriëntenhalte gelijk aan de dierlijke productie van productiejaar 2000 (doch steeds beperkt tot maximaal de vergunde dieren aantallen).

8.1.1 Basisprincipe nutriëntenhalte

De nutriëntenhalte is de maximaal toegelaten hoeveelheid nutriënten die jaarlijks op een inrichting door de dieren geproduceerd mag worden. De nutriëntenhalte wordt uitgedrukt in kg N (NHn) en in kg P₂O₅ (NHp). Door de decreetswijziging van 28 maart 2003 werd de datum van de inwerkingtreding verschoven naar 1 januari 2002 en werd de nutriëntenhalte verlengd tot 31 december 2006.

Wanneer de mestproductie die berekend wordt op basis van de jaarlijkse gemiddelde veebezetting, deze nutriëntenhalte overschrijdt dan wordt er een superheffing opgelegd van 0,99 euro per kg N en 0,99 euro per kg P₂O₅ die teveel geproduceerd wordt.

8.1.2 Berekeningsmethode

De nutriëntenhalte wordt bepaald op basis van de hoogste productie van de aangiften bij de Mestbank van de aanslagjaren 1996, 1997 en 1998. Dit komt overeen met de productie in de kalenderjaren 1995, 1996 en 1997. De Mestbank berekent zelf welke het jaar met de hoogste productie is, en bepaalt op basis van dat jaar de nutriëntenhalte. De berekeningsmethode is beschreven in artikel 33bis van het meststoffendecreet.

De nutriëntenhalte wordt per inrichting (of deel van een inrichting) berekend.

Daarnaast zijn er in het meststoffendecreet nog verschillende uitzonderingen voorzien op deze algemene regel. Zo wordt de nutriëntenhalte op vraag van de betrokkene anders bepaald ingeval:

- er op de inrichting na 01/01/1996 en voor 30/03/2000 nog een vergunning voor bijkomende uitbreiding van de vergunde productie werd afgeleverd door de bevoegde overheid;
- overmacht en toeval van toepassing is en mits voldoende motivering;
- bij een eerste installatie als landbouwer in hoofdberoep; (ingevoegd bij decreet van 8 december 2000)

Daarnaast zijn er nog specifieke regels voor inrichtingen waar melkkoeien, zeugen of pluimvee gehouden worden. Melkveehouders die hoogproductieve melkkoeien hadden, konden een andere uitscheidingswaarde aanvragen voor hun melkkoeien, bepaald volgens een regressievergelijking.

Zeugenhouderijen en gesloten varkenshouderijen kregen een compensatie biggen en/of een compensatie opfokzeugen toegekend om het verschil te compenseren voor een verschillende wijze van aangeven van zeugen en andere varkens in de mestbankaangifte gedurende de referentie jaren ten opzichte van de huidige aangifte.

Pluimveeouders konden eveneens een hogere nutriëntenhalte krijgen omdat hogere uitscheidingscijfers gelden voor kalkoenen, struisvogels, slachtkuikenouderdieren, opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren ten opzichte van de referentie jaren.

De verdere uitwerking van deze regels gebeurde in het uitvoeringsbesluit van 3 maart 2000 (gewijzigd bij besluit van 16 maart 2001).

Belangrijk is wel dat het gedeelte van de nutriëntenhalte dat betrekking heeft op vergunningsplichtige dieren **nooit** hoger kan zijn dan de vergunde productie. Deze vergunde productie is evenwel niet voor alle vergunningsplichtige landbouwbedrijven (veeteeltinrichtingen) eenduidig bepaald. Er is nood om alle vergunningen op de landbouwbedrijven door te lichten, dit om duidelijkheid te verschaffen naar zowel de overheid als naar de landbouwbedrijven toe.

8.1.3 Procedure van toekenning

Elke aangifteplichtige producent-gebruiker (veeteler, akkerbouwer of tuinbouwer) die in 2000 een inrichting uitbaatte, heeft van de Mestbank in de loop van 2000 (uiterlijk begin oktober 2000) bericht gekregen over de toegekende nutriëntenhalte. De nutriëntenhalte werd toegewezen per inrichting (of deel van een inrichting). Ingeval er gelijktijdig meerdere aangifteplichtige producent-gebruikers actief waren op één inrichting, werd de nutriëntenhalte in eerste instantie volgens welbepaalde regels toegewezen aan één producent-gebruiker, met de mogelijkheid tot het herverdelen van de nutriëntenhalte.

Overeenkomstig de decreetswijzigingen van 11 mei 1999 en 3 maart 2000 kon de nutriëntenhalte alleen maar toegekend worden **aan bestaande veeteeltinrichtingen of bestaande landbouwinrichtingen** en voor zover er in de jaren 1995, 1996 of 1997 dieren gehouden werden.

Door de decreetswijziging van 8 december 2000 werd dit verruimd naar alle landbouwinrichtingen (dit zijn inrichtingen die over geen vergunningsplichtige standplaatsen beschikken), en naar veeteeltinrichtingen die minstens vanaf aanslagjaar 1995 tijdig en regelmatig aangifte gedaan hebben

bij de Mestbank. Kleine aangifteplichtige producenten met een bedrijfsmatige productie van minder dan 300 kg P₂O₅, werden hierbij vrijgesteld van de verplichtingen inzake nutriëntenhalte.

8.1.4 Mogelijkheden om een andere nutriëntenhalte te krijgen

Indien de betrokkene niet akkoord was met de berekende nutriëntenhalte of met het feit dat hij/zij geen nutriëntenhalte toegewezen kreeg (bijvoorbeeld omdat niet voldaan was aan de definities van bestaande veeteeltinrichting of bestaande landbouwinrichting of omdat hij/zij niet over de nodige vergunningen beschikt), dan kon hij/zij binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst van de brief van de Mestbank, bij de Mestbank een verzoekschrift tot herberekening indienen.

De Mestbank onderzocht vervolgens dit verzoekschrift en diende in principe na 60 kalenderdagen het resultaat van dit onderzoek over te maken aan de betrokkene. Door de decreetswijziging kon deze timing vanaf november 2000 echter niet meer gerespecteerd worden. De behandeling van de dossiers werd daarom tijdelijk opgeschort in de periode van november 2000 tot april 2001.

De resultaten van de herzieningen door de Mestbank, werden weergegeven in het voortgangsrapport 2002.

Indien de betrokkene niet akkoord was met het resultaat van dit onderzoek door de Mestbank, dan kon hij/zij tenslotte in beroep gaan bij de Minister van Leefmilieu en Landbouw.

8.1.5 Ambtshalve toekenning nutriëntenhalte ingevolge de decreetswijziging van 28 maart 2003

De nieuwe berekening van de nutriëntenhalte die mogelijk werd door de decreetswijziging van 28 maart 2003, werd berekend en toegekend door de Mestbank in de periode van half juli tot eind oktober 2003.

Ongeveer 2.500 aangifteplichtigen komen potentieel in aanmerking voor een hogere nutriëntenhalte op basis van de bepalingen van het wijzigingsdecreet. Elk dossier vergt een individuele beoordeling door de Mestbank om na te gaan of de aangifteplichtige effectief recht heeft op een hogere nutriëntenhalte (Voor verdere cijfergegevens, zie 8.3.1.3 Ambtshalve toekenning nutriëntenhalte ingevolge de decreetswijziging van 28 maart 2003).

8.2 Vastgestelde nutriëntenhalte in de verschillende stadia van de beroepsprocedure

8.2.1 Initiële bekendmaking nutriëntenhalte

Tabel 47 bevat de resultaten van de initieel toegekende nutriëntenhalte⁸. De resultaten zijn geactualiseerd tot 24 juli 2004. Het verschil ten opzichte van de resultaten van het voortgangsrapport 2003 is het gevolg van enkele rechtzettingen.

⁸ Het betreft hier de eerste berekening van de Mestbank, per brief bekend gemaakt in de loop van 2000.

Tabel 47. Initieel toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004).

Provincie	Aantal bekendmakingen	Toegekende nutriëntenhalte in kg P₂O₅	Toegekende nutriëntenhalte in kg N
Antwerpen	6.448	15.722.897	38.000.469
Limburg	5.085	8.561.532	20.942.798
Oost-Vlaanderen	9.935	19.171.666	48.335.626
Vlaams-Brabant	4.570	4.671.822	12.767.299
West-Vlaanderen	13.518	36.199.984	86.009.634
Totaal	39.556	84.327.901	206.055.826

8.2.2 Herziewingen Mestbank

In totaal werden 8.343 dossiers afgehandeld door de Mestbank. Hierbij werden ook de volgende verzoekschriften gerekend:

- Producent-gebruikers die initieel geen nutriëntenhalte toegekend gekregen hebben (omwille van geen geldige vergunning of niet-bestaand), doch na onderzoek door de Mestbank toch recht bleken te hebben op een nutriëntenhalte, kregen de mogelijkheid om een tweede verzoekschrift in te dienen bij de Mestbank.
- Tweede behandeling van verzoekschriften ingevolge de decreetswijziging van 8 december 2000.

Voor meer gedetailleerde gegevens wordt verwezen naar de voortgangsrapporten 2002 en 2003.

In deze dossiers werd een bijkomende nutriëntenhalte toegekend voor in totaal ongeveer 5,6 miljoen kg P₂O₅ en 13,1 miljoen kg N.

In de periode van augustus 2003 tot en met juli 2004 werden geen herzieningen meer behandeld.

8.2.3 Bezwaren bij de Minister

Sinds 2000 werden er in totaal 2.560 bezwaarschriften ingediend bij de Minister, ofwel 6% van het aantal bekendmakingen en 34% van het aantal eerste verzoekschriften (herzieningen) bij de Mestbank.

In de periode van augustus 2003 tot en met juli 2004 werden geen nieuwe bezwaren meer ingediend bij de minister inzake de toekenning van de nutriëntenhalte door de Mestbank. Bijkomend werden een zeer beperkt aantal dossiers door de Minister ingetrokken en opnieuw beslist, waardoor de resultaten licht gewijzigd zijn ten opzichte van het voortgangsrapport 2003. In dezelfde periode werden aldus nog 13 bezwaren afgehandeld of ingetrokken en opnieuw beslist. Alle ingediende bezwaren waren op 24 juli 2004 behandeld.

Van de door de minister besliste bezwaren werd 21% gegrond verklaard (544) (zie Tabel 48). Dit komt overeen met een extra toekenning van een nutriëntenhalte van ruim 398.908 kg P₂O₅ en 962.149 kg N (zie Tabel 49).

Tabel 48. Totaal aantal behandelde en aantal gegrond verklaarde bezwaren bij de minister (stand van zaken 24 juli 2004).

Provincie	Aantal behandelde bezwaren	Aantal gegrond verklaarde bezwaren bij minister	% gegrond
Antwerpen	451	119	26 %
Limburg	253	57	23 %
Oost-Vlaanderen	639	121	19 %
Vlaams-Brabant	257	59	23 %
West-Vlaanderen	960	188	20 %
Eindtotaal	2.560	544	21 %

Tabel 49. Totaal aantal gegronde bezwaren bij minister en extra toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004).

Provincie	Aantal gegrond verklaarde bezwaren bij de minister	Extra toegekende NH in kg P ₂ O ₅	Extra toegekende NH in kg N
Antwerpen	119	104.501	242.364
Limburg	57	46.423	108.268
Oost-Vlaanderen	121	86.314	215.312
Vlaams-Brabant	59	39.080	99.732
West-Vlaanderen	188	122.590	296.472
Eindtotaal	544	398.908	962.149

Tabel 50 bevat de redenen van gegrond verklaring van de bezwaren door de minister.

Tabel 50. Redenen van gegrondheid bij de door de minister gegrond verklaarde bezwaarschriften⁹

Reden gegrondheid bezwaar	ANTW	LIMB	OVL	VLBRA	WVL	Totaal
Bestaand	10	7	5	3	24	49
<i>Veeteeltinrichting met tijdige & regelmatige aangifte sinds AJ95 (decreetswijziging)</i>	2	1	1	2	3	9
<i>Landbouwinrichting (decreetswijziging)</i>	5		5	1		11
<i>Niet milieuvergunningplichtig</i>	3		4		1	8
<i>Beschikt over milieuvergunning</i>	19	4	15	8	36	82
<i>Uitbreiding milieuvergunning na 1/1/1996.</i>	6	9	26	17	43	101
<i>Omvorming - AJ95</i>	2			1	2	5
<i>Omvorming - andere NH voor N</i>		4	5	1	3	13
<i>Geen/lagere productie omwille van overmacht & toeval</i>	30	18	24	14	49	135
<i>Eerste installatie</i>	13	5	20	6	26	70
<i>Correctie uitscheidingswaarde</i>	8	3	6	1	17	35
<i>Foutieve gegevens bij bepaling NH</i>	21	7	22	5	31	86
<i>Geen/lagere compensatie voor biggen/opfokzeugen</i>		2				2
<i>NH op basis van ander referentiejaar</i>			4	1	1	6
Totaal	119	60	137	60	236	612

⁹ Er is een mogelijke overlapping van de reden gegrondheid ; de vermelde aantallen zijn indicatief

8.3 Dossiers buiten de bezwaarprocedure

8.3.1 Extra toegekende nutriëntenhalte

8.3.1.1 Correctie van de uitscheidingsnormen

In de decreetswijziging van 8 december 2000 werd de uitscheidingsnorm voor beren en zeugen excl. biggen gecorrigeerd van 9,87 kg P₂O₅ naar 14,50 kg P₂O₅ en van 16,75 kg N naar 24,00 kg N. Tevens werd na onderzoek door de Mestbank vastgesteld dat de uitscheidingsnorm voor opfokpoeljen aangepast moest worden in functie van de leegstand.

Bij de initiële bekendmaking en bij de meeste door de Mestbank behandelde verzoekschriften, werd bij de berekening van de nutriëntenhalte nog gerekend met de oude (foutieve) uitscheidingsnormen. Pas vanaf de verzoekschriften en ministeriële bezwaren die na de decreetswijziging van 8 december 2000 behandeld werden, werd met de verbeterde cijfers gerekend.

Tot augustus 2003 werd aan 4.166 aangifteplichtige producent-gebruikers een bericht met daarin de gecorrigeerde nutriëntenhalte verzonden. In de daaropvolgende periode, voornamelijk in september 2003, kregen nog 111 producent-gebruikers een gecorrigeerde nutriëntenhalte.

Indien door de correctie een ander referentiejaar een hogere nutriëntenhalte opleverde, dan werd dit referentiejaar genomen. In 3 gevallen was dit het geval.

Tabel 51 bevat een overzicht per provincie en de bijhorende extra toegekende nutriëntenhalte.

Tabel 51. Totaal aantal verzonden brieven met correctie van de uitscheidingsnorm (decreetwijziging 8/12/2000) en de eraan gekoppelde extra nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004).

Provincie	Aantal	Extra toegekende NH in kg P₂O₅	Extra toegekende NH in kg N
Antwerpen	423	66.969	109.331
Limburg	493	57.492	91.200
Oost-Vlaanderen	1.067	60.304	97.382
Vlaams-Brabant	236	17.367	27.716
West-Vlaanderen	2.058	123.903	206.656
TOTAAL	4.277	326.035	532.285

8.3.1.2 Verhoging van de nutriëntenhalte voor kinderboerderijen, onderwijsinstellingen, maneges,...

Kinderboerderijen, onderwijsinstellingen, maneges en paardenfokkerijen kunnen een hogere nutriëntenhalte aanvragen op basis van artikel 6, §3ter van het uitvoeringsbesluit van 3 maart 2000. In 136 gevallen werd van de mogelijkheid gebruik gemaakt, waarvan er 108 positief werden beoordeeld. Hiertoe behoren 2 onderwijsinstellingen en 106 maneges en paardenfokkerijen (Zie Tabel 52).

Daarnaast werd in enkele gevallen deze verhoging eveneens verrekend in de gewone bezwaarprocedure; deze werden in onderstaande tabel niet mee opgenomen.

Tabel 52. Totaal aantal dossiers met verhoging van de nutriëntenhalte op basis van artikel 6 §3ter van het besluit van 3 maart 2000 en de eraan gekoppelde extra nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004)

Provincie	Aantal dossiers	Extra toegekende NH in kg P ₂ O ₅	Extra toegekende NH in kg N
Antwerpen	23	19.417	42.739
Limburg	15	9.378	20.276
Oost-Vlaanderen	19	11.850	25.675
Vlaams-Brabant	25	24.397	50.890
West-Vlaanderen	26	14.250	30.139
TOTAAL	108	79.292	169.719

8.3.1.3 Ambtshalve toekenning nutriëntenhalte ingevolge de decreetswijziging van 28 maart 2003

In de periode van half juli tot eind oktober 2003 onderzocht de Mestbank of een aantal inrichtingen in aanmerking kwamen om een verhoging te krijgen van de nutriëntenhalte in het kader van Artikel 33bis, §10 van het meststoffendecreet (wijziging van het meststoffendecreet van 28 maart 2003). In eerste instantie werden alleen de producent-gebruikers aangeschreven die na onderzoek een hogere nutriëntenhalte kregen. Producent-gebruikers die meenden in aanmerking te komen voor een verhoging, maar hiervan geen melding ontvingen, konden contact opnemen met de Mestbank. De Mestbank ging dan alsnog na of hun aanvraag gegrond of ongegrond was.

Tabel 53 toont de resultaten van dit onderzoek. Van de ongeveer 2.500 inrichtingen die op basis van een eerste screening in aanmerking konden komen voor een verhoging van de nutriëntenhalte, en van de aanvragen van producent-gebruikers, kregen er na verder onderzoek door de Mestbank uiteindelijk 1.771 een hogere nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004). Een 111 producent-gebruikers kregen een negatief antwoord op hun aanvraag.

Tabel 53. Totaal aantal dossiers met verhoging van de nutriëntenhalte op basis van artikel 33bis §10 van het meststoffendecreet en de eraan gekoppelde extra nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004)

Provincie	Aantal dossiers	Gegrond	Extra toegekende NH in kg P ₂ O ₅	Extra toegekende NH in kg N
Antwerpen	287	J	193.502	482.412
	33	N		
Limburg	243	J	124.442	280.577
	4	N		
Oost-Vlaanderen	444	J	242.700	625.764
	21	N		
Vlaams-Brabant	260	J	118.113	306.751
	4	N		
West-Vlaanderen	537	J	355.316	817.337
	49	N		
TOTAAL	1.771	J	1.034.073	2.512.841
	111	N		

8.3.2 Verminderde nutriëntenhalte

8.3.2.1 **Ambtshalve herzieningen**

Aan 1.043 producent-gebruikers (toestand 24 juli 2004) werd door de Mestbank een ambtshalve herziening van de nutriëntenhalte opgelegd omdat de toegekende nutriëntenhalte hoger was dan de vergunde productie. Hierdoor werd de initieel toegekende nutriëntenhalte verminderd met meer dan 1.270.000 kg P₂O₅ en bijna 2.970.000 kg N (zie Tabel 54).

Deze getallen zijn nog niet definitief vermits er enerzijds nog een bezwaar mogelijk is bij de minister, waardoor de ambtshalve herziening kan bijgestuurd worden, en anderzijds omdat nog maar voor een beperkt aantal inrichtingen nagegaan is of de nutriëntenhalte hoger is dan de vergunde productie.

Tabel 54. Totaal aantal verzonden ambtshalve herzieningen wegens te hoge nutriëntenhalte ten opzichte van vergunning en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte

<i>Provincie</i>	<i>Aantal</i>	<i>vermindering NH in kg P₂O₅</i>	<i>vermindering NH in kg N</i>
Antwerpen	313	-489.035	-1.074.105
Limburg	72	-192.497	-400.864
Oost-Vlaanderen	307	-313.655	-767.281
Vlaams-Brabant	34	-30.385	-90.865
West-Vlaanderen	317	-249.239	-634.056
TOTAAL	1.043	-1.274.811	-2.967.172

In 24 gevallen werd (een deel van) de nutriëntenhalte via een bezwaar bij de Minister teruggegeven (toestand 24 juli 2004). In totaal gaat het om 65.923 kg P₂O₅ en 131.439 kg N.

In 2 gevallen werd de nutriëntenhalte na een bezwaar bij de Minister nog verder verminderd met in totaal 1.194 kg P₂O₅ en 3707 kg N.

Naast ambtshalve herzieningen omwille van een te lage vergunde productie, werd bij 181 producent-gebruikers de nutriëntenhalte gewijzigd om diverse andere redenen.

Vaak betreft het hier een vermindering van de nutriëntenhalte op één inrichting na uitsplitsing van de nutriëntenhalte over twee aparte inrichtingen (een zogenaamde samenaangifte). Soms gaat het om het doorvoeren van correcties, waardoor de nutriëntenhalte in een beperkt aantal gevallen stijgt.

Tabel 55. Totaal aantal verzonden ambtshalve herzieningen wegens correctie nutriëntenhalte en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004)

<i>Provincie</i>	<i>Aantal</i>	<i>vermindering NH in kg P₂O₅</i>	<i>vermindering NH in kg N</i>
Antwerpen	26	-55.030	-143.804
Limburg	12	-3.733	-11.475
Oost-Vlaanderen	43	-57.341	-148.062
Vlaams-Brabant	2	310	1.107
West-Vlaanderen	98	-92.562	-203.458
TOTAAL	181	-235.923	-573.530

In twee gevallen werd via een bezwaar bij de minister een nutriëntenhalte van in totaal 1.042 kg P₂O₅ en 2.583 kg N teruggegeven.

Een aantal producent-gebruikers (63) kreeg een ambtshalve herziening omdat vastgesteld werd dat de milieuv vergunning vervallen is. De nieuwe nutriëntenhalte gaat in dat geval in op 1 januari van het jaar volgend op de vaststelling (zie Tabel 56 en Tabel 57). In Tabel 58 worden de aantallen gegeven, zonder opsplitsing per jaar. Zoals Tabel 56 en Tabel 57 aangeven, gelden voor de vermindering van de nutriëntenhalte met iets meer dan 100.000 kg P₂O₅ en 250.000 kg N namelijk verschillende ingangsdatums.

Tabel 56. Vermindering van de toegekende nutriëntenhalte voor P₂O₅ als gevolg van ambtshalve herzieningen wegens verval milieuv vergunning (stand van zaken 24 juli 2004).

Provincie	Vermindering NH in kg P ₂ O ₅ met ingangsdatum				Totaal
	01-jan-02	01-jan-03	01-jan-04	01-jan-05	
Antwerpen	-600	-12.628	-3.520		-16.748
Limburg		-481	-4.982	-10.551	-16.014
Oost-Vlaanderen			-4.379	-1.173	-5.552
Vlaams-Brabant			-6.379		-6.379
West-Vlaanderen		-2.891	-29.018	-26.894	-58.802
Totaal	-600	-15.999	-48.279	-38.617	-103.495

Tabel 57. Vermindering van de toegekende nutriëntenhalte voor N als gevolg van ambtshalve herzieningen wegens verval milieuv vergunning (stand van zaken 24 juli 2004).

Provincie	Vermindering NH in kg N met ingangsdatum				Totaal
	01-jan-02	01-jan-03	01-jan-04	01-jan-05	
Antwerpen	-1.940	-26.997	-7.928		-36.865
Limburg		-728	-12.867	-28.248	-41.843
Oost-Vlaanderen			-11.201	-3.228	-14.429
Vlaams-Brabant			-16.840		-16.840
West-Vlaanderen		-8.253	-72.364	-63.853	-144.469
Eindtotaal	-1.940	-35.978	-121.200	-95.328	-254.446

Tabel 58. Totaal aantal verzonden ambtshalve herzieningen wegens verval vergunning en de eraan gekoppelde vermindering van de toegekende nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004).

Provincie	Aantal	vermindering NH in kg P ₂ O ₅	vermindering NH in kg N
Antwerpen	4	-16.748	-36.865
Limburg	8	-16.014	-41.843
Oost-Vlaanderen	10	-5.552	-14.429
Vlaams-Brabant	2	-6.379	-16.840
West-Vlaanderen	39	-58.802	-144.469
TOTAAL	63	-103.495	-254.446

8.3.2.2 Varkens-, runder- en pluimveefbouw

In Tabel 59, Tabel 61 en Tabel 62 is een overzicht gegeven van de nutriëntenhalte die afgebouwd is door de inrichtingen die een stopzettingsvergoeding gekregen hebben, en definitief gestopt zijn in 2003 en 2004 (tot en met 24 juli 2004).

Sinds de campagne 2003 konden producenten ook een vergoeding ontvangen voor de stopzetting van runderen en pluimvee.

Voor de campagnes 2001 en 2002, zie het voortgangsrapport van 2002.

Voor de totale afgebouwde nutriëntenhalte afkomstig van inrichtingen waar de varkensproductie is stopgezet (stand van zaken tot 24 juli 2004), zie Tabel 60.

Tabel 59. Afgebouwde nutriëntenhalte afkomstig van inrichtingen waar de VARKENSproductie werd stopgezet na 1 januari 2003 (gegevens tot 24 juli 2004).

Provincie	Aantal stopzettingen	Stopgezette NH-varkens in kg P ₂ O ₅	Stopgezette NH-varkens in kg N
Antwerpen	29	93.355	189.155
Limburg	28	86.458	148.031
Oost-Vlaanderen	65	154.416	317.306
Vlaams-Brabant	7	13.935	30.987
West-Vlaanderen	135	321.743	675.543
Totaal	264	669.907	1.361.022

Tabel 60. Totaal afgebouwde nutriëntenhalte (gegevens verwerkt tot 24 juli 2004) afkomstig van inrichtingen waar de VARKENSproductie reeds stopgezet is.

Provincie	Aantal stopzettingen	Stopgezette NH-varkens in kg P ₂ O ₅	Stopgezette NH-varkens in kg N
Antwerpen	86	276.773	582.793
Limburg	69	189.468	364.407
Oost-Vlaanderen	213	462.298	975.085
Vlaams-Brabant	49	87.631	187.414
West-Vlaanderen	519	1.310.442	2.875.002
Totaal	936	2.326.612	4.984.701

Tabel 61. Afgebouwde nutriëntenhalte afkomstig van inrichtingen waar de RUNDERproductie werd stopgezet (gegevens tot 24 juli 2004).

Provincie	Aantal stopzettingen	Stopgezette NH-runderen in kg P ₂ O ₅	Stopgezette NH-runderen in kg N
Antwerpen	32	43.857	130.474
Limburg	15	13.028	39.749
Oost-Vlaanderen	28	28.051	78.968
Vlaams-Brabant	20	29.328	87.507
West-Vlaanderen	39	38.265	104.621
Totaal	134	152.529	441.319

Tabel 62. Afgebouwde nutriëntenhalte afkomstig van inrichtingen waar de PLUIMVEEproductie werd stopgezet (gegevens tot 24 juli 2004).

Provincie	Aantal stopzettingen	Stopgezette NH-pluimvee in kg P ₂ O ₅	Stopgezette NH-pluimvee in kg N
Antwerpen	3	17.080	29.136
Limburg	2	8.740	16.313
Oost-Vlaanderen	3	6.898	12.777
Vlaams-Brabant	1	1.450	3.100
West-Vlaanderen	3	27.924	43.435
Totaal	12	62.092	104.761

8.3.3 Herverdelingen

Ingeval er op één inrichting meer dan één producent-gebruiker actief was, werd bij de initiële toekenning van de nutriëntenhalte de nutriëntenhalte volledig toegewezen aan één producent-gebruiker.

In totaal waren er 1.055 inrichtingen met meer dan één aangifteplichtige producent-gebruiker. Het aantal betrokken producent-gebruikers was 2.146.

Deze producent-gebruikers hadden de mogelijkheid om na de definitieve vaststelling van de nutriëntenhalte (hetzij door de Mestbank, hetzij door de minister) de aan de inrichting toegekende nutriëntenhalte onder elkaar te verdelen.

In totaal hebben reeds 942 producent-gebruikers een herverdeling van de nutriëntenhalte gekregen.

8.3.4 Overnames

In 2003 (tot 22 augustus 2003) werden 1.322 volledige en gedeeltelijke overnames van nutriëntenhalte afgehandeld.

Het totaal aantal afgehandelde overnames op 24 juli 2004 bedraagt 3.115, waarvan 3.021 positief werden afgehandeld.

Hierbij moet vermeld worden dat de nutriëntenhalte pas kan overgedragen worden aan een andere producent-gebruiker indien deze de milieuvergunning mee overneemt (ingeval van een vergunningsplichtige inrichting).

Hierdoor veranderde er 9.321.631 kg P₂O₅ en 22.558.065 kg N van producent.

In Tabel 63 zijn niet alleen de afgewerkte overnames gegeven, maar ook de overdracht van de nutriëntenhalte in het kader van samenvoegingen en verplaatsingen (zie hoofdstuk vergunningen). Vooralsnog is het aantal samenvoegingen en verplaatsingen van nutriëntenhalte beperkt omwille van de recente aard van de maatregel.

Tabel 63. Totaal aantal afgewerkte overnames met de bijhorende nutriëntenhalte (stand van zaken 24 juli 2004).

<i>Provincie</i>	<i>Aantal dossiers</i>	<i>Bijhorende NH in kg P₂O₅</i>	<i>bijhorende NH in kg N</i>
Antwerpen	522	1.854.531	4.348.651
Limburg	332	905.644	2.124.322
Oost-Vlaanderen	795	2.269.090	5.523.951
Vlaams-Brabant	189	386.174	1.021.203
West-Vlaanderen	1.183	3.906.192	9.539.938
Totaal	3.021	9.321.631	22.558.065

8.4 Evolutie van de toegekende nutriëntenhalte

8.4.1 Toegekende nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002

Tabel 64 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2002 (toestand 24 juli 2004).

Niettegenstaande de toepassing van ambtshalve herzieningen die ingaan vanaf 1 januari 2002, evenals van de vóór 1/1/2002 ingeleverde nutriëntenhalte op basis van het stopzettingsdecreet, is de totale nutriëntenhalte die ingaat vanaf 1 januari 2002 gestegen in vergelijking met de oorspronkelijk toegekende nutriëntenhalte (zie Tabel 47). Dit is het gevolg van de decreetswijziging (zie 8.3.1.3) en de verhoging van de nutriëntenhalte als resultaat van de bezwaarprocedure, de correctie van de uitscheidingsnormen en de verhoging van de nutriëntenhalte voor kinderboerderijen, onderwijsinstelling en maneges.

Tabel 64. Toegekende nutriëntenhalte met startdatum 1 januari 2002

<i>Provincie</i>	<i>In kg P₂O₅</i>	<i>In kg N</i>
Antwerpen	16.652.308	40.173.474
Limburg	9.194.174	22.369.389
Oost-Vlaanderen	20.222.421	50.860.511
Vlaams-Brabant	5.054.616	13.704.108
West-Vlaanderen	38.410.720	91.166.090
Totaal	89.534.238	218.273.572

8.4.2 Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2003

Tabel 65 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2003 (toestand 24 juli 2004). Naast de nutriëntenhalten die ingaan op 1 januari 2002, zijn hierin ook de nutriëntenhalten opgenomen die ingaan in de loop van het jaar 2002 tot en met 1 januari 2003.

Tabel 65. Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2003

<i>Provincie</i>	<i>In kg P₂O₅</i>	<i>In kg N</i>
Antwerpen	16.498.721	39.849.105
Limburg	9.121.949	22.216.814
Oost-Vlaanderen	19.984.643	50.353.640
Vlaams-Brabant	5.015.011	13.616.520
West-Vlaanderen	37.817.997	89.854.125
Totaal	88.438.322	215.890.204

8.4.3 Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2004

Tabel 66 bevat een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte per 1 januari 2004 (toestand 24 juli 2004). Hierin zijn de nutriëntenhalten opgenomen die ingaan in de loop van de jaren 2002 en 2003 tot en met 1 januari 2004.

Tabel 66. Toegekende nutriëntenhalte geldend op 1 januari 2004

<i>Provincie</i>	<i>In kg P₂O₅</i>	<i>In kg N</i>
Antwerpen	16.371.929	39.554.340
Limburg	9.014.624	22.014.869
Oost-Vlaanderen	19.812.815	49.986.391
Vlaams-Brabant	4.984.741	13.536.091
West-Vlaanderen	37.432.000	89.022.051
Totaal	87.616.110	214.113.742

8.4.4 Toegekende nutriëntenhalte geldend na 1 januari 2004

Tabel 67 en Tabel 68 bevatten een overzicht van de toegekende nutriëntenhalte na 1 januari 2004. Dit geeft een beeld van de totale nutriëntenhalte zoals die geldt op 24 juli 2004.

Tabel 67. Toegekende nutriëntenhalte geldend na 1 januari 2004

Provincie	In kg P ₂ O ₅	In kg N
Antwerpen	16.338.994	39.481.402
Limburg	8.995.457	21.962.636
Oost-Vlaanderen	19.786.706	49.923.103
Vlaams-Brabant	4.965.622	13.482.557
West-Vlaanderen	37.371.479	88.883.252
Totaal	87.458.258	213.732.950

Tabel 68. Overzicht van toegekende nutriëntenhalte per diersoort geldend na 1 januari 2004 (toestand juli 2004)

Diercategorie	Aantal dieren	P2O5	N
Runderen < 1 j	386.922	3.869.220	12.768.426
Runderen 1.. 2 j	410.163	9.023.586	25.019.943
Melkkoeien	380.618	11.428.049	36.944.567
Andere Runderen	314.384	9.431.520	30.495.248
Mestkalveren	176.623	635.843	1.854.542
TOTAAL RUNDEREN	1.668.710	34.388.218	107.082.726
Comp biggen	520.062	4.202.101	5.117.410
Comp opfokzeugen	542.239	1.287.806	1.910.019
Biggen(< 10 w)	322.901	652.260	794.336
Beer & zeug (gn big)	71.750	1.037.379	1.717.309
Zeugen (incl. Big)	547.222	7.934.719	13.133.328
Andere varkens	4.431.454	23.619.650	57.608.902
TOTAAL VARKENS	6.435.628	38.733.915	80.281.305
Leghen(+ moeder)	10.079.581	4.938.995	6.954.911
Slachtkuikens	20.060.987	5.817.686	12.437.812
Opfokpoeljen	3.322.672	697.247	1.195.305
Slachtkuikenouderd.	1.443.145	1.024.633	1.731.774
Opfokpljn slk.ouderd.	551.781	148.981	259.337
Ander pluimvee	296.350	56.307	71.124
TOTAAL PLUIMVEE	35.754.516	12.683.848	22.650.263
Paarden	28.012	840.360	1.820.780
Kalkoenen - ouderd.	8	12	16
Kalkoenen - slachtd.	240.123	189.697	528.271
Struisv. fokd >14m	1.119	10.966	20.142
Struisv.slacht(3-14)	3.436	15.462	29.550
Struisvogels 0-3m	2.400	4.080	8.400
Schape < 1 j	24.013	41.302	104.697
Schape > 1 j	39.718	164.433	417.039
Geiten	8.025	33.224	84.263
Nertsen en konijnen	352.578	352.578	705.156
TOTAAL ANDER	699.432	1.652.114	3.718.312
	44.558.286	87.458.095	213.732.606

8.5 Vergelijking nutriëntenhalte – Dierlijke productie 2003

8.5.1 Berekende dierlijke productie 2003

Tabel 69. Dierlijke productie voor het productiejaar 2003 berekend volgens de methode voor vergelijking met de nutriëntenhalte (vaststelling superheffing nutriëntenhalte).

Provincie	Diersoort	Berekende dierlijke productie 2003 cfr superheffing NH in kg P ₂ O ₅	Berekende dierlijke productie 2003 cfr superheffing NH in kg N
Antwerpen	Rundvee	5.058.432	15.763.834
	Varkens	5.115.775	10.682.272
	Pluimvee	3.199.223	5.683.947
	Andere	269.447	602.497
Totaal Antwerpen		13.642.877	32.732.550
Limburg	Rundvee	2.856.948	8.893.503
	Varkens	2.714.933	5.583.794
	Pluimvee	1.052.548	1.902.654
	Andere	132.571	302.386
Totaal Limburg		6.757.000	16.682.337
Oost-Vlaanderen	Rundvee	7.301.221	22.418.904
	Varkens	6.580.845	13.660.560
	Pluimvee	1.760.593	3.162.118
	Andere	222.377	493.875
Totaal Oost-Vlaanderen		15.865.036	39.735.457
Vlaams-Brabant	Rundvee	2.412.739	7.402.534
	Varkens	897.997	1.885.270
	Pluimvee	336.898	632.041
	Andere	154.006	356.190
Totaal Vlaams-Brabant		3.801.640	10.276.035
West-Vlaanderen	Rundvee	9.261.372	28.178.841
	Varkens	17.099.436	36.292.571
	Pluimvee	4.073.253	7.264.465
	Andere	217.530	472.490
Totaal West-Vlaanderen		30.651.591	72.208.367
Eindtotaal		70.718.144	171.634.746

Tabel 69 bevat de resultaten van de dierlijke productie voor het productiejaar 2003, berekend zoals vastgelegd in artikel 21 van het meststoffendecreet voor de bepaling van de superheffing nutriëntenhalte. Deze wordt berekend op basis van de forfaitaire uitscheidingscijfers van de dieren, behalve voor de diersoort "andere varkens met een gewicht van minder dan 110 kg". Voor deze diercategorie wordt voor P₂O₅ gerekend met het reële uitscheidingscijfer, doch met een minimumwaarde van 5,33 kg.

8.5.2 Nutriëntenhalte horende bij aangifteplichtigen met dierlijke productie in 2003

De nutriëntenhalte horende bij de producent-gebruikers die voor productiejaar 2003 aangifte gedaan hebben, bedroeg ongeveer 84,7 miljoen kg P₂O₅ en 206,7 miljoen kg N, ten opzichte van een toegekende nutriëntenhalte van ongeveer 87,7 miljoen kg P₂O₅ en 214,3 miljoen kg N (geldigheidsdatum van de nutriëntenhalte in 2003). Dit geeft een verschil van ongeveer 3 miljoen kg P₂O₅ en 7,6 miljoen kg N, dat kan toebehoren aan niet-actieve producent-gebruikers.

8.5.3 Vergelijking tussen reële dierlijke productie 2003 en een schatting van de nutriëntenhalte met reële uitscheidingscijfers

De vergelijking van de cijfers uit Tabel 70 en de reële dierlijke productie in 2003 leert ons hoeveel de reële productie kan stijgen binnen de huidige toegekende nutriëntenhalte. Dit is 15 miljoen kg P₂O₅ en 32,5 kg N.

Tabel 70. Maximale nutriëntenhalte berekend met de reële uitscheidingsnormen.

Provincie	Diersoort	Nutriëntenhalte berekend met reële normen P₂O₅	Nutriëntenhalte berekend met reële normen N
Antwerpen	Rundvee	5.908.133	18.393.771
	Varkens	5.234.341	11.349.052
	Pluimvee	3.073.466	6.502.451
	Andere	587.575	1.132.675
Totaal Antwerpen		14.803.515	37.377.949
Limburg	Rundvee	3.469.979	10.802.672
	Varkens	3.172.107	6.674.124
	Pluimvee	1.291.395	2.716.171
	Andere	278.697	562.806
Totaal Limburg		8.212.178	20.755.773
Oost-Vlaanderen	Rundvee	8.583.129	26.385.424
	Varkens	6.845.210	14.487.694
	Pluimvee	1.750.095	3.749.332
	Andere	354.820	739.865
Totaal Oost-Vlaanderen		17.533.254	45.362.315
Vlaams-Brabant	Rundvee	2.929.043	9.009.360
	Varkens	1.106.467	2.321.539
	Pluimvee	333.648	757.257
	Andere	230.756	503.484
Totaal Vlaams-Brabant		4.599.914	12.591.640
West-Vlaanderen	Rundvee	10.926.340	33.332.086
	Varkens	17.322.413	37.963.637
	Pluimvee	3.840.669	8.173.245
	Andere	663.830	1.283.200
Totaal West-Vlaanderen		32.753.252	80.752.168
Eindtotaal		77.902.113	196.839.845

In Tabel 70 worden de aantallen dieren die gebruikt werden voor de berekening van de nutriëntenhalte vermenigvuldigd met de uitscheidingsnormen die gebruikt werden voor de aangifte van 2003. Hiervoor waren enkele aannames noodzakelijk. Een aantal diercategorieën die voorkomen op de aangifte van 2003, komen namelijk niet voor bij de categorieën van de nutriëntenhalte, zodat sommige diercategorieën van de aangifte noodzakelijkerwijs moeten samengenomen worden.

vb. Nutriëntenhalte: "Paarden" <-> Aangifte 2003: "Paarden > 600 kg", "Paard-pony 200-600 kg" en "Paard-pony < 200 kg"

Als uitscheidingsnorm werd in die gevallen het gemiddelde genomen van de normen gebruikt bij de aangifte 2003.

Wanneer een bepaalde diercategorie, gebruikt bij de berekening van de nutriëntenhalte, door een producent-gebruiker niet meer werd aangegeven voor productiejaar 2003, dan werd daarvoor de forfaitaire uitscheidingsnorm genomen (art. 33bis van het meststoffendecreet).

De vergelijking van de cijfers uit Tabel 70 en de reële dierlijke productie in 2003 leert ons hoeveel de reële productie kan stijgen binnen de nutriëntenhalte. Dit is 15 miljoen kg P₂O₅ en 32,5 kg N.

8.6 Superheffing nutriëntenhalte

8.6.1 Overzicht superheffing nutriëntenhalte 2002

Op 19 april 2004 werd de superheffing nutriëntenhalte voor de eerste maal opgelegd voor het productiejaar 2002 (aanslagjaar 2003). Elk bedrijf dat in het jaar 2002 meer dierlijke mest heeft geproduceerd dan de nutriëntenhalte, bedoeld in artikel 33bis, krijgt een superheffing opgelegd. Een bedrijf met een productie van minder dan 300 kg P₂O₅ (op bedrijfs- en inrichtingsniveau) is evenwel vrijgesteld van de regels van de nutriëntenhalte¹⁰.

8.6.1.1 Berekening

De berekening gebeurt op basis van de formule van Art. 21, §6, 1° van het meststoffendecreet.

De toegekende halte wordt per mestbanknummer vergeleken met de forfaitaire productie van dierlijke mest (artikel 5) op basis van de aangifte voor 2002.

Voor de diersoort "andere varkens" wordt hiervan afgeweken en zijn de resultaten van de uitscheidingsbalans gebruikt, met een minimum uitscheidingscijfer van 5,33 kg P₂O₅ per varken. Dit wil ook zeggen dat indien de uitscheidingsbalans door de Mestbank om één of andere reden niet werd aanvaard, er wordt gewerkt met de forfaitaire norm van 6,5 kg P₂O₅.

Als voor hoogproductieve melkkoeien, op aanvraag van de producent, hogere uitscheidingsnormen werden gehanteerd voor P₂O₅ en N, vervangen deze normen de forfaitaire normen bij de berekening van de dierlijke productie (artikel 33bis, §1, voetnoot (1) :op voorwaarde dat deze uitscheidingswaarde eveneens gebruikt wordt als uitscheidingscoëfficiënt in artikel 5, §1).

Bij de berekening van de heffing voor 2002 werden de randvoorwaarden niet gecontroleerd.

8.6.1.2 Resultaat

In totaal werd voor 6.545.542 euro aan superheffingen opgelegd, verdeeld over 4.005 producent-gebruikers. (Een producent-gebruiker met meerdere inrichtingen krijgt één aanslagbiljet met de berekening van de superheffing voor elke inrichting apart.) Het aantal potentiële heffingsplichtigen (= bedrijven met dierlijke productie) voor hetzelfde productiejaar 2002 bedraagt ongeveer 27.000 bedrijven. Dit betekent dat ongeveer 15 % van de producenten geconfronteerd wordt met een superheffing voor het overschrijden van de nutriëntenhalte.

¹⁰ Meststoffendecreet, art. 33bis §8: "Producenten van wie het bedrijf een productie aan dierlijke mest MPP heeft van minder dan 300 kg difosforpentoxide worden vrijgesteld van de regels bepaald in artikel 33 ter, § 1, 1° met betrekking tot de beperking van de productie aan dierlijke mest. Ingeval er meerdere producenten zijn op een landbouw- of veeteeltinrichting, dan geldt deze vrijstelling slechts voorzover de totale productie aan dierlijke mest MPP van alle producenten samen minder bedraagt dan 300 kg difosforpentoxide."

In Tabel 71 worden de 4.005 heffingen verdeeld over de provincies en in functie van de grootte van de heffing. Zo wordt duidelijk dat iets meer dan 65% van de betrokken heffingsplichtigen (2.636) een heffing kreeg opgelegd van minder dan 1.000 euro, en dat de provincies Oost- en West-Vlaanderen 60% van de heffingen voor hun rekening nemen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat de bedragen van de superheffing zeer snel oplopen.

Een heffingsbedrag van 1000 euro komt overeen met een overschrijding van de toegelaten productie met bijvoorbeeld 55 mestvarkens of 26 zeugen of 8 melkkoeien.

Tabel 71. Aantal heffingsplichtigen in functie van de grootte van het te innen bedrag en de provincie.

Bedrag van de heffing in euro	Provincie					Buiten Vlaanderen	Totaal
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams Brabant	West-Vlaanderen		
>=50.000	3	1		1	4		9
25.000-49.999	3	1	1	1	7		13
10.000-24.999	21	3	22	3	32	1	82
5.000-9.999	46	21	35	20	49		171
1.000-4.999	210	123	323	117	319	2	1.094
500-999	103	77	179	71	239		669
250-499	90	73	174	83	219		639
100-249	116	74	187	75	247		699
25-99	91	81	165	77	215		629
Totaal	683	454	1.086	448	1331	3	4.005

Tabel 72 en Tabel 73 geven de verdeling van de superheffing in functie van de grootte van het te innen bedrag en het percentage overschrijding van de nutriëntenhalte. Hieruit valt op te maken dat iets minder dan de helft van het totaal van de superheffing nutriëntenhalte valt in de categorie van 25 tot 4.999 euro. Bovendien betreft meer dan één vijfde van het totale bedrag superheffingen voor inrichtingen waaraan geen nutriëntenhalte is toegekend (categorie "100% van productie niet gedekt door nutriëntenhalte"), terwijl dit minder dan één tiende van het aantal heffingsplichtigen is. Bij iets minder dan één vijfde van het bedrag gaat het om een heffing op 0 tot 9% van de productie van het bedrijf, en bij nogmaals één vijfde van het bedrag om een heffing op 10 tot 24% van de productie van het bedrijf, terwijl tot deze twee groepen samen ongeveer vier vijfden van de heffingsplichtigen horen.

Tabel 72. Verdeling van de superheffing NH in functie van de grootte van het te innen bedrag en het % van de productie niet gedekt door de nutriëntenhalte.

Bedrag van de heffing (in euro)	% van productie niet gedekt door nutriëntenhalte						Totaal
	100 ¹¹	75-99	50-74	25-49	10-24	0-9	
>=50.000	159.606	125.106	52.758	187.276			524.747
2.5000-49.999	111.251	223.578	30.757	25.784		37.041	428.411
10.000-24.999	243.449	268.313	268.906	275.641	184.933	29.516	1.270.758
5.000-9.999	333.216	219.977	124.365	224.758	244.852	47.001	1.194.170
1.000-4.999	543.078	179.087	62.288	275.686	706.653	500.334	2.267.126
500-999	14.005	4.727	6.806	31.882	136.888	285.028	479.335
250-499	2.238	311		7.149	38.765	179.967	228.431
100-249	227				10.271	105.224	115.722
25-99	225	64			161	36.391	36.841
Totaal	1.407.297	1.021.164	545.880	1.028.176	1.322.524	1.220.502	6.545.542

Tabel 73. Procentuele verdeling van het aantal heffingsplichtigen in functie van de grootte van het te innen bedrag en het % van de productie niet gedekt door de nutriëntenhalte (vetgedrukt= meer dan 1%)

Bedrag van de heffing (in euro)	% van productie niet gedekt door nutriëntenhalte						Eindtotaal
	100	75-99	50-74	25-49	10-24	0-9	
>=50.000	0,07	0,05	0,02	0,07			0,22
25.000-49.999	0,07	0,17	0,02	0,02		0,02	0,32
10.000-24.999	0,45	0,40	0,42	0,45	0,27	0,05	2,05
5.000-9.999	1,22	0,77	0,42	0,77	0,90	0,17	4,27
1.000-4.999	6,52	1,87	0,62	3,02	8,16	7,12	27,32
500-999	0,45	0,15	0,20	1,12	4,69	10,09	16,70
250-499	0,15	0,02		0,47	2,60	12,71	15,96
100-249	0,02				1,30	16,13	17,45
25-99	0,10	0,02			0,07	15,51	15,71
Totaal	9,06	3,47	1,72	5,94	18,00	61,80	100,00

Tabel 74 geeft tenslotte het gemiddelde weer van de superheffing per heffingsplichtige in functie van de grootte van het te innen bedrag en het % overschrijding van de nutriëntenhalte. De totalen werden bekomen door de gemiddelden te vermenigvuldigen met de percentages van Tabel 73, en op te tellen per rij of per kolom. Het eindtotaal komt overeen met het totale heffingsbedrag (6.545.542 euro) gedeeld door de 4.005 heffingsplichtigen.

¹¹ de groep "100 % is het % van de productie niet gedekt door de nutriëntenhalte" is de groep heffingsplichtigen waaraan geen nutriëntenhalte is toegekend en waarbij elke kg P₂O₅ en kg N die geproduceerd wordt, onderworpen is aan een superheffing. Tot deze groep behoren o.a. :

- De niet-vergunde doch vergunningsplichtige inrichtingen
- De niet-bestaande veeteeltinrichtingen (en niet behorende tot de groep regelmatige aangevers)
- Heffingsplichtigen die de aan de inrichting gekoppelde nutriëntenhalte niet op hun eigen naam hebben; De oorzaak hiervan kan zijn dat de persoon aan wie de NH is toegekend, nog niet heeft overgedragen (of niet wil overdragen) aan de huidige aangifteplichtige. Deze dossiers worden momenteel nog onderzocht door de Mestbank om "onnodige" oplegging van SH te vermijden.

Tabel 74. Gemiddelde superheffing in euro per heffingsplichtige in functie van de grootte van het te innen bedrag en het % van de productie niet gedekt door de nutriëntenhalte¹¹ hierboven

Bedrag van de heffing (in euro)	% van productie niet gedekt door nutriëntenhalte						Totaal
	100	75-99	50-74	25-49	10-24	0-9	
>=50.000	53.202	62.553	52.758	62.425			58.305
25.000-49.999	37.084	31.940	30.757	25.784		37.041	32.955
10.000-24.999	13.525	16.770	15.818	15.313	16.812	14.758	15.497
5.000-9.999	6.800	7.096	7.316	7.250	6.801	6.714	6.983
1.000-4.999	2.081	2.388	2.492	2.278	2.161	1.756	2.072
500-999	778	788	851	708	728	706	716
250-499	373	311		376	373	354	357
100-249	227				198	163	166
25-99	56	64			54	59	59
Totaal	3.877	7.347	7.911	4.320	1.834	493	1.634

8.6.2 Bezwaarprocedure tegen de superheffing nutriëntenhalte 2002

Op 10 augustus 2004 zijn er in totaal 1.148 bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte ingediend (laattijdige bezwaren meegerekend). Van de 4.005 aangeschreven producent-gebruikers heeft bijgevolg zo'n 28,7% bezwaar aangetekend tegen de superheffing nutriëntenhalte. Het totaal bedrag aan heffingen waartegen bezwaar werd ingediend, bedraagt meer dan 4,7 miljoen euro, ofwel iets meer dan 72% van het totaal opgelegde bedrag (zie Tabel 75).

Tabel 75. Overzicht ingediende bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte

Provincie	Aantal bezwaren	Som vd heffingen
Antwerpen	233	1.190.864,52
Limburg	139	443.271,28
Oost-Vlaanderen	297	938.364,25
Vlaams-Brabant	99	410.436,64
West-Vlaanderen	380	1.743.101,71
Totaal	1.148	4.726.038,40

In Tabel 76 wordt een overzicht gegeven van een aantal redenen die aangehaald worden in de bezwaren tegen de superheffing. In één bezwaar kunnen meerdere redenen aangehaald worden. De voornaamste, ter zake doende, redenen zijn: het feit dat er nog een nutriëntenhaltedossier lopende is (6%, een bezwaar tegen een ambtshalve herziening, enz.), het feit dat de nutriëntenhalte nog op het mestbanknummer van de overlater staat (bijna 8%), een probleem op bedrijfs- of inrichtingsniveau, bvb. voldoende nutriëntenhalte op de ene inrichting die een tekort op een andere inrichting niet compenseert (respectievelijk 7% en 6%) en tenslotte het feit dat de nutriëntenhalte in 2002 nog niet definitief gekend was (bijna 11%), of nadien nog veranderde (4,6%).

Tabel 76. Overzicht aangehaalde redenen in de bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte.

<i>Reden bezwaar</i>	<i>Antwerpen</i>	<i>Limburg</i>	<i>Oost-Vlaanderen</i>	<i>Vlaams-Brabant</i>	<i>West-Vlaanderen</i>	<i>Totaal</i>
<i>Fout Mestbank</i>	1	1	12	4	9	27
<i>Openstaand dossier</i>	35	10	38	7	34	124
<i>Overname lopend/nodig</i>	27	11	25	12	85	160
<i>Probleem bedrijfsniveau</i>	26	33	27	8	73	167
<i>Probleem inrichtingsniveau/herverdeling</i>	17	17	5	4	90	133
<i>Vergunning na 2000</i>	2	0	10	3	4	19
<i>Vraag rectificatie</i>	24	25	27	10	24	110
<i>Forfait ipv balans</i>	18	13	29	0	29	89
<i>Startdatum MBnr-NH verschilt</i>	0	0	1	3	4	8
<i>Vrijstelling 300kg</i>	19	5	20	9	12	65
<i>Geen definitieve NH in 2002</i>	53	4	18	12	122	209
<i>Na 2002 NH veranderd</i>	37	17	23	5	22	104
<i>Zelfde argumentatie bezwaar NH</i>	44	16	4	7	70	141
<i>Algemene juridische beginselen</i>	95	11	51	8	65	230
<i>Raad v. State-dossier/rechtbank lopende</i>	30	3	10	6	47	96
<i>Sanitel</i>	3	2	8	4	6	23
<i>Leegstand kippenbedrijven</i>	2	0	2	0	1	5
<i>Principe NH niet begrepen</i>	31	12	8	14	19	84
<i>Geen motivatie</i>	3	2	0	0	18	23
<i>Andere reden</i>	65	27	48	24	64	228
<i>Niet-bestaand</i>	15	4	16	13	16	64
Totaal	547	213	382	153	814	2.109

8.6.3 Schatting superheffing nutriëntenhalte 2003

Bij de berekening van de superheffing nutriëntenhalte voor het productiejaar 2002 werd nog geen rekening gehouden met de randvoorwaarden die gelden voor de nutriëntenhalte van kalkoenen, struisvogels, slachtkuikenouderdieren of opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren, en voor de compensatie voor biggen.

Vanaf productiejaar 2003 worden deze randvoorwaarden wel gecontroleerd.

Vanaf 2003 mag de nutriëntenhalte toegekend aan kalkoenen, struisvogels, slachtkuikenouderdieren en opfokpoeljen voor slachtkuikenouderdieren dan alleen nog voor deze dieren gebruikt worden. De compensatie biggen mag alleen gebruikt worden voor biggen die op de eigen inrichting geboren zijn.

Een schatting van de heffing levert een totaal heffingsbedrag op van 7.469.565 euro voor 3.882 heffingsplichtigen, met als maximaal te betalen bedrag 178.208 euro. Hierbij moet echter rekening gehouden worden met het feit dat een aantal heffingen kunnen wegvallen of verminderen als gevolg van de bezwaren tegen de superheffing nutriëntenhalte 2002, bvb. nutriëntenhalte komt bij de juiste persoon (mestbanknummer) terecht als gevolg van een overname.

9. Vergoedingen

9.1 Vergoedingen voor beheerovereenkomsten in het kader van het meststoffendecreet

9.1.1 Inleiding

Sinds eind 2000 kunnen bedrijven op percelen in kwetsbare gebieden water of natuur met de VLM een beheerovereenkomst sluiten, conform het besluit van de Vlaamse Regering van 10 november 2000, namelijk een beheerovereenkomst water of een beheerovereenkomst natuur. De vergoeding voor een beheerovereenkomst natuur bedraagt 325 € per hectare. De vergoeding voor een beheerovereenkomst water is afhankelijk van de teelt op het perceel tijdens het contractjaar, en het resultaat van de verplichte staalname in het najaar. De basisvergoeding voor grasland is 520 €/ha en voor bouwland 345 €/ha. Beide beheerovereenkomsten worden gesloten voor een periode van vijf jaar. Na afloop kan een nieuwe overeenkomst voor 5 jaar gesloten worden.

De beheerovereenkomsten water werden ingesteld als compensatie voor het toepassen van een lagere bemestingshoeveelheid in de kwetsbare gebieden water, met het oog op de bescherming van de drinkwaterproductie. Het vergoedingstelsel bestaat erin dat een beheerder, die een beheerovereenkomst sluit, waarbij hij zich engageert om verder te gaan dan de verplichtingen in het kader van de nitraatrichtlijn, hiervoor een jaarlijkse vergoeding krijgt. Deze financiering werd in het kader van het Programma voor Plattelandsontwikkeling in Vlaanderen 2000 – 2006 goedgekeurd door Europa als een milieumaatregel in de landbouw. De beheerder dient het gebruik van dierlijke mest en chemische meststoffen te verlagen met 20% ten opzichte van de in kwetsbaar gebied water geldende maatregelen conform de nitraatrichtlijn. Aangezien dit referentieniveau vanaf 2003, 170 kg N/ha uit dierlijke mest bedraagt, is de te gebruiken hoeveelheid N uit dierlijke mest vanaf 2003 beperkt tot 140 kg/ha op alle percelen waarop een beheerovereenkomst water van kracht is.

De beheerovereenkomst natuur werd ingesteld naar aanleiding van de verstrengde normering in de kwetsbare gebieden natuur met het oog op het behoud van de aanwezige natuurwaarde. Via de beheerovereenkomst natuur verplicht de beheerder er zich toe een aantal bijkomende maatregelen na te leven en de aanwezige natuurwaarde ten minste in stand te houden of te verbeteren. De beheerder krijgt hiervoor een jaarlijkse vergoeding. Ook deze financiering werd goedgekeurd in het kader van het Programma voor Plattelandsontwikkeling in Vlaanderen 2000 – 2006 door Europa als een milieumaatregel in de landbouw, en is enkel mogelijk op percelen permanent grasland met natuurwaarde waar de nulbemesting van kracht is.

9.1.2 Voorwaarden tot het bekomen van deze vergoeding

Bij het sluiten van een beheerovereenkomst water, verbindt de beheerder zich tot het verminderen van de bemesting op die percelen. Als controle op deze verminderde bemesting, is de beheerder verplicht om in het najaar een bodemstaal te laten nemen door een door de Mestbank erkend laboratorium. Om de vergoeding te ontvangen, moet het nitraatresidu in de bodem onder de grenswaarde liggen. In 2003 bedroeg deze 90 kg NO₃⁻ per ha (tot een diepte van 90 cm). Indien het residu hoger was, kon de beheerder geen vergoeding krijgen. Als het residu in de bodem ver onder de

grenswaarde lag, werd er een aanmoedigingssupplement uitbetaald. Voor de resultaten van deze residu's wordt verwezen naar hoofdstuk 12.2.2.

Daarnaast zijn de beheerders ook verplicht in het voorjaar een bemestingsplan op te stellen en een bemestingsregister bij te houden.

Bij het sluiten van een beheerovereenkomst natuur, moeten er geen stalen genomen worden. Op de percelen is een totaal bemestingsverbod van kracht, dat uiteraard moet nageleefd worden. Het is belangrijk dat de natuurwaarde overeenkomstig het Meststoffendecreet behouden blijft. Daarnaast mogen er geen bestrijdingsmiddelen gebruikt worden (uitgezonderd de pleksgewijze bestrijding van distels), mag het perceel niet gefreesd, gescheurd, opnieuw ingezaaid of doorgezaaid worden, en mogen geen N- of P-houdende meststoffen of slib afkomstig van rioolwaterzuiveringsinstallaties toegediend worden.

9.1.3 Procedure en stand van zaken

Om een beheerovereenkomst water of natuur te sluiten, dient de beheerder een aanvraagformulier in vóór 15 september. De VLM onderzoekt de aanvraag en stuurt een ontwerpovereenkomst ter ondertekening naar de beheerder. Na het tekenen door beide partijen gaat het contract van start op 1 januari, voor een periode van 5 jaar.

In 2003 was er op 1.724 ha grasland een beheerovereenkomst natuur lopende. Er waren 21.699 detailovereenkomsten water, goed voor 25.324 ha.

9.1.4 Controle

Volgens de Europese normen worden 5% van de gesloten contracten gecontroleerd. De keuze van de te controleren beheerovereenkomsten hangt af van eventuele controles uit het verleden, en van de hoogte van de vergoedingen op bedrijfsniveau. Indien vastgesteld wordt dat niet voldaan werd aan alle voorwaarden (residu niet onder de grenswaarde, bestrijdingsmiddelen gebruikt,...) dan wordt voor het betreffende contractjaar geen vergoeding uitgekeerd. Indien tijdens de duur van het contract (5 jaar) maar in een ander contractjaar nogmaals een inbreuk wordt vastgesteld, dan wordt de beheerovereenkomst geschrapt, en kan op het betreffende perceel de volgende 2 jaar geen beheerovereenkomst gesloten worden. De beheerovereenkomst wordt dan beëindigd.

De beslissing over de gevolgen van een controle, wordt steeds aan de beheerder kenbaar gemaakt. Deze kan binnen de 30 dagen deze beslissing aanvechten bij de geschillencommissie. De geschillencommissie kan dan de beslissing van de VLM teniet doen.

9.2 **Vergoedingen in natuurgebieden buiten de beheerovereenkomsten**

9.2.1 Inleiding

Aan bedrijven met bepaalde percelen in kwetsbare zones natuur kan volgens het besluit van de Vlaamse Regering van 10 november 2000 een vergoeding worden uitbetaald. In het voorjaar 2004 kreeg Vlaanderen groen licht van Europa om over te gaan tot de uitbetaling van de jaarlijkse "vergoeding natuur". Deze vergoeding bedraagt 200 EUR per hectare voor percelen gelegen in de

kwetsbare zones natuur met een bemestingsverbod. Deze regeling geldt vanaf productiejaar 2003 en loopt ten minste tot 2006. Het bedrag van 200 euro per hectare komt tegemoet aan het productieverlies van de beheerders door het nulbemestingsregime (2 GVE). De helft van dit bedrag wordt gefinancierd door Europa en de helft door Vlaanderen. Nulbemesting of 2GVE/ha betekent dat tijdens de beweiding de veebezetting niet meer dan 2 Groot Vee Eenheden per ha mag bedragen, behalve tussen 1 juli en 15 september.

9.2.2 Voorwaarden tot het bekomen van deze vergoeding

Er worden een aantal voorwaarden gesteld voor het verkrijgen van deze Vergoeding. De hoofdvoorwaarde is dat op het perceel een **bemestingsverbod** van toepassing is (2 GVE of 2GVE+100 kg N uit chemische meststoffen). Percelen die van een ontheffing van deze nulbemesting genieten, alsook percelen waarop de huiskavelregeling van toepassing is, komen hiervoor niet in aanmerking. Percelen waarvoor een beheerovereenkomst Natuur (325 euro/ha/jaar) werd gesloten kregen reeds bovengenoemde vergoeding, samen met een extra (200 + 125 euro). Beheerders met gronden waarop 2GVE + 100 kg N uit chemische meststoffen van toepassing is, en met de VLM reeds een beheerovereenkomst "100 kg chemische N" gesloten hebben, mogen wél extra bemesten met chemische meststoffen zonder dat ze het recht verliezen op deze vergoeding.

9.2.3 Voorwaarden in gebruik

Indien deze vergoeding natuur aangevraagd wordt, verbindt men er zich toe om op het betreffende perceel géén bestrijdingsmiddelen te gebruiken, met uitzondering van de pleksgewijze bestrijding van distels. Er mogen **géén overtredingen** op het bemestingsverbod of tegen het decreet op natuurbehoud begaan zijn.

Op percelen die begraasd worden dient een register bijgehouden te worden waarin aangeduid wordt hoe het perceel begraasd wordt : mestbanknummer van de inrichting waartoe de dieren behoren, aantal dieren, diercategorie en de begin- en einddatum van de begrazingsperiode. Voor de uitbetaling van de vergoedingen 2003 gelden logischerwijs enkel de voorwaarde van nulbemesting en de voorwaarde dat er geen overtreding(en) gebeurde(n).

9.2.4 Procedure en stand van zaken

Om deze vergoeding te krijgen moet de gebruiker van een dergelijk perceel een aanvraag indienen bij de VLM. Voor de vergoeding voor het productiejaar heeft de VLM op 4 juni 2004, 4.362 potentiële gebruikers aangeschreven betreffende 7.596 percelen, voor een totale oppervlakte van 8.873 ha. Dit komt overeen met een potentieel bedrag van 1.775.000 euro. Op 18/08/2004 deden al 2.537 gebruikers (58%) een aanvraag bij de VLM. Voor 4.272 percelen (56%) en 5.410 ha (61%). Dit komt overeen met een bedrag van 1.082.000 euro. Voor 319 percelen werd er een weigering opgestuurd. De verwachting is dat er nog slechts een gering aantal aanvragen zullen binnenkomen. Het is de bedoeling dat deze vergoeding wordt uitbetaald vóór 15 oktober 2004.

10. Handhaving van het meststoffendecreet

10.1 Inleiding

Dit is het eerste voortgangsrapport waar de handhaving, in het kader van het meststoffendecreet is opgenomen, vandaar de toelichting betreffende verschillende jaren.

10.2 Handhavingbevoegdheid van de Mestbank

10.2.1 Kader

De Mestbank is decretaal belast met het toezicht op en de controle op de naleving van de bepalingen van het meststoffendecreet.

Binnen de Mestbank is deze taak toegewezen aan de cel controle. Voor de uitvoering van deze opdracht staan sinds 2000 een 25-tal inspecteurs van niveau B en 6 hoofden van niveau A in.

Naast de uitvoering van terreincontroles behandelt de cel controle de geldboetes voor overbemesting, onvoldoende bewezen mestafzet en lozing.

10.2.2 Bevoegdheden

De inspecteurs van de Mestbank kunnen elk onderzoek, elke controle en enquête instellen en alle inlichtingen inwinnen die zij nodig achten om zich ervan te vergewissen dat de decreetsbepalingen worden nageleefd en met name:

- Personen ondervragen over, voor de uitoefening van het toezicht, relevante feiten;
- Zich zonder verplaatsing alle boeken en bescheiden doen voorleggen die bij dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan zijn voorgeschreven, afschriften of uittreksels ervan opmaken en ze tegen ontvangstbewijs in beslag nemen;
- inzage nemen van alle boeken en bescheiden die vereist zijn voor het volbrengen van hun opdracht;
- Monsters nemen van meststoffen en andere stoffen met het oog op de analyse ervan.
- Op elk ogenblik van de dag of van de nacht, na aanmelding en mits naleving van de sanitaire voorschriften, vrij binnengaan in alle bedrijfslokalen zoals stallen, schuren, magazijnen en opslagplaatsen, alsmede in de stallen, schuren of opslagplaatsen gebruikte terreinen en ruimten. Tot de ruimten die als woning dienen hebben zij slechts toegang tussen vijf uur 's morgens en eenentwintig uur 's avonds en mits machtiging van de onderzoeksrechter.
- De cultuurgronden vrij betreden.
- Voertuigen halt doen houden.

Tevens kunnen zij zich bij de uitoefening van hun ambt laten bijstaan door de lokale en of federale politiediensten en deze daartoe vorderen.

10.2.3 Aanpak van Handhaving

Er wordt een evenwicht gezocht tussen planmatige en reactieve controles. Reactieve controles zijn de niet ingeplande controles op vraag van derden zoals de behandeling van klachten, vragen van parketten, vragen van andere overheden. Jaarlijks wordt er een controle-actieplan opgesteld.

Binnen het controle-actieplan vormen balanscontroles en bedrijfsdoorlichtingen de basis. Hiervoor worden jaarlijks op basis van de beschikbare gegevens de prioritair te controleren bedrijven geselecteerd. Dit zijn bedrijven die systematisch teveel nutriënten op hun gronden brengen of jaar na jaar hun nutriënten onvoldoende afzetten.

Jaarlijks wordt binnen het controle-actieplan één of meerdere specifieke accenten gelegd. Rond deze thema's wordt een belangrijk deel van het jaar gewerkt. Voorbeelden van thema acties zijn : producenten anderen meststoffen, erkend vervoerders, cultuurgronden, aanvragen derogatie, Mapmeetpunten. De jaarthema's bepalen bijgevolg voor een deel de verdeling van de overtredingen. Dit is uiteraard een belangrijk gegeven bij de interpretatie van de cijfergegevens. Bij elk handhavingjaar worden de thema's opgelijst.

Sinds 2000 staat de cel controle van de Mestbank in voor de uitvoering van de binnen de EU opgelegde controle op de beheerovereenkomsten.

Op provinciaal niveau wordt goed samen gewerkt met de federale en lokale politie. Dit vooral bij het uitvoeren van transportcontroles.

10.2.4 Toelichting bij de cijfergegevens bij de verschillende jaren

Een controle kan verschillende aanleidingen hebben. Een onderscheid wordt gemaakt in 8 grote groepen:

- Mestbalans : geplande controles van vooraf geselecteerde bedrijven die te weinig mest afvoeren van hun bedrijf of teveel mest ontvangen
- Interne vraag : controles op vraag van andere cellen van de Mestbank
- Melding : meldingen van burgers van vermoedelijke overtredingen tegen het meststoffendecreet
- Kantschrift parket : onderzoeken op vraag van parket
- Samenwerking andere diensten : initiatieven van andere overheidsdiensten ondersteund door Mestbank
- Specifieke acties : de jaarlijks vastgelegde thema's vormen een specifieke aanleiding om bepaalde controles uit te voeren.
- Ad Hoc : vaststellingen onderweg op het terrein

Een inspectie geeft aanleiding tot een IV (inspectieverslag) wanneer geen belangrijke overtredingen worden vastgesteld. Er kan evenwel een aanmaning aan een inspectieverslag gekoppeld worden.

Bij vaststellen van een overtreding wordt een proces-verbaal (PV) opgemaakt.

De vastgestelde overtredingen zijn procentueel weergegeven. Aan één PV kunnen meerdere overtredingen gekoppeld worden.

10.3 Handhaving in 2001

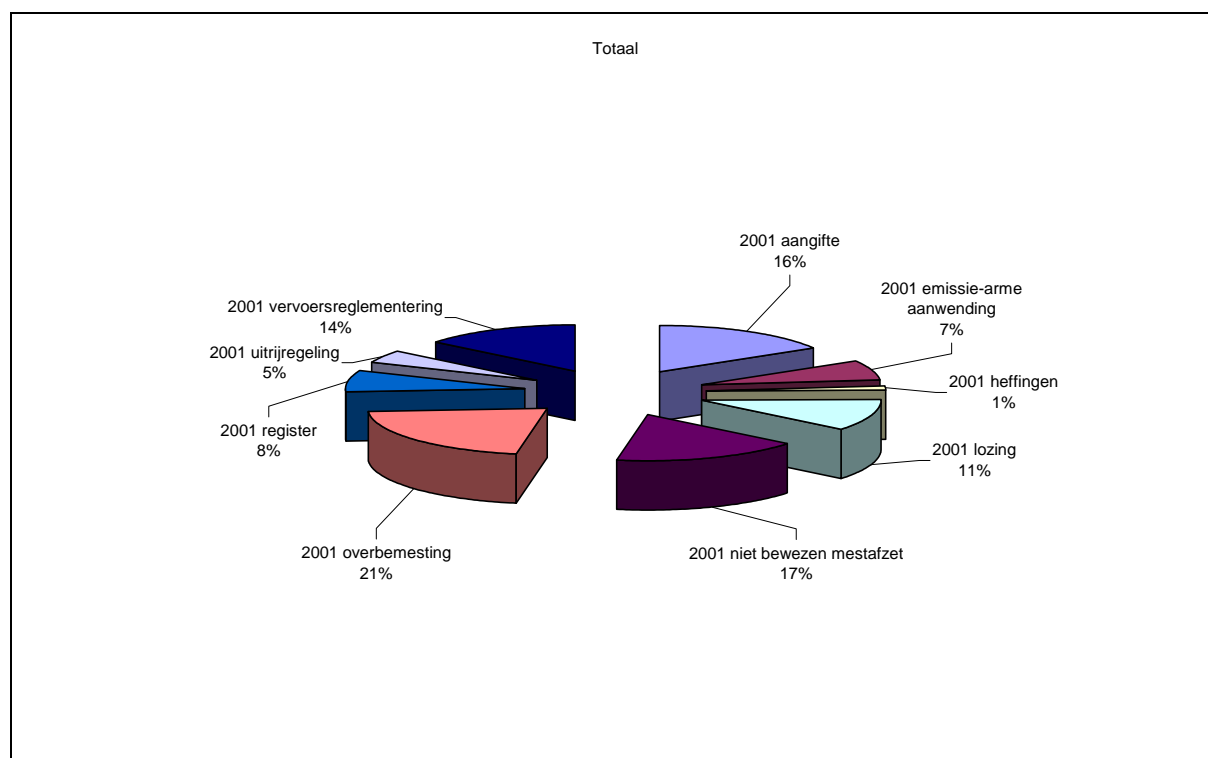
10.3.1 Aanleiding en gevolg controle

Tabel 77 geeft de aanleiding en gevolg weer van de controleacties in 2001.

Tabel 77. Aantal aanleidingen en gevolgen van de controleacties in 2001 door de inspecteurs van de Mestbank.

Provincie	Aantal inspecties	Totaal IV' s	Totaal PV' s	Aanleiding controle						
				Mestonbalans	Interne vraag	Melding	Kantschrift parket	Samenwerking andere diensten	Specifieke acties	Ad hoc
<i>West- Vlaanderen</i>	448	264	184	18	83	28	33	15	48	32
<i>Oost - Vlaanderen</i>	596	416	180	38	34	51	19	8	27	85
<i>Antwerpen</i>	363	169	194	10	39	46	81	4	85	69
<i>Limburg</i>	342	226	116	26	3	57	37	17	54	104
<i>Vlaams - Brabant</i>	255	169	86	34	21	23	14	1	15	42
Totaal	2004	1244	760	126	180	205	184	45	229	332

10.3.2 Vastgestelde overtredingen

Figuur 8. Overzicht van het aantal overtredingen, voortvloeiend uit inspecties in 2001 door de inspecteurs van de Mestbank.

10.3.3 Specifieke thema's 2001

10.3.3.1 **Andere Meststoffen**

In het voorjaar van 2001 zijn 102 bedrijven bezocht die afvalstoffen produceren die mogen gebruikt worden als meststof of bodemverbeterend middel. Het betrof hier slachthuizen, compostproducenten, bedrijven in de voedingsindustrie. De producten hebben een gebruikscertificaat gekregen van OVAM en ontheffing van het Ministerie van Landbouw.

Bij afnemers van andere meststoffen werd eveneens toezicht uitgeoefend op de aangifteplicht.

Er zijn 30 stalen genomen van andere meststoffen.

10.3.3.2 **Beheerovereenkomsten**

In het najaar van 2001 is bij 82 bedrijven toezicht uitgeoefend op het naleven van de beheervoorwaarden zoals opgenomen in de afgesloten beheerovereenkomsten

10.3.3.3 **Emissiearme aanwending**

In de uitrijperiode 2001 ging bijzondere aandacht naar het naleven van de bepalingen i.v.m. de emissiearme aanwending van meststoffen (injectie op grasland, tijdig onderwerken). Deze actie, die zowel tijdens weekends als 's avonds doorging, verklaart voor een deel dat er 7% meer overtredingen van deze bepaling werden vastgesteld.

10.3.3.4 **Toezicht op staalname nitraatresidu**

Om een representatief bodemstaal en correcte analyseresultaten te bekomen is het essentieel dat het methodenboek nageleefd wordt. Bij 17 verschillende staalnemers werd de bodemstaalname op het perceel onaangekondigd gecontroleerd. Er werd één staalnemer geschorst.

10.4 Handhaving in 2002

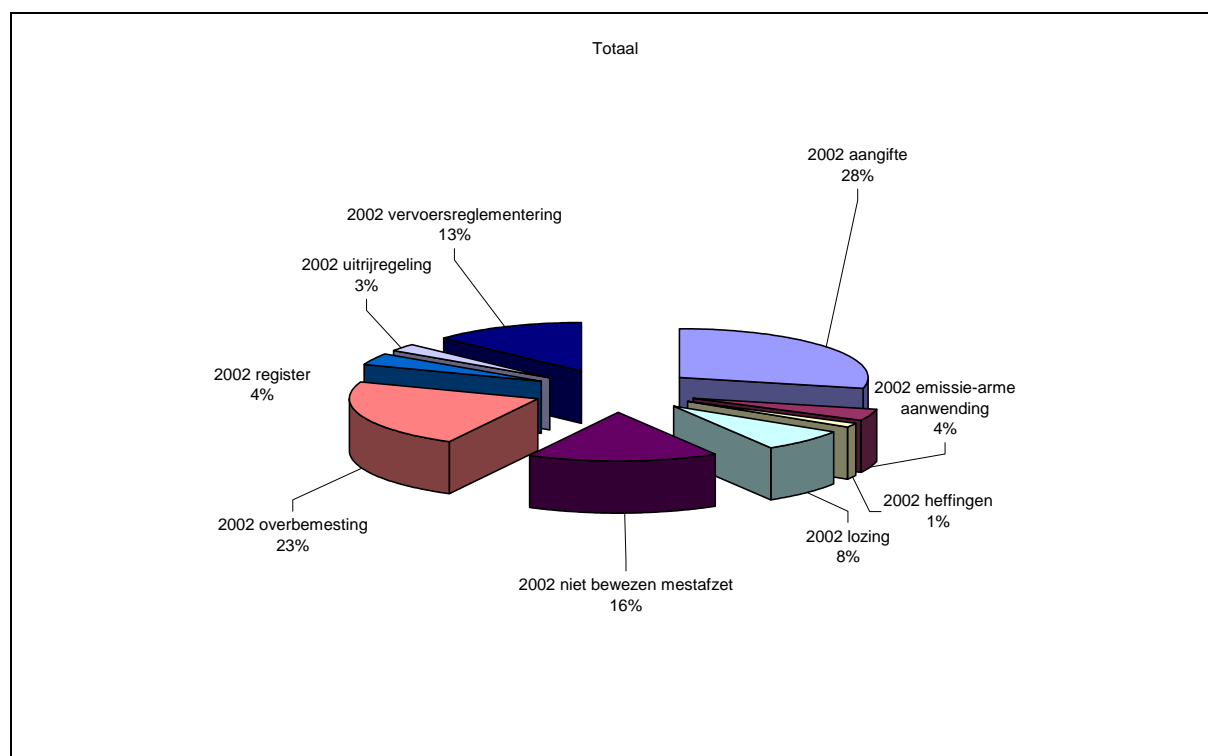
10.4.1 Aanleiding en gevolg controle

Tabel 78 geeft de aanleiding en gevolg weer van de controleacties in 2002.

Tabel 78. Aantal aanleidingen en gevolgen van de controleacties in 2002 door de inspecteurs van de Mestbank.

Provincie	Aantal inspecties	Totaal IV's	Totaal PV's	Aanleiding controle						
				Mestbalans	Interne vraag	Melding	Kantschrift parkeer	Samenwerking andere diensten	Specifieke acties	Ad hoc
<i>West- Vlaanderen</i>	627	354	273	140	152	75	89	29	174	241
<i>Oost - Vlaanderen</i>	365	277	88	23	30	32	16	1	131	84
<i>Antwerpen</i>	286	127	159	34	28	23	11	3	201	65
<i>Limburg</i>	317	206	111	35	30	45	67	0	56	53
<i>Vlaams - Brabant</i>	130	82	48	6	2	9	12	0	57	44
Totaal	1.725	1046	679	189	210	158	152	26	579	417

10.4.2 Vastgestelde overtredingen

Figuur 9. Overzicht van het aantal overtredingen, voortvloeiend uit inspecties in 2002 door de inspecteurs van de Mestbank.

10.4.3 Specifieke thema's 2002

10.4.3.1 Erkende mestvoerders

Een 21-tal erkende mestvoerders zijn in de loop van 2002 doorgelicht. In totaal werden 2191 mestafzetdocumenten grondig gecontroleerd. Bij 7 grotere erkende mestvoerders werd door middel van een tachograafschijf analyse het effectief transport nagezien. Bij 580 transporten werd op deze wijze nagegaan of de gemelde transporten daadwerkelijk hadden plaatsgevonden.

De Mestbank heeft meegewerkt aan een door de Vlaamse en Nederlandse parketten gecoördineerde actie gericht naar de grensoverschrijdende afvaltransporten (GRASS). In samenwerking met OVAM en de Federale politie werden er 17 controles uitgevoerd.

10.4.3.2 Beheerovereenkomsten

In het najaar van 2002 werd bij 82 bedrijven en op 202 hoofdovereenkomsten en 1415 percelen toezicht uitgeoefend op het naleven van de beheervoorwaarden zoals opgenomen in de afgesloten beheerovereenkomsten. De controle gebeurde in het kader van de beheerovereenkomsten natuur op perceelsniveau. Voor de beheerovereenkomsten water werden de bemestingsregisters en plannen gecontroleerd.

10.4.3.3 Cultuurgronden

Bij 266 percelen is nagegaan of de door de landbouwers geregistreerde percelen effectief als cultuurgrond uitgebaat werden. Bijzondere aandacht ging naar luchthavens, industrieterreinen, dijken, bermen van autosnelwegen en beboste percelen.

10.4.3.4 Emissiearme aanwending

Gezien het belang van de emissiearme aanwending in de beperking van de ammoniakemissie door de landbouw ging in 2002 bijzondere aandacht naar het naleven van bepalingen i.v.m. de emissiearme aanwending van meststoffen (injectie op grasland, tijdig onderwerken). Deze actie, die zowel tijdens weekends als 's avonds doorging, verklaart voor een deel dat er 4% meer overtredingen van deze bepaling werden vastgesteld.

10.4.3.5 Toezicht op staalname nitraatresidu

Om een representatief bodemstaal en correcte analysesresultaten te bekomen is het essentieel dat het compendium van staalname correct wordt nageleefd. Er werden onaangekondigde controles van 50 staalnemers uitgevoerd. Er werd één staalnemer geschorst.

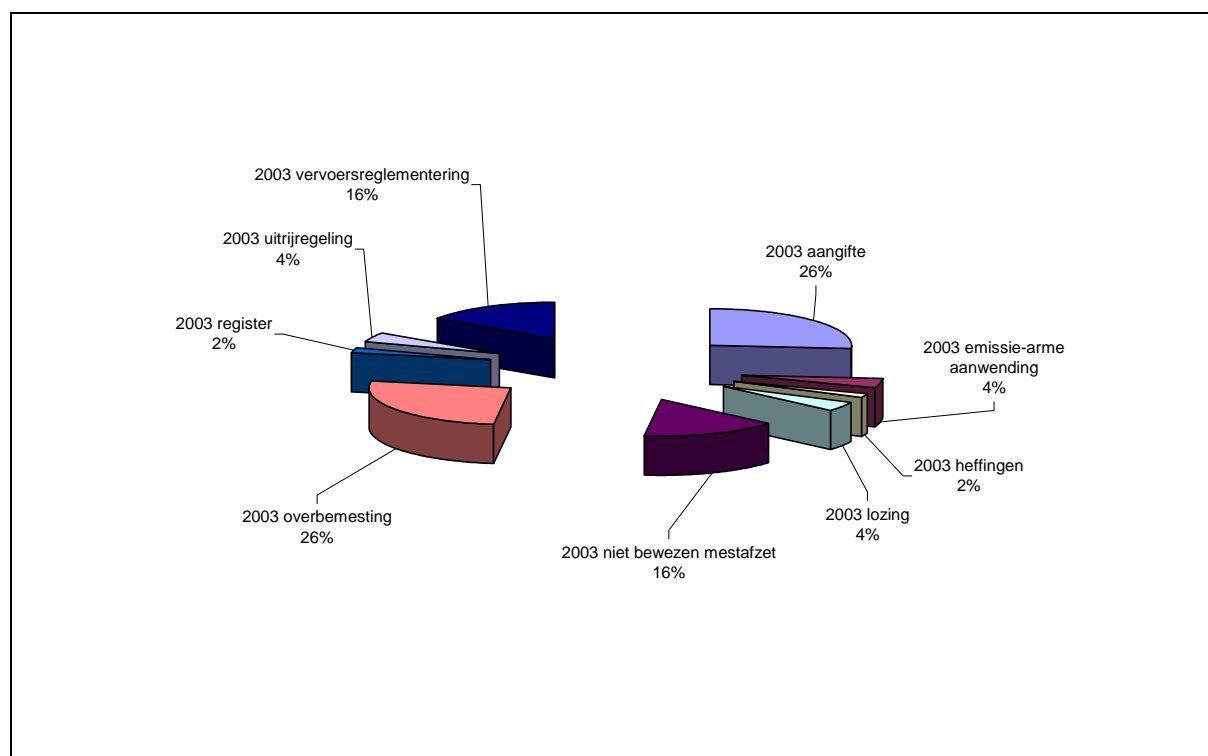
10.5 Handhaving in 2003

10.5.1 Aanleiding en gevolg controle

Tabel 79. *Aantal aanleidingen en gevolgen van de controleacties in 2003 door de inspecteurs van de Mestbank.*

Provincie	Aantal inspecties	Totaal IV's	Totaal PV's	Aanleiding controle						
				Mestbalans	Interne vraag	Melding	Kantschrift parket	Samenwerking andere diensten	Specifieke acties	Ad hoc
<i>West- Vlaanderen</i>	1.077	730	347	88	111	43	55	61	271	448
<i>Oost - Vlaanderen</i>	741	623	118	58	31	48	13	0	511	80
<i>Antwerpen</i>	402	276	126	14	8	13	66	14	248	39
<i>Limburg</i>	456	289	167	28	38	25	50	0	199	116
<i>Vlaams - Brabant</i>	135	92	43	13	10	7	9	0	67	23
Totaal	2.811	2.357	801	201	198	136	193	75	1.302	706

10.5.2 Vastgestelde overtredingen

Figuur 10 *Overzicht van het aantal overtredingen, voortvloeiend uit inspecties in 2003 door de inspecteurs van de Mestbank.*

10.5.3 Specifieke thema's 2003

10.5.3.1 **Beheerovereenkomsten**

In het najaar van 2003 zijn er 103 hoofdovereenkomsten (inclusief natuur) gecontroleerd. Dit komt overeen met 2946 detailovereenkomsten. Het doel was toezicht uitoefenen op het naleven van de beheervoorwaarden zoals opgenomen in de gesloten beheerovereenkomsten. De controle gebeurde in het kader van de beheerovereenkomsten natuur op perceelsniveau. Voor de beheerovereenkomsten water werden de bemestingsregisters en plannen gecontroleerd.

10.5.3.2 **Cultuurgronden**

Bij 1093 percelen werd er nagegaan of de door de landbouwers geregistreerde percelen effectief als cultuurgrond uitgebaat werden. Bijzondere aandacht ging naar luchthavens, industrieterreinen, dijken, bermen van autosnelwegen, beboste percelen. De actie cultuurgronden heeft voor een lichte toename van overtredingen van overbemesting aanleiding gegeven. Bij vaststelling van niet-cultuurgronden werden deze uit de registratie verwijderd.

10.5.3.3 **Toezicht op staalname nitraatresidu**

Zowel voor het bekomen van een representatief bodemstaal als van een correct analyseresultaat, is het essentieel dat het compendium van staalname correct wordt nageleefd. Er werden onaangekondigde controles bij 50 staalnamen uitgevoerd.

10.5.3.4 **Specifieke opdrachten**

In het kader van Aviaire influenza (vogelpest) heeft de controledienst van de Mestbank meegeholpen bij het opruimen van de kippenmest, dit in samenwerking met het Federaal Voedselagentschap.

Alle vrachten met mest bestemd voor het schip dat naar Rusland zou varen, werden bemonsterd.

10.6 Handhaving in 2004

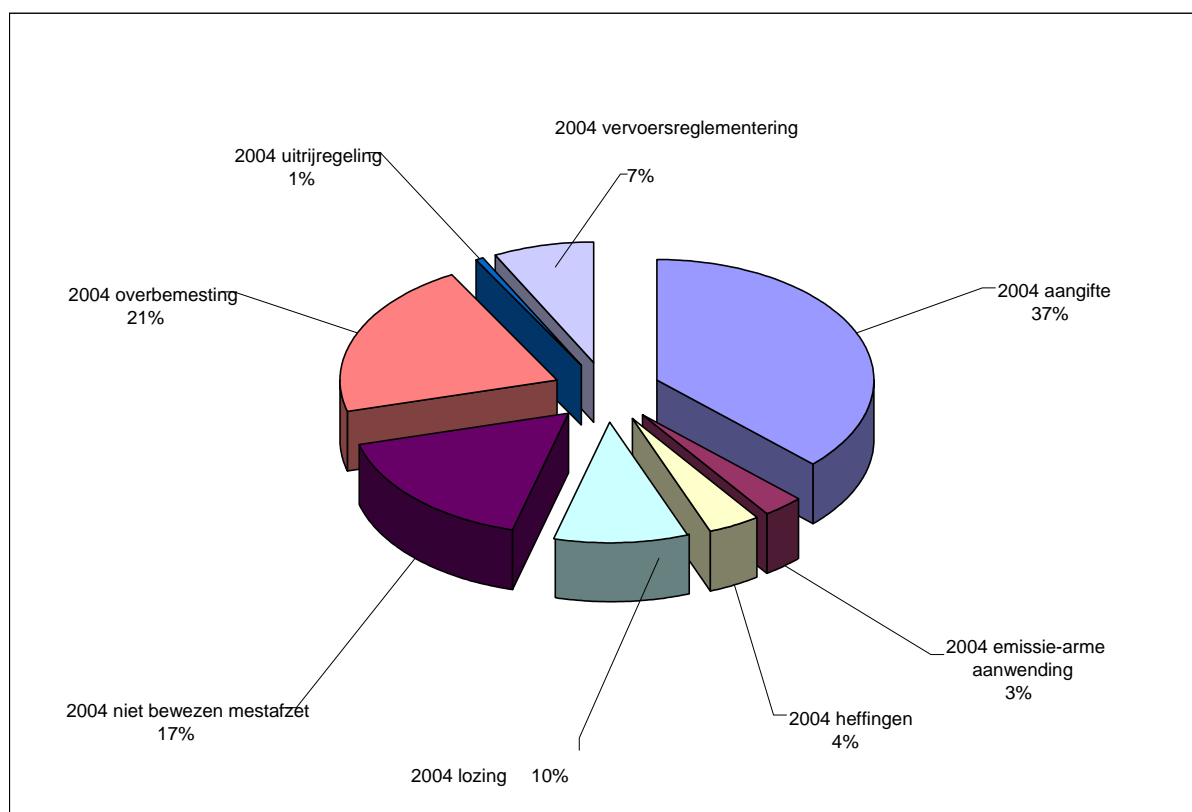
10.6.1 Algemeen

In Tabel 80 wordt een overzicht gegeven van het aantal controleacties in 2004 volgens de stand van zaken op 1 juli 2004. Hieruit blijkt dat iets minder controles zijn gebeurd tegenover eenzelfde periode in 2003. Het karakter van de actie mapmeetpunten en de thema-actie 'derogatie', waarbij een preventieve aanwezigheid op het terrein niet noodzakelijk resulteert in aanmaningen of vaststellingen van overtredingen (PV), verklaart deze daling voor een belangrijk deel.

Tabel 80. Aantal aanleidingen en gevolgen van de controleacties in 2004 door de inspecteurs van de Mestbank.

Provincie	Aantal inspecties	Totaal IV's	Totaal PV's	Aanleiding controle							
				Mestbalans	Interne vraag	Melding	Kantschrift parket	Samenwerking andere diensten	Specifieke acties	Ad hoc	Andere reden
West- Vlaanderen	373	262	111	40	0	0	64	7	118	47	97
Oost - Vlaanderen	251	185	66	15	9	23	4	33	71	48	47
Antwerpen	122	30	30	2	0	4	11	28	44	28	5
Limburg	287	231	56	5	10	21	22	4	171	36	18
Vlaams - Brabant	142	101	41	3	3	18	11	2	68	30	7
Totaal	1.175	809	366	65	22	68	112	74	472	189	174

Figuur 11 toont de procentuele verdeling van de vastgestelde inbreuken in 2004, tot 1 juli 2004.

Figuur 11. Overzicht van het aantal overtredingen, voortvloeiend uit inspecties in 2004 door de inspecteurs van de Mestbank.

Het overzicht is gebaseerd op de gegevens van de eerste 7 maanden. Uit deze onvolledige dataset blijkt dat er minder vaststellingen van vervoersovertredingen en iets meer van niet correcte aangifte zijn gebeurd.

De inbreuk op de aangifte is nog steeds de belangrijkste vastgestelde overtreding. Samen met de overbestedingen en niet bewezen mestafzet vormen deze inbreuken 75 % van de overtredingen.

10.6.2 Mestafzet – Overbesteding - Mestbalansen

Ieder jaar wordt bij elk landbouwbedrijf de mestbalans bekeken van de laatste 3 jaar. De mestbalans geeft aan of een mestoverschotbedrijf voldoende mest heeft afgezet naar derden en/of een bedrijf te veel nutriënten heeft aangewend. Deze mestbalans wordt opgesteld aan de hand van alle, op dat moment, geïnventariseerde gegevens op een landbouwbedrijf.

Tabel 81 geeft een overzicht van het aantal processen-verbaal die in 2004 werden opgemaakt tegen deze hoger vermelde overtredingen.

Tabel 81. Overzicht van het aantal processen-verbaal voor het jaar 2004 (stand van zaken op 1/7/2004) in het kader van onvoldoende mestafzet of overbesteding.

<i>Provincie</i>	<i>Type proces-verbaal</i>	<i>Onvoldoende mestafzet</i>	<i>Overbesteding</i>	<i>Totaal</i>
West –Vlaanderen	Aanvankelijk	56	54	110
	Navolgend	8	8	16
Oost –Vlaanderen	Aanvankelijk	8	6	14
Vlaams Brabant	Aanvankelijk	2	23	25
Antwerpen	Aanvankelijk	2	2	4
Limburg	Aanvankelijk	6	12	18
	Navolgend	0	2	2
Totaal		82	107	189

10.6.3 Thema-acties

10.6.3.1 **Controle op de derogatie**

Het derogatiebesluit stelt dat onder bepaalde voorwaarden een uitzondering kan verleend worden van de bemestingsnorm in kwetsbaar gebied water. In het voorjaar van 2004 werd een preventieve en aangekondigde controle uitgevoerd op de noodzakelijke winterbedekking bij een aanvraag derogatie gras-maïs.

Tabel 82 geeft een overzicht van het aantal percelen die gecontroleerd werden per provincie.

Tabel 82. Overzicht van het aantal gecontroleerde percelen waarop een derogatie werd aangevraagd voor 2004

Provincie	Aantal gecontroleerde percelen
<i>West - Vlaanderen</i>	6.317
<i>Oost - Vlaanderen</i>	250
<i>Vlaams - Brabant</i>	0
<i>Antwerpen</i>	0
<i>Limburg</i>	112
Totaal	6.679

10.6.3.2 Mapmeetpunten

In de ontwerp-milieubeleidsvereenkomst bij het MAP 2 was gestipuleerd dat de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) tegen uiterlijk 1 juli 1999 haar oppervlaktewatermeetnet (MAP-meetnet) diende uit te bouwen. De meetgegevens worden door de landbouworganisaties benut om hun leden te informeren, te sensibiliseren en te motiveren.

De meetresultaten resulteerden in een bijkomende afbakening van kwetsbare gebieden water (zie besluit Vlaamse regering 14 mei 2002). De Vlaamse regering besliste ook om het MAP-meetnet uit te breiden tot 800 meetplaatsen (Mapmeetpunten).

De Mestbank had als doelstelling in 1 VHA-zone per provincie actief aanwezig te zijn met als doel sterk te sensibiliseren om de meetresultaten te laten verbeteren in de toekomst. Daarom werden de VHA-zones geselecteerd op basis van Mapmeetpunten waarvan het gemiddelde resultaat schommelde tussen de 50 en 80 mg nitraat/l en die bovendien meer dan 6 keer werden bemonsterd.

In het najaar van 2003 werd op de dataset van de VMM een GIS-analyse uitgevoerd. Tabel 83 geeft een overzicht van de geselecteerde VHA-zone per provincie. In het voorjaar van 2004 werd er overleg gepleegd met de landbouwsector om afstemming te bekomen met hun acties en die van de Mestbank.

Tabel 83. Overzicht van de weerhouden VHA-zone per provincie in het kader van de thema-actie 'Mapmeetpunten' in 2004 van de Mestbank.

Provincie	VHA-zone	Omschrijving VHA-zone
<i>West - Vlaanderen</i>	201	Poperingvaart tot monding Holle Beek (excl.) tot monding in IJzer
<i>Oost - Vlaanderen</i>	461	Zwalmbeek van monding Zwalmbeek (incl.) tot monding in Schelde
<i>Vlaams - Brabant</i>	642	Velp van monding Paardenbeek (excl.) tot monding in Dijle
<i>Antwerpen</i>	941	Mark van monding Roeleindeloop (excl.) tot monding Munthoop (incl.).
<i>Limburg</i>	935	Dommel

10.6.4 Beheerovereenkomsten

In kwetsbare zones, bedoeld in artikel 15, 15 bis en 15ter van het meststoffendecreet, kan de Vlaamse Regering met de grondgebruikers beheerovereenkomsten sluiten ter stimulering van verdergaande stappen ter verbetering van het milieu overeenkomstig de regels van de artikelen 45 en 46 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en natuurlijk milieu. Men onderscheidt twee types overeenkomsten.

- Beheerovereenkomsten water : Er wordt tijdens de controleactie nagegaan of het bemestingsplan en het bemestingregister werd ingevuld. Hiertoe werd er een elektronisch bemestingsplan ontwikkeld.
 - o Pakket 170 kg N uit dierlijke mest per ha
 - o Pakket 140 kg N uit dierlijke mest per ha
- Beheerovereenkomsten natuur : Hier wordt nagegaan of de beheervoorwaarden integraal nageleefd worden oa. 2 grootvee-eenheden per ha en geen bemesting.

Er wordt een controle druk van 5 % gehanteerd op Vlaams niveau. Tabel 84 geeft een overzicht van het aantal details per beheerpakket dat op provinciaal niveau gecontroleerd werd.

Tabel 84. Overzicht van het aantal gecontroleerde details van beheerovereenkomsten per provincie in 2004.

Provincie	Type beheerovereenkomst			Totaal
	Natuur	Water pakket 140 kg N uit dierlijke mest	Water pakket 170 kg N uit dierlijke mest	
West – Vlaanderen	19	153	137	309
Oost – Vlaanderen	38	250	250	802
Vlaams Brabant	33	282	396	711
Antwerpen	11	26	9	46
Limburg	16	283	356	655
Totaal	117	994	1.412	2.523

10.7 Administratieve geldboetes

Administratieve geldboetes worden opgelegd aan die bedrijven die :

- hun overschot niet hebben afgezet conform het meststoffendecreet en bijgevolg een inbreuk op artikel 9 van het meststoffendecreet hebben begaan. (MAZ)
- op hun cultuurgronden te veel nutriënten hebben aangewend en bijgevolg een inbreuk op artikel 14 en of 15 van het meststoffendecreet hebben begaan. (TEN)
- dierlijke mest, andere meststoffen en chemische meststoffen lozen of storten in openbare rioleringen, in oppervlaktewateren alsmede op openbare wegen, bermen en op alle andere plaatsen die geen cultuurgronden zijn en bijgevolg inbreuk op artikel 16§1 van het meststoffendecreet hebben begaan. Wat dit artikel betreft zijn alle ordehandhavers (lokale politie, milieu-inspectie enz..) bevoegd om deze inbreuk te verbaliseren (Lozingen).

Naast deze administratieve geldboetes kan de overtreder nog eens gerechtelijk vervolgd worden, omdat op deze artikels een strafbepaling van toepassing is met name artikel 37 § 3 van het meststoffendecreet. Tabel 85 geeft een overzicht.

Tabel 85. Overzicht van het aantal dossiers inclusief bedrag in euro voor 2004 opgesplitst in MAZ en TEN

jaar	volgens art. 25§4 (niet bewezen mestafzet)		volgens art.25§5 (overbemesting)	
1999	aantal boetes	61	aantal boetes	
	aantal bezwaren	56	aantal bezwaren	
	aantal verminderde bezw.	53	aantal verminderde bezw.	
	bedrag boetes	1.157.562 €	bedrag boetes	
	bedrag na bezwaren	330.384 €	bedrag na bezwaren	
2000	aantal boetes	40	aantal boetes	
	aantal bezwaren	31	aantal bezwaren	
	aantal verminderde bezw.	30	aantal verminderde bezw.	
	bedrag boetes	550.892 €	bedrag boetes	
	bedrag na bezwaren	251.988 €	bedrag na bezwaren	
2001	aantal boetes	32	aantal boetes	7
	aantal bezwaren	27	aantal bezwaren	3
	aantal verminderde bezw.	onvolledige resultaten	aantal verminderde bezw.	1
	bedrag boetes	onvolledige resultaten	bedrag boetes	536.874 €
	bedrag na bezwaren	onvolledige resultaten	bedrag na bezwaren	483.203 €
2002	aantal boetes	47	aantal boetes	20
	aantal bezwaren	32	aantal bezwaren	9
	aantal verminderde bezw.	25	aantal verminderde bezw.	6
	bedrag boetes	518.388 €	bedrag boetes	73.598 €
	bedrag na bezwaren	325.201 €	bedrag na bezwaren	69.933 €
2003	aantal boetes	43	aantal boetes	37
	aantal bezwaren	38	aantal bezwaren	27
	aantal verminderde bezw.	27	aantal verminderde bezw.	13
	bedrag boetes	624.542 €	bedrag boetes	287.990 €
	bedrag na bezwaren	354.537 €	bedrag na bezwaren	241.745 €
2004 (op 26/08/04)	aantal boetes	38	aantal boetes	37
	aantal bezwaren	32	aantal bezwaren	26
	aantal verminderde bezw.	3	aantal verminderde bezw.	1
	bedrag boetes	573.404 €	bedrag boetes	461.524 €
	bedrag na bezwaren	96.102 €	bedrag na bezwaren	35.278 €

Tabel 86. Overzicht van het aantal dossiers i.v.m. lozingen

Jaar	Volgens art 25§2	Bedrag
2002	Aantal opgelegde PV's : 76 Aantal gehoord : 27 Aantal niet verminderd: 8 Aantal verminderd :19	Initieel bedrag 190.000 euro conform het decreet. 160.000 euro integraal behouden 11.750 euro na vermindering
2003	Aantal opgelegde PV's : 46 Aantal gehoord : 8 Aantal niet verminderd: 0 Aantal verminderd :8	Initieel bedrag 190.000 euro conform het decreet. 0,00 euro 3.850 euro na vermindering
2004 (situatie 1/8/2004)	Aantal opgelegde PV's : 50 Aantal gehoord : 6 Aantal niet verminderd : 2 Aantal verminderd :4	Initieel bedrag 125.000 euro conform het decreet. 5.000 euro 1.750 euro na vermindering

10.8 Staalname

Bij controle van mesttransporten worden periodiek monsters genomen. Deze stalen worden geanalyseerd op zware metalen en anderen mestvreemde stoffen. De Mestbank beschikt hiervoor over een meststaalnameapparaat. Jaarlijks worden tussen de 20 en 30 analyses op mestvreemde stoffen uitgevoerd. Tot nu toe zijn nog geen contaminaties vastgesteld.

10.9 Tendens

De medewerking van de landbouwers bij de uitvoering van een controle is de laatste 5 jaar zeer goed. Uiterst zelden is ondersteuning van de politie noodzakelijk.

Het groot volume van transporten in combinatie met het weer afhankelijk karakter van de vraag naar dierlijke mest, en de hieraan gekoppelde transporten, maken dat de vaststelling van vervoersovertredingen een constant gegeven blijft over de jaren.

Landbouwers die geen aangifte (verzuimers) doen komen steeds minder voor. De aangifteproblemen situeren zich meer onder de vorm van verkeerde aangifte, dit zowel van aantallen als diercategorieën. De manier van de controle op de veebezetting is de laatste jaren efficiënter geworden. Door problemen met nutriëntenhalte, stopzettingspremies, verwerkingsplicht en andere komen meer

situaties naar boven waarbij een niet correcte dierbezetting is aangegeven. Dit kan onder meer afgeleid worden in het relatief aandeel van een overtreding van een niet correcte aangifte.

De vraag naar controle van de kwaliteit van dierlijke mest wordt de laatste jaren steeds belangrijker.

Gezien de verschillende vastgestelde overtredingen blijft handhaving noodzakelijk.

11. Recente evoluties in het mestbeleid

11.1 Overzicht van de recente wetswijzigingen

11.1.1 Inleiding

In dit deel wordt een beknopt overzicht gegeven van de meest recente wijzigingen van het meststoffendecreet en zijn uitvoeringsbesluiten. De belangrijkste inhoudelijke wijzigingen worden hierbij opgesomd. Voor meer toelichting bij een aantal belangrijke wijzigingen, alsook de resultaten hiervan, wordt verwezen naar de specifieke inhoudelijke thema's in dit rapport. De grote decreetwijzigingen in 2000 hadden als populaire naam, MAP II bis. De decreetwijzigingen die hierop volgden waren minder ingrijpend en hebben niet het statuut van een nieuw Mestactieplan gekregen.

11.1.2 Overzicht decreetwijzigingen in 2003 en 2004

11.1.2.1 Wijziging van 7 februari 2003 (BS 24/02/2003 van pp. 8.852 – 8.853)

Deze wijziging van het meststoffendecreet voorziet, onder bepaalde voorwaarden, een hogere bemestingsnorm voor N uit dierlijke en andere meststoffen in bepaalde kwetsbare gebieden vanaf 2003. Deze gebieden zijn de nitraatgevoelige gebieden en de gebieden die kwetsbaar zijn aangeduid in het kader van de nitraatrichtlijn. Deze wijziging wordt verder 'derogatie' genoemd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een algemene en een specifieke derogatie.

De **algemene derogatie** voorziet een algemene verhoging van de N-norm uit dierlijke en andere meststoffen voor bepaalde teelten of teeltcombinaties, zonder bijkomende voorwaarden. Er is een verhoging van de N-norm uit dierlijke en andere meststoffen van 60 kg tot een maximum van 230 voor grasland en maïs voorafgegaan door 1 snede maïs. Ter vergelijking is deze bemestingsnorm in algemeen gebied voor deze teelten 250, wat een verschil van 20 eenheden N betekent. Er is een verhoging van de N-norm uit dierlijke en andere meststoffen van 30 kg tot een maximum van 200 voor wintertarwe gevolgd door een niet-vlinderbloemige groenbemester, suikerbieten, voederbieten en spruitkool. Dit is dezelfde bemestingsnorm als in algemeen gebied.

De **specifieke derogatie** kan aangevraagd worden voor teelten en teeltcombinaties die niet voorzien zijn in de algemene derogatie. Hierbij zijn de lange groeiperiode, de N opname door de teelt van minstens 225 kg/ha en de bepalingen uit de nitraatrichtlijn de belangrijkste voorwaarden.

Er werd eveneens opgenomen dat de afbakening van de kwetsbare gebieden jaarlijks geëvalueerd en eventueel herzien kan worden.

11.1.2.2 Wijziging van 28 maart 2003 (BS op 08/05/2003 pp.24.946 – 24.953)

In deze decreetwijziging zitten heel wat verschillende elementen :

- Een aantal definities werden gewijzigd en toegevoegd. Onder meer de definities van mestverwerking en de in aanmerking komende gronden werden gewijzigd en de definitie van het onderwerpen van mest werd toegevoegd. (Dit is een niet limitatieve lijst)
- De uitscheidingscijfers voor opfokpoeljen werden gecorrigeerd. In wezen betekende dit geen verschil voor deze bedrijven omdat de leegstand het knelpunt vormde.
- Zowel de uitrijperiode als de emissiearme toedieningswijze van meststoffen werden aangescherpt. Zo werd de inefficiënte methode van toedienen bij regen of inregenen geschrapt.
- Bij mestverwerking werd de substitutieregeling mogelijk gemaakt. Dit betekent dat mestverwerkingplichtige bedrijven, voor een gedeelte aan de plicht kunnen voldoen doordat andere niet mestverwerkingplichtige bedrijven wel mest verwerken. Daartoe kunnen deze partijen substitutiecontracten opstellen. In de praktijk betekent dit dat vooral verwerkingplichtige varkensbedrijven gedeeltelijk voldoen aan hun mestverwerkingplicht door de verwerking van niet-verwerkingplichtige pluimveemest op andere bedrijven.
- Het verplaatsen en samenvoegen van inrichtingen wordt mogelijk.
- Door bijkomende bepalingen kunnen bepaalde bedrijven meer nutriëntenhalt krijgen.

11.1.2.3 Wijziging van 18 juli 2003

De bepalingen inzake bemestingsverbod langs de waterlopen in het meststoffendecreet werden afgestemd op de bepalingen terzake in het decreet integraal waterbeleid (oa. Definitie oppervlaktewaterlichamen).

11.1.2.4 Wijziging van 12 december 2003

Deze decreetwijziging betreft het herbekijken van de mestverwerkingsplicht (Zie hoofdstuk 6.1).

11.2 Administratieve vereenvoudiging in de mestadministratie en bijkomende service voor de landbouwsector

11.2.1 Impulsen

11.2.1.1 Eerste impuls 1998

De mestvervoerders, erkend bij de Mestbank, gaven een eerste impuls tot administratieve vereenvoudiging. Eén van de eerste pijlers uit het mestbeleid betreft het mestspreadsbeleid waarbij dierlijke mest van bedrijven of regio's met mestoverschotten getransporteerd wordt naar bedrijven of regio's met mesttekorten. Een groot aandeel van deze mesttransporten dient te gebeuren door een erkende mestvoerder onder begeleiding van een mestafzetdocument. Het transport dient ook 24 u voorafgaand per fax te worden gemeld aan de Mestbank. Het mestafzetdocument, dat als typeformulier ter beschikking staat van de mestvoerders, moet manueel worden ingevuld en is zeer tijdrovend. Zeker in piekperiodes of periodes met slechte weersomstandigheden is het geen sinecure

voor de vervoerders om hieraan te voldoen. Daarom werkte de VLM vanaf 1998, in intens overleg met de erkende mestvoerders, een kwalitatief hoogstaande internetapplicatie (MTIL) uit, waardoor de vervoerders on-line mesttransporten konden melden. Dit herleidde de voormeldingstermijn van 24 uur tot enkele seconden. De resultaten staan vermeld in hoofdstuk 11.2.2.1

11.2.1.2 Tweede impuls in 2000

Onder impuls van de toenmalige Minister President van de Vlaamse Regering werd de opdracht gegeven, de mogelijkheden te onderzoeken van administratieve vereenvoudiging. Een eerste studie, in opdracht van de Mestbank werd uitgevoerd, met als doel een inventarisatie en beschrijving van alle mogelijke documenten in de landbouw. Een tweede studie bracht de verschillende databanken bij de overheid in kaart. Hieruit vloeide de gemeenschappelijke verzending van de jaarlijkse Mestbankaangifte en de VMM wateraangifte voort (zie hoofdstuk 11.2.2.4)

11.2.1.3 Derde impuls in 2002

In 2002 werd een impuls gegeven aan administratieve vereenvoudiging voor de landbouwers door voormalig Minister van Landbouw en Leefmilieu Vera Dua. Verschillende werkgroepen werden in dat najaar samengesteld om op verschillende niveau's de administratieve last voor de landbouwer te verminderen:

- Werkgroep Identificatie : In deze werkgroep werd onderzocht of er een afstemming van de begrippen 'bedrijf', 'inrichting', 'entiteit', 'productie-eenheid', 'beslag', ... kon gebeuren. Hierbij werden de knelpunten i.v.m. afstemming van identificatiegegevens zoveel mogelijk in kaart gebracht.
- Werkgroep Dieren : Deze werkgroep onderzocht of bepaalde aangiftegegevens van dieren voor meerdere doelstellingen konden worden gebruikt. Deze werkgroep realiseerde een uitwisseling van rundveegegevens van landbouwbedrijven tussen DGZ en de VLM. Rundveehouders konden er zich mee akkoord verklaren dat de VLM bepaalde rundveegegevens opvraagt bij DGZ (SANITEL rundvee). Op die manier moeten deze rundveehouders geen aangifte meer doen bij de VLM-Mestbank en moeten ze geen dierregister voor rundvee bijhouden. Zie ook 11.2.2.5.
- Werkgroep Percelen : Landbouwers in Vlaanderen moeten hun percelen met teeltplan tweemaal aangeven; één keer bij de Vlaamse Landmaatschappij, Afdeling Mestbank in het kader van het Meststoffendecreet en één keer bij de Administratie Beheer en Kwaliteit Landbouwproductie (ABKL) in het kader van de landbouwpremies. Het uitwerken van een éénmalige jaarlijkse perceelsaangifte vormde het doel van deze werkgroep. Zie ook 11.2.2.6.

11.2.2 Resultaten

11.2.2.1 Mesttransportinternetloket (MTIL)

Sinds het jaar 2000 kunnen de mestafzetdocumenten ook elektronisch worden ingevuld en doorgestuurd door middel van de internettoepassing MTIL, het MestTransportinternetLoket. Omdat met MTIL de meeste controles op het transport door de internettoepassing zelf worden uitgevoerd,

kan de regel om het transport 24 u voorafgaand te melden, worden afgeschaft. Het transport kan starten van zodra aan de gebruiker-mestvoerder die het document heeft ingebracht in het systeem, een documentnummer wordt toegekend en hij het document kan afdrukken. De tijd tussen doorsturen van het document door de gebruiker en het goedkeuren van het document duurt in de normale gevallen slechts een fractie van een seconde.

Tabel 87 geeft het succes van deze internettoepassing weer door de evolutie van het aantal mestafzetdocumenten dat gemeld wordt per fax en met MTIL (Tabel 87).

Tot en met het jaar 2003 hebben 573 erkende mestvoerders een paswoord en gebruikerscode aangevraagd en bekomen. Van deze 573 erkende mestvoerders zijn er ook een aantal die met hun paswoord en gebruikerscode de mestafzetdocumenten opmaken voor en in naam van andere erkende mestvoerders zodat het werkelijke aantal MTILgebruikers iets hoger ligt.

Tabel 87. Evolutie van het aantal meldingen van mestafzetdocumenten per fax en met de internettoepassing MTIL sinds 2000.

Meldingen	2000	2001	2002	2003
FAX	120.025	57.594	37.665	26.527
MTIL	13.715	105.625	127.450	135.254
Totaal	133.740	163.219	165.115	161.781
% MTIL/Totaal	10	65	77	84

In 2004 heeft de Kenniscel Wetsmatiging MTIL opgenomen in haar voortgangsrapportage van het reguleringsmanagement van de Vlaamse overheid. De Kenniscel evalueert vereenvoudigingsprojecten die gerealiseerd zijn of op korte termijn tot resultaten leiden en die een significante en voelbare vereenvoudiging voor de doelgroep betekenen. Aan de hand van beschikbare informatie (bijvoorbeeld: hoeveel formulieren worden er via de internetapplicatie verstuurd) wordt de vereenvoudiging berekend en uitgedrukt in Euro.

Het MTIL voldeed aan de kenmerken van een kwantificeerbaar vereenvoudigingsproject. In opdracht van de Kenniscel werd door IDEA Consult de lastenbesparing voor het jaar 2003 berekend. Deze bedroeg bijna 400.000 euro, enkel en alleen voor de erkende mestvoerders. Dit financieel voordeel is louter het 'administratief' voordeel los van bijkomende voordelen voor de erkend mestvoerder, zoals een grotere flexibiliteit.

11.2.2.2 Mestinternetloket (MIL)

MIL is een internettoepassing die gegroeid is uit MTIL en biedt de mogelijkheid aan de landbouwbedrijven een aantal persoonlijke gegevens te raadplegen. Op deze manier kan de bedrijfsvoering eventueel worden bijgestuurd om correct de mestwetgeving na te leven. De volgende zaken kunnen momenteel geraadpleegd worden op MIL :

- de adresgegevens van de inrichting
- de dierlijke productie
- de toegekende nutriëntenhalte
- de oppervlakte van de gronden
- de aangeboden en afgenomen hoeveelheden dierlijke mest en andere meststoffen op het bedrijf

De toegang tot MIL is beveiligd zodat de gebruiker enkel na aanvraag van een persoonlijk paswoord en gebruikerscode zijn eigen bedrijfsgegevens kan bekijken. Op 31 juli 2004 heeft de Mestbank reeds 3707 paswoorden toegekend.

11.2.2.3 Staalname Melding Internet Loket (SMIL)

SMIL is een internettoepassing die het mogelijk maakt staalnamen van gronden digitaal aan te melden, te bevestigen of af te melden en het betreffende resultaat door te geven. Deze toepassing zal in eerste instantie gebruikt worden voor de staalnames van het nitraatresidu bij de beheerovereenkomsten en de derogaties. Via de applicatie kan ook informatie aan de erkende labo's en staalnemers geleverd worden die de planning en correcte uitvoering van de staalnamen vergemakkelijkt. Deze internettoepassing is in een eerste afrondingsfase. Het is de bedoeling dat de eerste versie van de SMIL operationeel wordt in het najaar van 2004.

Deze toepassing zal ongetwijfeld een aanzienlijke efficiëntieverbetering teweeg brengen.

11.2.2.4 Impact van de maatregel gemeenschappelijke verzending Mestbankaangifte en VMM wateraangifte

De Vlaamse regering besliste in maart 2002, op voorstel van Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw Vera Dua, haar goedkeuring te hechten aan een samenwerking tussen de afdeling Heffingen van de Vlaamse Milieumaatschappij en de afdeling Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij. De samenwerking heeft betrekking op het gemeenschappelijk verzenden van aangifteformulieren naar de landbouwers in het kader van milieuwetgeving. Deze maatregel kaderde in het project "Administratieve vereenvoudiging in de landbouw" van de Vlaamse regering.

De samenwerking bestaat erin dat de aangifteformulieren voor de mestheffing, de heffing op de verontreiniging van oppervlaktewater en de heffing op de grondwaterwinning niet langer apart worden opgestuurd maar via één zending aan de landbouwers worden overgemaakt. Het aangifteformulier voor de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de grondwaterwinning werd sterk vereenvoudigd, zodat er aan de landbouwers geen dubbele informatie wordt opgevraagd. Ook de Mestbankaangifte werd waar mogelijk vereenvoudigd. Gegevens waarover de Mestbank reeds beschikt, bvb. gegevens over mesttransporten en andere meststoffen via de vervoersdocumenten worden niet langer via de Mestbankaangifte opgevraagd.

Anderzijds wordt ook gewerkt aan maximale gegevensuitwisseling. Zo maakt de Mestbank een aantal gegevens m.b.t. de dieren automatisch over aan de Vlaamse Milieumaatschappij. Bovendien worden op beide aangifteformulieren zoveel mogelijk gekende gegevens over het betrokken landbouwbedrijf voorgedrukt. Op die manier wordt de tijdsbesteding voor het invullen van de aangiften tot een minimum beperkt. De ingevulde aangiften worden met een bijgeleverde retouromslag teruggestuurd naar de Mestbank, die de Mestbankgegevens digitaal registreert en de VMM-formulieren overmaakt aan de VMM.

Deze administratieve lastenverlaging heeft een impact op bijna 15.000 landbouwbedrijven. Deze maatregel is van toepassing sedert aanslagjaar 2002 (gegevens over productiejaar 2001) en werd reeds drie aanslagjaren achtereenvolgens toegepast.

11.2.2.5 Rundveebedrijven die aangeven via Sanitel

Vanaf de aangifte van aanslagjaar 2003, productiejaar 2002, hebben rundveebedrijven de keuze hun runderen niet meer rechtstreeks aan te geven bij de Mestbank. Als alternatief geldt dat deze bedrijven de toestemming geven aan de Mestbank om bepaalde rundveegegevens op te vragen bij DGZ (Sanitel). In aanslagjaar 2003 waren er 5.333 rundveebedrijven (entiteiten) die hier gebruik van maakten. In aanslagjaar 2004 maakten er 6.376 rundveebedrijven (entiteiten) van deze mogelijkheid gebruik. Dit is 31% van alle rundveebedrijven.

Een eerste groot voordeel voor deze bedrijven is dat ze geen dierregister voor hun rundvee hoeven bij te houden. Een tweede voordeel is dat deze bedrijven hun aantal dieren en dierlijke mestproductie kunnen volgen in het huidige jaar. Op die manier kunnen deze bedrijven korter op de bal spelen om hun mestafzet in orde te krijgen.

11.2.2.6 Proefproject gezamenlijke registratie van de gebruikspcelen ABKL-VLM

In de zomer van 2003 werd aan de Werkgroep Percelen een tweede impuls gegeven doordat de Kenniscel Wetsmatiging gevraagd werd om de samenwerking te sturen en een operationele uitvoering op te zetten in 2004 onder de vorm van een pilootproject.

Als pilootproject werd gekozen voor een 15-tal gemeenten in het zuiden van Oost-Vlaanderen. Het omvat ongeveer 25.000 percelen behorende tot zo'n 1.918 Vlaamse bedrijven (Mestbankrelaties). De identificatiegegevens én perceelsgegevens werden tussen beide administraties uitgewisseld, gekoppeld, geëvalueerd en in een eindfase gebracht.

De koppeling van de landbouwbedrijven van ABKL met deze van VLM gebeurde op basis van naam, voornaam en adres. Na nog wat verfijning bleven ruim 478 bedrijven over die niet eenduidig konden gekoppeld worden om verschillende redenen, zoals het niet gekend zijn bij de een of de andere administratie, anders gekend op hetzelfde adres,

Voor elk bedrijf werd één aangiftedossier opgemaakt bestaande uit:

- Een begeleidende brief van de Minister, bevoegd voor Landbouw en Leefmilieu
- Een begeleidende brief van de Directeurs-generaal van ABKL en VLM
- Een voorgedrukt aangifteformulier met de gemeenschappelijke gegevens zoals de perceelsoppervlakte en teelt, aangevuld met typische ABKL kolommen.
- Een voorgedrukt aangifteformulier met mestbankgegevens, speciaal aangemaakt en met een analoge opbouw als het aangifteformulier van ABKL en waarbij tevens de percelen gekoppeld werden aan deze van ABKL.
- Toelichtingen bij beide aangifteformulieren
- Afdrukken van fotoplannen van ABKL waarop de percelen zijn weergegeven zoals het voorgaande jaar aangegeven werden,
- Afdrukken van fotoplannen van Mestbank voor percelen die niet gekend waren bij ABKL maar wel bij Mestbank of percelen waarvoor geen eenduidige koppeling kon gevonden worden.
- Probleemrapport met daarin een oplistijng van de percelen waarvoor geen eenduidige koppeling kon gevonden worden, aangevuld met bijkomende informatie zoals oppervlaktes van overeenstemming, % overeenstemming
- Blanco envelop voor het terugsturen van het aangevulde dossier

De ingevulde documenten werden door de landbouwers opgestuurd naar de Oostvlaamse buitendienst van ABKL. Daar werden de ABKL-documenten gecontroleerd door ABKL en nadien het Mestbank-gedeelte door Mestbank. Deze administratieve controle resulteerde in een oplistings van bedrijven die een onvolledige aangifte gedaan hebben voor ABKL en/of Mestbank (bvb geen handtekening, ...). Deze bedrijven werden nadien uitgenodigd op zitdagen in de gemeenten om het dossier in orde te brengen. Van Mestbank werden ook steeds 2 medewerkers afgevaardigd voor knelpunten met de Mestbankaangifte. Op die manier werden de dossiers administratief in orde gezet voor beide administraties.

Tegen eind september 2004 zullen de overlappings (dus grafische anomalieën) berekend en behandeld worden. Ook deze zullen dan behandeld worden op zitdagen.

De opgedane ervaring uit het pilootproject moet uiteraard meegenomen worden voor de uitwerking van de perceelsregistratie in 2005. De Kenniscel Wetsmatiging heeft een korte evaluatie gemaakt van het pilootproject. Daarin werd de werking kort beschreven, evenals de voortgang van het project naar volgend jaar toe.

Daarbij werden 2 opties geformuleerd:

- Éénmalige perceelsregistratie voor gans Vlaanderen vanaf 2005: Dit was aanvankelijk bij het opstarten van de werkgroep de ambitie en werd initieel ook door ABKL voorgesteld.
- Door de Mestbank werd een alternatief voorgelegd voor 2005 met name een verdergaande uitwerking van hetzelfde pilootgebied: opmaken van één registratiedossier, één toelichting, een juridische grondslag creëren voor een éénmalige perceelsregistratie, het realiseren van koppeling van identificatiegegevens voor gans Vlaanderen zodat dat aspect afgerond is vóór de éénmalige perceelsregistratie voor gans Vlaanderen opgestart wordt, ...

De Kenniscel Wetsmatiging motiveerde in het evaluatieverslag de tweede optie als meest realistisch en haalbaar. De beslissing zal op korte termijn door het politiek overleg moeten genomen worden.

12. Emissies en meetresultaten

12.1 Meetresultaten in oppervlaktewater¹²

12.1.1 Inleiding

In de ontwerp-milieubeleidsvereenkomst bij het MAP 2 was gestipuleerd dat de Vlaamse Milieumaatschappij tegen uiterlijk 1 juli 1999 haar oppervlaktewatermeetnet derwijze diende uit te bouwen dat het de voor landbouw vereiste specifieke meetpunten omvat. Deze uitbreiding wordt verder in deze bijdrage gemakshalve 'MAP-meetnet' genoemd. Oorspronkelijk bestond dit meetnet uit 266 meetpunten.

De Vlaamse regering besliste in 2002 ook om de MAP-meetnetten voor grond- en oppervlaktewater uit te breiden. VMM startte in de maanden november 2002 – januari 2003 het tot circa 800 meetplaatsen uitgebreide meetnet op. De meetresultaten van de nieuwe meetplaatsen werden meegenomen in onderstaande evaluatie.

12.1.2 Communicatie

De meetresultaten worden door de VMM voor het einde van de maand volgend op de maand van monsterneming aan de landbouworganisaties medegedeeld samen met de resultaten van eerdere monsternemingen op het betreffende punt indien deze beschikbaar zijn. Op die manier kan het bemestingsgedrag door de landbouwers aangepast worden.

De volledige set meetresultaten wordt maandelijks onder de vorm van grafieken op CD-ROM bezorgd aan de landbouworganisaties. Het grote publiek kan kennis nemen van de meetresultaten via de VMM-website: <http://www.vmm.be>.

12.1.3 Evaluatie van 4 jaar MAP-meetnet oppervlaktewater

12.1.3.1 Inleiding

In intensief bemeste (dierlijke mest) gebieden komen de hoogste nitraatconcentraties normaliter voor gedurende de winterperiode. Het heeft dus veel meer zin om winters te evalueren dan kalenderjaren. Sommige gebieden worden ook overbemest met kunstmest, bv. waar aan intensieve tuinbouw gedaan wordt.

¹² Met medewerking van de Vlaamse Milieumaatschappij

12.1.3.2 Vergelijking van de meetperiodes van de voorbije winters

Een trend van gevoelige verbetering heeft zich ingezet: waar in de winter '99-'00 nog 59% van de MAP-meetplaatsen niet voldeden aan de norm van de nitraatrichtlijn, zakt dit percentage tot 50% in de winter '00-'01, tot 41% in de winter '01-'02 en ten slotte tot nog 30% in de winter '02-'03. De droogte tijdens de zomer van 2003 heeft er wel toe geleid dat de nitraatconcentraties in de zomermaanden nog lager zijn dan in de voorgaande jaren, maar dat de uitgespoelde concentraties vanaf december 2003 gemiddeld beduidend hoger zijn.

De gunstige trend wordt doorbroken en in de winter '03 – '04 stijgt het percentage weer naar 44%.

De onderlinge vergelijking van de percentages is louter indicatief, omdat de vergeleken periodes betrekking hebben op een lichtjes verschillend MAP-meetnet in de periode 1999 – 2002. Er werden enkele punten geschrapt en andere toegevoegd. De cijfers illustreren wel de globale verbetering in de resultaten, zij het dat de ongewone weersomstandigheden in 2003 voor een – naar verwachting tijdelijke en dus schijnbare - trendbreuk zorgden.

Ondanks deze positieve evolutie blijft de nitraatverontreiniging vooral in westelijk Vlaanderen (bekkens van IJzer en Leie) problematisch (Zie Tabel 88 en Tabel 89).

Tabel 88. Percentage van de MAP-meetplaatsen waar de nitraatconcentratie minstens één maal de 50 mg/liter-drempel overschreed per winterperiode en per bekken.

Bekken	juli 1999 – juni 2000	juli 2000 – juni 2001	juli 2001 – juni 2002	juli 2002 – juni 2003	juli 2003 – april 2004
IJzer	74%	74%	69%	60%	74%
Brugse Polders	56%	52%	46%	28%	49%
Gentse Kanalen	70%	52%	26%	19%	49%
Beneden-Schelde	58%	8%	17%	18%	34%
Leie	90%	86%	71%	72%	80%
Boven-Schelde	62%	62%	54%	34%	56%
Dender	11%	0%	10%	0%	7%
Dijle & Zenne	33%	31%	33%	17%	22%
Demer	40%	39%	26%	20%	31%
Nete	29%	18%	5%	8%	15%
Maas	75%	58%	49%	43%	46%

Tabel 89. Percentage van de MAP-meetplaatsen waar de nitraatconcentratie minstens één maal de 50 mg/liter-drempel overschreed per winterperiode en per bekken.

Provincie	juli 1999 – juni 2000	juli 2000 – juni 2001	juli 2001 – juni 2002	juli 2002 – juni 2003	juli 2003 – april 2004
Vlaanderen	59%	50%	41%	32%	44%
West-Vlaanderen	74%	73%	67%	56%	72%
Oost-Vlaanderen	61%	44%	29%	22%	39%
Antwerpen	47%	32%	21%	26%	38%
Limburg	63%	55%	47%	26%	26%
Vlaams-Brabant	23%	22%	28%	16%	27%
Vlaanderen	59%	50%	41%	32%	44%

12.1.4 Invloed van de neerslag

Nitraat is zeer wateroplosbaar en hoge neerslaghoeveelheden leiden tot verhoogde vrachten. De bodemgerelateerde N-verliezen (drainage-, grondwater-, erosie- en run-off verliezen) zijn neerslagafhankelijk in het SENTWA-model dat gebruikt wordt door de Vlaamse Overheid om de N- en P-belasting van het oppervlaktewater vanuit de landbouwsector te berekenen.

Om de veranderende impact van de landbouwsector te beoordelen, verdient het de voorkeur een tijdreeks te berekenen die onafhankelijk is van de neerslag, bijvoorbeeld bij gemiddelde neerslag. Dit is een groot voordeel van een model ten opzichte van de resultaten van het meetnet die uiteraard de feitelijke situatie weergeven in concentraties en niet in vrachten. Aangezien debietgegevens slechts zeer beperkt beschikbaar zijn, is het schatten van vrachten op basis van de meetresultaten vrij onnauwkeurig.

De gemiddelde neerslag is berekend door het gemiddelde te nemen van de maandelijkse data per landbouwstreek in de periode 1990 – 2001.

De gemiddelde jaarlijkse neerslag in Vlaanderen situeert zich tussen 780 en 800 mm. Het is duidelijk dat het model voorspelt dat de N-emissie afhankelijk is van de totale hoeveelheid neerslag per jaar. In de droge jaren 1996, 1997 en ook 2003 zijn de berekende verliezen beduidend lager dan in de natte jaren 1999 – 2002. Dit geeft aanleiding tot hogere N-vrachten in deze jaren.

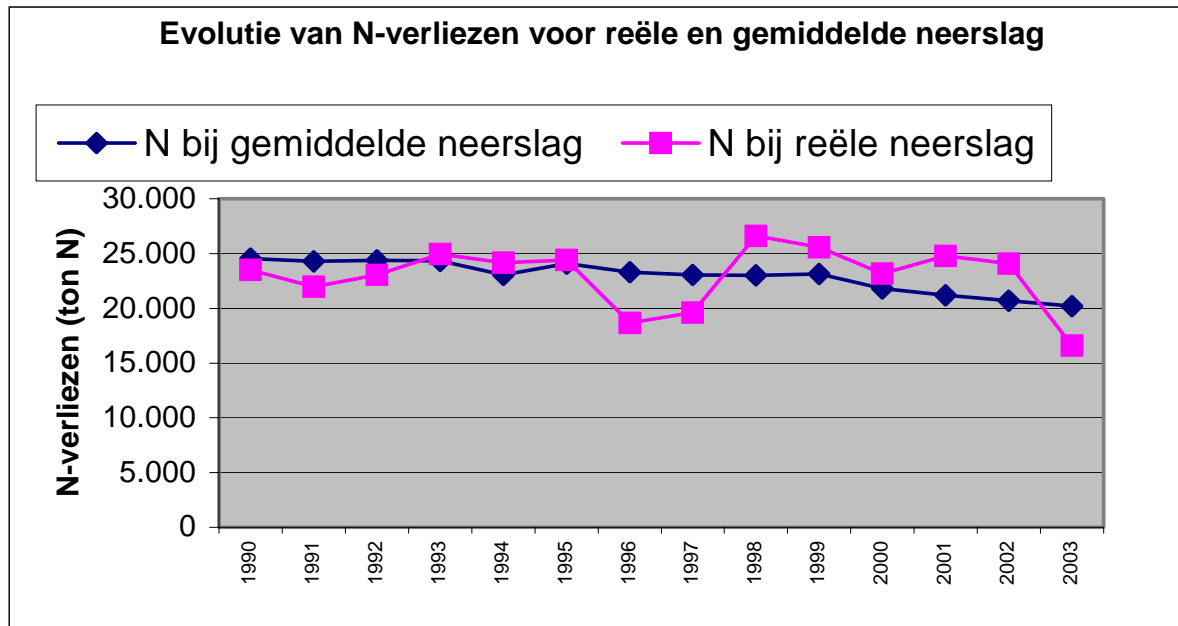
Tabel 90. N-verliezen in Vlaanderen uit de landbouwsector vergeleken met 1990 voor gemiddelde en reële neerslag (% t.o.v. 1990).

<i>jaar</i>	<i>N bij normale neerslag</i>	<i>N bij reële neerslag</i>	<i>neerslag</i>
1990	100	100	713
1991	99	94	731
1992	99	98	897
1993	99	106	889
1994	94	103	898
1995	98	104	800
1996	95	80	682
1997	94	84	750
1998	94	113	1029
1999	94	109	960
2000	89	99	969
2001	86	106	1009
2002	84	102	990
2003	82	71	667

Zowel uit de evolutie uitgedrukt in procenten in Tabel 90, als uit de berekende vrachten in Figuur 12, blijkt dat de N-vrachten in 2003 bij gemiddelde neerslag met bijna 20% zouden zijn gedaald in vergelijking met 1990, als enkel rekening gehouden wordt met de veranderingen in de landbouwsector. Deze tijdreeks is meer in overeenstemming met de evolutie van de N-productie en het gebruik van kunstmest en dierlijke mest. In jaren met hoge neerslag zijn de vrachten hoger (2001 en 2002). In jaren met lage neerslag, zijn de vrachten lager. Deze conclusie is beleidsrelevant, terwijl de evolutie in de tijdreeks met reële neerslag in de eerste plaats leefmilieurelevant is.

De evolutie van de tijdreeks bij normale neerslag houdt rekening met veranderingen in het landbouwareaal, de teelten, de veestapel, het kunstmestgebruik, het gebruik van dierlijk mest (een afname van N-kunstmestgebruik met 40%, toegenomen mestverwerking en export, mesttransporten).

Tussen 1994 en 1999 kan in Tabel 90 en in Figuur 12 een verbetering waargenomen worden die toe te schrijven is aan de eerste stappen in het Vlaamse mestbeleid. Na het nieuwe meststoffendecreet in 1999 (MAP2bis) is er sprake van een verdere daling in de N-verliezen vanuit de landbouw van 2000 tot 2003. Dit kan onder andere verklaard worden door de verstrengde bemestingsnormen voor kunstmest en dierlijk mest, gecombineerd met een uitbreiding van de kwetsbare zones in uitvoering van de nitraatrichtlijn.

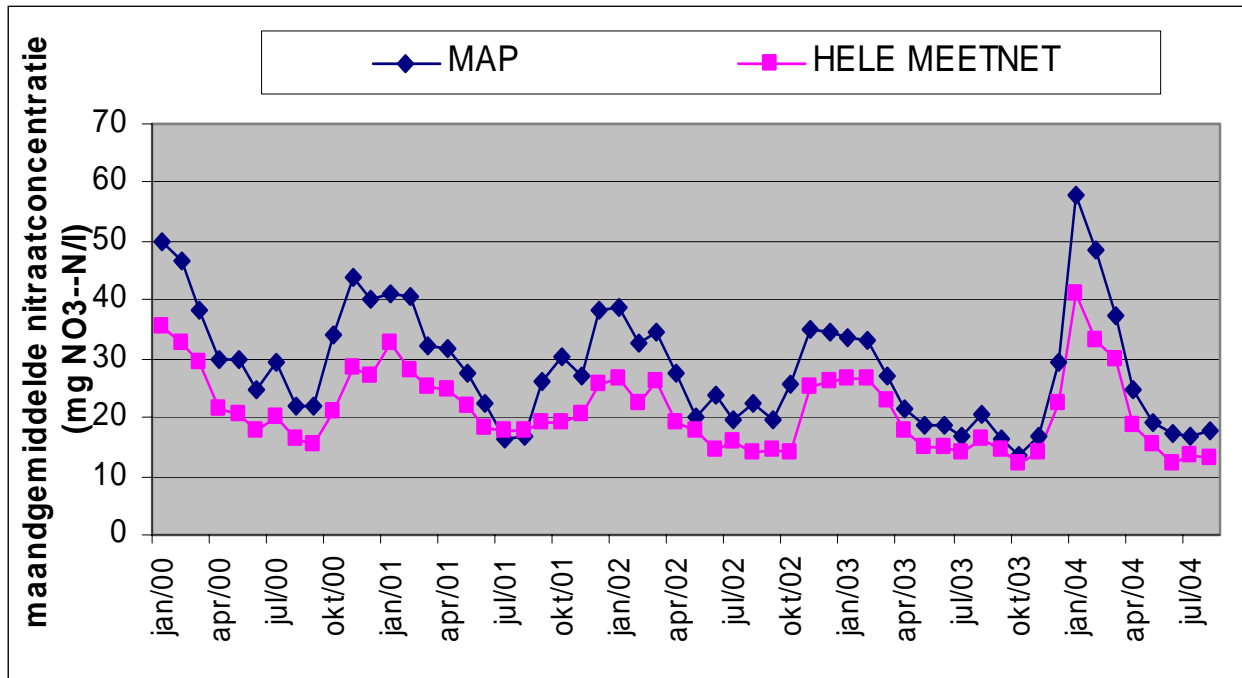
Figuur 12. Vergelijking evolutie N-verliezen in Vlaanderen voor reële en gemiddelde neerslag.

12.1.5 Vergelijking met het globale VMM oppervlaktewatermeetnet

De evolutie van de maandgemiddelde nitraatconcentratie van het hele oppervlaktewatermeetnet en het MAP-meetnet worden weergegeven in Figuur 13.

Hieruit kunnen enkele conclusies getrokken worden. Er is een dalende trend en deze dalende trend is groter voor de MAP-meetpunten dan voor het hele meetnet. De hoge neerslaghoeveelheden in 2000 – 2002 zouden echter één van de redenen kunnen zijn voor deze dalende concentraties: hogere vrachten maar lagere concentraties in periodes van hoge neerslag. Het jaar 2003 was zeer droog en toch waren de concentraties laag in dat jaar. De uitzonderlijk hoge concentraties in de eerste twee maanden van 2004 verduidelijken wat gebeurde. De uitzonderlijke droogte in de zomer en herfst van 2003 belette de uitspoeling van N naar oppervlaktewater. In de zomermaanden stonden vele MAP-meetplaatsen droog!

De uitzonderlijke neerslag in januari 2004 (meer dan 150 mm in Ukkel in één maand) zorgde voor waterverzadigde bodems en een zeer grote hoeveelheid N werd uitgespoeld.

Figuur 13. Evolutie van de nitraatconcentraties in de VMM-meetnetten oppervlaktewaterkwaliteit.

12.2 Nitraatresidu in de bodem

12.2.1 Nitraatresiduanalyses in het kader van de derogatie

12.2.1.1 Inleiding

De meststoffendecreetwijziging van 7 februari 2003 maakt het mogelijk om af te wijken van de bemestingsnormen in bepaalde kwetsbare gebieden. Dit wordt derogatie genoemd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een algemene en specifieke derogatie, (Zie ook 11.1.2.1). In 2003 was enkel de algemene derogatie van toepassing gezien het ontbreken van een uitvoeringsbesluit.

12.2.1.2 Voorwaarde tot het bekomen van deze afwijking

Algemene derogatie is mogelijk op percelen die gelegen zijn in de nieuwe kwetsbare gebieden water en nitraatgevoelige gebieden met strengere normering (behalve in de drinkwaterwingebieden met verstrengde normering), en is enkel mogelijk voor volgende teelt of teeltcombinaties : grasland, maïs voorafgegaan door 1 snede gras, wintertarwe gevolgd door een niet-vlinderbloemige groenbemester, suikerbieten, voederbieten en spruitkool. Gras dat wordt ingezaaid als groenbemester kan in het volgende jaar als voorgewas voor maïs dienen, mits er een snede wordt geoogst door maaien of begrazing.

12.2.1.3 Procedure en stand van zaken

Tijdens de registratie van de gebruikspcelen duiden de landbouwers aan op welke pcelen zij geen derogatie wensen. In principe kan dus op alle pcelen in de nieuwe kwetsbare gebieden water en nitraatgevoelige gebieden met strengere normering, met de juiste teeltcombinaties, gebruik worden gemaakt van de algemene derogatie. In 2003 werd een algemene derogatie gevraagd, voor een totaal van 134.200 ha.

12.2.1.4 Controle

Conform de Europese richtlijnen, diende minimum 5% van de aangevraagde oppervlakte waar algemene derogatie werd aangevraagd, te worden gecontroleerd. De controle gebeurt door middel van een nitraatresidubepaling van de bodem. Indien het resultaat niet lager is dan de grenswaarde, vervalt voor dat perceel het recht op derogatie in het jaar dat volgt op het jaar waarin het perceel gecontroleerd werd.

In tegenstelling tot de staalnames in het kader van de beheerovereenkomsten water, is het de VLM die de opdracht geeft tot het nemen van de controlestalen. Aangezien 2003 het eerste jaar is, waarin deze pcelen gecontroleerd werden, werden ze volkomen willekeurig door de Mestbank geselecteerd. Hierbij werd er enkel op gelet dat van minstens 25% van de aanvragers één of meerdere pcelen werden gecontroleerd, en dat van een zelfde aanvrager maximum 20% van de aangevraagde oppervlakte werd gecontroleerd. In de selectie van de pcelen in 2004 zal rekening gehouden worden met de resultaten van de controles in 2003.

12.2.1.5 Resultaten van nitraatresidumetingen in het kader van de controle op de derogatie

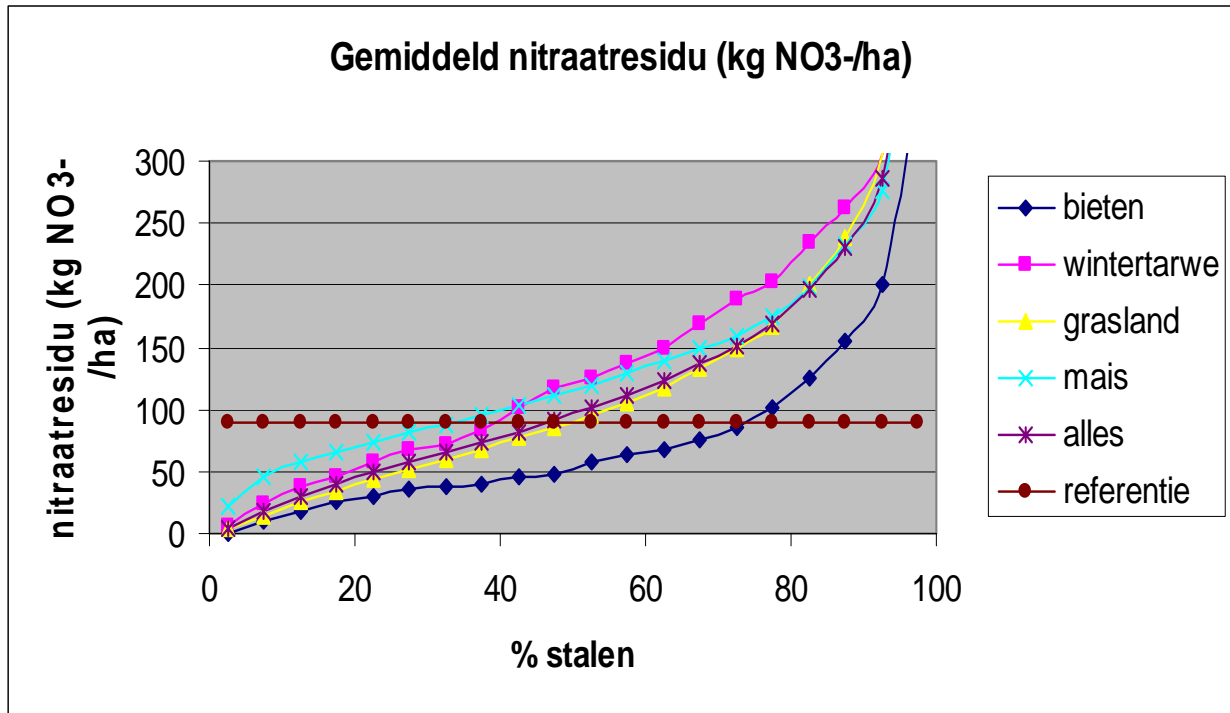
Op de Mestbank werden willekeurig uit de aangevraagde pcelen 3.400 pcelen geselecteerd, in 17 gebieden. In totaal werden 2.477 pcelen bemonsterd. Tabel 91 geeft een overzicht van alle resultaten per teelt. De resultaten worden vergeleken met de waarde van 90 kg $\text{NO}_3^- \text{N}$ per ha, hoewel de grenswaarde niet vastligt. De norm van 90 kg $\text{NO}_3^- \text{N}$ per ha wordt toch gebruikt om de resultaten te beoordelen en dit om 2 redenen:

- Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt (ECO²) dat deze norm in de meeste gevallen zeker niet te hoog gekozen is om de Europese norm van 50 mg NO_3^- per liter water te halen
- Deze norm wordt ook gebruikt bij beheerovereenkomsten en indien vergelijkingen zich opdringen kan er beter worden vergeleken.

114 resultaten worden niet weergegeven in Tabel 91 omdat deze niet overeenkwamen met het correcte perceel. 33 resultaten werden niet meegerekend omdat er niet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van de algemene derogatie werd voldaan. Op deze pcelen werd een andere teeltcombinatie aangegeven, dan toegelaten voor algemene derogatie.

De resultaten werden per brief meegedeeld aan de landbouwer, waarbij de laagste resultaten werden weergegeven als "<2 $\text{NO}_3^- \text{N}$ per ha" en de hoogste resultaten als ">300 $\text{NO}_3^- \text{N}$ per ha". Aangezien in 2003 door de Vlaamse Regering geen grenswaarde werd vastgelegd, werden er verder geen gevolgen aan de gemeten resultaten verbonden, en werden ze aan de landbouwer louter ter informatie bekendgemaakt.

46 % van de stalen bleef onder het referentieniveau, het gemiddelde residu van de bemonsterde percelen was 124,8 kg NO₃⁻ per hectare. De resultaten worden weergegeven in Figuur 14 en Tabel 91.

Figuur 14. Gemiddeld nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) voor verschillende teelsoorten in 2003 in het kader van de algemene derogatie.

12.2.1.6 Analyse van de resultaten

De resultaten liggen vrij hoog. Enkel bieten ligt gemiddeld onder de gestelde referentiewaarde. Er zijn een tweetal zaken die hierin zeker hebben meegespeeld.

- De weersomstandigheden in 2003 waren niet ideaal. Door het zeer warme weer in de zomer en het droge weer in het najaar, hebben de planten veel minder N opgenomen tijdens de groei. Er is ook veel minder N uitgespoeld. Dit heeft ervoor gezorgd dat er meer N in de bodem achterbleef.
- Op percelen waarop derogatie werd aangevraagd, mag er meer bemest worden dan anders in deze kwetsbare gebieden. Het heeft geen zin deze resultaten te vergelijken met deze van de percelen met een beheerovereenkomst, waar er minder mag bemest worden (max. 140 kg N/ha uit dierlijke mest). De gebruiker van het perceel heeft een voordeel bij het bekomen van een zo laag mogelijk nitraatresidu, omdat hiervoor een hogere vergoeding wordt uitgekeerd.

Tabel 91. Overzicht van het gemiddeld nitraatresidu (<90, >90 en alle stalen) en aandeel goede stalen (% oppervlakte en % aantal) van de staalnames in het kader van de controle op de derogatie in 2003.

Teelt	Nitraatresidu									Aandeel in %	
	< 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha			> 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha			Alle stalen			< 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha	
	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha	oppervlakte (ha)	aantal stalen	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha	oppervlakte (ha)	aantal stalen	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha	oppervlakte (ha)	aantal stalen	oppervlakte	aantal stalen
Grasland	45,8	1075	659	198,9	1170	667	122,8	2245	1326	48	50
Mais	60,7	379	210	178,4	706	412	138,7	1086	622	35	34
Bieten	42,4	258	147	181,6	87	51	78,3	346	198	75	74
Granen	48,4	150	74	205,6	233	110	142,4	384	184	39	40
Totaal	48,4	1864	1090	192,0	2198	1240	124,8	4062	2330	46	47

12.2.2 Nitraatresiduresultaten in het kader van beheerovereenkomsten water

12.2.2.1 Analyse van alle resultaten van nitraatresidumetingen in het kader van beheerovereenkomsten water van de voorbije jaren

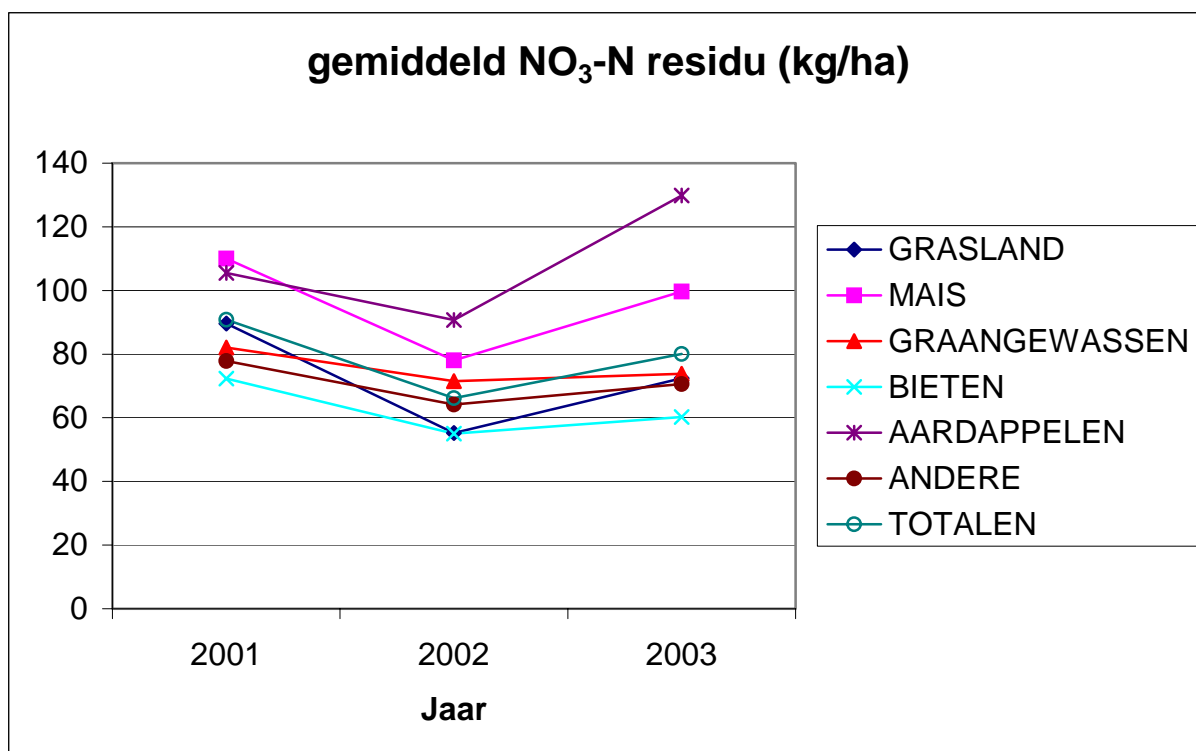
Het gemiddeld nitraatresidu voor alle teelten bedroeg 91 kg NO₃-N /ha in 2001, 66 kg NO₃-N /ha in 2002 en 80 kg NO₃-N /ha in 2003 (Tabel 92). In 2003 was het nitraatresidu hoger dan in 2002, vermoedelijk door de droge zomer en het najaar van 2003. Sommige teelten ontwikkelden zich minder goed door de droogte en konden dus minder N uit de bodem benutten. Door de droogte bleef ook meer N in de bovenste bodemlagen achter en spoelde er tijdens het groeiseizoen minder N uit.

Het gemiddeld nitraatresidu voor alle teelten is voor de verschillende jaren meestal kleiner dan 90 kg NO₃-N /ha (Figuur 15). Toch is er voor bepaalde veel voorkomende gewassen zoals aardappelen en maïs een overschrijding die zich ook in verschillende jaren manifesteert. Grasland, graangewassen en bieten daarentegen hebben voor de 3 jaren een nitraatresidu dat beneden de 90 kg NO₃-N /ha blijft.

In 2001, 2002 en 2003 voldeden respectievelijk 68, 78 en 69 % van de oppervlakte onder beheerovereenkomst aan de 90 kg NO₃-N /ha.

Tabel 92. Overzicht van het gemiddeld nitraatresidu (< 90; > 90 en alle stalen) en aandeel goede stalen (% oppervlakte) voor verschillende jaren en verschillende teelten in het kader van beheerovereenkomsten water.

jaar	teelt	nitraatresidu		aandeel goede	alle stalen
		< 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha	> 90 kg NO ₃ ⁻ N/ha		
		gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha	% van de oppervlakte	gemiddeld in kg NO ₃ ⁻ N/ha
2001	grasland	46	212	74	90
	maïs	50	225	66	110
	graangewassen	56	121	59	82
	bieten	51	146	77	72
	aardappelen	53	188	61	106
	andere	46	162	71	78
	totalen	49	182	68	91
2002	grasland	40	143	85	55
	maïs	51	145	72	78
	graangewassen	51	128	73	72
	bieten	47	125	90	55
	aardappelen	56	142	59	91
	andere	43	143	80	64
	totalen	46	139	78	66
2003	grasland	43	157	74	72
	maïs	59	146	53	100
	graangewassen	49	136	73	74
	bieten	48	147	88	60
	aardappelen	60	167	36	130
	andere	44	163	78	71
	totalen	48	150	69	80

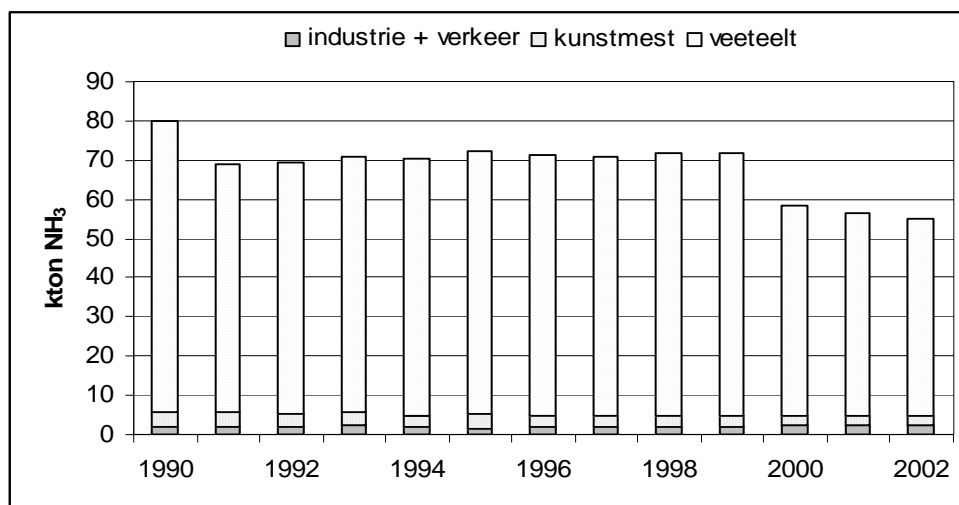
Figuur 15. Gemiddeld nitraatresidu (kg NO₃-N /ha) voor verschillende jaren en verschillende teelten van de beheerovereenkomsten 'water'.

12.3 Ammoniakreductie in Vlaanderen

12.3.1 Evolutie van de emissies

Tussen 1990 en 2002 daalde de totale NH₃-emissie in Vlaanderen van 79.9 naar 55.0 kton (Figuur 16). Vooral door de maatregelen in de veeteeltsector daalt de NH₃-emissie sinds 2000. Ongeveer een derde van die daling komt door een inperking van de veestapel, de rest door het emissiearm aanwenden van mest. De landbouwsector is verantwoordelijk voor 96% van de totale NH₃ emissie in Vlaanderen. Het overgrote deel van deze emissie is afkomstig van de veeteelt (95%) en doet zich voor tijdens de opeenvolgende schakels van het agrarisch productiesysteem (stal, opslag, aanwending, weide). De overige 5% van de NH₃ emissie uit de landbouwsector wordt veroorzaakt door het gebruik van N-kunstmeststoffen. Naast de landbouw zijn verkeer en industrie verantwoordelijk voor de overige 4% van de totale NH₃ emissie in Vlaanderen.

Tussen 1990 en 2002 daalde de NH₃-emissie uit de veeteelt in Vlaanderen van 74.2 kton naar 50,2 kton. Voor 2003 wordt opnieuw een daling verwacht. Deze daling zal uitsluitend te wijten zijn aan een daling van de dieren aantallen en de mestverwerking.

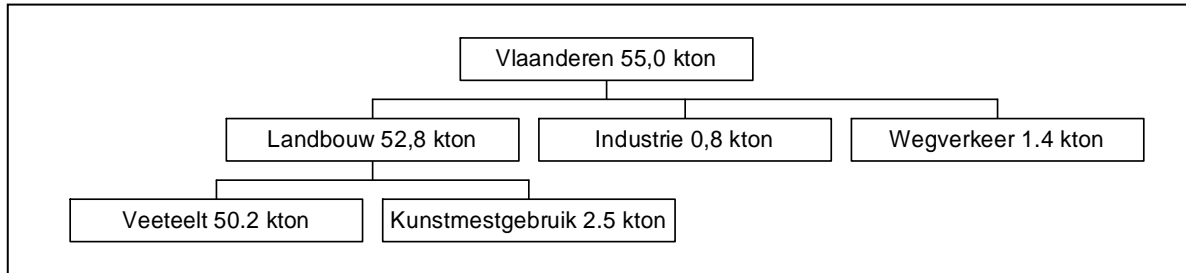
Figuur 16. Evolutie van de NH₃ emissie in de periode van 1990-2002 voor de verschillende sectoren (bron: VMM).

12.3.2 Ammoniakemissie en cijfers

Cijfers over ammoniakemissie kunnen soms voor verwarring zorgen. Net omdat de veeteelt de belangrijkste bron van NH₃-emissie in Vlaanderen is, wordt de emissie uit de veeteelt nogal eens verward met de 'emissie in Vlaanderen' of de 'emissie uit de landbouw'. De feiten en cijfers eventjes op een rijtje voor wat de ammoniakemissie anno 2002 betreft.

De NH₃ emissie in Vlaanderen in 2002 bedroeg 55.0 kton. Daarvan is 52.8 kton afkomstig van de sector 'landbouw', 0.8 kton van de sector 'industrie' en 1.4 kton van de sector 'wegverkeer'. Binnen de sector landbouw is 2.5 kton van de emissie te wijten aan 'kunstmestgebruik', terwijl de overige 50.2

kton afkomstig is van de 'veeteelt' (Zie Figuur 17). Deze 50.2 kton NH₃-emissie uit de veeteelt wordt voor 56% veroorzaakt door de varkenshouderij, voor 36% door de rundveehouderij en voor 7% door de pluimveehouderij.

Figuur 17. Schematische voorstelling van de emissies van NH₃ in 2002 in Vlaanderen per sector.

12.3.3 NEC-richtlijn en NH₃ plafond

Emissies van zwaveloxiden (SO₂), stikstofoxiden (NO_x), vluchtige organische stoffen (VOS) en ammoniak (NH₃) zijn de oorzaak van de verzuring van het milieu en de vorming van troposferische ozon. Door het grensoverschrijdend karakter van deze pollutanten is een internationale strategie vereist. Deze kwam ondermeer tot stand door de Europese NEC-richtlijn (National Emissions Ceilings). Deze richtlijn legt absolute nationale emissieplafonds vast. In België bereikten de drie gewesten en de federale overheid een akkoord over de verdeling van deze plafonds.

Elke lidstaat moet een programma opstellen waarin wordt aangegeven op welke manier deze plafonds in 2010 zullen worden bereikt. Het Vlaams gewest heeft een uitgebreid maatregelenpakket uitgewerkt en gebundeld in een emissiereductieprogramma. Dit NEC-reductieprogramma werd door de Vlaamse Regering op 12 december 2003 goedgekeurd. Voor de pollutanten SO₂, NO_x en VOS zijn het de industrie, het verkeer, de tertiaire sector en de huishoudens die inspanningen moeten leveren. Voor NH₃ is de landbouwsector, verantwoordelijk voor 96% van de emissies, de belangrijkste speler.

Tegen 2010 moet Vlaanderen zijn totale NH₃ emissie terugbrengen tot 45 kton (t.o.v. een emissie van 80 kton in 1990). Voor de landbouw, waaronder we veeteelt en kunstmestgebruik verstaan, vertaalt dit zich naar een plafond van 44.3 kton NH₃. Hoewel we anno 2002 met een emissie van 52.8 kton NH₃ uit de landbouw al duidelijk op de goede weg waren, zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. Hoe de Vlaamse landbouw deze uitdaging kan waarmaken, werd neergeschreven in het 'Reductieprogramma NH₃'. Dit NH₃ reductieprogramma steunt op 5 belangrijke pijlers: (1) afbouw van de veestapel, (2) emissiearme aanwending, (3) emissiearme stallen, (4) verminderen van de N-excretie, en (5) mestverwerking.

12.3.4 Aanpak volgens het 'Reductieprogramma NH₃'

12.3.4.1 Inleiding

Het reductieprogramma voor NH₃ omvat voornamelijk maatregelen die betrekking hebben op de veeteelt, de grootste bron van de NH₃ emissie. Bij de prognoses voor het inschatten van het reductiepotentieel van de verschillende maatregelen in de veeteelt werd 2001 als referentiejaar genomen (emissie uit de veeteelt in 2001: 51.4 kton NH₃). De prognoses werden berekend voor de periode 2001-2010. De komende jaren zullen deze prognoses aan de reële emissiecijfers getoetst

worden. De belangrijkste (deels reeds genomen) maatregelen in het kader van het 'Reductieprogramma NH₃' worden hierna opgesomd.

12.3.4.2 Afbouw van de veestapel

12.3.4.2.1 Opkoopregeling varkens, pluimvee en rundvee

In het kader van het mestbeleid werd door de Vlaamse regering een maatregel genomen om het aantal dieren (varkens, rundvee en pluimvee) te verminderen d.m.v. een opkoopregeling. Het Stopzettingsdecreet voorziet via een algemene regeling de mogelijkheid om op vrijwillige basis volledig en definitief te stoppen met het houden van dieren. Hiervoor werd een budget voorzien van 100 miljoen euro voor de periode 2001-2003. De (geschatte) daling in dieraantallen die hiermee gepaard gaat, komt voor 2002-2003 overeen met een daling van de NH₃ emissie met 1,7 kton.

12.3.4.2.2 Autonome afname van de rundveestapel

De rundveestapel kende in de periode 1990-2001 een dalende trend. Wanneer we deze trend doortrekken naar 2010, kan er verwacht worden dat de melkveestapel met 5% zal dalen t.o.v. 1990 en de rest van de rundveestapel met 25%. Uitgaande van deze prognose zal de NH₃ emissie nog eens met 1,1 kton extra afnemen in de periode 2001-2010, bovenop de emissiereductie door de verminderde dieraantallen in het kader van de opkoopregeling. De verdere daling van het aantal runderen in 2003 t.o.v. 2002, ondersteunt deze prognose.

12.3.4.3 Verstrenge regelgeving voor emissiearm aanwenden van dierlijke mest

De wijziging van het meststoffendecreet van 28 maart 2003 (B.S. 8 mei 2003) schrapt het inregenen en het spreiden bij regenweer. Dit zijn beide minder efficiënte emissiearme aanwendingstechnieken. Voortaan zijn enkel de meer efficiënte technieken (injectie en sleepslang bij grasland en beteelde cultuurgrond; injectie of inwerken binnen de 2 uur op onbeteelde cultuurgrond) voor het aanwenden van mengmest toegelaten. Rekening houdende met de onzekerheden op het werkelijk realiseren van een bepaalde emissiereductie van een aanwendingstechniek in een praktijksituatie, zorgt dit voor een bijkomende reductie van 3,9 ton NH₃. Aangezien de verstrenge regeling voor emissiearm aanwenden pas van kracht werd op 8 mei 2003, waarbij reeds heel wat mest gespreid was, wordt aangenomen dat deze pas effect zal hebben vanaf 2004. De bijkomende gerealiseerde emissiereductie door de verstrenge regelgeving voor emissiearm aanwenden zal dan ook pas vanaf 2004 in rekening gebracht worden.

12.3.4.4 Introductie van emissiearme staltechnieken

12.3.4.4.1 Algemeen

Een belangrijke pijler van het Vlaams ammoniakreductiebeleid is de bouw van ammoniakemissiearme stallen (geschatte bijdrage aan de reductie: 1.5 kton NH₃). Sedert de wijziging van VLAREM-II op 19 september 2003 dienen nieuwe varkens- en pluimveestallen emissiearm gebouwd te worden. Dit geldt trouwens ook voor vernieuwbouw van bestaande stallen. De lijst van stalsystemen voor ammoniakemissiereductie werd op vrijdag 19 maart 2004 door voormalig minister bevoegd voor Leefmilieu, J. Tavernier ondertekend. Samen met deze lijst werd een procedure goedgekeurd voor opname van nieuwe systemen op de lijst of wijzigingen van bestaande systemen. Landbouwers mogen voor de bouw van hun emissiearme varkens- of kippenstallen rekenen op subsidies van het Vlaams Landbouw-Investeringsfonds (VLIF).

12.3.4.4.2 Lijst van stalsystemen voor ammoniakemissiereductie

De stalsystemen opgenomen in de lijst van stalsystemen voor ammoniakemissiereductie zorgen voor een vermindering van de ammoniakemissies uit de stal met 40 à 50 % en zijn getoetst aan de dierenwelzijnsnormen. Deze lijst is opgebouwd uit 4 onderdelen. Er is een V-lijst voor varkenstallen; een P-lijst voor pluimveestallen en een S-lijst voor het zuiveren van uitgaande stallucht (de wassers). Er is ook nog de O-lijst voor die varkens- en pluimveecategorieën waarvoor (nog) geen of onvoldoende aan de praktijk getoetste emissiearme stalsystemen bestaan. M.a.w. voor deze categorieën zijn de traditionele stalsystemen nog steeds toegestaan. Dit is ondermeer het geval voor slachtkuikens en opfokpoeljen van slachtkuikenouderdieren. De goedgekeurde lijst van stalsystemen is te raadplegen op de website van de Vlaamse Landmaatschappij (www.vlm.be).

12.3.4.4.3 Aanvraagprocedure voor opname in de lijst

Het is bovendien de bedoeling van deze lijst een dynamisch instrument te maken dat kan aangepast worden aan nieuwe inzichten en ontwikkelingen en praktijkervaringen met bestaande ammoniakemissiearme stallen. Daarom werd tegelijkertijd met deze lijst ook een 'Algemene aanvraagprocedure voor opname in de lijst' gepubliceerd. Opname van nieuwe systemen op de lijst of (kleine) wijzigingen van bestaande systemen kunnen volgens deze procedure beoordeeld worden.

Voor een vlotte behandeling van de aanvragen voorziet de procedure in de oprichting van 2 teams van deskundigen : een Administratief en een Wetenschappelijk Team. Het Administratief Team, bestaande uit experts van de verschillende betrokken Vlaamse overheidsdiensten en onder voorzitterschap van de VLM, zal een eerste advies geven over de aanvraag. Hierbij zullen zij zich baseren op de huidige lijst van reductietechnieken. Systemen die slechts in beperkte mate afwijken van bestaande systemen in de lijst kunnen in deze fase direct beoordeeld worden. Wanneer het Administratief Team zich echter niet in staat acht het dossier te beoordelen, wordt het overgemaakt aan een Wetenschappelijk Team, bestaande uit onafhankelijke deskundigen van universiteiten en andere onderzoeksinstituten, voor advies. Het dossier, vergezeld van het advies van beide teams, wordt voorgelegd aan de Vlaamse minister voor Leefmilieu die een beslissing neemt over de aanvraag.

12.3.4.4 VLIF-steun voor de bouw van een emissiearme stal

Alle landbouwbedrijven, ook de niet grondgebonden bedrijven, kunnen voor de bouw van hun emissiearme stal rekenen op investeringssteun van het VLIF. Deze steun is een variabel percentage afhankelijk van de meerprijs van de emissiearme stal ten opzichte van de standaardstal per dierplaats. Dit steunpercentage bedraagt minimum 20% en maximum 40% van de prijs van een traditionele stal.

12.3.4.5 Voedertechische maatregelen

Indien het stikstofgehalte in de voeding van dieren beter wordt aangepast aan de nood gedurende het groeiproces, zal de stikstofexcretie in de mest gereduceerd worden. Een vermindering van de stikstofexcretie met 10% voor varkens en pluimvee vertaalt zich in een reductie van de emissie met 1,1 kton NH₃. Het realiseren van voedertechische maatregelen sluit nauw aan bij de eerste pijler van het mestbeleid nl. aanpak aan de bron. In tegenstelling tot het gebruik van laag-fosforvoeder is het gebruik van laag-eiwitvoerders minder ingeburgerd. Het afsluiten van een milieubeleidsvereenkomst waarin ook laag-eiwitvoerders opgenomen worden, zou een goede stimulus zijn.

Bepaalde voederadditieven of mestadditieven kunnen eveneens een gunstige invloed op de ammoniakemissie hebben. De mate van gebruik van deze additieven en hun reductiepotentieel is momenteel nog onvoldoende gekend.

12.3.4.6 Verwerking van het mestoverschot met aanvaardbare NH₃ verliezen

Wanneer we rekening houden met de plaatsingsruimte voor dierlijke mest en de dierlijke N productie, zal er op termijn een aanzienlijk deel van de N uit dierlijke mest verwerkt moeten worden. Wanneer deze N niet meer op het land gebracht wordt, dan zal deze daar ook geen aanleiding geven tot NH₃-emissies. In het reductieprogramma werd mestverwerking dan ook ingeschreven als een belangrijke maatregel die moet bijdragen tot de vermindering van de NH₃-emissie en de realisatie van het plafond in 2010. Het verwerken van mest zal echter ook aanleiding geven tot NH₃-emissie. Hoeveel deze emissie bedraagt, is sterk afhankelijk van de mestverwerkingsinstallatie. Enkel wanneer de NH₃-verliezen bij mestverwerking beperkt blijven tot maximaal 5% van het totaal te verwerken overschot kan de doelstelling van 44.3 kton NH₃ tegen 2010 gerealiseerd worden. De geschatte NH₃ reductie door mestverwerking bedraagt in dat geval 2,5 kton.

Om aan onze Europese verplichtingen te voldoen kan dus slechts een maximaal *verlies van 5% onder de vorm van NH₃ over het volledige mestverwerkingstraject als milieukundig aanvaardbaar beschouwd worden*. Het afbakenen van het 'volledige mestverwerkingstraject' blijft natuurlijk een heikel punt en laat op het eerste gezicht dus niet toe om voor elk afzonderlijk mestverwerkingsinitiatief/-techniek de lat gelijk te leggen. Het moge immers duidelijk zijn dat bijvoorbeeld in een traject 'scheiden – dikke fractie naar compostering – dunne fractie naar biologie' niet aan elk van de 3 stappen een verlies van 5% mag of kan toegestaan worden. Anderzijds moet ook rekening gehouden worden met de reële NH₃-verliezen in elke stap van het traject – niet elke techniek is immers even gevoelig voor NH₃-emissie.

Momenteel is de kennis rond emissies uit mestverwerking echter nog zeer beperkt zodat het bijzonder moeilijk is om de mogelijke NH₃-verliezen van de verschillende mestverwerkingstechnieken in te schatten. Waar nageschakelde technieken zoals zure wassers en katalytische oxidatie (verplicht) toegepast worden (composteren, thermisch drogen, sommige drooginstallaties met stallucht, strippen

van ammoniak, indampen), kan men ervan uitgaan dat de ammoniakuitstoot beneden de 5% zal liggen. Voorwaarde is natuurlijk wel dat een *goede werking van de zure wasser gegarandeerd wordt* (ondermeer door onderhoudscontracten, rendementmetingen...). Hierbij moet trouwens opgemerkt worden dat deze nageschakelde technieken geen lachgas (N₂O) verwijderen! Deze verliezen kunnen dus nog steeds hoog oplopen.

Voor andere mestverwerkingstechnieken zoals scheiden, biologie en drogen met stallucht zonder nabehandeling, zijn de verliezen zowel naar NH₃ als lachgas nog erg onzeker. Drogen met stallucht is vaak een totaalbehandeling en dus geen onderdeel van een traject, zodat hier een verlies van 5% als NH₃ kan toegestaan worden. Scheiden en biologische behandeling daarentegen zijn altijd onderdeel van een traject. De toegelaten NH₃-emissie zal hier dus lager moeten liggen in de orde van 2 à 3 % om de norm van 5% over het volledige traject te vrijwaren. Dit zou een haalbaar verliespercentage moeten zijn voor deze technieken. Wanneer uit prototypekeuringen of andere metingen blijkt dat de NH₃ verliezen hoger liggen dan deze 'toegelaten' percentages, dienen maatregelen genomen te worden om de emissie te beperken.

Wanneer er niet voldoende mestverwerkingsinstallaties in bedrijf worden genomen om de mestoverschotten te verwerken, of wanneer deze er niet in slagen hun emissies voldoende te beperken, zullen de NH₃-emissies ook minder worden gereduceerd. Dit zal dan moeten worden gecompenseerd door extra maatregelen op andere terreinen.

12.3.4.7 Gebiedsgericht beleid

Ammoniak is een pollutant die, in vergelijking met andere verzurende pollutanten, voor een groot deel in de omgeving van de emissiebron neerslaat. Bovendien zal ammoniak steeds meer in de verzuringsproblematiek gaan doorwegen (ammoniak zal in 2010 meer dan 70% van de verzurende deposities uitmaken). In het reductieprogramma werd voor de toekomst dan ook een gebiedsgericht beleid als bijkomende maatregel ter bescherming van de verzuringsgevoelige ecosystemen opgenomen. Ter voorbereiding van dit beleid zijn reeds kaarten van verzuringsgevoelige gebieden gemaakt en is een meetnet voor verzurende depositie opgestart. Een reductiepotentieel van een gebiedsgericht beleid kan momenteel echter nog niet worden bepaald. In eerste instantie is het dan ook belangrijk om via een generiek beleid voor een voldoende daling van de achtergronddeposities te zorgen. Pas wanneer deze voldoende gedaald zijn, neemt de effectiviteit van gebiedsgerichte maatregelen toe.

12.3.5 Wetenschappelijk onderzoek

12.3.5.1 Valideren van de verkorte meetprocedure voor geur- en ammoniakemissies van veestallen

Er bestaat nog steeds onzekerheid rond de NH₃-emissiefactoren van de conventionele en emissiearme staltypes en de invloed van management op de emissie uit een stal. Deze onzekerheden kunnen enkel teruggedrongen worden wanneer voldoende metingen beschikbaar zijn. De meetmethodes die vandaag bestaan om ammoniakemissiefactoren te bepalen zijn echter omslachtig en bijgevolg zeer duur. In opdracht van VLM en AMINAL werd in samenwerking met Universiteit Gent, Universiteit Leuven en het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek een onderzoek opgestart en afgerond betreffende de validatie van een verkorte meetprocedure voor varkens- en pluimveestallen.

Op basis van de meetgegevens uit een vorige onderzoeksopdracht, de nieuwe emissiegegevens gegenereerd tijdens deze opdracht en emissiedata van buitenlandse onderzoeksinstellingen, werd de 'verkorte meetduur' voor **vleesvarkens** in verschillende fases geoptimaliseerd. De methode van de 'verkorte meetduur' houdt in dat met een beperkt aantal NH₃-meetdagen per jaar de ammoniakemissie over het hele jaar bepaald kan worden. Andere relevante parameters zoals bijvoorbeeld ventilatiedebiet, binnentemperatuur, gewicht van de dieren, ... dienen wel over gans het jaar gekend te zijn. Samengevat kan de methode verkorte meetduur op basis van 4 meetdagen per mestrone een inschatting geven van de ammoniakemissie tijdens één mestrone. Rekening houdende met 3 mestrondes per jaar en de leegstand tussen twee mestrondes, kan de ammoniakemissie met een nauwkeurigheid van $\pm 10\%$ op jaarbasis ingeschat worden met 15 meetdagen.

Om de verdere ontwikkeling van de verkorte meetduur voor **andere varkenscategorieën** (biggenopfok, kraamhokken, gaste- en dragende zeugen) en voor **pluimveestallen** (leghennen en vleeskippen) te ondersteunen werd een mobiele meetploeg uitgebouwd. Deze heeft volgens de klassieke, onverkorte meetduur emissiemetingen uitgevoerd in verschillende bedrijven. In een eerste gesloten varkensbedrijf waar gebruik gemaakt werd van brijvoeding, werd de NH₃ emissie gemeten in de zeugenstal, 2 afdelingen met kraamhokken, 2 biggenafdelingen en 1 vleesvarkenscompartiment. In een tweede gesloten varkensbedrijf werd eveneens een zeugenstal, 2 afdelingen met kraamhokken, 1 biggenafdeling en 1 vleesvarkenscompartiment gemeten. In een vleeskuikenstal werd gedurende in totaal 6 opfokrondes in 2 compartimenten de NH₃-emissie gemeten. In een leghennenstal werd in 4 verschillende compartimenten (1 uitgerust met de klassieke batterij, 2 uitgerust met verrijkte kooien en 1 voliëresysteem) gemeten. Tijdens het uitvoeren van de metingen werd duidelijk dat het bepalen van de ammoniakemissie van een stal op een praktijkbedrijf geen eenvoudige zaak is. Zowel problemen bij het meten van de NH₃-concentratie als bij het continue registreren en verzamelen van andere gegevens (zoals ventilatiegegevens, diergewicht, management, ...) bemoeilijken het bepalen van de NH₃-emissie.

De verkorte meetduur voor andere varkenscategorieën (biggenopfok, kraamhokken, gaste- en dragende zeugen) en voor pluimveestallen (leghennen, vleeskippen en moederdieren) werd verder uitgewerkt. Voor **zeugenstallen**, **kraamhokken** en **biggenstallen** kan de jaarlijkse NH₃-emissie ingeschat worden uitgaande van 1 meetdag per 14 dagen met een nauwkeurigheid van $\pm 10\%$ voor zeugenstallen, $\pm 15\%$ voor biggenstallen en $\pm 13\%$ voor kraamhokken. Ook voor **vleeskippen** is de methode 'verkorte meetduur' inzetbaar. Op basis van 12 meetdagen op jaarbasis, gekozen op basis van vooraf gedefinieerde criteria, kan een schatting van de ammoniakemissie gebeuren met een nauwkeurigheid van $\pm 15\%$. Noch op basis van de data verkregen tijdens de meetcampagnes, noch op basis van meetresultaten verkregen van buitenlandse instituten konden met voldoende nauwkeurigheid conclusies getrokken worden over de toepassing van de methode verkorte meetduur bij **legkippen**. Wel bleek uit een kwalitatief onderzoek van de data de relatief grote invloed van het afdraaien van de mestband op de NH₃-emissie bij legkippenstallen.

Ter vergelijking wordt in Tabel 93 de klassieke meetduur naast de verkorte meetduur, zoals bepaald in dit project, geplaatst.

Tabel 93. Klassieke meetduur (continue meting gedurende de volledige vermelde periode) en verkorte meetduur (aantal meetdagen op jaarbasis).

Diercategorie	Klassieke meetduur	Verkorte meetduur	
		Frequentie	meetdagen/jaar
Varkens			
<i>Biggenopfok</i>	2 opfokperioden (1 in de zomer)	1 meetdag per 14 dagen	26
<i>Kraamzeugen</i>	2 kraamperioden (1 in de zomer)	1 meetdag per 14 dagen	26
<i>Guste & dragende zeugen</i>	2 perioden (1 in de zomer)	1 meetdag per 14 dagen	26
<i>Vleesvarkens</i>	2 mestronden (1 in de zomer)	specifiek	15
Pluimvee			
<i>Leghennen</i>	2 perioden van 2 maanden (1 in de zomer)		-
<i>Vleeskuikens</i>	2 mestronden (1 in de zomer)	specifiek	12

Het project omvatte naast een 'Ammoniak'-luik ook een belangrijk 'Geur'-luik. Hierin werden vier doelstellingen gerealiseerd:

- Op basis van olfactometrische metingen uitgevoerd bij 6 gesloten varkensbedrijven en 6 mestvarkensbedrijven werden geuremissiefactoren en vleesvarkensplaatsfactoren opgesteld voor vleesvarkens, biggen, kraamzeugen en guste & dragende zeugen.
- Daarnaast werden er twee types afstandsgrafieken voor vleesvarkens (gehouden in traditionele stallen) opgesteld. Het eerste type afstandsgrafiek vereist het uitvoeren van snuffelmetingen om de afstand te bepalen waarbinnen een bepaald percentage van de tijd een bepaalde geurconcentratie overschreden wordt. Het tweede type afstandsgrafiek, opgesteld op basis van olfactometrische metingen, heeft als voordeel dat enkel op basis van het aantal dieren de afstanden kunnen bepaald worden.
- Aan de hand van deze grafieken werden de huidige afstandsregels geldig volgens VLAREM II geëvalueerd. Het gebruik van deze grafieken gaf aanleiding tot afstanden die groter zijn dan de afstanden die momenteel geldig zijn in VLAREM II. Het gebruik van de vleesvarkensplaatsfactoren uit het huidig project gaf aanleiding tot een aantal vleesvarkensplaatsen dat gemiddeld 10% hoger ligt dan het aantal vleesvarkensplaatsen berekend volgens VLAREM II.
- De invloed van verschillende managementfactoren op de geuremissie werd nagegaan aan de hand van een literatuuroverzicht. Uit metingen uitgevoerd op een praktijkbedrijf bleek tevens dat bij mestverblijftijden van meer dan 3 maanden er negatieve effecten te verwachten zijn naar geuremissie.

12.3.5.2 Emissiearme aanwending: ontwikkeling van een meetprocedure, evaluatie van emissiearme aanwendingstechnieken en opstellen van een beoordelingsrichtlijn

Emissiearme aanwending van mengmest is één van de belangrijkste pijlers van het ammoniakreductiebeleid. Het is dan ook belangrijk om de doeltreffendheid en de efficiëntie van verschillende emissiearme aanwendingstechnieken in het reduceren van de NH₃-emissie zo correct mogelijk te kunnen inschatten. Daarvoor is het belangrijk dat de emissies bij veldomstandigheden gemeten worden.

Van 1 november 2002 tot 31 augustus 2004 heeft er in samenwerking met het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CLO) een onderzoeksproject gelopen waarbij emissiearme aanwendingstechnieken via praktijkonderzoek geëvalueerd werden. Tijdens het project werden verschillende deelprojecten gerealiseerd :

- *Meetmethode:* In eerste instantie werd een meetmethode (micrometereologische massabalansmethode) ontwikkeld die in staat is om op een eenvoudige, goedkope en nauwkeurige wijze de NH₃-emissiemetingen onder veldomstandigheden uit te voeren. Verder werd getracht om deze methode te ijken en te valideren (a.d.h.v. een testopstelling werd de captatie-efficiëntie van de meetopstelling nagegaan) zodat het mogelijk wordt om afzonderlijke veldproeven onderling te vergelijken. De uitgevoerde proeven hebben niet geleid tot een volwaardige validatie. Wel kon de invloed van het klimaat (windsnelheid en temperatuur) op de resultaten vastgesteld worden.
- *Veldproeven:* In totaal werd tijdens 20 veldproeven met telkens drie objecten (vb. veld 1 breedwerpig uitrijden – veld 2 zode-injector – veld 3 sleufkouter) de NH₃-emissie gemeten. Er werden metingen uitgevoerd met verschillende apparatuur (sleufkouter, zode-injector, sleepslang en breedwerpig), bij verschillende graslengte, met verschillende dosis en bij verschillende transversale verdeling van de machine. Een ‘slecht werkende’ machine werd op die manier gesimuleerd.
- *Kwantificering van de ammoniakemissies:* Op basis van de veldproeven werden criteria (machine gerelateerde en niet-machine gerelateerde) weerhouden die bepalend zijn voor het reductiepotentieel van emissiearme aanwendingstechnieken en werd de ammoniakemissie onder verschillende omstandigheden (graslengte, dosis, afstelling van de machine) en voor verschillende aanwendingstechnieken (sleufkouter, zode-injector, sleepslang en breedwerpig) gekwantificeerd. Uit de proeven blijkt dat de gemeten verschillen tussen de geteste types machines niet zo groot zijn. Voor een zodenbemester wordt een gemiddelde reductie van 62% bekomen. De gemiddelde reductie voor de sleufkouterbemester bedraagt 57%, bij de sleepslangbemester bedraagt de reductie gemiddeld 55%.
- *Technische parameters:* Om de invloed van de instelling van de machine op het spreidingsresultaat en de emissie te kunnen beoordelen werd de transversale en longitudinale verdeling van elke machine bepaald.
- *Beoordelingsrichtlijn:* Er werd aan de hand van de resultaten van de uitgevoerde veldproeven een beoordelingsrichtlijn voor emissiearme aanwendingstechnieken opgesteld die moet toelaten nieuw ontwikkelde systemen op hun reductiepotentieel te beoordelen.

Nieuwsbrief: Tijdens het project werden 3 nieuwsbrieven opgesteld om resultaten en aanbevelingen bekend te maken aan constructeurs van landbouwmachines, landbouworganisaties en geïnteresseerde landbouwers.

13. Mestbeleid en de Nitraatrichtlijn

13.1 Vierjaarlijks rapport in het kader van de nitraatrichtlijn

13.1.1 Achtergrond en procedure

De Nitraatrichtlijn bepaalt in artikel 10 dat de lidstaten vierjaarlijks rapporteren over volgende onderwerpen:

- een uiteenzetting over het gevoerde preventieve beleid;
- kaarten met de aanduiding van kwetsbare zones;
- overzicht van de controleresultaten;
- overzicht van de actieprogramma's;
- prognoses op basis van de maatregelen.

Het laatste rapport moest worden opgesteld volgens de aanwijzingen van de EC en moest ingediend worden bij de Europese Commissie vóór eind juni 2004 en betrof de periode 2000-2003. Voor België werden afzonderlijke rapporten ingediend door de gewesten. Vlaanderen heeft zijn rapport opgestuurd naar de Europese Commissie begin Juli 2004. Bij het afsluiten van dit rapport (15 september 2004) hadden nog niet alle lidstaten dit rapport ingediend. De Europese Commissie moet een evaluatierapport schrijven, betreffende de rapporten van de EU-15, binnen de 6 maanden na het indienen van deze rapporten door de 15 lidstaten. De 10 nieuwe lidstaten moesten dit nog niet doen.

De volgende diensten leverden een bijdrage bij de totstandkoming van het laatste vierjaarlijks rapport: de VLM, de VMM, AMINAL afdeling Water en AMINAL afdeling Land. De Minister voor Leefmilieu, landbouw en Ontwikkelingssamenwerking gaf de opdracht voor de opmaak van dit rapport onder de coördinatie van de VLM.

13.1.2 Inhoud van het rapport

Heel wat van de elementen uit het vierjaarlijks rapport komen ook aan bod in dit voortgangsrapport Mestbank 2004. Vandaar worden enkel de grote lijnen toegelicht. In de richtlijnen van de EC, voor het maken van het vierjaarlijks rapport, moet er onderscheid gemaakt worden tussen de Code van Goede Landbouwpraktijk en de actieprogramma's in de kwetsbare gebieden, terwijl in Vlaanderen beide ingebed zijn, voornamelijk in het meststoffendecreet en in mindere mate in het VLAREM-besluit. Vandaar dat dit onderscheid in het vierjaarlijks rapport wat onwennig en kunstmatig overkomt voor mensen die de nutriëntenregelgeving in Vlaanderen goed kennen.

Een eerste deel van het rapport bespreekt de monitoring acties die werden genomen om de kwetsbare zones opnieuw aan te duiden en de resultaten hiervan, zowel voor oppervlakte- als grondwater.

Een tweede deel handelt over de afbakening van de kwetsbare zones 'water' op basis van de 3 criteria uit de nitraatrichtlijn : Oppervlaktewater- , Grondwater- en eutrofiëringcriterium. Hierbij werd ingegaan op de afbakening van de kwetsbare zones water zoals bepaald in het besluit van de Vlaamse Regering van 14 juni 2002. De verschillende kaarten werden in bijlage meegestuurd.

Deel 3 beschrijft op welke wijze het Vlaamse Gewest via het opmaken van een Code van Goede Landbouwpraktijk en de implementatie van sommige maatregelen uit deze code in het Meststoffendecreet¹ of het VLAREM-besluit, als generieke regelgeving voor het volledige Vlaamse grondgebied, de evolutie van waterkwaliteit en de uitstoot van nutriënten heeft aangepakt. Deze implementatie behelst onder meer (niet limitatieve lijst) :

- De toegelaten uitrijperiodes van dierlijke en andere meststoffen
- Het verbod van opbrengen van dierlijke, andere en N uit chemische meststoffen op drassige, ondergelopen, bevroren of met sneeuw bedekt land.
- De voorwaarden voor het op of in de bodem brengen van een meststof in de nabijheid van waterlopen
- De bemestingsnormen
- De emissiearme aanwending van meststoffen
- Opslagcapaciteit voor dierlijke mest

Het derde deel beschrijft tevens een aantal voorlichtingsinstrumenten en stimulerende maatregelen, welke beogen de landbouwers te overtuigen hun bemestingspraktijken bij te sturen met het oog op de reductie van de uitstoot van nutriënten naar de omgeving.

Deel 4 beschrijft op welke wijze de veranderingen van het Meststoffendecreet in Vlaanderen actieprogramma's hebben ingesteld om de verdere verontreiniging van de wateren met nitraat te voorkomen in de kwetsbare zones. Er wordt hierin gesteld dat de bepalingen van de actieprogramma's strengere maatregelen opleggen in de kwetsbare zones water (oa. strengere bemestingsnormen en uitrijbepalingen van meststoffen) dan de generieke regeling die in Vlaanderen ingesteld werd met hetzelfde doel. Ook het driesporenbeleid werd toegelicht.

In een vijfde deel beschrijft hoe Vlaanderen de opvolging van de Code van Goede Landbouwpraktijk en actieprogramma's uitvoert, door de controleacties van de Mestbank. Verder beschrijft dit deel van het rapport de impact van de actieprogramma's zoals de daling van de nutriëntenbalans op Vlaams niveau, het gebruik door de landbouwers van mestanalyses en de wijze waarop overschotbedrijven hun mest afzetten.

In een zesde deel werd verwacht de voorspellingen van de waterkwaliteit weer te geven. Wat het oppervlaktewater betreft werd er verwezen naar het modelleringwerk hieromtrent uitgevoerd door de VMM via hun SENTWA-model. Wat het grondwatermeetnet betreft konden geen trends omtrent de evolutie worden afgeleid.

In het vierjaarlijks rapport werd de rol van het meststoffendecreet als volgt omschreven :

'Het meststoffendecreet voorziet in de mogelijkheid om op basis van de resultaten van de meetcampagnes de afbakening van de kwetsbare zones "water" in het kader van de Nitratrichtlijn periodiek te herzien en actieprogramma's in uitvoering te brengen. In haar huidige vorm voorziet het Meststoffendecreet in een verplichte toepassing van de principes van de Code van Goede Landbouwpraktijk voor het ganse Vlaamse gewest en in verdergaande actieprogramma's in "de kwetsbare zones water in het kader van de Nitratrichtlijn".

¹ Meststoffendecreet = Decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het Leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen

13.2 De lopende EU-inbreukprocedure tegen België voor het niet naleven van de nitraatrichtlijn¹³

13.2.1 Situering

Bij verzoekschrift van 21 mei 2003 werd de lidstaat België door de Commissie gedagvaard voor het Hof van Justitie te Luxemburg wegens de onbehoorlijke omzetting en toepassing van een aantal artikelen van de nitraatrichtlijn (richtlijn 91/676/EEG). De procedure viseert zowel het Vlaams als het Waals Gewest. De procedure is gekend onder nummer C-221/03.

Op datum van afsluiten van dit rapport was de gerechtelijke procedure nog volop bezig. Uitspraak wordt verwacht in de loop van 2005.

13.2.2 Verloop van de procedure

Het beroep van de Commissie is gebaseerd op artikel 226 van het EG-verdrag. Deze procedure heeft betrekking op elke niet-naleving door een Lidstaat van een verdragsartikel of de gebrekkige of de niet-behoorlijke uitvoering van een richtlijn.

Dergelijke procedure bestaat uit twee fasen: een zogenaamde precontentieuze fase en een gerechtelijke fase. De eerste fase is de (verplichte) procedure tot vóór de dagvaarding voor het Hof. Ze bestaat meestal uit een schriftelijk vooronderzoek en vervolgens (verplicht) een ingebrekestelling (eerste verwittiging) en een met 'reden omkleed advies' (tweede verwittiging). Telkens krijgt de betrokken regering de kans om te repliceren op de opmerkingen van de Commissie. Wanneer de Commissie na de reactie van de Lidstaat op het met redenen omkleed advies van oordeel blijft dat er van een schending sprake is, brengt zij de zaak voor het Hof. De Commissie is echter niet aan termijnen gebonden.

In het geval van de uitvoering van de nitraatrichtlijn door België is de precontentieuze procedure in feite opgestart in 1995. De procedure verliep nogal gecompliceerd aangezien in de loop van de jaren het Vlaams mestbeleid en de wetgeving ter zake voortdurend in ontwikkeling was en soms aanzienlijk werd bijgestuurd. Een hele reeks aanvullende reacties van het Vlaams gewest werden toegestuurd en in overweging genomen door de Commissie. Wel bleven grosso modo de, naar de mening van de Commissie geschonden, bepalingen van de nitraatrichtlijn steeds dezelfde (de zaak werd aanvankelijk in twee delen gesplitst zonder duidelijke reden; in de procedure voor het Hof zijn beide precontentieuze procedures samengebracht).

De tweede fase is de gerechtelijke fase. Het is in elk geval zo dat het Hof in principe enkel rekening dient te houden met de toestand in de lidstaat op het ogenblik van het met redenen omkleed advies. In de Belgische zaak is dat 9 november 1999. In de praktijk, zoals ook het geval is in deze zaak, zal de Commissie en het Hof zich wel buigen over latere maatregelen in casu bijvoorbeeld inzake de aanvullende kwetsbare zones beslist op 14 juni 2002 (zie verder).

Het feit dat in de loop van 1997 klacht werd ingediend tegen het toenmalige MAP heeft klaarblijkelijk geen betekenisvolle rol gespeeld in het tempo en de omvang van de procedure. Het gaat

¹³ Met medewerking van AMINAL Europa en Milieu

hoofdzakelijk om een ambtshalve gevormd dossier, dat past in de reeks van inbreukprocedures op grond van artikel 226 van het EG-verdrag wegens gebrekkige uitvoering van de nitraatrichtlijn. In dat verband werden reeds veroordelingsarresten tegen acht lidstaten uitgesproken (Spanje, Italië, Groot-Brittannië, Luxemburg, Duitsland, Ierland, Frankrijk en Nederland).

13.2.3 Gevolgen van een arrest

Het Hof spreekt zich uit over de ontvankelijkheid en de gegrondheid van de bezwaren van de Commissie. In geval van veroordeling is er sprake van een declaratoir arrest m.a.w. het stelt op bindende wijze en zonder meer vast dat er een schending is. Het arrest kan uit zichzelf geen maatregelen opleggen, bepaalt niet dat een nationale maatregel ongeldig of vernietigd is en legt geen uitvoeringstermijn vast.

Luidens het EG-verdrag moet een veroordeelde Lidstaat onverwijld maatregelen nemen om de schending ongedaan te maken en zich conformeren aan het arrest. Het feit dat de Lidstaat daarin in gebreke blijft is opnieuw het voorwerp van een niet-nakomingsprocedure volgens het EG-verdrag (dit maal op grond van artikel 228).

De procedure op grond van artikel 228 van het EG-verdrag verloopt nagenoeg op dezelfde wijze als de procedure van artikel 226 (zie 13.2.2 met een precontentieuze en gerechtelijke fase). Echter op één punt is er een aanzienlijk verschil. In een tweede hofprocedure kan de Commissie aan het Hof vragen om ook een forfaitaire boete of een dwangsom op te leggen. In voorkomend geval geldt de dwangsom voor de duur dat de Lidstaat het (tweede) arrest niet uitvoert. De hoogte van het bedrag hangt af van verschillende parameters en factoren, die per lidstaat verschillen. De Commissie hanteert minimum- en maximumbedragen per jaarbasis. Volgens rechtspraak kunnen de berekeningen wel van geval tot geval gemoduleerd worden. Herzieningen van formules in de loop van de tijd zijn steeds mogelijk. België kende nog geen enkel geval van een hofprocedure op grond van artikel 228. Naar verluidt zou de huidige berekening van een dwangsom in geval van de allerswaarste aannames kunnen oplopen tot rond 170.000 euro per dag.

Daarnaast dient aangestipt te worden dat in een procedure op grond van artikel 228 het eerste debat over de schending zelf niet meer heropend kan worden. Het gaat dan immers enkel over de niet-uitvoering van het arrest. In de Belgische zaak valt een eventueel tweede arrest niet te verwachten vóór einde 2008.

Het is ook niet geheel uitgesloten dat reeds vanaf een eerste arrest van het Hof er aanleiding bestaat tot geschillen voor Belgische rechtbanken. Dit kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van een buiten toepassingverklaring van de met de nitraatrichtlijn strijdige Vlaamse wetgeving of bepaalde schadeclaims. Dit is eerder een theoretisch gevolg aangezien de nitraatrichtlijn in dat opzicht wellicht geen voldoende duidelijke rechtsnormen heeft bepaald.

13.2.4 Inhoudelijke bezwaren van de Commissie

13.2.4.1 **Inleiding**

De bezwaren tegen het Vlaams beleid en de regelgeving inzake mest vallen uitéén in twee grote delen.

Ten eerste werd de voorgeschreven procedure en de criteria voor de aanduiding van kwetsbare zones niet gevolgd. Ten tweede werden in zowel de Code van Goede Landbouwpraktijk (CGLP), in het Vlaams actieprogramma als in de rapportering lacunes vastgesteld.

13.2.4.2 Kwetsbare zones

Aangaande de kwetsbare zones bestaat de grootste controverse.

In dat verband merkt de Commissie vooreerst op dat, in de toestand van vóór 14 juni 2002, er geen sprake was van een aanwijzing van verontreinigde wateren of wateren die dreigen verontreinigd te worden. Dat is wel impliciet gebeurd na 14 juni 2002 alhoewel de methodiek, die aan de grondslag van de bijkomende aanwijzing heeft gelegen, bepaalde onaanvaardbare punten bevat. Zo zijn bijvoorbeeld de uitsluiting van gemengde verontreinigingsbronnen, de gehanteerde 95 percentiel-regel gegroepeerd per hydrografische zone en het gehanteerde fosforcriterium niet verenigbaar met de criteria van de richtlijn. Het MAP-meetnet voor oppervlaktewater dekt niet alle hydrografische zones en er is lange tijd een onvoldoende meetnet voor grondwater geweest.

De Commissie stelt vervolgens dat de eigenlijke aanduiding van kwetsbare zones onvoldoende is.

De kwetsbare zones afgebakend volgens het MAP I en MAP II (vóór aanvulling) zijn alvast op zich te beperkend en de gehanteerde criteria zijn niet verenigbaar met deze van de richtlijn. Het feit dat aanvullende zones bij besluit van 14 juni 2002 werden aangewezen, komt, wegens voormelde kritische opmerkingen inzake methodiek, onvoldoende tegemoet aan de kritiek. Ook de aanduiding per perceel beantwoordt niet aan de voorschriften van de richtlijn.

Het Vlaams gewest gaat volgens de Commissie voorbij aan het feit dat een correcte aanduiding van kwetsbare zones inhoudt dat:

- ook met elke dreigende vervuiling (bekeken zowel als overschrijding van de normen meer in het bijzonder bepaald in de drinkwaterlichtlijn als een vorm van eutrofiëring) wordt rekening gehouden en
- dat alle zones waar intensieve landbouw aanzienlijk bijdraagt tot de waterverontreiniging als kwetsbare zone moeten aangewezen worden.

Bovendien bestaan er, volgens de Commissie andere bronnen die de aanzienlijke verontreinigingsgraad vanuit de agrarische sector bevestigen, niet in het minst de bijdrage aan de eutrofiëring van de Noordzee (hun 'eigen bronnen' en correspondentie van het Vlaams gewest, OSPAR-documenten, ...). Hieruit kan geconcludeerd worden dat volgens de Commissie de facto het gehele grondgebied van België als kwetsbare zone moest aangewezen worden.

13.2.4.3 Code goede landbouwpraktijk

Naar oordeel van de Commissie is de Vlaamse CGLP op een aantal technische punten niet volledig in overeenstemming met de richtlijn. Het gaat om het volgende:

- *Uitrijperiode*

De Commissie bekritiseert de uitzondering voor chemische mest op overdekte gronden en de uitzondering voor bepaalde meststoffen met beperkte vrijstelling N;

- *Bemesting op hellingen*

De regeling is hier onbestaande en alleszins niet geheel ondubbelzinnig;

- *Bemesting op drassige, overstroomde, bevroren en met sneeuw bedekte gronden*

De regeling zou slechts betrekking hebben op akkerbouwpercelen;

- *Bemesting nabij waterlopen*

De grens van 5 meter is onvoldoende.

- *Aanvullende maatregelen*

Het Vlaams gewest heeft in dat verband gesteld dat de opmerkingen van de Commissie niet gefundeerd of relevant zijn in het licht van de doelstelling van de richtlijn en dat in bepaalde gevallen er ondertussen reeds een aangepaste regelgeving uitgevaardigd werd.

13.2.4.4 Het Vlaams Actieprogramma

Wat het Vlaams actieprogramma betreft stelt de Commissie vooreerst vast dat het niet op alle kwetsbare zones van toepassing is en dat er een ongerechtvaardigd verschil inzake toepassingsregime in de verschillende categorieën kwetsbare zones wordt ingevoerd. In ieder geval is niet duidelijk te bepalen welke kwetsbare zones wel of niet als kwetsbaar in de zin van de nitraatrichtlijn zijn te beschouwen

Het actieprogramma (d.i. in feite de ganse mestwetgeving voor zover van toepassing op kwetsbare zones) bevat een aantal onnauwkeurigheden:

- *Uitrijregeling*

De Commissie bekritiseert de uitzondering voor stalmest, die blijkbaar ook geldt voor de kwetsbare zones;

- *Opslagcapaciteit voor vaste mest*

De Vlaams regeling inzake opslagcapaciteit (Vlaem II) geldt slechts voor vloeibare mest. De bepalingen in de Vlaamse wetgeving inzake toezicht op verwijdering van vaste mest zijn niet in overeenstemming met de bepalingen van de richtlijn;

- *Mestbeperkingen in functie van de karakteristieken van de kwetsbare zones*

Het Vlaams gewest heeft onvoldoende duidelijk aangetoond dat met reële verliezen in de bodem rekening werd gehouden;

- *Maximumlimiet van 170 kg N per ha*

In de kwetsbare zones behalve deze van de categorie 'water' geldt niet overal de limiet van de richtlijn, niettegenstaande geen derogatie werd aangevraagd of werd toegestaan.

13.2.4.5 Overige

Tot slot stelt de Commissie dat het niet uit te sluiten valt dat verdergaande maatregelen dan deze voorgeschreven in de nitraatrichtlijn nodig zijn om in Vlaanderen de doelstelling van de richtlijn te behalen. Zij is van oordeel dat haar stelling niet in concreto moet aangetoond worden aangezien de

door de richtlijn voorgeschreven bepalingen zelf van het actieprogramma nog niet correct werden geïmplementeerd.

Het Vlaams gewest repliceert dat de gehele mestwetgeving voor gans het grondgebied op dwingende wijze de maatregelen beschreven in de nitraatrichtlijn oplegt. Voor de kwetsbare zones andere dan deze van de categorie 'water' gelden normen die zelfs verder gaan dan sommige bepalingen van de richtlijn. Voorts geldt ook hier dat de opmerkingen van de Commissie niet gefundeerd of relevant zijn in het licht van de doelstelling van de richtlijn. Bovendien werd in bepaalde gevallen ondertussen reeds een aangepaste regelgeving uitgevaardigd.

13.2.4.6 Onvolledige rapportering

De hofprocedure viseert ook de eerste (verplicht) vierjaarlijkse rapportering (strikt bekeken over de periode 1996-2000). Het rapport en de latere correspondentie dienaangaande toont volgens de Commissie volgende lacunes aan:

- Er is geen overzichtskaart beschikbaar met de aanwijzing van verontreinigde wateren of wateren die dreigen verontreinigd te worden; enkel een kaart van de kwetsbare zones werd bezorgd;
- Tot juni 2002 werd er geen mededeling gedaan van het overzicht van de controleresultaten van de metingen in de oppervlakte- en grondwatermeetstations. Er is daarenboven onvoldoende gerapporteerd over de overwegingen die hebben geleid tot de aanduiding van kwetsbare zones en tot de eventuele (vierjaarlijkse) herziening of aanvulling ervan; de aanduiding in juni 2002 is, zoals eerder gesteld, niet volledig conform de criteria en over de eutrofiëring werd dienaangaande helemaal niets medegedeeld;
- Tot op heden werd geen volledig overzicht bezorgd van de resultaten inzake de monitoring van de actieprogramma's; hoogstens werd enkel een evaluatie inzake de toestand van de oppervlaktewateren medegedeeld;
- Tot op heden werd niet in voldoende mate gerapporteerd over de verwachtingen omtrent de vermoedelijke tijdschaal van de effecten als gevolg van de genomen maatregelen in het kader van het actieprogramma.

DEEL 2 : De aanbevelingen van de stuurgroep bij het voortgangsrapport Mestbank 2004

1. Toelichting

Op basis van de vaststellingen uit de eerste 13 hoofdstukken van het voortgangsrapport, gemaakt door de Mestbank, werden een aantal aanbevelingen geformuleerd door de stuurgroepleden Vlaamse Mestproblematiek. Deze aanbevelingen hebben zowel betrekking op concrete acties of maatregelen binnen het bestaande wettelijke kader, als op elementen op langere termijn die zinvol kunnen zijn bij de visievorming en de bespreking van voorstellen voor een nieuw Mestactieplan (MAP 3).

Bij elke aanbeveling werd door de aanwezige stuurgroepleden gestemd. Op het moment van de stemming waren 9 van de 16 stemgerechtigde stuurgroepleden aanwezig : 4 leden van de landbouwsector, 3 leden van de natuur- en milieubeweging en 2 leden van de wetenschappelijke delegatie. De mogelijke resultaten bij elke aanbeveling waren:

1. unanimitéit
2. meerderheid
3. meerderheid en met de formulering van een minderheidsstandpunt

Het resultaat van de stemming wordt weergegeven per aanbeveling.

De geformuleerde minderheidsstandpunten en de bijhorende toelichting geven alleen de eigen visie en interpretatie weer van de indieners van het minderheidsstandpunt.

2. Aanbevelingen

2.1 Algemene aanbevelingen van de Stuurgroep naar het beleid

2.1.1 Timing en inhoud van het voortgangsrapport

Aanbeveling nr. 1 (6 voor, 3 tegen (ABS, BB))

De Stuurgroep adviseert om de timing van het jaarlijks voortgangsrapport als volgt aan te passen zodat er meer ruimte is om bepaalde vaststellingen grondiger te analyseren. Hiervoor moet wel het mestdecreet aangepast worden.

- Het voortgangsrapport van de Mestbank dient uiterlijk 15 oktober voorgelegd te worden aan de Stuurgroep.
- De Stuurgroep brengt uiterlijk 2 maand na de voorstelling van het voortgangsrapport een advies uit over het rapport.

Het advies met aanbevelingen wordt samen met het voortgangsrapport overgemaakt aan de bevoegde minister.

Minderheidsstandpunt vanuit ABS en BB (3 stemmen voor : BB, ABS ; 3 stemmen tégen : milieu- en natuur beweging ; 3 onthoudingen : VAC, wetenschappelijke delegatie)

Er dient in de bewoordingen van het voorstel een punt tussengevoegd als volgt:

- een omstandig verslag van de voorlegging aan de Stuurgroep dient als bijlage toegevoegd aan het voortgangsrapport

Toelichting bij aanbeveling (onderschreven door de meerderheid)

Het Voortgangsrapport wordt jaarlijks opgemaakt door de Mestbank en moet uiterlijk op 15 september voorgelegd worden aan de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek, volgens de huidige decretale bepalingen. De verplichte onderdelen van het voortgangsrapport hebben vooral betrekking op rapportering omtrent mestverwerking en nutriëntenhalte.

Vanuit de Mestbank wordt echter getracht om een globale stand van zaken omtrent de mestproblematiek weer te geven in het voortgangsrapport. Vermits de aangiftegegevens met betrekking tot het voorgaande productiejaar echter pas volledig gevalideerd zijn tegen eind augustus, is er onvoldoende tijd om bepaalde vaststellingen grondiger te analyseren.

Een alternatief om de analyses uit te voeren op basis van een eerder productiejaar, is niet aangewezen omdat de informatie niet actueel genoeg meer is en er zich wellicht nieuwe evoluties voorgedaan hebben. Vanuit de Stuurgroep wordt dit als een gemis aangevoeld.

Toelichting bij het minderheidsstandpunt vanwege ABS en BB

Het voortgangsrapport is een publiek document opgemaakt door de administratie. Voorstellen van wijzigingen omwille van gegronde opmerkingen of toevoegingen, gemaakt door de Stuurgroep of leden van de Stuurgroep, kunnen door de Mestbank éézijdig geweerd worden, hetgeen in de voorgaande rapporten 2002, 2003 en 2004 duidelijk gebleken is. De verslagen van de Stuurgroep waarin de bespreking van de voorlegging vervat zitten, zijn echter geen publiek document. Zodoende kan de lezer zich niet informeren over de appreciatie van de Stuurgroep en zijn leden het 'voorgelegde' voortgangsrapport.

Teneinde de procedure van 'voorlegging' te vervolledigen dient een verslag van de bespreking goedgekeurd door de Stuurgroep, als bijlage te worden toegevoegd. Enkel onder voorwaarde van deze aanvulling aan het bovenvermelde voorstel kan ABS en BB akkoord gaan met deze aanbeveling

Nota vanwege de VLM bij de toelichting bij het minderheidsstandpunt.

Hoewel dit niet voorzien is in het mestdecreet biedt de VLM-Mestbank steeds de mogelijkheid aan de stuurgroepleden om opmerkingen te formuleren en bijkomende gegevens te vragen, om op te nemen in het rapport. Uit de voorbije jaren is duidelijk gebleken dat de Mestbank, in de mate van het mogelijke, hierop ingaat. Indien de gegevens niet beschikbaar zijn of pas in een latere fase beschikbaar worden (na afronding van het rapport) worden deze om evidente redenen niet opgenomen in het rapport. Bepaalde opmerkingen die niet weerhouden zijn komen als dusdanig niet tot uiting in het voortgangsrapport. Stellen dat door de Mestbank bepaalde toevoegingen éézijdig geweerd worden, is bijgevolg niet correct.

Bovendien moet gesteld worden dat de verslagen van de Stuurgroep eveneens publieke documenten zijn. De bemerking dat de stuurgroepverslagen geen publieke documenten zijn en de lezer zich niet kan informeren, klopt bijgevolg niet.

2.1.2 Het voortgangsrapport en beleidsevaluatie

Aanbeveling nr. 2 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep stelt voor om aanvullend aan het voortgangsrapport, 4-jaarlijks een beleidsevaluatierapport op te maken, aansluitend op de rapportering naar Europa in het kader van de Nitraatrichtlijn. Het is wenselijk dat de eerste evaluatie plaatsvindt in 2005. Er wordt hierbij optimaal gebruik gemaakt van de bestaande beleidsevaluatie- en rapporteringsinstrumenten (zoals MIRA-BE).

Hierbij moet o.a. via een kosten-baten analyse onderzocht worden welke sporen/ maatregelen het meest succesvol / efficiënt zijn en/of in welke verhoudingen er in de 3 sporen geïnvesteerd moet worden met als output het behalen van de milieudoelstellingen.

Met dezelfde milieudoelstellingen voor ogen kan nagegaan worden welke instrumenten dan best scoren op economisch, ecologisch en sociaal vlak. Op basis van deze kosten-baten analyse kunnen er verantwoorde keuzes gemaakt worden. Bovendien kan aan de hand van een dergelijke analyse verder nagedacht worden over eventuele nieuwe sporen, het anders aanpakken van bepaalde sporen of het opzetten van samenwerkingsverbanden om bepaalde doelstellingen te bereiken.

Toelichting

Het advies van de Stuurgroep op het voortgangsrapport moet volgens het mestdecreet een antwoord geven op volgende vraag "Welke oplossingsgerichte maatregelen moeten in grotere mate gestimuleerd worden en welk onderzoek is hiervoor noodzakelijk". Dit advies kan een basis vormen voor een diepgaander analyse.

Voor het uitvoeren van beleidsevaluatie, is het aangewezen dat minstens om de 4 jaar een grondige evaluatie van het mestbeleid uitgevoerd wordt en in het bijzonder een evaluatie van de verschillende instrumenten met inbegrip van een kosten-baten analyse van de ingezette instrumenten. Deze evaluatie sluit bij voorkeur aan op de vierjaarlijkse rapportering in het kader van de nitraatrichtlijn. De laatste rapportering dateert van juni 2004, zodat bij voorkeur in 2005 een grondige evaluatie van het mestbeleid gebeurt.

Deze 4-jaarlijkse evaluatie sluit echter niet uit dat er tussentijds bijsturingen van het mestbeleid noodzakelijk zijn. De aanbevelingen van het voortgangsrapport kunnen hiertoe het instrument zijn.

2.1.3 Afstemming met andere rapporteringen

Aanbeveling nr. 3 (unaniem standpunt)

In het algemeen pleit de Stuurgroep voor een betere afstemming van de rapporteringsinstrumenten zodat minstens de indicatoren en kengetallen vergelijkbaar zijn.

Toelichting

Er zijn meerdere bronnen, meerdere rapporten en tal van cijfergegevens beschikbaar. Deze rapporten zijn echter niet steeds op dezelfde basisgegevens of uitgangspunten gebaseerd, waardoor er discussie kan ontstaan over de gegevens.

Er is geen nood aan nog meer rapporten; er is daarentegen nood aan afstemming van de verschillende rapporten op mekaar om tot goede eenduidige kengetallen te komen.

2.1.4 Noodzaak van een nieuw mestbeleid

Aanbeveling nr. 4 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep adviseert dat de bevoegde Minister zeer dringend een plan van aanpak opmaakt voor het nieuwe mestbeleid, overleg met alle betrokken actoren organiseert, en een visietekst voor een vernieuwend Vlaams mestbeleid uitwerkt. Deze visietekst wordt vóór juli 2005 overgemaakt aan het Vlaams Parlement. Er moet gestreefd worden naar goedkeuring van de nieuwe regelgeving vóór 31/12/2005 met het oog op de invoering vanaf 1/1/2006. De Stuurgroep is geen voorstander van het retroactief invoeren van de regelgeving.

Toelichting

De Stuurgroep sluit zich volmondig aan bij de visie van de nieuwe Vlaamse regering in het regeerakkoord dat er dringend werk wordt gemaakt van een nieuw mestdecreet dat vereenvoudigd, transparant en meer resultaatgericht is, en in staat is de milieudoelstellingen te halen zoals Europees bepaald. Tevens adviseert de Stuurgroep dat er een evaluatie moet komen van alle bestaande knelpunten en belemmeringen en dat er een grondige en structurele aanpassing komt van het mestbeleid. Er moet een stappenplan opgemaakt worden voor een grondige herziening van het mestbeleid. Het is wenselijk dat het nieuwe mestbeleid niet enkel met Europa afgestemd wordt, maar ook met de federale en andere Vlaamse wetgeving, dat de handhaving van het mestbeleid efficiënt en effectief georganiseerd wordt, en dat het nieuwe mestbeleid begeleid wordt door positieve flankerende maatregelen.

2.1.5 Kennisopbouw en scenario ontwikkeling ter voorbereiding van een nieuw mestbeleid.

Aanbeveling nr. 5 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep stelt voor om ter voorbereiding van het nieuwe mestbeleid een aantal scenario's te berekenen en nieuwe concepten juridisch te onderzoeken.

Een eerste element betreft een aantal scenarioberekeningen met betrekking tot berekening van de plaatsingsruimte van dierlijke mest, in functie van verschillende 'kwetsbaarheidsgraden van Vlaanderen'. Voor de kwetsbare gebieden wordt uitgegaan van de Europese bemestingslimiet van 170 kg N uit dierlijke mest, en wordt rekening gehouden met mogelijke scenario's van derogatie zoals voorzien in de nitraatrichtlijn.

Een tweede element betreft de mestverwerking. Het is wenselijk dat er onderzocht wordt in welke mate de opbrengst van de heffingen aangewend kunnen worden voor stimulerende maatregelen in de sector en in hoeverre dit in overeenstemming kan gebracht worden met de Europese regelgeving.

Een derde element betreft de vergelijking tussen de toegekende nutriëntenhalte en de vergunde productie op basis van de geldige milieuvergunningen. Hiervoor is het noodzakelijk dat de Mestbank de haar toegewezen taak inzake de bepaling van de vergunde mestproductie per veeteeltinrichting kan verder zetten en afronden.

Toelichting

Teneinde tot een goed onderbouwd nieuw mestbeleid te komen, is het noodzakelijk dat zo snel mogelijk een aantal voorbereidende en ondersteunende opdrachten uitgevoerd worden.

In het verleden heeft de Europese Commissie reeds meermaals laten weten dat zij de huidige afbakening van ongeveer 46,6 % van het beschikbare areaal als kwetsbare zone water onvoldoende vindt. Momenteel loopt ook een procedure tegen Vlaanderen wegens niet tijdig en niet correct omzetten van de maatregelen van de nitraatrichtlijn in Vlaamse wetgeving.

De Stuurgroep stelt voor om niet te wachten met de voorbereidingen van het nieuw mestbeleid, en zo vlug mogelijk berekeningen uit te voeren over scenario's rondom de gevolgen van de lopende procedure tegen Vlaanderen voor het mestoverschot en het mestbeleid in Vlaanderen, rekening houdend met mogelijke scenario's rond de derogatie van de Europese bemestingslimiet.

Het is aangewezen dat onderzocht wordt of vanuit Europa toegestaan kan worden dat de heffingen (basis en/of superheffingen) kunnen aangewend worden voor stimulerende maatregelen in de landbouwsector. Bijvoorbeeld via de instelling van een solidariteitsfonds.

Binnen het huidige beleid blijft de nutriëntenhalte van toepassing tot eind 2006. Teneinde dit instrument verder te evalueren is een vergelijking met de vergunde mestproductie op basis van de milieuvergunningen aangewezen. Het is hierbij noodzakelijk dat de Mestbank de grootte van de vergunde mestproductie berekend. Hiervoor moet de Mestbank de haar toegewezen taak i.v.m. de bepaling van de vergunde mestproductie versneld afwerken en hiervoor de nodige middelen krijgen.

2.1.6 Behoud van continuïteit van de positieve elementen in het mestbeleid en een snelle aanpak van de acute knelpunten

Aanbeveling nr. 6 (unaniem standpunt)

De voorbereiding van een nieuw mestdecreet mag geen periode van rechtsonzekerheid doen ontstaan. Daarom pleit de Stuurgroep voor het behoud van de positieve elementen uit het huidige mestbeleid in het nieuwe mestbeleid en zo nodig nieuwe beleidsinitiatieven voor het oplossen van acute problemen

Voorbeelden van maatregelen die minstens in afwachting van een nieuw mestbeleid continuïteit vereisen zijn de bestending van mogelijkheid tot substitutie door pluimveemest, het stimuleren van aanpak aan de bron via nutriëntenarme voeders, het afsluiten van milieubeleidsovereenkomsten, het gebruik van bepaalde beheersovereenkomsten. De Stuurgroep pleit eveneens voor de snelle aanpak van een aantal acute knelpunten

Het huidige meststoffendecreet voorziet dat bedrijven die mestverwerkingsplichtig zijn de te verwerken mest kunnen “substitueren” door een ander bedrijf mest te laten verwerken en te exporteren. In de huidige mestwetgeving is de substitutie via pluimveemest echter uitdovend (niet meer toegestaan vanaf 2006). De mogelijkheid van substitutie via pluimveemest wordt echter aanzien als een effectieve (en kostenvriendelijke) oplossing voor de verwerking van dierlijke mest.

2.2 Concrete aanbevelingen van de Stuurgroep naar het beleid: welke trends/knelpunten heeft de Mestbank gedetecteerd in het Voortgangsrapport 2004 en hoe kan het beleid hier op inspelen?

2.2.1 Realisatie van Spoor 1 : aanpak aan de bron

2.2.1.1 Vaststelling van de omvang van de veestapel

Aanbeveling nr. 7 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep pleit voor een zo correct mogelijke inventarisatie van de veestapel, evenals voor het veralgemenen van het principe van de unieke gegevensinzameling en maximale gegevensuitwisseling.

Een van de mogelijkheden hierbij is het veralgemeend gebruik van de rundvee Sanitel gegevens voor de berekening van de gemiddelde rundveebezetting per inrichting. In eerste instantie moet onderzocht worden op welke wijze de vrijwillige toestemming van de rundveehouders voor het gebruik van de Sanitel gegevens aanzienlijk kan verhoogd worden. Een mogelijke suggestie hierbij is dat er voor de bedrijven die instappen in het systeem een aantal extra voordelen verbonden zijn ten opzichte van bedrijven die niet in het systeem instappen.

De Stuurgroep stelt voor om de Mestbank te belasten met het voeren van nieuwe onderhandelingen met Sanitel voor het wegwerken van de resterende technische knelpunten, zodanig dat alle rundveebedrijven die willen instappen in het systeem daadwerkelijk kunnen meedoen.

Verder moet onderzocht worden in welke mate de Sanitel gegevens of gegevens van andere diensten, voor andere diersoorten bruikbaar zijn als aangifte van de veebezetting bij de Mestbank. Er moet dan ook gezocht worden naar stimulerende maatregelen om in dat systeem te stappen. De Stuurgroep adviseert dat de Mestbank hiertoe besprekingen zou aanvatten met het FAVV en eventueel met andere diensten, om te komen tot een veralgemeende samenwerking voor alle diersoorten. De Stuurgroep merkt op dat hiervoor wellicht extra financiële middelen noodzakelijk zijn om de nodige aanpassingen te laten doen aan de informaticasystemen van het FAVV en de VLM.

Toelichting

Uit een aantal beperkte steekproeven van de Mestbank tijdens het voorbije jaar evenals uit andere vaststellingen (PV's) blijkt dat de landbouwers niet steeds correct hun veestapel aangeven bij de Mestbank. Meestal wordt vastgesteld dat te weinig dieren aangegeven worden, hoewel ook soms vastgesteld wordt dat er meer dieren worden aangegeven dan werkelijk gehouden worden.

De stuurgroep is van oordeel dat het noodzakelijk is om een zo correct mogelijke inventarisatie van de veestapel mogelijk te maken, met het oog op een correcte bepaling van de omvang van de mestproblematiek. Daarom moet nagegaan worden welke stappen kunnen gezet worden om de inventarisatie te optimaliseren.

De Stuurgroep is in het algemeen voorstander van unieke gegevensinzameling en maximale uitwisseling van gegevens in het kader van verdere administratieve vereenvoudiging in de landbouw. Het bestaande uitwisselingsakkoord tussen Sanitel en de Mestbank om de gegevens m.b.t. de runderen over te maken is hier een goed voorbeeld van. Sanitel is de benaming van een systeem dat gebruikt wordt bij rundvee in het kader van sanitaire doelstellingen. Hierbij worden een aantal individuele gegevens per rund bijgehouden waardoor de dierlijke mestproductie perfect kan worden berekend zonder inspanningen van de rundveehouder. Evenwel moet in het oog gehouden worden dat door de gegevensuitwisseling de doelstellingen vanwege Sanitel met het oog op de opvolging van de diergezondheid niet in het gedrang komt.

Vastgesteld wordt dat nog vele rundveebedrijven om diverse redenen aarzelen om in dit systeem te stappen.

Om de rundveehouders te stimuleren om in deel te nemen aan de uitwisseling van Sanitel-gegevens, zouden nog extra voordelen kunnen gegeven worden. Een mogelijk voorbeeld is om voor deze bedrijven een meer flexibele toepassing van het instrument nutriëntenhalte mogelijk te maken, waarbij bijvoorbeeld niet-gebruikte nutriëntenhalte kan overgedragen worden naar het volgende productiejaar.

Andere mogelijke "voordelen" zijn de garantie dat de veestapel niet zal herrekend worden voor de jaren waarvoor de dieren niet via Sanitel werden opgegeven of de mogelijkheid voor de bedrijven die geen toegang tot internet hebben, per kwartaal een overzicht op papier krijgen over de prognose van de gemiddelde veestapel voor het lopende jaar.

Er werd echter ook vastgesteld dat sommige types van rundveebedrijven om technische redenen op dit moment moeilijk of niet kunnen meedoen met de aangifte via Sanitel. Dit geldt echter maar voor een beperkt aantal bedrijven. Een verder doorgedreven samenwerking met Sanitel biedt wellicht een aantal mogelijkheden met het oog op het verbeteren van de inventarisatie én het bevorderen van een unieke gegevensinzameling.

Voorbeelden uit andere sectoren hebben aangetoond dat het afstemmen van databanken tijdelijk een belangrijk meerskost betekenen om dit te kunnen realiseren. Omdat afstemming gewenst is, dienen dan ook de nodige middelen voorzien te worden.

2.2.1.2 Verder onderzoek nodig naar uitscheidingscijfers

Aanbeveling nr. 8 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep adviseert om nader onderzoek te laten uitvoeren naar de uitscheidingscijfers van de verschillende diersoorten in het meststoffendecreet. Tevens adviseert zij om de nodige budgettaire middelen vrij te maken om zo snel mogelijk dit wetenschappelijk onderzoek op te starten voor die diersoorten waar er indicaties zijn dat aanpassingen aan de uitscheidingscijfers wenselijk zijn. De resultaten die reeds beschikbaar zijn of komen uit het onderzoek, worden meegenomen in het nieuw mestbeleid.

Toelichting

De Stuurgroep stelt doorheen het voortgangsrapport vast dat voor goede berekeningen een zo correct mogelijke benadering van de uitscheidingscijfers van runderen, maar ook van de andere diersoorten van cruciaal belang is. Recent onderzoek wijst uit dat de bij decreet vastgelegde uitscheidingscijfers in een aantal gevallen afwijken van de reële situatie.

Het is duidelijk dat door het opteren voor een forfaitaire benadering voor grote diergroepen (bijvoorbeeld melkvee) er gewerkt wordt met een gemiddeld cijfer voor een zeer diverse groep van dieren (van laag tot zeer hoogproductief melkvee).

Hiervoor is echter meer onderzoek nodig. Door de Mestbank is ondertussen reeds een onderzoek gestart naar de juiste uitscheidingscijfers voor pluimvee. Dergelijk onderzoek is evenwel zeer duur en loopt noodzakelijkerwijze over meerdere jaren vooraleer een resultaat wordt bekomen.

2.2.1.3 Aanbevelingen van de stuurgroep inzake MBO nutriëntenarme voeders

Aanbeveling nr. 9 (5 voor; 4 tégen)

De stuurgroep adviseert dat het overleg tussen de partners die een mogelijke MBO nutriëntenarme voeders sluiten zo spoedig mogelijk wordt hervat. Hierbij is het van belang dat de stikstof wordt meegenomen in deze nieuwe MBO, en dat daarbij wordt toegezien op de correctheid van de gegevens. Er is een overgangsfase nodig om continuïteit te verzekeren, aansluitend op de huidige conventant.

Minderheidsstandpunt vanuit de landbouwsector (ABS, BB, VAC) (4 stemmen)

De stuurgroep adviseert dat het overleg tussen de partners die een mogelijke MBO nutriëntenarme voeders sluiten, dringend worden hervat. Hierbij is het van belang dat de stikstof eveneens wordt meegenomen.

Toelichting (onderschreven door de meerderheid)

De Stuurgroep adviseert dat het overleg tussen de partners die een mogelijke MBO nutriëntenarme voeders sluiten, dringend worden hervat. Hierbij is het van belang dat de stikstof eveneens wordt meegenomen.

De stuurgroep heeft vastgesteld dat er op het vlak van N-reductie via veevoeding eerder beperkte resultaten bereikt werden. Mogelijks komt een bepaalde effectieve reductie zelfs niet tot uiting wegens het ontbreken van een MBO met betrekking tot N, zodat de bedrijven die conventantvoeder gebruiken, niet kunnen aantonen dat de N-uitscheiding in praktijk lager is dan op papier. Het is bijgevolg noodzakelijk om de besprekingen omtrent de MBO-nutriëntenarme voeders opnieuw te activeren en zo spoedig mogelijk de MBO met inbegrip van maatregelen voor N te sluiten. De Mestbank zou de geleverde voederhoeveelheden en de inhoud aan P en N rechtstreeks bij de fabrikanten kunnen opvragen zodat de aanpak aan de bron via N arme voeders correcter en efficiënter zou kunnen berekend worden zonder onnodige tussenkomst van de veehouder. Het is uiteraard noodzakelijk dat de veevoederbedrijven deze informatie kunnen verstrekken. Het is evenwel niet wenselijk dat het

rechtstreeks opvragen van deze informatie aan de veevoederbedrijven vertraging opleert bij het tot stand komen van de MBO.

Toelichting bij het minderheidsstandpunt (vanwege de landbouworganisaties)

De MBO nutriëntenarme voeders is een overeenkomst tussen de veevoedersector, hetzij zelfmengers enerzijds en de overheid anderzijds. Het is van het grootste belang dat deze overeenkomst snel en efficiënt kan in voege treden ervan uitgaande het vergelijkbare fosforconvenant van de afgelopen jaren zijn deugdelijkheid naar de sector en het leefmilieu heeft bewezen. In die hoedanigheid wenst de landbouwsector dan ook dat een nieuwe overeenkomst onder vorm van de vermelde MBO zo snel mogelijk een feit is, verwijzend naar de voorstellen die Bemefa & zelfmengers terzake aan de Mestbank hebben overgemaakt. De landbouwsector stelt dat op basis hiervan, de Mestbank de discussie dient te hervatten. ABS, BB en VAC gaan er dan ook vanuit dat concrete invulling uitsluitend een zaak is van de betrokken partners bij deze MBO en weigert om die reden het aanvullend zinsdeel 'en dat daarbij wordt toegezien op de correctheid van de gegevens' te onderschrijven teneinde de besprekingen niet verder te hypothekeren in het belang van het milieu en de sector onder vorm van een dringende noodzakelijke MBO. In afwachting hiervan vraagt de landbouwsector dringend de verlenging van de vorige regeling inzake fosforconvenant dewelke afliep op 30 september 2004.

2.2.2 Realisatie via spoor 2 : oordeelkundige bemesting

2.2.2.1 Meer afzet van dierlijke mest realiseren

Aanbeveling nr. 10 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep adviseert om nader onderzoek te laten uitvoeren naar de ideale mestsamenstelling, het mengen van mestsoorten, het tijdstip van toedienen van de mest, het scheiden in dikke en dunne fractie,... om tot een optimale bemesting te komen. De Stuurgroep stelt voor om te onderzoeken welke (gezamenlijke) acties de landbouwsector en de betrokken administratie(s) kunnen opzetten m.b.t. het stimuleren van het tweede spoor.

Uit de analyse van 2003 is gebleken dat akkerbouwbedrijven en veearme bedrijven een relatief lage acceptatiegraad hebben aan dierlijke mest. De Stuurgroep stelt zich de vraag op welke manier deze acceptatiegraden kunnen verhogen binnen een optimale oordeelkundige bemesting. De Stuurgroep adviseert dat dringend verdere concrete acties hiervoor nodig zijn. De nodige middelen dienen hiervoor te worden voorzien.

Toelichting

In het kader van het driesporenbeleid werd het begrip "oordeelkundige bemesting" gedefinieerd als het creëren van meer afzet van dierlijke mest naar cultuurgrond. De Stuurgroep stelt vast dat via pijler 2 van het driesporenbeleid – oordeelkundige bemesting - zeer weinig werd gerealiseerd.

De Stuurgroep is van mening dat verder moet onderzocht worden wat de reden is van het geringe resultaat van deze pijler en hoe de effectiviteit van dit spoor kan verhoogd worden om tot betere

resultaten te komen. De Stuurgroep suggereert dat op het vlak van oordeelkundige bemesting, met in het bijzonder het afstemmen van de componenten stikstof en fosfor in de mest of het mengen van diverse mestsoorten, meer vooruitgang kan geboekt worden.

Er moet nagegaan worden in welke mate de landbouwsector en/of de betrokken administratie(s) al of niet gezamenlijke acties kunnen opzetten met betrekking tot het 2de spoor.

Er gebeurt reeds heel wat op het terrein ter ondersteuning naar de landbouwers toe, zoals proefveldwerking, het sensibiliseren om bodem- en mestanalyses uit te voeren, communicatie via de vakpers, ... De resultaten van het onderzoek naar de resteffluenten uit de mestverwerking kan hier mogelijk een extra stimulans betekenen.

De gewenste resultaten, met name grotere afzet van dierlijke mest naar cultuurgronden, blijven echter (voorlopig) uit.

Men moet zich terdege realiseren dat door de uitbreiding van het areaal kwetsbare gebieden water, alsook door het ingaan van de eindbemestingsnormen de potentiële afzet naar cultuurgrond drastisch is gedaald. De afgelopen 13 jaar zijn de bemestingsnormen stelselmatig naar beneden bijgesteld. Sinds 2003 zijn de eindbemestingsnormen van kracht. Net zoals de forfaitaire uitscheidingscijfers zijn de bemestingsnormen “forfaitaire rekencijfers” en geen optimale toepassingsdosissen. Nu de eindbemestingsnormering en de verscherpte normering in het kader van de “kwetsbare gebieden water” op grote gebieden in Vlaanderen reeds 2 jaar van toepassing zijn, wordt dit nog meer en meer duidelijk. Bijvoorbeeld bij niet professionele graslanduitbating zijn er situaties waar de toepassing van de algemene eindnormen niet leidt tot de beoogde milieudoelstellingen. Bij hoogproductief grasland daarentegen (vb meermaals maaien, goede botanische samenstelling, ...) zijn de verscherpte eindnormen te laag om optimaal te produceren.

2.2.2.2 De continuïteit van de beheerovereenkomsten water verzekeren

Aanbeveling nr. 11 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep stelt voor om de continuïteit te voorzien in 2005 voor beheerovereenkomsten water gesloten in 2000 en nadien. Het instrument van beheerovereenkomsten moet blijvend ingezet worden.

Toelichting

In het kader van het realiseren van de milieudoelstellingen, werd reeds meerdere jaren ervaring is opgedaan met het instrument “bepaling van het nitraatresidu in het najaar”. Voor de percelen met “beheerovereenkomsten water” heeft de toepassing van dit instrument geleid tot een veel meer oordeelkundige bemesting en het maximaal inpassen van andere maatregelen (vb. inzaai groenbemester) met het oog op het beperken van het nitraatresidu en bijgevolg ook van de uitspoelingsverliezen in de winter. Belangrijk is dan ook dat in het kader van deze beheerovereenkomsten gezorgd wordt voor continuïteit. Het kan niet zijn dat overeenkomsten gestart in 2000, louter omwille van het streven naar meer overzichtelijkheid in 2005 niet op een continue wijze zouden verlengd worden. Op het vlak van het realiseren van de milieudoelstellingen zou dit een zeer slecht signaal zijn naar de betrokken landbouwers.

De resultaatsverbintenis via beheerovereenkomsten met landbouwers is een mogelijk instrument ter ondersteuning van pijler 2.

2.2.2.3 Optimale bemesting op perceelsniveau

Aanbeveling nr. 12 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep adviseert bijkomend onderzoek naar de onderbouwing en uitbreiding van de derogatie zoals bedoeld in de Europese Nitraatrichtlijn. De ervaringen uit de andere lidstaten dienen hierbij voldoende aan bod te komen.

De Stuurgroep meent dat het wenselijk is dat de in het meststoffendecreet voorziene bodembalans op perceelsniveau wordt uitgewerkt, teneinde afwijkingen toe te staan t.o.v. de verscherpte eindbemestingsnormen voor 'hoogproductieve teelten'.

Toelichting

Het hanteren van maximale bemestingsnormen is een essentiële basis bij een oordeelkundige bemesting. In een aantal situaties kan het verantwoord zijn om meer nutriënten toe te dienen boven deze maximale eindbemestingsnormen, zonder bijkomende druk naar het milieu toe. Een degelijke onderbouwing en monitoring is hierbij essentieel vooraleer deze instrumenten verder te implementeren.

2.2.2.4 Gebruik van chemische meststoffen

Aanbeveling nr. 13 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep adviseert dat de Mestbank belast wordt om na te gaan op welke manier de betrouwbaarheid van de gegevensverzameling inzake het gebruik van chemische meststoffen kan verhoogd worden, met het oog op de implementatie in het nieuw mestbeleid.

Toelichting

De Stuurgroep stelt vast dat er zo goed als geen betrouwbare cijfers beschikbaar zijn op bedrijfsniveau aangaande het effectieve gebruik van chemische meststoffen. Dit vormt een knelpunt om de impact van het gebruik van de chemische meststoffen te kennen op de mestproblematiek, zoals de bepaling van de beschikbare mestafzetruimte voor dierlijke mest en andere meststoffen, de overbemesting,

Het is aangewezen om na te gaan op welke manier de betrouwbaarheid van de gegevensverzameling inzake het gebruik van chemische meststoffen kan verhoogd worden.

Wellicht is het aangewezen om deze informatie te verzamelen via andere kanalen dan via de jaarlijkse aangifte via de landbouwer.

2.2.3 Breed sensibiliseren, gericht sanctioneren

Aanbeveling nr. 14 (unaniem standpunt)

De Stuurgroep adviseert dat de Mestbank de problematiek van overbemesting en onvoldoende mestafzet nader onderzoekt en zo goed mogelijk uitklaart.

De Stuurgroep adviseert bovendien dat door de Mestbank een aantal instrumenten verder worden uitgewerkt, b.v. de ontwikkeling van knipperlichtfuncties die de landbouwer tijdig en pro-actief waarschuwen, zoals bij mogelijke gevaren voor overbemesting, onvoldoende mestafzet of het aanvaarden van te veel. Ten minste de grote inbreuken dienen stelselmatig aangepakt te worden.

De Stuurgroep vraagt dat de Mestbank hiervoor de nodige middelen krijgt.

Tegelijk moet onderzocht worden in welke mate de vastgestelde overtredingen verantwoordelijk zijn voor de slechte immisieresultaten.

Toelichting

Uit het voortgangsrapport blijkt dat er een ernstig handhavingsprobleem is, zowel overbemesting als niet-reglementaire mestafzet op bedrijfsniveau. Slechts in een beperkt aantal gevallen kan binnen de huidige werking van de Mestbank hiertegen opgetreden worden.

Rond een aantal thema's, zoals overbemesting en onvoldoende mestafzet, zijn er een aantal nuanceringen geformuleerd die deze overbemesting en onvoldoende mestafzet kunnen doen stijgen of dalen. Het is noodzakelijk dat de Mestbank dit bekijkt en zoveel mogelijk uitklaart, teneinde de reële overbemesting en onvoldoende mestafzet te begrenzen op het terrein.

Naast de sanctionerende aanpak is een pro-actief en sensibiliserend beleid noodzakelijk om een gedragswijziging bij bepaald kleinere overtredingen te bewerkstelligen. Een pro-actief beleid wordt positief ervaren door de landbouwers en zijn heel waardevol in het voorkomen van overtredingen. De Mestbank kan een aantal instrumenten verder uitwerken, b.v. de ontwikkeling van knipperlichtfuncties die de landbouwer tijdig en pro-actief waarschuwen, zoals bij mogelijke gevaren voor overbemesting, onvoldoende mestafzet of het aanvaarden van teveel mest.

LIJST MET AFKORTINGEN

ABKL	Administratie Beheer en Kwaliteit Landbouwproductie
ABS	Algemeen Boeren Syndicaat
BEMEFA	Beroepsvereniging van de mengvoederfabricanten
CGLP	Code van Goede Landbouwpraktijk
IV	Inspectieverslag
MAP	Mestactieplan
MBO	Milieubeleidovereenkomst
N	Stikstof
NH	Nutriëntenhalte
P ₂ O ₅	Difosforpentoxide
PV	Proces verbaal
VCM	Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking vzw
VEVA	Vereniging van Varkenshouders
VHA	Vlaamse Hydrografische Atlas
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieu Maatschappij

BIJLAGE 1 : KNELPUNTENNOTA MESTVERWERKING VCM HOOFDSTUK 3

3. BEKNOPT OVERZICHT VAN DE BESTAANDE KNELPUNTEN

3.1. MILIEU- EN STEDENBOUWKUNDIGE VERGUNNING

3.1.1. SLUITENDE NUTRIËNTENBALANS

De grote afwijkingen ten gevolge van de staalname en de analyse van dierlijke mest en eindproducten van de mestverwerking zorgen ervoor dat het opstellen van een wettelijk vereiste sluitende nutriëntenbalans voor de mestverwerker moeilijk realiseerbaar is. Op korte termijn moet er meer duidelijkheid komen over de praktische manier waarop de nutriëntenbalans opgemaakt moet worden.

3.1.2. GESCHIKTE INPLANTINGSPLAATSEN

Het vinden van geschikte inplantingsplaatsen voor middelgrote en grote mestverwerkingsinitiatieven is niet evident. Het is aangewezen dat de verschillende bestuursniveaus bij het uittekenen van het ruimtelijk beleid rekening houden met de bijzondere problematiek van geschikte inplantingsplaatsen voor mestverwerkingsinitiatieven en waar mogelijk in de ruimtelijke uitvoeringsplannen hiervoor specifieke zones afbakenen. Om de initiatiefnemer meer zekerheid te geven zouden bepaalde aspecten uit de omzendbrief RO 2000/02 een wettelijke basis moeten krijgen.

Vandaag verloopt het organiseren van constructief overleg met de bevoegde overheidsdiensten, vóór het indienen van de aanvraag tot een stedenbouwkundige vergunning, moeizaam.

3.1.3. BEDRIJFSGROEI

De sector is van oordeel dat de rem op schaalvergroting een niet te verwaarlozen bedreiging is voor de economische haalbaarheid van mestverwerkingsinitiatieven, de leefbaarheid en rendabiliteit van de landbouwbedrijven en de nationale en internationale competitiviteit van de Vlaamse veeteeltbedrijven. Het debat moet gevoerd worden over de mogelijkheden om een meer flexibele bedrijfsgroei, mits verwerking van de extra geproduceerde mest, toe te laten. Hierbij moeten de socio-economische belangen geëvalueerd worden in functie van de potentiële milieurisico's en dit binnen het geldend Europees wetgevend kader.

3.2. FINANCIERING

3.2.1. SUBSIDIE

De subsidiëring van mestverwerkingsprojecten in Vlaanderen in het kader van de opwekking van groene energie en de reductie van ammoniak-, lachgas- en methaanemissie moet mogelijk worden.

Praktijkvoorbeelden van subsidiëring uit de ons omringende landen tonen aan dat dit haalbaar is zonder in conflict te komen met de geldende Europese regelgeving en het principe van 'De vervuiler betaalt'.

3.2.2. ONZEKERHEDEN

Het grote aantal onzekerheden zorgt ervoor dat bij de opstart van een nieuw mestverwerkingsinitiatief de nodige financiële middelen moeilijk verkregen worden. Vooral door een stabiele wetgeving met langetermijnvisie en een certificatie van de mestverwerkingsinstallaties moet bijkomende zekerheid gecreëerd worden.

3.2.3. BTW-TARIEF

Mestverwerking valt nog steeds onder het BTW-tarief van 21% en wordt dus niet gezien als een landbouwdienst, terwijl mestafzet onder het tarief van 6% valt. Ondanks de motivering van de Mestbank aan de bevoegde minister om dit aan te passen, is dit tot op heden nog niet gebeurd.

3.3. AFZET VAN EINDPRODUCTEN AFKOMSTIG VAN MESTVERWERKING

3.3.1. EXPORT VAN EINDPRODUCTEN

Het slagen en succesvol bestendigen van de mestverwerking hangt voor een groot stuk af van het vinden van een geschikte afzet voor de eindproducten buiten de Vlaamse cultuurgronden. De Vlaamse Overheid dient via bestaande kanalen en netwerken actief het vinden en bestendigen van exportmarkten voor eindproducten van de mestverwerking te ondersteunen.

3.3.2. AFZET NAAR WALLONIË

De afzet van eindproducten in Wallonië is momenteel uitgesloten. Via bilateraal overleg met het Waalse Gewest moet de export van hoogwaardige eindproducten van de mestverwerking opnieuw mogelijk worden. Dit is immers ook in het voordeel van de Waalse akkerbouw.

3.4. MESTDECREET

3.4.1. ONSTABIEL WETGEVEND KADER

Teneinde de mestverwerkingssector voldoende zekerheid en continuïteit te kunnen geven om de nodige investeringen door te voeren, is een stabiele wetgeving met langetermijnvisie vereist.

3.4.2. BEMESTINGSNORMEN

Wie de maximale hoeveelheid stikstof uit dierlijke mest toedient op Vlaamse cultuurgrond volgens de bemestingsnormen, mag die nog aanvullen met stikstof uit chemische meststoffen voor zover de totale, wettelijk toegestane hoeveelheid niet is overschreden. Om de mestverwerking verder te stimuleren, moet het mogelijk zijn om het gebruik van deze chemische meststoffen geheel of gedeeltelijk te vervangen door een oordeelkundige toediening van kwalitatief hoogwaardige eindproducten van de mestverwerking.

3.4.3. MESTVERWERKINGSPLICHT

In het jaar 1996 werd mestverwerking als plicht ingeschreven in het mestdecreet. Momenteel moeten we constateren dat deze maatregel niet het beoogde resultaat heeft bereikt. Het VCM pleit bijgevolg om de huidige mestverwerkingsplicht als beleidsinstrument ter discussie te stellen en mestverwerking te koppelen aan bonusmaatregelen voor de initiatiefnemer.

3.4.4. SUPERHEFFINGEN

Een verplichte mestverwerking met een strafstelsel van superheffingen blijkt als stimulans tot mestverwerking en het halen van de doelstellingen van het mestdecreet niet te werken en kan bijgevolg ter discussie worden gesteld. Eventueel geïnde heffingen moeten gebruikt worden voor steun aan de mestverwerking in het bijzonder of de landbouw in het algemeen.

3.4.5. UITSTEL EN AFSTEL VAN SUPERHEFFING

Bij de wijziging van het mestdecreet eind 2003 (MAPII-ter) werd de mogelijkheid tot uitstel en eventueel afstel van de betaling van de superheffing opgenomen. De definitieve goedkeuring van de uitvoeringsbesluiten, met de bepaling hoeveel mest hiervoor noodzakelijk boven de mestverwerkingsplicht verwerkt moet worden, laat echter nog steeds op zich wachten.

Daarenboven komen de voortrekkers van de mestverwerking, wegens de restrictieve regelgeving en ondanks hun investeringskosten, vaak niet in aanmerking voor uitstel noch afstel van superheffing.

3.4.6. VERWIJZINGEN NAAR HET VERLEDEN

In het mestdecreet en de uitvoering ervan vormen de vele verwijzingen naar het verleden vaak een probleem. Door de voortdurende veranderingen in de sector zijn deze verwijzingen naar vroegere activiteitenjaren niet meer opportuun.

3.4.7. INFORMATIEVERSTREKKING

De complexiteit van de wetgeving laat momenteel niet toe dat aan de mestverwerkingsplichtige veehouders exact meegedeeld wordt hoeveel ze moeten verwerken. Dit veroorzaakt onzekerheid bij de veehouder vermits hij, bij fouten in de nutriëntenbalans, twee jaar later superheffing dient te betalen.

Bijkomend wordt de wetgeving vaak ook verschillend geïnterpreteerd door verschillende administraties, ambtenaren en adviesorganen. De interpretatie van de wetgeving moet eenduidig zijn en de interne richtlijnen van de betrokken administraties moeten opgenomen worden in een omzendbrief die kenbaar gemaakt wordt aan alle betrokken sectoren.

BESLUIT

Deze knelpuntennota 'Mestverwerking' kwam tot stand door de vele contacten die het VCM heeft met de mestverwerkingssector. De vermelde knelpunten hebben vooral betrekking op vergunningen, financiering, afzet van eindproducten en wetgeving. Als Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking zijn we bereid in dialoog te treden en bij te dragen tot het bereiken van constructieve oplossingen om zo te komen tot een stimulerend, duurzaam en werkbaar mestbeleid.